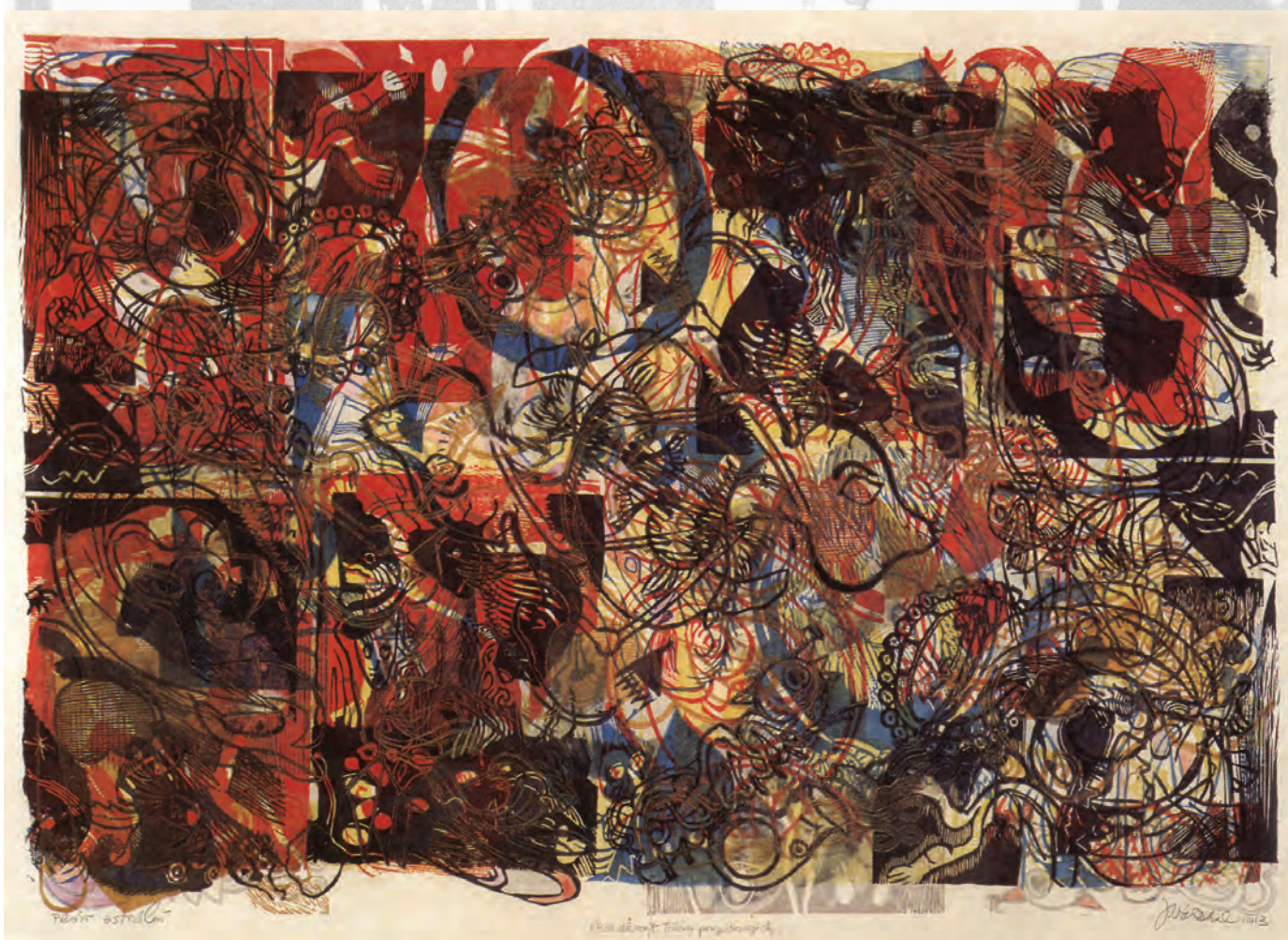

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

2024
44. ročník

9
září

Pro pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzinger StraÙe 11-13, 1140 Wien**,
platí aktuální pravidla v době konání.

Pondělí 14. 10. v 19:30 *Kunstkamera* (Česko, 2022, 113 minut, české znění, anglické titulky)
Scénář a režie: Jan Švankmajer; kamera: Adam Olha, Jan Růžička
Hrají: Jan Švankmajer

Film *Kunstkamera* je procházkou zámekem a bývalou sýpkou v Horním Staňkově, ve kterých je Švankmajerova kunstkamera instalována. Nejde ale o kunsthistorický film v pravém slova smyslu, ale o nasnímání magické atmosféry této sbírky a prostředí, ve kterém je umístěna. Ve snímku nejde o pouhou prezentaci exponátů, artefakty jsou nasnímány s přidanou hodnotou Švankmajerova imaginativního pohledu v řazení objektů a výkladu, a to nikoliv jenom slovního.

Film uvádíme u příležitosti 90. narozenin význačného filmového režiséra animovaných, loutkových i hraných filmů, animátora, spisovatele, dramatika, výtvarníka a čelného představitele pozdního českého surrealismu Jana Švankmajera.

Další předběžné termíny promítání v roce 2024: 11. 11. a 9. 12.

Na promítání filmu je třeba se zaregistrovat na e-mailu events.vienna@mzv.cz,
nebo na telefonním čísle **0664 514 33 29**.

Změna programu vyhrazena.

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
ve spolupráci s Velvyslanectvím ČR ve Vídni

Vás srdečně zve na odbornou přednášku
Ing. architekta Zdeňka LUKEŠE na téma

Pražský hrad

Přednáška (v českém jazyce) představí architektonické proměny Pražského hradu.

KDY: **čtvrtek 10. 10. 2024 v 18:30 hodin**

KDE: **Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien**

Prosíme o telefonickou, resp. e-mailovou registraci:

Mag. Eva Zeman, tel. **0664 514 33 29**, nebo e-mail: evazeman@gmx.at.

Zdeněk Lukeš je význačný český architekt, historik architektury, odborný publicista a vysokoškolský pedagog. Je autorem a spoluautorem mnoha článků a knih, přednášek, kritických prací a učebních textů. Od začátku devadesátých let 20. století působil na Pražském hradě, kde se podílel na jeho revitalizaci.

Bližší informace o přednášejícím viz str. 4.

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku a Nadace pro dějiny kultury ve střední Evropě
si Vás dovolují srdečně pozvat
u příležitosti oslav 50. výročí založení Kulturního klubu a Roku české hudby na

kompletní provedení mužských sborů Bedřicha Smetany v podání brněnského souboru Láska opravdivá

KDY: **čtvrtek 24. 10. 2024 v 18:30 hodin**

KDE: **Magistratisches Bezirksamt – Festsaal, Karl-Borromäus-Platz 3, 1030 Wien**

Prosíme o předběžnou registraci: Mag. Eva Zeman, tel. **0664 514 33 29**, nebo e-mail: evazeman@gmx.at.

Mužský pěvecký sbor Láska opravdivá založili v roce 2009 sbormistr a pedagog Jaroslav Černocký a muzikolog Jan Špaček s cílem oživit kdysi bohatou a dnes skomírající tradici interpretace skladeb pro mužský sbor. Těleso funguje při Ústavu hudební vědy Filozofické fakulty brněnské Masarykovy univerzity a jeho členy jsou vesměs studenti či absolventi brněnských vysokých škol. V současnosti má sbor okolo dvaceti stálých členů. Repertoár se specializuje na pravnoslavnou duchovní tvorbu, především východoslovanské provenience, a na českou sborovou tvorbu 19. a 20. století, zvláště Leoše Janáčka. *Láska opravdivá* je název jednoho z Janáčkových mužských sborů na lidový text a v názvu pěveckého tělesa má symbolizovat repertoárový soulad duchovní hudby a lidové písně.

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,
vážené členky, vážení členové a milí přátelé!

I po prázdninách pokračujeme v našem tradičním uvádění české filmové produkce: v pondělí 9. září jsme promítli film režiséra Julia Ševčíka **Skleněný pokoj** a na pondělí 14. října od 19:30 jsme připravili jeden z posledních filmů Jana Švankmajera **Kunstkamera**, který uvedeme u příležitosti 90. narozenin tohoto význačného českého filmového režiséra animovaných, loutkových i hraných filmů, animátora, spisovatele, dramatika a výtvarníka.

Dále Vás srdečně zveme na odbornou přednášku Ing. architektka Zdeňka Lukeše na téma **Pražský hrad**, která se bude konat ve čtvrtek 10. října v 18:30 v českém jazyce na Velvyslanectví ČR v Penzinger Strasse 11-13, 1140 Wien.

U příležitosti oslav výročí padesáti let trvání spolku Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku jsme pro Vás ve spolupráci s pražskou Nadací pro dějiny kultury ve střední Evropě připravili na čtvrtek 24. října 2024 od 18:30 **slavnostní koncert**, na němž zazní **kompletní mužské sbory Bedřicha Smetany** v podání brněnského souboru *Láska opravdivá* pod vedením sbormistra Jana Špačka. Koncert tak připomene nejen naše „spolkové“ výročí, ale též dvě stě let od narození jedné z největších osobností české hudby a je naším dalším příspěvkem k letošnímu Roku české hudby. Bližší informace k připravovaným akcím naleznete na předchozí stránce Kulturního klubu a jako obvykle na naší domácí internetové stránce www.kulturklub.at.

Omlouváme se, pokračování článku „Historie skla v Čechách a na Moravě“ se již do zářijového vydání nevešle, najdete ho v příštím čísle našeho časopisu.

Znovu upozorňujeme na možnost listovat a číst si ve všech vydáních časopisu Kulturní klub ve formátu pdf, a to na webové stránce www.kulturklub.at – **Archiv časopis**, nebo přímo www.kulturklub.at/archivcasopis.

Na setkání s Vámi při našich akcích se těší a příjemné chvíle s naším časopisem Vám přeje

Helena Basler

Obsah

Klub připravuje	2, 4
Editorial	3
Obsah	3
Impressum	3
Kultura	5
Zajímavosti	32
Události	46
Ekonomika	53
Věda a technika	60
Správy zo Slovenska	72
Sokol & sport	78
Z české a slovenské Vídně a okolí	90
Informace	99
Inzerce	109

Na přední straně obálky:

Josef VÁCHAL: Astrální plán, barevný dřevoryt/papír, rozměr ve výřezu 42 × 61 cm, 1913. Blíže k autorovi viz str. 7.

Na zadní straně obálky:

Ferdinand ENGELMÜLLER: Širá rovina, olej/plátno, 136,5 × 106 cm, 1917. Blíže k autorovi a tomuto obrazu viz str. 7.

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku / Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
Redakční příprava a sazba: KLP - Koniasch Latin Press s. r. o., Praha
Tisk: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno
Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
(Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
Verlagsort: 1030 Wien
Hersteller und Herstellungsort: KLP - Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &
Quatro print, a. s., Brno, Tschechische Republik

Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien, mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax:
0043-1-79 88 454, e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic, Anna Křivanová

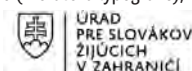
Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler

Redakční kruh: DI. Gabriela Jakelíč, Eva Kalinová, Ludvík Kavín,
PhDr. Jiří K. Kroupa, dr. Marta Marková, Mag. Daniela Makový Nedas,
P. Václav Sládek O.Čr., DI Tomislav Vašíček

Fotografové: Mag. Richard Basler, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová

Distribuce: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

Časopis je vydáván s podporou Úradu
pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Gefördert aus Mitteln
der Volksgruppenförderung
des Bundeskanzleramtes.

Časopis vychází
s podporou Ministerstva
zahraničních věcí ČR.

Z vlastního životopisu ing. Zdeňka Lukeše

Narodil jsem se v Praze na Letné v roce 1954 ve výtvarnické rodině. Děťství jsem trávil v blízkém parku Stromovka, mj. na betonových prolézačkách Olbrama Zoubka a Sputniku Zdeňka Němečka. Dům, kde jsem s rodiči bydlel, byl velmi zajímavý, dole byla školka, kam jsem vždy ráno seběhl z našeho podkrovního bytečku. Dům v roce 1923 navrhl Kamil Roškot a byl to jeden z prvních moderních činžáků v Praze. Táta měl ateliér v bývalém skleníku ve dvoře, kde jsem taky trávil mnoho času. Mámin ateliér byl v paláci U Stýblů neboli v Alfě na Václavském náměstí, kam jsem taky chodíval, připadal jsem si tam jako na Manhattanu. Do velkého ateliérového okna tam páčila rudá hvězda na věži sousedního paláce. Lepší byl pohled ze schodiště do Františkánské zahrady, kde se hrály filmy v letním kině.

Do školy jsem chodil ke Studánce, což byl ponurý kolos, připomínající zámek, s ještě ponuřejšími učiteli. Naštěstí jsme jezdili každý rok od jara do podzimu do Opavy, kde měli rodiče půdní ateliér ve vile, kterou si postavil za první republiky dědeček. Dům byl obrovský (alespoň dětským očím se tak jevil) a tajuplný, plný skrýší, půd a sklepních prostor. Měl velkou krásnou zahradu s řadou atrakcí, například vysokým smrkem, na jehož vrcholu jsme si s kamarády udělali posed. Založili jsme indiánský kmen, jemuž jsem měl tu čest velet a podnikat s ním různé výpravy. V Opavě jsem chodil do prosluněné příjemné školy s hodnými učiteli a zlepšoval si tam známky (po podzimním návratu do Prahy jsem si je zase zhoršil). Pobyt v Opavě, krásném městě s krásným okolím, jsem miloval a moc jsem se tam těšil.

Zdeněk Lukeš

Doby gymnaziální už jsem trávil jen v Praze, chodil jsem do gymplu Nad Štolou na Letenské pláni, což byla velmi náročná škola, tehdy ještě se skvělými kantory (a naším báječným třídním prof. Jiřím Homolou). Bylo to po ruské okupaci, ale až do maturity tam vládly stále příjemné poměry a asi to bylo nejhezčí období mého mládí. Pak jsem studoval architekturu na ČVUT v Dejvicích, neboť na vysněné dějiny umění se s mým kádrovým profilem nešlo dostat.

Po vojně jsem nastoupil do archivu architektury Národního technického muzea v Praze, který se nacházel ve zchátralé, ale podivuhodné barokní Invalidovně. Podmínky drsné, leč práce zajímavá. Tehdy jsem se začal věnovat architektuře 19. a první poloviny 20. století. Během deseti let, jež jsem tam strávil, jsme s Janem Svobodou dali také dohromady velkou kartotéku pražské moderní architektury. Taky jsme s přáteli architektky a výtvarníky trošku zlobili, když jsme se snažili protestovat proti různým zhovadilým stavbám bolševické éry (spolek Obecní dům).

Od listopadu 1989 do ledna 1990 jsem pracoval v koordinačním centru Občanského fóra v Mánesu a Laterně magice, což bylo velmi zajímavé, leč politické kariéře jsem se rád vyhnul a vrátil zpět k profesi. V roce 1990 jsem pak dostal nabídku pracovat na Pražském hradě, nejdřív v kulturní sekci, pak v památkovém odboru KPR. To byla zase nová zkušenost i šance seznámit se s mnoha pozoruhodnými lidmi. Snažili jsme se Hrad otevřít veřejnosti, opravit a obnovit např. Plečnickovy intervence, bolševiky značně poničené. Taky jsme připravili výstavy Jože Plečnika nebo *Deset století architektury*.

Kromě toho jsem učil – rok na PORGU, dva na VŠUP, asi pět let na liberecké fakultě architektury, nyní na pražské filiálce NYU. Kromě psaní odborných a popularizujících článků a knížek, v nichž se snažím propagovat kvalitní, ale často veřejnosti nepřilíhající známou architekturu, připravuji také výstavy ve spolupráci s Galerií Jaroslava Fragnera a pořádám různé přednášky a vycházky. Informaci o těchto aktivitách naleznete v rubrikách webové stránky www.zdeneklukes.eu.

Zdeněk Lukeš při své přednášce o české architektuře uspořádané Kulturním klubem ve Vídni 6. října 2023

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Čeští umělci a další osobnosti vyzvali k pomoci kolegům na Slovensku

Čeští umělci a další osobnosti vyzvali k pomoci kolegům na Slovensku, kteří přicházejí o práci v souvislosti se změnami prováděnými slovenskou ministryní kultury Martinou Šimkovičovou.

Martina Šimkovičová

Prohlášení nazvané *Je čas podat ruku!* poskytl ČTK režisér a vysokoškolský učitel Břetislav Rychlík. Prohlášení podpořili například divadelník Jiří Suchý, herec a scenárista Zdeněk Svěrák nebo bývalá ústavní soudkyně Eliška Wagnerová. Šimkovičová v posledních dnech odvolala například šéfkou Slovenské národní galerie Alexandru Kusou a ředitele Slovenského národního divadla Mateje Drličku. Opozice její kroky kritizuje a chystá protesty. „S velkým znepokojením sledujeme počínání ministerstva kultury v sousedním Slovensku. Čistky, které provádí a hodlá nadále provádět v kulturních institucích, činí primitivními metodami, s důvody průhledně ubohými a vylhanými,“ stojí v prohlášení osobností.

Výstava Tima Burtona v Praze

Americký režisér a výtvarník Tim Burton patří mezi výrazné tvůrce, jehož filmy nikomu hned tak z paměti nevymizí, a to díky charakteristickému výtvarnému stylu a osobitému pojetí. Ať už jde o jeho pohádkověji laděné příběhy, jako je například *Velká ryba* nebo *Karlík a továrna na čokoládu*, nebo hororovější věci, jako jsou *Mrtvá nevěsta* nebo *Ospalá díra*, vždy klade důraz na výtvarnou stránku. Často v nich hrají důležitou roli loutky nebo nejrůznější figuríny. Jeho tvorbu si mohou zájemci prohlédnout na výstavě *Tim Burton: Návraty*, a to v Obecním domě. Koná se až do 30. září.

Celosvětově úspěšná výstava *Tim Burton: Návraty*, která prezentuje tvorbu tohoto amerického filmaře a výtvarníka, se své zastávky dočkala i v Praze. Zatímco deset let ji mohli návštěvníci obdivovat na několika kontinentech,

v současné době našla svůj dočasný domov v Obecním domě v Praze.

„Od různých skic k jeho filmům, nerealizovaných projektů až po loutky, které jsou přímo z jeho filmů. Výstava potom jede do Londýna a po deseti letech končí,“ konkretizuje Dagmar Skůpová z pořadatelské agentury Art Movement.

Návštěvníci mohou vidět loutky z autorových nejznámějších filmů, jako jsou *Mrtvá nevěsta*, *Karlík a továrna na čokoládu*, *Ukradené Vánoce* nebo *Mars útočí!*

„Jsou tu věci, které vůbec nejsou známé. Například tady v tomto sále vidíme věci, které nebyly realizované. Takže to je taková jakoby skrytá část jeho tvorby. A to je určitě něco, co by mohlo lidi, kteří znají jen filmy, zajímat,“ upozorňuje Dagmar Skůpová.

Výstava představuje kurátorský výběr toho nejzajímavějšího z tvorby Tima Burtona. „Jsou to vlastně věci, které už částečně viděli návštěvníci na pražské výstavě v roce 2014, obohacené o věci z filmů, které mezitím natočil. Například *Širotčinec slečny Peregrinové pro podivné děti* a další,“ doplňuje Dagmar Skůpová.

Specifikem české výstavy je místnost s několika kulovitými předměty. Nejde ale o zeměkoule, jak by se mohlo na první pohled zdát, ale jsou to oči. Právě velké vypoulené oči jsou charakteristickým rysem mnoha postavíček Tima Burtona. Tyto oči v sobě mají několik kukátek, kterými je možné nahlédnout dovnitř a tam vidět kulisy z vybraných režisérových filmů. Na výstavě je toho k vidění ale mnohem víc, takže každý, kdo je fanouškem režiséra Tima Burtona a nebo má jenom rád umění, má jedinečnou možnost tuto výstavu navštívit, a to do 30. září. Pak se celá expozice přesune do Londýna, kde svou pouť zakončí. (mk)

90 let oslavil Jan Švankmajer výstavou v GASK

V GASKu proběhla čekávaná výstava *DISEGNO INTERNO – Eva Švankmajerová / Jan Švankmajer*, která se konala v roce 90. narozenin Jana Švankmajera.

V letošním jubilejním roce představil GASK veřejnosti celoživotní dílo světově proslulého umělce Jana Švankmajera a jeho manželky Evy. Navázal tak na koncepční linii projektů věnovaných velkým osobnostem českého animovaného filmu, které se v posledních letech uskutečnily v GASK (Aurel Klimt, Jiří Trnka).

Výstava *DISEGNO INTERNO*, která se konala v roce 90. narozenin Jana Švankmajera, představila všechny tvůrčí oblasti, do kterých tento český surrealista zasáhl. Jsou to koláže, grafika, objekty, knižní ilustrace, mediální kresby, taktilní experimenty, sběratelství a samozřejmě film. Důležitou součástí expozice byla také prezentace malířského díla autorovy manželky Evy Švankmajerové. Výstavu doprovázela série přednášek, filmových projekcí a komentovaných prohlídek.

Jan Švankmajer se přísně vyhýbá označování vlastní osoby za umělce a své tvorby za umění. To má souvislost s jeho přijetím surrealismu, neboť surrealismus není umění, ale způsob myšlení, životní postoj, novodobá alchymie. Navzdory tomu je Švankmajer vnímán jako významný tvůrce na poli kinematografie, výtvarného umění, literatury

Jan Švankmajer v GASKu

a divadla. „Své dílo vnímá jako nerozborné a neupřednostňuje žádný z výrazových prostředků, ačkoli je nejširším publikem vnímán především jako filmový režisér,“ říká autor doprovodného programu Petr Adámek.

Autorovu tvorbu je možné dělit do tematických skupin, které jsou podmíněny jeho inspiračními nebo přímo obsesivními zdroji. Patří sem rudolfinský manýrismus (kunstkamera, kabinet kuriozit a dílo Giuseppa Arcimbolda), loutkové divadlo a „barokní“ tradice starých českých loutkářů, art-brut, erotismus (v této souvislosti jsou pro Švankmajera důležitými osobnostmi Markýz de Sade, též Sacher-Masocha), umění přírodních národů (fetiš), Max Ernst (kolážové romány) a tvorba některých významných postav světové literatury (E. A. Poe, Lewis Carroll). Další část Švankmajerovy tvorby představuje jeho scénografie pro divadlo a triková práce pro československý film.

A jako zcela regulérní součást jeho tvorby je nutno vnímat jeho knižní ilustrace, neboť se týkají literatury úzce spřízněné s jeho vnímáním světa a jeho obsesemi. V posledních letech vznikají autorské knihy, které Švankmajer nazývá „romány“, žánrově jde však o obtížně definovatelný formát, obsahující prvky beletrie kombinované s esejistikou, vzpomínkovými a deníkovými texty či úryvky ze scénářů.

Eva Švankmajerová byla česká malířka, scénografka, básnířka, prozaička a výrazná představitelka surrealismu. Rozhodující se pro ni stalo setkání s Janem Švankmajerem v roce 1960. Ačkoli tvorba Evy Švankmajerové vznikala „po vlastní ose“, mnohokrát se práce manželů Švankmajerových protнула (kromě filmů jde o keramiku prezentovanou pod společným pseudonymem Kostelec – narážka na Evino rodiště, keramické centrum Kostelec nad Černými lesy). Součástí Švankmajerových výstav byly vždy obrazy a plastiky jeho ženy. „Mám slabost pro Tvoje obrazy, pro ten malovaný deník našeho života, který je otevřený jako seznam a zároveň rafinovaný jako čínská kuchyně,“ napsal ve svém vyznání Jan Švankmajer své manželce.

Výstava Jana a Evy Švankmajerových v Galerii Středočeského kraje byla reprezentativní přehlídkou tvorby těchto dvou životních a tvůrčích souputníků s důrazem na jejich vzájemný dialog. „Ústředním námětem projektu bylo tzv. disegno interno čili »vnitřní uspořádání«, tedy umělcovo obrazotvorné chápání podstaty daného námětu. Jde o princip, který ve Švankmajerově pojetí spojuje rudolfinský manýrismus a surrealistický »vnitřní model«,“ dodal kurátor výstavy Richard Drury.

Výstava spolu s doprovodným programem zohlednila také spojitost mezi jejich dílem a jedinečnou duchovní pamětí bývalé jezuitské koleje a Kutné Hory obecně.

Bohatý doprovodný program zahrnoval nejen projekce filmů z dílny Jana Švankmajera, ale také série přednášek a komentovaných prohlídek. Lektorské centrum GASK k výstavě připravilo několik edukačních programů pro školy, výtvarné dílny pro rodiny s dětmi a workshopy s tematikou animace, koláže a asambláže. Výstavě *DISEGNO INTERNO* byla také věnována krajská výtvarná soutěž KUNSTKAMERA.

Tento výjimečný galerijní počín, který trval do srpna letošního roku, vznikl ve spolupráci Jana Švankmajera, GASK a společnosti Athanor. Záštitu nad výstavním projektem měl ministr kultury Mgr. Martin Baxa a hejtman Středočeského kraje Mgr. Petra Pecková. (mk)

Výstava Mucha dnes

Tři rozměrná plátna Alfonse Muchy (1860-1939), která umělec vytvořil po dokončení *Slovanské epeje* ve třicátých letech 20. století, jsou součástí výstavy *Mucha dnes* zpřístupněné v Gočárově galerii v Pardubicích.

„Návštěvníci mohou obdivovat velkoformátové obrazy s historickými náměty. Jde o obraz *Jan Rokycana na koncilu basilejském*, který byl namalovaný roku 1933. Druhým je dílo *Poddání Nymburka L. P. 1421 Bohu a Pražanům* a třetím je se slovanskou mytologií spojená *Alegorie bohatství*, vytvořená roku 1937. Plátna dosud nebyla společně vystavena a pro širší veřejnost budou jistě objevem,“ míní ředitelka Gočárové galerie Klára Zářecká.

„Během přípravy výstavy se podařilo prozkoumat archívni zdroje a další dobové materiály, osvětlující tuto dosud málo probádanou oblast Muchovy tvorby. Výsledky pátrání a dokonalou fotodokumentaci Michala Kudláčka přinese výstavní katalog,“ upozornila kurátorka Lenka Bydžovská. V nových souvislostech je představen i vynikající soubor plakátů, panó (výplň, panel, výplňkový dekorativní obraz) kalendářů a vzorníků Alfonse Muchy, které pocházejí ze sbírek Regionálního muzea v Chrudimí.

Její jádro zakoupilo kuratorium muzea již na konci 19. století, tedy v době, kdy Mucha teprve získával celosvětovou slávu. Vzhledem k velké citlivosti na světlo těchto originálních děl je doba jejich vystavení omezená na dva měsíce, a to do letošního 29. září.

Muchovo dílo je neodmyslitelně spjato se secesním stylem. Světovou proslulost mu v Paříži koncem 19. století přinesly především plakáty pro divadelní představení herečky Sarah Bernhardtové. Charakteristickým je jeho dekorativní styl, často spojený s motivy krásných žen a květin.

Aktuálnost jeho díla i v současné době potvrzují na výstavě díla od desítky současných českých autorů, kte-

Mucha dnes

Plakáty / monumentální obrazy / současné umění
Gočárova galerie v Automatických mlýnech Pardubice

ří se ze svých pozic a hledisek zabývají obdobnými tématy a otázkami. Kupříkladu Tomáš Císařovský vytvořil obraz znázorňující pomyslné setkání Alfonse Muchy s Paullem Gauguinem v přístavu v Marseille. Je to autorova vize shledání dvou umělců, kteří si byli začátkem devadesátých let 19. století blízcí.

Dalšími vystavujícími jsou Karíma Al-Mukhtarová, Veronika Holcová, Martin Krajc, Jakub Matuška aka Masker, Pasta Oner, Jiří Petrbock, Petr Písařík a Jan Šerých.

Výstava zaplnila dvě patra Gočárovvy galerie, která se v loňském roce přestěhovala do mimořádných prostor bývalých Automatických mlýnů, projektovaných architektem Gočárem. Sbírkotvorná kulturní instituce založená roku 1953 nesla do konce roku 2022 název Východočeská galerie v Pardubicích. Zaměřuje se především na prezentaci svých rozsáhlých uměleckých sbírek, které mapují české výtvarné umění od konce 19. století po současnost a uměleckou tvorbu současných výtvarných umělců. (mk)

JUBILEA

Rastislav Trizma (* 2. 6. 1959, Bratislava)

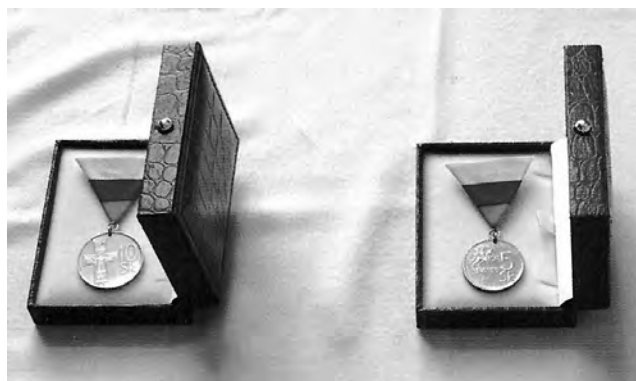
Rastislav Trizma sa – ako vždy – vyjadruje v skratke, prostredníctvom známej biblickej alebo osobnej symboliky, v charakteristicky znakovito štylizovaných kresbách, objektoch a figurálnych kompozíciách.

Doc. Rastislav Trizma, akad. sochár, pôsobí na katedre Socha, objekt, inštalácia na Vysokoj škole výtvarných umení v Bratislave. Jeho tvorba predstavuje výrazný a postupom času stále osobitejší rozmer v aktuálnej mozaike slovenskej sochárskej scény.

Je všestranný výtvarník, ktorý sa venuje sochárstvu, maľbe, grafike aj interiérovému dizajnu. Ako sochár je známy najmä svojimi bronzovými a drevenými plastikami.

Rastislav Trizma: *Salome*, 2007, bronz

Juraj Mucha: *Medaila (séria)*, 2006

Juraj Mucha (* 18. 9. 1979, Brezno)

Výtvarné aktivity: komorná plastika, objekt, medaila, realizácie v krajine, performance a experimentálna hudba.

Štúdia:

2004-2006 Akadémia umení, Banská Bystrica.

VZPOMÍNKA

Ferdinand Engelmüller (22. 12. 1867, Praha – 20. 9. 1924, Praha)

Proslulý mistr pastelů studoval na pražské Akademii umění u prof. Julia Mařáka. Roku 1897 si v Praze otevřel soukromou krajinářskou školu, z ní vzešli například Otakar Nejedlý, Gustav Macoun či Jaroslav Šetelík. Od roku 1902 vytvářel cyklus *Česká krajina*, z něhož často vybíral kusy na výstavy po celém světě. Jeho plátna dekorují interiéry řady významných budov.

Obraz *Širá rovina*, reprodukováný na zadní straně obálky, nese typickou dikci Mařákovy školy, kdy její charakteristická barevnost vyzdvihuje zdánlivě prostý motiv

Ferdinand Engelmüller: *Podzimní nálada v zámeckém parku*, 1910

„prázdné“ krajiny mezi nebem a zemí a v komplexním pohledu dodává obrazu až monumentální rozměr. Jemně zpracované jezírko, zrcadlící část vyobrazené krajiny, místy působí až tajuplně.

Josef Váchal (23. 9. 1884, Milavče – 10. 5. 1969, Studeňany u Jičína)

Josef Váchal byl český malíř, grafik, ilustrátor, sochař, řezbář, ale také spisovatel a básník. Jeho tvorba byla ovlivněna expresionismem a prvky symbolismu, naturalismu a secese, pokoušel se však o vlastní stylově nevyhraněné umělecké vyjádření. V roce 1910 spoluzaložil skupinu Sursum. Později se podílel i na vzniku revue *Veraikon*. Na počátku 20. století byl v úzkém kontaktu s představiteli katolické moderny, následně však křesťanskou víru zavrhl a začal se inspirovat okultismem. Hlavní část jeho díla spadá do období první republiky, naopak za komunistického režimu měl existenční problémy. Mezi nejznámější díla patří kniha *Krvavý román* nebo ilustrace k Demlovi *Hradu smrti*.

Josef Váchal: *Agrippa Cornelius*, z cyklu *Mystikové a visionáři*, 1911-13

Během svého života nebyl doceněn. Dožival v zapomnění (na rodinném statku družky, malířky a grafičky Anny Mackové ve Studeňanech). Po znárodnění statku a zřízení traktorové stanice byl vystěhován do nepohodlných hospodářských místností a přežíval v nedostatku, závislý na darech mecenášů a náhodných příjmech. Jistého uznání se mu dostalo až v roce 1969.

Rozsah a význam Váchalova díla mohl být pro veřejnost znovuobjeven a doceněn až po roce 1989. Roku 1993 nakladatelství Paseka, kterému dal jméno, otevřelo v Litomyšli muzeum Josefa Váchala Portmoneum, umístěné v domku Váchalova přítele Josefa Portmana. Interiér domku si nechal Portman ve dvacátých letech vyzdobit právě od něj.

Jiří Kolář (24. 9. 1914 – 11. 8. 2002) – výtvarník, básník Jiří Kolář, rodák z průmyslového Kladna, se vyučil truhlářem. Po celý život udivoval syntézou vědomostí a zručnosti. Angažoval se výrazně proti totalitní nadvládě a roku

Jiří Kolář: *Koláž*, 1972

1952 byl uvězněn za rukopis básnické sbírky. Od roku 1980 žil v Paříži. Vystavoval v západní Evropě a v USA, je zastoupen v Museum of Modern Art a v Guggenheim Museum v New Yorku a v Centre Georges Pompidou v Paříži. Jeho koláže originálně spojují historii s přítomností v koketní i uhrančivé paralele.

Jan Hána (28. 10. 1927, Dobronice u Bechyně – 20. 9. 1994, Praha)

Jan Hána byl český akademický sochař, profesor a rektor Akademie výtvarných umění. Po střední keramické škole nastoupil na Akademii výtvarných umění v Praze, kde v letech 1945-1951 studoval pod vedením profesora Karla Pokorného. V letech 1947-1948 studoval i na Umělecké akademii v Záhřebu. Po studiu se věnoval jak veřejným zakázkám, tak komorní tvorbě. Na Akademii výtvarných umění byl v roce 1983 jmenován profesorem speciálního sochařského ateliéru, o dva roky později rektorem. Funkci rektora vykonával až do roku 1989.

Pro svá díla ve veřejném prostoru byl komunistickým režimem v ČSSR ceněn. Byl laureátem Státní ceny Klementa Gottwalda (1976), nositelem titulů zasloužilý (1977) a národní umělec (1984). V roce 1987 mu byl udělen Řád práce. V roce 1984 byl vyznamenán řádem prezidenta Venezuely „Francesco de Miranda“ za pomník Simónu Bolívarovi v pražských Dejvicích.

Právě v sedmdesátých a osmdesátých letech se jako ideologicky konformní a sochařsky zručný umělec stal vyhledávaným autorem veřejných soch a pomníků. K jeho největším realizacím se řadí mj. plastiky *Píseň o mé vlasti* pro Národní divadlo v Praze (1983), *Poslední den války* u jihočeských Vitějovic (1986) nebo *Rozpuk života (Jaro)* v obchodním centru Labe v Praze – Modřanech (1985). Je autorem pomníků historika, muzikologa a komunistického politika Zdeňka Nejedlého v Litomyšli (1975).

Jan Hána jako sochař patřil k předním představitelům českého socialistického realismu. Z jeho realistické tvorby křehkých dívčích aktů, ať už v taneční poloze, stojících, schoulených, nebo sedících, se svým zjednodušeným tvaroslovím zdánlivě vymyká žulová plastika *Ležící žena*, která byla vytvořena pro nové sídliště na pražském Spořilově. V Praze 2 se s jeho dílem můžeme setkat na Vyšehradském hřbitově, kde vytvořil náhrobek mladé herečky Jany Rybářové.

Jiří Načeradský: *Běžící muži*, 1967

Jiří Načeradský (9. 9. 1939, Sedlec – 16. 4. 2014, Praha) Jiří Načeradský byl český malíř, grafik a vysokoškolský pedagog, představitel českého moderního malířství, profesor Akademie výtvarných umění v Praze a Fakulty výtvarného umění Vysokého učení technického v Brně. Jeho díla jsou charakteristická zejména zaměřením na lidské tělo a lidské postavy, někdy i s erotickým a sexuální podtextem a kontextem.

Načeradského díla jsou vystavena v mnoha českých galeriích, například Národní galerii, Galerii hlavního města Prahy či Galerii Středočeského kraje, několik obrazů vystavuje Centre Georges Pompidou v Paříži.

František Úprka (26. 2. 1868 – 8. 9. 1929) – sochař Svým dílem náleží Franta Úprka k národopisně a folkloristicky orientovanému proudu české secese reprezentovanému mj. také Jožou Uprkou, Stanislavem Suchardou, Dušanem Jurkovičem nebo Janem Koulou. Pole jeho tvorby je široké: od portrétních i ryze uměleckých bust a reliéfů přes sochařskou výzdobu architektury, volnou sochu a sochařská i architektonická řešení náhrobků až po realizaci drobných modelů porcelánových sošek určených k masovému prodeji. Tematicky je dílo Franty Úprky svázáno s jeho rodným Slováckem, tamější lidovou kulturou i životním stylem. Stěžejní část Úprkova dochovaného uměleckého odkazu spravuje Galerie výtvarného umění v Hodoníně.

Franta Úprka byl členem SVU Mánes a od roku 1909 též zakládajícím členem Sdružení výtvarných umělců moravských. Mezi lety 1903 a 1908 byly jeho sochy k vidění na členských výstavách v Praze i mimo ni. Roku 1906 vystavoval své dílo na Mezinárodní výstavě v Miláně. Rok 1910 se nesl v duchu italských výstav – v Benátkách, Miláně, Turíně a v Římě. Další zahraniční vystoupení proběhlo od března do dubna 1911 v Londýně v Doré Gallery. Roku 1918 otevřel Franta Úprka obnovu provozu galerie Topičova salónu po nucené sedmileté pauze, a to společnou výstavou

s Aloisem Kalvodou (český malíř-krajinář, grafik, publicista, redaktor a pedagog, který byl jedním z nejvýznamnějších žáků Julia Mařáka). V poválečných letech provedl dva náhrobky na Národním hřbitově v Martině. Náhrobky byly odhaleny v roce 1923 za přítomnosti prezidenta T. G. Masaryka. Roku 1920 zastupoval na pařížském Salónu české sochařství svou známou sochou *Poutníků*.

Před koncem svého života, od roku 1927, často pobýval na Slovensku, kam jej přivedly mj. pracovní záležitosti. Dokončoval zde sochařskou výzdobu fasád veřejných budov v Bratislavě (Zemská banka a Zemědělské muzeum).

Vojtech Remeň (7. 3. 1928, Ilija – 23. 9. 2014, Banská Štiavnica)

Vojtech Remeň bol slovenský akademický sochár, monumentalista, medailér, pedagóg. Študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave (1949-1954) v ateliéri figurálnej plastiky u prof. Jozefa Kostku.

Vojtech Remeň: *Pri bránke*, 2007, drevo

10. 9. 1799, před 225 lety, byla založena **Akademie výtvarných umění** v Praze.

Čeští skláři Beránek a Prošek vystaví svá díla v istanbulské Bazilice Cisterně

Jednu z nejvyhledávanějších istanbulských pamětihodností, podzemní Baziliku Cisternu, ozdobí na čtyři měsíce dvaadvacet uměleckých kousků od českých sochařů a sklářů Vlastimila Beránka a Jaroslava Proška. Kromě tradičního českého křišťálu budou k vidění i díla ze subfossilního dubu starého 6 500 let. Výstava začala vernisáží 31. července a potrvá do 30. listopadu.

Bazilika Cisterna je podzemní prostor z 6. století s kapacitou 80 000 tun vody, rozlohou 10 000 m² a s 336 sloupy. V dnešní době se v prostorách udržuje zhruba dvacet centimetrová hladina vody a návštěvníci je prochází po vyvýšených ochozech. Na instalaci soch ale budou muset správci celou nádrž vypustit. Poté, co se sochy umístí na podstavce a nasvítí se, voda se zase vrátí. Každý den navštíví Cisternu v průměru 10 000 lidí.

ARCHITEKTURA & DESIGN

V Česku vzniká první stavba využívající podhoubí mycelium

V Česku vzniká první stavba částečně využívající podhoubí zvané mycelium. Projekt Samorost by se měl využívat hlavně pro glamping, tedy luxusnější formu kempování. Je hotová část prvního modulu, který by měl být kuchyň. Desky z podhoubí mycelium se vloží mezi dřevěná žebra a měly by sloužit jako tepelný izolant. Novinářům to na prezentaci řekli architekti projektu ze spolku Mymo a zástupci Buřinky České spořitelny, která projekt financuje. Budova ze dvou samostatných modulů by měla být hotová koncem letošního roku. „V současné době proběhla první výrobní fáze. První modul domu má již část dřevěné konstrukce, do níž byly vsazeny první myceliové desky. V interiéru budou plnit zvukově izolační funkci, vně dřevěné překližky pak izolaci tepelnou,“ řekla architektka Kateřina Sýsová. Energie v Samorostu se bude čerpat ze dvou fotovoltaických panelů.

Mycelium je shluk vzájemně propletených vláken charakteristický zejména pro houby a některý typ bakterií. Podhoubí v deskách podle Sýsové není živé, a dále se tak nemůže rozpínat a nemohou se v něm množit mikroorganismy. Pokud by se ale zalévalo, tak materiál může pomáhat bujení bakterií.

Českou ambasádu v Berlíně čeká rekonstrukce

České velvyslanectví v Německu se v Berlíně dočasně stěhuje na novou adresu, brutalistní budovu postavenou podle návrhu manželů Věry a Vladimíra Machoninových čeká náročná rekonstrukce. Ta ikonické budově, kterou Berličané často nazývají Raumschiff Enterprise podle hvězdné lodi Enterprise ze sci-fi světa Star Treku, nejen navrátí lesk, ale také jí zajistí energeticky úspornější provoz. Dlouho odkládaná sanace vyjde na stovky milionů korun a potrvá několik let. Budova, která byla dokončena v roce 1978, je nyní z velké části nevyužívána a její provoz je energeticky mimořádně náročný. „Špatná kondice dnešního stavu technického vybavení by se dala vyjádřit slovy současných uživatelů asi takto – v létě horko, v zimě zima, žít ani pracovat se tu už nedá,“ prohlásila loni v listopadu Marie Nováková, zástupkyně ředitele odboru správy majetku na ministerstvu zahraničí.

Velvyslanectví má nyní na pět let pronajaté náhradní kanceláře v budově na náměstí Hausvogteiplatz 10, ve které chce od září nabízet služby českým občanům.

Obchodní dům Máj znovuotevřen

Obchodní dům Máj byl vybudovaný v letech 1972-1975 v Praze pod názvem 02. Krátce po dokončení byl přejmenován na Máj. Původní Máj vyvolal pozornost západních architektonických časopisů. A pod tímto označením byl obchodní dům známý až do pádu komunistického režimu. Po roce 1992 došlo k dalšímu přejmenování na Kmart podle amerického řetězce, který jej vlastnil. Později se jmenoval My. A dnešní název je Máj Národní. Od roku 2007 je dům chráněn jako Kulturní památka České republiky.

Rekonstrukce začala v polovině roku 2022 a stála 4,5 miliardy korun. Máj návštěvníkům v devíti patrech nabízí obchody, restaurace, zábavní centrum a střešní vyhlídkovou terasu. Zábavní centrum sídlí ve třetím a čtvrtém patře. V oddělení Levels budou například stovky počítačových arkádových her. V pátém patře se pak pro menší děti otevře zábavní park Lvíčkov. Šesté patro bude zasvěcené historické expozici Back in Time (Zpátky v čase) a do sedmého patra budou moci fanoušci superhrdinů a komiksů. V osmém patře se otevírá restaurace s výhledem na Prahu a v posledním, devátém patře byly vystavěny panoramatické terasy.

Na fasádu obchodního domu Máj na pražské Národní třídě dělníci už dříve namontovali dva několikametrové pohyblivé motýly od výtvarníka Davida Černého s trupem napodobujícím stíhačku spitfire. Pražští památkáři umístění plastik na Máj povolili na jeden rok. V uplynulých týdnech instalaci kritizovali někteří odborníci.

Obchodní dům Máj je jedním z nejvýznamnějších zástupců české architektury sedmdesátých let 20. století. Z architektonického hlediska jde o stavbu pozdně funkcionalistickou s prvky brutalismu a high-tech architektury architektů z ateliéru SIAL (architekti John Eisler, Miroslav Masák a Martin Rajniš). Bratři Václav a Martin Klánovi, vlastníci společnosti Amadeus Real Estate, která je od roku 2019 majitelem objektu, na rekonstrukci spolupracovali s architekty původní budovy Rajnišem a Eislerem.

„Byli nadšení, protože v nás viděli někoho, kdo chce Máj znovu oživit,“ sdělili Klánovi. Každé patro v Máji Národní bylo podle nich přizpůsobeno různému způsobu využití. „Muselo se tedy budovat tak, aby každý koncept, který dané patro má, měl svou vlastní specifickou tvář. Je to několik odlišných pojetí, které se spojují v ideální koncept,“ dodal Václav Klán.

„Interiéry jsou strašně, je to úplný protiklad a až skoro výsměch k původní architektuře,“ řekl ČTK architekt a historik architektury Zdeněk Lukeš. Architekti se v době vzniku Máje inspirovali projektem pařížského muzea Centre Georges Pompidou. Jak si Pražané a návštěvníci nový Máj oblíbí, ukáže čas.

Architekt Petr Hájek:

„Můj obývací pokoj je jako sluneční hodiny“

Architekt Petr Hájek miluje pohled ze svého pražského bytu do starého, nezrekonstruovaného dvora. On a jeho žena mají dvě rezidence, byt ve městě a dům na venkově. „Miluji tento obývací pokoj. Je úzký, dlouhý a vysoký, jako periskop, jako arkýřové okno na obloze. Pohled na staré, nezrekonstruované nádvoří je docela kafkovský, až trochu strašidelný. Nejsem ale jen fanouškem výhledu, ale i světla. V horní části střechy je úzké střešní okno, kudy tenký paprsek slunečního světla dopadá do interiéru, do okna jako sluneční hodiny, a v závislosti na ročním období dokážu přesně určit, kolik je hodin, podle světla a stínů vrhaných na zeď. Můj oblíbený čas, teď na jaře, je kolem 16. až 17. hodiny. Za prvé se mi líbí barva světla a za druhé mě fascinuje, jak sluneční paprsky dopadají do místnosti a na umělecká díla a protínají plátna s jasnými úhlopříčka-

Architekt Petr Hájek ve svém pražském bytě

mi. Umělecká díla pocházejí od přátel a dobrých známých, Pavla Růta, Václava Girsy, Václava Cíglera, Křištofa Kintery a Ivany Šrámkové. Aby umění ještě lépe vyniklo, rozhodl jsem se udělat stěny šedé v této měkké, téměř nevýrazné šedi. Moje žena Lenka není velkou přítelkyní těchto uměleckých děl, jsou pro ni příliš explicitní, příliš sexuální ve své energii. Pro mě jsou tyto motivy inspirující a rozvíjejí moji fantazii.

Moje žena a já máme dvě rezidence. Já jsem víc doma tady v městském bytě, na Letné, na půli cesty mezi Malou Stranou a Holešovicemi, celkem 120 metrů čtverečních, ale ona bydlí trochu mimo, asi půl hodiny jízdy od Prahy. A tak se každý může trochu vyřádit podle vlastního vkusu v místě svého bydliště, to je dohoda.

Už jako student jsem snil o podkroví. Když jsem tu byl poprvé, byly tam stovky holubů, někteří živí, jiní mrtví po nějakou dobu, katastrofa! Bylo toho hodně, ale musel jsem šetřit se svými penězi, takže jsem musel v mnoha pracovních krocích přiložit ruku k dílu a půdní vestavba trvala celkem čtyři roky.

Petr Hájek (* 18. 4. 1970, Karlovy Vary) je český architekt, spoluzakladatel architektonické kanceláře HŠH architekti, zakladatel architektonické kanceláře Petr Hájek Architekti a pedagog na univerzitách s technickým a uměleckým zaměřením. V roce 2018 získal cenu Architekt roku.

*Wojciech Czaja, Immobilienstandard
(volně přeloženo a redakčně kráceno)*

Zemřel architekt Otakar Binar

Ve věku dvaadvadesát let zemřel architekt Otakar Binar, autor ikonického interiéru hotelu Ještěd. Informoval o tom krajský web. Ještě během svého života Binar získal regionální ocenění Pocty hejtmana Libereckého kraje. Kromě Ještědu zanechal svůj otisk také v kině Máj v Doksech.

Po druhé světové válce se rok učil zedníkem, ale pak

nastoupil na libereckou střední průmyslovou školu stavební, po jejímž dokončení pracoval v Československé správě silnic v Turnově. V letech 1952-1958 vystudoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze v ateliéru vedeném profesorem Josefem Grusem.

Po jejím dokončení pracoval deset let v Krajském projektovém ústavu pro výstavbu měst a vesnic v Liberci, odkud odešel jako spoluzakládající člen do SIALu. S architektem Karlem Hubáčkem se stal zakládajícím členem tohoto světoznámého architektonického studia. Od roku 1972 do roku 1990 působil ve Stavoprojektu Liberec a téhož roku se do SIALu vrátil. Od roku 1998 byl činný v soukromé projektové činnosti.

Podle webu Paměti národa se už jako dítě rozhodl, že bude architektem. V letech 1952-1958 nakonec architekturu vystudoval na UMPRUM v Praze.

„Hubáček byl mým celoživotním a jediným šéfem. Celý produktivní věk jsem strávil u Hubáčka,“ řekl Binar Paměti národa. Spolu v šedesátých letech založili SIAL, což je zkratka pro Sdružení inženýrů a architektů v Liberci. Mezi jeho další významné realizace v našem kraji patří také návrh interiéru kina Máj v Doksech nebo architektonická řešení Libereckých výstavních trhů. Ještěd byl na tehdejší dobu výjimkou v tom, že se vypracoval komplexní návrh včetně interiéru.

Výjimečnosti stavby napomáhalo to, že se na vybavení interiéru podíleli vedle něj i další význační výtvarníci té doby, například sklář Stanislav Libenský a Jaroslava Brychtová. Nádobí a některé textilní doplňky byly zhotoveny podle návrhů Karla Wünsche, autorem mřížky umístěné v hotelové chodbě je Jaroslav Klápště a tapiserii umístěnou na zdi salónku vytvořil Vladimír Křečan.

Nestandardní je i nábytek navržený Otakarem Binarem, třeba v salónku použil kontrastní kombinaci černého stolu s imitací ebenu a bílých křesel z kůže. Částečně ho inspirovala výjimečnost stavby. „Byly tady materiály, které nebyly na tehdejší dobu úplně běžné. Tradiční nebyla ani stavební technologie – cihla a dřevo. Takže dřevo by tady bylo, aspoň se mi to tak jevilo, cizím prvkem. Tak pokud jsem ho použil, bylo černé, aby ztratilo charakter dřeva,“ vylíčil. Podle mnohých je Binarem navržený nábytek nadčasový.

Před 150 lety začalo bourání pražských hradeb

Středověké opevnění Prahy se vyvíjelo v průběhu staletí. Od dřevěných a hlíněných valů až po cihlové hradby z doby Karla IV. Tou nejznámější je Hladová zeď táhnoucí se přes Petřín, která měla sloužit k obraně Malé Strany. Původně se zeď nazývala Zubatá. Tento název jí zůstal do roku 1361, kdy v Praze vypukl hladomor. Podle pověsti Karel IV. zaměstnal na stavbě zdi pražskou chudinu, pro kterou se práce na výstavbě opevnění stala zdrojem obživy.

Navzdory opevnění se Praha několikrát nájezdům nepříteli neubráníla. Ať už šlo o husity, nebo Švédy na samém konci třicetileté války. V reakci na to nechal císař Ferdinand III. vybudovat barokní fortifikační systém o délce čtrnácti kilometrů s devíti branami a třicátkou bastionů a Prahu prohlásil za pevnost. Počátkem čtyřicátých let 18. století v počátcích vlády Marie Terezie Prahu oblehla koaliční armáda Bavorů, Sasů a Francouzů. Pod velením slavného válečníka maršála Mořice Saského město dobyla a obsadila na více než jeden rok. Naposledy v roce 1866 během prusko-rakouské války Prahu obsadili Prusové bez boje. Císař František Josef I. dal proto příkaz hradby zbourat. V roce 1874 demolice začala.

Bourání trvalo až do dvacátých let 20. století, ale nikdy nebylo dokončeno. Mnohá místa tak dodnes slouží jako

vyhlídkové turistické cíle. Silueta Vyšehradu by bez mohutného opevnění nebyla úplná. A mimochodem, v roce 2012 vyhrála revitalizace Bastionu u Božích muk na Karlově Grand Prix architektů a následně zvítězila i na Mezinárodním trienále architektury pro střední a východní Evropu.

*Klára Stejskalová, Radio Prague International
(redakčně zkráceno)*

Z HISTORIE

1. 9. 1689, před 335 lety, se narodil **Kilián Ignác Dientzenhofer** († 12. 12. 1751) – český architekt a stavitel německého původu, představitel vrcholného baroka, druhý z vlastních synů stavitele Kryštofa Dientzenhofera. Patří mezi nejvýznamnější představitele barokní architektury v českých zemích. O jeho služby usilovala česká i moravská šlechta, bohatí měšťané a především duchovenstvo. Za svého života postavil mnoho staveb jak v Praze, tak i mimo Prahu; seznam jeho známých prací jich obsahuje kolem 200. Desítky barokních kostelů, zámků a výstavných domů tak vtiskly české krajině její charakteristickou tvář.

4. 9. 1724, před 300 lety, byla vysvěcena tzv. **Zrcadlová kaple** v Klementinu v Praze.

VÝSTAVY

Galerie Středočeského kraje

Galerie Středočeského kraje představila novou podobu stálé expozice, která svým konceptem naváže na úspěšný projekt *Stavy myslí / Za obrazem*, oceněný v roce 2015 národní cenou Gloria musaealis. Příběhem, který tentokrát jako červená nit spojuje vybrané exponáty a provede návštěvníky *Labyrintem* (jak se nový galerijní počín jmenuje), je cesta hrdiny. Expozice koncipovaná na základě archetypálního příběhu nabídne návštěvníkovi-poutníkovi setkání s různými podobami poznání, sebepoznání či identifikace prostřednictvím setkání s jedinečnými uměleckými díly. Tento výjimečný galerijní počín vznikl jako výsledek úzké spolupráce kurátorského a lektorského týmu a Správy sbírek GASK. Výstava *Labyrintem* se veřejnosti otevře la v rámci oslav 60. výročí založení galerie.

Nová expozice, koncipovaná jako výzva k putování *Labyrintem*, je volně inspirována knihou *Tisíc tváří hrdiny* amerického religionisty a etnologa Josepha Campbella (1904-1987), který zkoumal společné základy mýtů, bájí i náboženských nauk. Sestavil tzv. monomýtus, tj. univerzální koncept cesty hrdiny s charakteristickými etapami a dramatickou strukturou. Pomyslným putováním hrdiny bude i prohlídka expozice na ploše téměř 1 300 m², která je koncepčně rozdělena na jednadvacet kapitol uspořádaných do tří základních celků: *Výzva, Poznání a Návrat*. Atmosféru archetypální cesty spoluvytváří a evokuje i architektonické a výtvarné řešení autorů Pavla Mrkuse a Daniela Hanzlíka.

Prostředí má vybízet a provázet návštěvníka po cestě expozicí, která je paralelou k filozofickému pojetí osobní cesty, nikoliv informativním či časosběrným katalogem prezentace sbírkového obsahu. „Tento galerijní počín pra-

cuje s dynamikou prostoru, světla a stínu, s kontrasty, s napětím. Návštěvníkovi galerie nabídne celou škálu atmosfér – od dramatických zahuštěných vjemů až po zcela odlehčené a prázdné prostory, určené ke spočinutí, zamyšlení či nabrání sil,“ dodává kurátorka Veronika Marešová. Koncepte výstavy i její architektonická a výtvarná podoba by měly nabídnout inspirativní prostor, který přinese návštěvníkům radost z objevování a setkávání s fyzickým materiálem klasických uměleckých děl, s nehmotnými formami digitálního umění a současných technologií, ale i se sebou samým.

Lektorské centrum GASK připravilo pro návštěvníky bohatý doprovodný program, který zahrnuje komentované prohlídky, výtvarné dílny pro rodiny s dětmi, edukační programy pro školy a workshopy zaměřené na sebepoznání.

Let It GROW Again!

Letošní projekt *Let It GROW Again!* je volným pokračováním předloňské výstavy *GROW*, kterou jako oslavu motivu stromu ve vizuální kultuře posledního půl tisíciletí představil v Österreichische Galerie Belvedere její slovenský kmenový kurátor Miroslav Halák. Už při přípravách prý byl překvapen, že i když je „téma stromu v dějinách umění kulturní konstantou a každý po něm sahá, je v umělecko-historické literatuře tak málo frekventované“.

Halák strom představuje v kontextu židovsko-křesťanských tradic, přirozeně ho nachází v mytologii, ale je mu i estetickým objektem, prostředkem zkoumání nebo reflexí společenských jevů a ekologických výzev. Stejně jako původní vídeňskou výstavu ani její letošní, rozsáhlejší pokračování kurátor nestaví na bombastických zápůjčkách z nej-

Anselm Kiefer: *Zlé matky*, 2007-2011, olej, emulze, akryl, šelak, křída, větve, dřevo a železo

větších světových institucí. A tak jako moderní gastronomie pracuje především s lokálními surovinami, Haňák představuje díla z institucí, soukromých galerií a sbírek středoevropského kulturního prostředí. Vedle děl z depozitářů Belvederu a AJG jsou k vidění zápůjčky z Albertiny, Leopold muzea, ZČG v Plzni, NGP, ze Salcburku nebo z drážďanského Albertina.

Výstava je v Alšově jihočeské galerii na zámku Hluboká nad Vltavou k vidění do 10. listopadu 2024.

Výstava *Kniha je Art*

Ve spolupráci se Správou Pražského hradu a projektem Identita připravil Památník národního písemnictví výstavu s názvem *Kniha je Art*. Je zcela záměrně umístěna v inspirativním Královském letohrádku Pražského hradu (Belveder) jako symbolu rozmachu a vzestupu evropské kultury a vzdělanosti. V prostorách nejkrásnější renesanční stavby na sever od Alp bude představen průřez výjimečných prací české knižní kultury ze sbírkových fondů Archivu Pražského hradu, Památníku národního písemnictví / Muzea literatury a výběr publikací projektu Identita – příběh českého grafického designu.

Expozice nabízí pozoruhodné exempláře z hlediska dějin rukopisné a tištěné knihy, po stránce písarského a typografického provedení, s reprezentativními iluminacemi, ilustracemi nebo ukázkově provedenými knižními vazbami, ale i publikace a objekty s přesahem do současného výtvarného umění.

Knižní krása v Belvederu

V dalším oddílu výstavy je představena vybraná kolekce Nejkrásnějších českých knih uplynulého i současného století a skrze knihovnu Franze Kafky je možné nahlédnout do světa literárních inspirací tohoto spisovatele. V prvním patře Belvederu pak na návštěvníky čeká prostorná čítárna s vybranou kolekcí soudobých publikací o umění a architektuře a dalších titulů.

Výstava je otevřena od 7. června do 20. října 2024. Kurátor výstavy: Zdeněk Freisleben.

David Böhm - Jiří Franta: *Fabulant*

Kurátorka: Denisa Václavová, Galerie hlavního města Prahy, Dům fotografie, Revoluční 1006/5, 110 00 Praha 1-Staré Město, út-st, pá-ne 10:00-18:00, čt 10:00-20:00, do 29. 9. 2024.

Co když vidím něco zcela jiného než ostatní? Co je pozorované a co představované? Co je prožívané a co skutečné? A když propojím všechny části, uvidím celek?

Procesuální uvažování a postupy tvorby obrazů, které vidíte na výstavě umělecké dvojice Davida Böhma a Jiřího Franty připravené pro Dům fotografie, připomínají teorii o principu neurčitosti filozofa a vědce v oblasti kvantové fyziky Wernera Heisenberga. Schizofrenní povaha instalace, zdánlivě se replikující v obou patrech galerie, navozuje pocit rozostřeného vidění, zdvojeného vnímání a rozdělení diváckých perspektiv. Nabízí však i celou řadu povědomých i podvědomých významů a otázek.

Jiří Franta a David Böhm se společně už přes dvacet let věnují zkoumání živých procesů, které bezprostředně vycházejí z určitého místa a z témat, jež jsou v něm přítomna. Vnější pojetkem je tu princip kresby, která však do sebe absorbuje všechny představitelné tvůrčí postupy. Stává se malbou, expanduje do prostoru, reprodukuje a rozvíjí sama. Především se ale její těžiště přesouvá do různých forem performativních a akčních situací, kde se prvky dada a náhody mísí s postkonceptuálními přístupy.

Andy Warhol v Mikulově

Malá soukromá galerie v srdci Mikulova vám přináší přibližně padesát děl z tvorby světoznámého Andyho Warhola. Na místě si budete moci prohlédnout úžasné sitotisky, například *Série Sunday B. Morning Marilyn Monroe*, *Sunday B. Morning Campbell Soup*, *Sunday B. Morning Flowers*, *Lenin*, *Mildred Scheel* – sitotisk s diamantovým

ANDY WARHOL

15. 06. - 15. 09. 2024
GALERIE CIBULKA
NÁMĚSTÍ 20/30
MIKULOV

prachem, *Poster Kimiko* s podpisem AW. Zajímavostí je plakát s motivem Queen Elizabeth podepsaný Keithem Haringem a plakáty s Ingrid Bergmanovou. Součástí výstavy jsou i dobové fotografie z *The Factory* od Nata Finkelsteina!

Výstava je v mikulovské Galerii Cibulka otevřena do 15. září 2024.

Ve stínu stromů

Výstava prezentuje výtvarné zpracování konkrétního a pro lidské přežití zásadního typu přírodního prostředí – lesů. Tento specifický krajinný prvek a současně spolutvůrce lidské kultury je nahlížen z rozličných perspektiv – jako místo pohody a klidu, práce, místo legend, pohádek, mýtů a také místo zrcadlící temné stránky lidského nevědomí.

Zásadní význam lesních krajín pro člověka dokazuje i zájem o les mezi současnými umělci. Kromě klasiků 19. století Adolfa Kosárka, Antonína Mánesa, Bedřicha

Havránka, Julia Mařáka či Václava Brožíka a etablovaných autorů současnosti Michala Gabriela, Václava Jiráka, Františka Skály, Romana Trabury je na výstavě zastoupena i nejmladší tvůrčí generace – Lenka Falušiová, Adam Kašpar, Kateřina Sýsová, Jan Uldrych či Jan Vytiska. Z výtvarných médií jsou zastoupeny malba, kresba, grafika, fotografie a plastika, které byly vybrány ze sbírek Severočeské galerie i z dalších významných českých galerií, z majetků soukromých sběratelů i z ateliérů samotných umělců. Kurátorkou výstavy je Alena Beránková.

K výstavě byl vydán rozsáhlý tištěný katalog, který je dostupný na pokladnách objektů a v e-shopu galerie.

Výstava v hlavní výstavní budově Severočeské galerie (Michalská 29/7) v Litoměřicích je přístupná do 29. září 2024, otevírací doba: denně včetně pondělí 10:00-18:00 hodin.

Kde se pivo vaří...

do 19. 1. 2025

Výstavní sál – Muzeum Českého ráje v Turnově
www.muzeum-turnov.cz

LITERATURA

Trh audioknih a mluveného slova v ČR meziročně vzrostl o pětinu

Lidé v roce 2023 utratili za audioknihy a mluvené slovo 322,1 miliónu korun, což představuje meziroční nárůst o 20 procent. Nadále pokračuje trend posilování digitální distribuce, která nyní tvoří 77 procent celkového obrátu na úkor prodeje fyzických nosičů. Také v loňském roce byly ze žánrů nejoblíbenější detektivky a thrillery.

Nejprodávanějšími tituly se za loňský rok staly mafiánská saga *Kmotr* Maria Puza načtená Oldřichem Kaiserem, román *Les v domě* Aleny Mornštajnové v interpretaci Ivany Uhlířové a thriller *Zatmění* Jo Nesbeho načtený Davidem

Matáskem. Vyplývá to ze zprávy o trhu audioknih a mluveného slova, kterou sestavila Asociace vydavatelů audioknih (AVA).

V roce 2023 vyšlo 716 nových titulů, což je o 72 více než v roce předchozím. Významnou většinu na trhu zaujímá osm vydavatelů, jejichž celkový podíl přesahuje 95 procent.

Asociace vydavatelů audioknih je také tradičním vyhlášovatelem ankety Audiokniha roku. Vítězem se za loňský rok staly memoáry *Vlastní životopis* spisovatelky Agathy Christie, které načetla jednadevadesátiletá herečka Alena Vránová. Její nahrávka vedle absolutního vítězství ještě ovládla kategorii Jednohlasá četba.

Kunderův román *Totožnost* V českém překladu

Brněnské nakladatelství Atlantis vydalo v českém překladu román Milana Kundery *Totožnost*. Dílo přeložila Anna Kareninová, oznámila ČTK Jana Uhdeová z Atlantisu. Kundera napsal román *L'identité* ve francouzštině, což je také jazyk prvního vydání v druhé polovině devadesátých let. Český název určil sám Kundera.

Práci na překladu *Totožnosti* podle Kareninové poznamenalo loňské úmrtí autora. Překladatelka tak ztratila možnost předávat mu prostřednictvím jeho ženy Věry své dotazy. Byla to nakonec sama Věra Kunderová, kdo jí pomohl duch díla i některé obraty pochopit a převést do češtiny.

Kunderovi by letos 1. dubna bylo pětadevadesát let. Od jeho smrti uplyne 11. července jeden rok. Po své emigraci do Francie postupně začal psát nová díla ve francouzštině. V Brně sídlí Knihovna Milana Kundery, která spravuje část jeho osobního archivu a knih, které napsal i četl.

Druhý zářijový pondělek patřil v Knihovně Milana Kundery v Brně představení románu *Totožnost*, který je sice druhým dílem, jež Kundera napsal francouzsky, ale překladu a vydání v češtině se dočkal až na konci letošního června. Do Brna přijela překladatelka Anna Kareninová a také autor doslovu Jakub Češka. Na dálku přítomné pozdravila Věra Kunderová.

Noc literatury letos v Praze

Čtení na dvaadvaceti místech pražských Hradčan nabídne letošní 18. ročník festivalu veřejného čtení Noc literatury, který se uskuteční 18. září. Znamé osobnosti budou předčítat z českých překladů současné evropské literatury od 18:00 do 23:00 například v Arcibiskupském, Hrzánském nebo Lobkowiczském paláci.

Kromě Prahy se festival uskuteční v dalších osmdesáti městech po celé České republice. Vstup na všechna čtení bude zdarma.

Cílem Noci literatury je zvýšit zájem veřejnosti o současnou evropskou literaturu. Organizátoři v krajích si vybírají z nabídky textů, v letošním roce se festival zaměří na mladé publikum narozené po roce 2004 jako součást oslav 20. výročí vstupu Česka do Evropské unie. Číst se tak bude například z knihy Olgy Fečové *Den byl pro mě krátký*, dílo Nicol Hochholzerové *Táto izba sa nedá zjest* nebo z Johna Boynea *Můj brácha se jmenuje Jessica*. Texty budou interpretovat čeští herci a herečky.

Tereza Bínová o své nové básnické sbírce

Sbírka Terezy Bínové *Červený obr* byla oceněna Magnesii Literou. Její první básnické sbírky vlastně vůbec nevypadaly jako klasické knihy poezie. Debutový svazek napsala při biflování se na semestrální zkoušku z psychologie. Přerýkala si texty nahlas a v jeden moment si všimla, že se slova spojují v malé celky, které znějí až poeticky, absurdně či zábavně.

„Napadá mě, že tomu pomohla únava a lehce změněný stav vědomí způsobený úmorným memorováním. Sbírkou jsem nepsala s touhou vydat básnický debut, měla jsem hlavně chuť vyzkoušet podobnou práci s textem. U nás doma bylo čtení poezie úplně normální,“ říká básnička roku.

Byla to nakonec Tereza Bínová, kdo dostal Magnesii Literu za svou čtvrtou sbírku poezie. Její knížka *Červený obr* zaujala porotu více než *Poslední cestopisy* Zofie Baldygy a *Dokumenty* Kamila Boušky. Pravda, pro uspěchanou dobu a uspěchané čtenáře je to jenom dobře – a ani rychlá četba této sbírky neškodí. Ovšem *Červený obr* se nabízí i čtenáři, který je ochoten se u knížky zdržet a zamyslet.

Bínová rozehrává neobvyklou hru. Velká řada jejích textů, pokud by stály samostatně, by čtenáře spíše zarazila. To si lze ostatně snadno vyzkoušet na ukázce č. 1. Samostatně zkrátka její texty téměř nelze citovat – ovšem jakmile jsou pohromadě, začínají se v nich dít zajímavé věci.

Témata, motivy, dokonce i konkrétní formulace procházejí sbírkou, opakovaně se vynořují, mnohdy velmi nečekaně. Představuji si text *Červeného obra* jako básniřčinu samomluvu, k níž nás nechává přihlížet. Ve svém mluvení je mimořádně přelétavá, ovšem právě to je na její sbírce také velmi zábavné. Čtenář si může s textem náležitě pohrát.

Ukázka č. 1: báseň ze str. 47

Teď chytračím,
ale sama nepoznám
orla mořského.

Ukázka č. 2: básně ze str. 62 a 63

Dcera si hraje s prázdnými skořápkami srdcovek,
které jsem nasbírala roku 1995,
na první dovolené u moře.

Do prázdných misek mušlí
vkládá perleťové knoflíky po prababičce.

Můj praděda zemřel
v první světové válce.

Můj praděda by teď byl ve věku nejstarších perlorodek.

VZPOMÍNKA

Jan Zábrana (4. 7. 1931 – 3. 9. 1984)

Jan Zábrana byl český básník, prozaik, esejista a překladatel z ruštiny a angličtiny. Narodil se v rodině, ve které oba rodiče byli učitelé, politicky činní v národněsocialistické straně. V politických procesech po roce 1948 byli oba odsouzeni k mnoha létům vězení. Jiřina Zábranová napsala knihu vzpomínek *Ohlédnutí*, která byla vydána posmrtně v roce 1994.

Jan Zábrana nebyl vzhledem k politické perzekuci své rodiny přijat na filozofickou fakultu. Do roku 1952 studoval čtyři semestry na Katolické bohoslovecké fakultě UK

Václav Havel, Marie L. Langerová a Jan Zábrana, 50. léta

v Praze, téhož roku byl odsouzen také jeho otec. Pak pracoval jako pomocný dělník v Tatrovce Smíchov, Družstvu Smalt v Radotíně, provozovně ve Veletržní ulici. Přesídlil natrvalo do Prahy, kde v letech 1952-1954 pracoval jako zámečník a brusič. V té době se seznámil s výtvarníky a literáty mimo oficiální umělecké struktury, např. Vladimírem Holanem, Bohumilem Hrabalem a dalšími. Celoživotní přátelství navázal s prozaikem a publicistou Josefem Jedličkou a Josefem Škvoreckým. V roce 1955 byl přijat do Kruhu překladatelů a od té doby pracoval jako překladatel z ruštiny a angličtiny. Během normalizace mu bylo znemožněno vydávat vlastní tvorbu a mohl pouze překládat.

František Gellner

František Gellner byl básník, prozaik a kreslíř. Narodil se 19. června 1881 v Mladé Boleslavi do židovské rodiny. Patří mezi představitele generace anarchistických buřičů. Později pracoval v *Lidových novinách* jako kreslíř (je autorem karikatur mnoha spisovatelů). Působil také jako fejetonista a angažoval se v politice. Za první světové války narukoval do armády. Datum jeho úmrtí není přesně známo, uvádí se však 13. září 1914 (od tohoto dne byl prohlášen za neznámého).

Václav Kliment Klicpera (23. 11. 1792 – 15. 9. 1859)

Václav Kliment Klicpera byl přední český dramatik a spisovatel, který položil základ novodobého českého dramatu. Jeho dílo mělo na českou tvorbu poměrně velký vliv, který je znát hlavně v Tylových hrách. Rád se podílel na organizování společenského života, jeho zásluhou se z Hradce Králové stalo druhé centrum české kultury hned po Praze.

Sám byl jako herec úspěšný a v době pražského pobytu napsal přes dvacet divadelních her. Jako první byla na jevišti Stavovského divadla v Praze uvedena 25. března 1816 jeho rytířská hra *Blaník*.

Roku 1819 se stal profesorem humanitních předmětů v Hradci Králové. Mezi jeho žáky patřili Karel Jaromír Erben, Josef Jaroslav Langer, Josef Kajetán Tyl. Roku 1850 se stal školním radou a prozatímním ředitelem (prefektem) akademického gymnázia, které před tím bylo prohlášeno za české, téhož roku se stal členem Královské české společnosti nauk. Roku 1852 byl jmenován skutečným ředitelem gymnázia, ale o rok později byl pod záminkou vyšetřování studentských aktivit penzionován. V Praze k jeho žákům patřili Jan Neruda, Vítězslav Hálek, Vojta Náprstek, Miroslav Tyrš, Václav Vlček.

Jeho pohřeb na pražských Olšanských hřbitovech se stal tichou národní demonstrací.

Ivan Diviš (18. 9. 1924, Praha – 7. 4. 1999, Praha)

Ivan Diviš byl český básník a esejista. Je považován za jednoho z nejvýraznějších a nejoriginálnějších českých autorů druhé poloviny 20. století. Patří k básnické generaci, která začala psát za doby protektorátu.

V roce 1969 emigroval do západního Německa a stal se spolupracovníkem Rádia Svobodná Evropa se sídlem v Mnichově. Po sametové revoluci nadále setrval v Německu, do Prahy se vrátil až v roce 1997. Dílo Ivana Diviše je interpretováno v knize Jiřího Zizlera *Výstup na horu poezie* (Host, 2013).

Náhrobní kámen na Divišově hrobě vytvořil roku 2001 sochař Jan Koblasa.

Ivan Martin Jirous, zvaný též Magor (23. 9. 1944 – 9. 11. 2011)

Ivan Martin Jirous byl básník, výtvarný kritik a teoretik, kulturní publicista, jeden z významných představitelů literárního a hudebního undergroundu. Vystudoval dějiny umění, od roku 1969 byl uměleckým vedoucím hudební skupiny The Plastic People of the Universe, rovněž organizoval hnutí českého undergroundu.

V době normalizace byl za své politické názory pětkrát vězněn. Stal se držitelem literární ceny Jaroslava Seiferta za celoživotní básnické dílo a ceny Toma Stopparda za dílo *Magorovy labutí písně*.

Jirousovou poslední partnerkou byla od devadesátých let až do jeho smrti písničkářka Dáša Vokatá.

5. 9. 1829, před 195 lety, se narodil **Josef Václav Frič**, básník, prozaik, dramatik a novinář, aktivní účastník revoluce 1848. Josef Václav Frič se narodil jako syn advokáta a liberálního politika. Již jako student Frič pracoval na přípravě a průběhu revolučních akcí roku 1848. Po potlačení revoluce byl na Friče vydán zatykač.

Uprchl před zatčením do Vídně a do Prahy se mohl vrátit až po amnestii v roce 1849. Pro účast na tzv. májovém spiknutí byl Frič zatčen, vyšetřován a odsouzen na osmáct let do vězení. I když byl v roce 1854 amnestován, žil pod policejním dozorem a po opětovném uvěznění požádal v roce 1859 o povolení k vystěhování ze země.

V emigraci žil Frič dvacet let. Pobýval v různých evropských městech – v Paříži, Záhřebu, Londýně, Petrohradě atd. Působil jako novinář, dopisovatel, překladatel, politický agitátor ve prospěch českých záležitostí. Redigoval almanachy *Lada Nióla* a některé časopisy v Paříži, Ženevě, Berlíně a Záhřebu.

Po návratu do Čech se činnost Josefa Václava Friče setkávala s nepochopením. Přispíval rovněž do mnoha tehdejších časopisů, některé i sám redigoval – např. *Lumír*, *Květy*, psal i do almanachu *Máj*. Zemřel 14. října 1890.

7. 9. 1899, před 125 lety, zemřela **Karolina Světlá** (vl. jm. Johanna Rottová), provdaná Mužáková, česká spisovatelka, představitelka generace májovců. Je považována za zakladatelku českého vesnického románu (* 24. 2. 1830).

25. 9. 1899, před 125 lety, se narodil **Ondřej Sekora**, spisovatel, novinář, kreslíř, grafik, karikaturista a entomolog. Psal a ilustroval hlavně knihy pro děti. Vytvořil do značné míry autobiografickou figurku Ferdý Mravence (poprvé se objevila roku 1927 v *Pestrém týdnu* jako postavička v kreslených seriálech pro dospělé), stejně známý je i Brouk Pytlík (1939). Sekorovy příběhy spojují zábavnost s poučením a mravním ponaučením. Jeho ilustrace byly blízké stylu animovaného filmu.

Sekora byl také zakladatelem prvních českých ragbyových klubů, sportovní trenér, rozhodčí, popularizátor sportu a přírody († 4. 7. 1967).

Před 100 lety se narodil Josef Škvorecký

Josef Škvorecký (27. 9. 1924 – 3. 1. 2012) byl česko-kanadský spisovatel-prozaik, esejista, překladatel a exilový nakladatel, spolu s manželkou Zdenou Salivarovou zakladatel exilového nakladatelství '68 Publishers v Torontu.

Spisovatelem ve svobodném povolání se stal roku 1963. Vedle jiných aktivit je spjat i se začátky cimrmanologie, v prvních seminářích je zmiňován jako „prezident Společnosti pro rehabilitaci osobnosti a díla českého myslitele Járy da Cimrmana“. V lednu 1969 se stal předsedou redakční rady měsíčníku *Plamen*. Ještě v témže roce odjel do USA, tam nejprve přednášel na Cornellově univerzitě v Ithace (New York), v létě absolvoval stipendijní pobyt na Kalifornské univerzitě v Berkeley.

Po zastavení příprav vydání knihy *Tankový prapor* v Československu se spolu s manželkou Zdenou rozhodl zůstat v exilu a usadil se v Torontu, kde mu byla nabídnuta profesura. V letech 1969-1990 na tamější univerzitě vyučoval – vedl kurz současného českého divadla a filmu, kurzy anglické a americké literatury a od roku 1970 kurzy tvůrčího psaní, na Graduate Centre for Study of Drama Torontské univerzity také vyučoval dějiny a teorii filmu. Od sedmdesátých let pohostinsky přednášel na mnoha severoamerických univerzitách. V roce 1971 společně s manželkou Zdenou založil nakladatelství '68 Publishers, které se zařadilo mezi přední československá, nejen exilová, nakladatelství. V něm do počátku devadesátých let vydával české exilové autory a v Československu zakázaná díla (do roku 1993 vyšlo celkem 227 titulů). V roce 1978 byl společně se svojí ženou zbaven československého státního občanství.

Jeho dílo bylo přeloženo do mnoha jazyků, od konce sedmdesátých let se těší značného ohlasu zejména v Severní Americe. V roce 1980 mu byla na Oklahomské univerzitě udělena Neustadtská mezinárodní cena za literaturu. Roku 1990 byl společně se Zdenou Salivarovou poctěn Řádem Bílého lva za zásluhy o českou literaturu ve světě.

Manželé Škvorečtí žili společně v Torontu, po listopadu 1989 mohli začít navštěvovat svou rodnou zemi.

DIVADLO & TV

Burian i nadále v čele Národního divadla

Stávající ředitel Národního divadla Jan Burian zůstane ve funkci až do konce července 2028. Důvodem je, aby se pod jeho vedením stihla dokončit rekonstrukce Nové scény Národního divadla. Novinářům to sdělil ministr kultury Martin Baxa (ODS). Otevřené výběrové řízení na post generálního ředitele vyhlásí letos v září, výsledky budou známy v lednu příštího roku. Tento velký předstih podle ministra zajistí dostatečnou přípravu a plynulost předání vedení divadla. Burian je ve funkci od roku 2013.

Rekonstrukce Nové scény podle ředitele ND začne zhruba v červnu 2025 a vyjde na 2,3 miliardy korun. Potrvá zhruba dva roky a bude obnášet restaurování památkově chráněných prvků, výměnu vzduchotechniky, nové energetické hospodaření nebo fotovoltaické panely na střeše budovy. Soubory by se na prkna divadla mohly vrátit na sezónu 2027/28.

Festival amatérského divadla Jiráskův Hronov přilákal tisíce lidí

V Hronově proběhl 94. ročník mezinárodního festivalu amatérského divadla. Přilákal tisíce návštěvníků, řekl ČTK programový ředitel festivalu Jiráskův Hronov Jan Julínek. Letošní ročník nabídl v hlavním a doprovodném programu přes 100 amatérských i profesionálních divadelních představení, na programu byly i koncerty, přednášky, tvůrčí dílny, diskuse, semináře a výstavy. „Letošní ročník Jiráskova Hronova se vydařil, za pořadatelský tým mohu říci, že jsme všichni velmi spokojeni. Do hlavních hracích prostor bylo prodáno okolo 11 000 vstupenek a okolo 37 000 až 40 000 lidí se zúčastnilo volného programu v parku,“ řekl ČTK Julínek.

Jiráskův Hronov je podle pořadatelů přehlídkou toho nejlepšího, co amatérské divadlo nabízí. Každý amatérský soubor, který chce hrát v hlavním a doprovodném programu Jiráskova Hronova, musí projít oblastními a krajskými přehlídkami, odkud je mohou odborné poroty vyslat na celostátní přehlídky. Soubory, které zaujmou na celostátních přehlídkách, dostanou možnost účastnit se Jiráskova Hronova. Jiráskův Hronov je kulturním dědictvím ČR.

Úspěšná divadelní sezóna pražských scén

Nárůst počtu diváků v uplynulé sezóně zaznamenala všechna divadla, která oslovila agentura ČTK. Některá divadla ale pozorovala změnu v chování návštěvníků s ohledem na současnou ekonomickou situaci, například divadlo navštěvovali méně často nebo si odpustili následné posezení. Nejnavštěvovanějšími žánry jsou stále komedie a lehká dramatika. Pražské scény se shodly v tom, že od pandemie covidu-19 stále přetrvává trend nákupu vstupenek spíše na poslední chvíli, kromě inscenací, které jsou tradičně dlouho dopředu vyprodané.

Karel Gott a aktuální divadelní tvorba

Od smrti Karla Gotta uplyne v říjnu pět let a při pohledu na pražskou divadelní scénu se zdá, že tento odstup už je dostatečný a provokuje k různým interpretacím a pohledům na nejpůvodnějšího československého zpěváka 20. století. Děje se to především na divadle – a vlastně to není tak překvapivé, protože sám Gott bral svoji slávu a image do slova jako ztvárňování role. Kam jinde tedy s ním než na jevišti?

Jedná se o neplánovanou shodu okolností, ale aktuálně je v Praze možné vyrazit si na tři různé gottovské

inscenace. V Divadle D21 se už od loňského října hraje *Mein Gott!* – kus, který propojuje životní osudy Karla Gottta a Ivany Trump. A v průběhu uplynulého měsíce měly premiéru dvě další hry. Nejprve muzikálově pojatý *Návrat krále* od Jakuba Čermáka ve Švandově divadle, který se dá vnímat jako přemítání nad smyslem popu, a hned po něm *Bůh v Las Vegas* v Divadle Na zábradlí od autorské dvojice Boris Jedinák a Petr Erbes, která obvykle klade důraz na dokumentární přístup, ale tady pracuje s metaforičtějším výrazivem.

Oba posledně jmenované kusy mají společné, že si za východisko berou epizody z Gottova života, během nichž si neužíval, jaké to je být absolutní superhvězdou v Československu, ale naopak byl konfrontován s nejistotou a nezájmem. Ani v jednom případě nejde o dokumentární nebo životopisné zpracování.

Divadlo Spejbla a Hurvínka zakončilo sezónu vystoupením v Litvě

Divadlo Spejbla a Hurvínka v uplynulé sezóně odehrálo 392 představení. Sezónu zakončilo na mezinárodním festivalu kulturního dědictví Lauksnos v Litvě, kam zavítal v roce 1935 zakladatel divadla Josef Skupa. Speciálně sestavený program s názvem *Spejblovo hudební dostaveníčko* soubor pro festival nastudoval v angličtině a litevštině, která se stala 23. jazykem, který si díky interpretům Spejbl s Hurvínkem osvojili.

O letních prázdninách vystoupily populární loutky 24. a 25. srpna na domácí scéně s inscenací *Hurvínek a nezvaný host*, která byla uvedena o týden později i v pražské zoo.

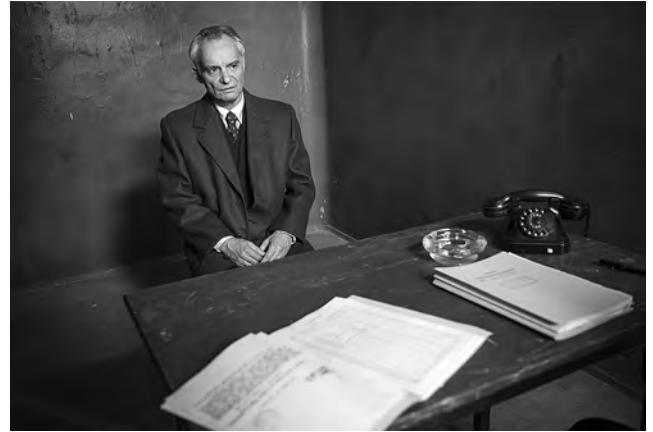
Na jaře příštího roku čeká divadlo rekonstrukce, při které vznikne nová studiová scéna. „Rozšíří se tím nejen programová nabídka divadla, ale začne tak i velká oslava Hurvínkových narozenin. V roce 2026 to bude už neuvěřitelných 100 let, kdy se tenhle oblíbený rošťák objevil na českých jevištích,“ uvedlo divadlo. Většinu roku 2025 bude soubor hrát na jiných místech v Praze a po České republice.

Ivan Trojan – hvězda českého filmu

Sedminásobný držitel Českého lva Ivan Trojan patří k největším českým filmovým hvězdám posledních dekád, jeho tvář a výkony dobře znají i návštěvníci pražského Dejvického divadla. Před kamerou ztvárnil desítky rolí, často všelijakých podivínů, zahrál si ale také televizního četníka nebo svérázného detektiva. Kromě křišťálových „lvích“ sošek má na kontě i divadelní Thálii a Cenu Alfréda Radoka, loni dostal také výroční ocenění Asociace českých filmových klubů. Letos mu k šedesátinám, jež oslavil 30. června, udělili na karlovarském filmovém festivalu Cenu prezidenta za mimořádný přínos české kinematografii.

„V herectví mě stále baví zkoušet, kam až mohu dojít. Je to ovšem poměrně riskantní a těžká práce, kterou si stále nesete s sebou,“ tvrdí o své profesi Trojan, který má schopnost být v každé roli autentický, což z něj činí u režisérů i diváků sázku na jistotu. Jeho civilní projev s nádechem jemné komiky je tak věrohodný a uvěřitelný, že se diváci s jeho postavou dokážou lehce ztotožnit.

Dnes má Ivan Trojan na kontě (mezi herci rekordních) sedm sošek Českého lva, naposledy si ji odnesl před třemi

Ivan Trojan ve filmu *Šarlatán* (2020)

roky za výkon v *Šarlatánovi* režisérky Agnieszky Hollandové. S Hollandovou právě teď natáčí koprodukční film inspirovaný osudy Franze Kafky, kde má jednu z vedlejších rolí. Za stěžejní pro to, aby přijal roli ve filmu, přitom považuje Trojan nejen jeho téma a scénář, ale i tým.

Plzeňský mezinárodní festival Divadlo

Čtyřicet představení divadelních souborů z Francie, Maďarska, Německa, Polska, Slovenska a Česka nabídne od 11. do 19. září v Plzni 32. ročník mezinárodního festivalu Divadlo. K hlavním lákadlům by měly patřit vystoupení francouzské Comédie-Française a téměř pětihodinová inscenace *Extinction*, která je výsledkem spolupráce souborů z Německa a Francie. Program nabídne i open-air představení zdarma, sekci Johan uvádí v Moving Station, debaty a výstavu.

„Letošní ročník přinese velmi silný zahraniční program a přední divadelní scény z celé Evropy. Věřím, že to je potvrzení postavení festivalu na mezinárodní scéně i našich schopností takto náročná hostování zajistit,“ uvedl ředitel festivalu Jan Burian. Přehlídku zahájí francouzský soubor Comédie-Française s nejnovější inscenací *Hekuba, ne Hekuba* v režii portugalského dramatika a režiséra Tiaga Rodriguese, uvedl člen dramaturgické rady festivalu Michal Zahálka. Soubor, jehož historie sahá do 17. století, uvede hru poprvé ne venku, ale v klasické divadelní budově. Vypráví příběh Hekuby, která při pádu Tróje přišla o manžela, kterým byl král Priam, trůn i děti. Děj se prolíná s příběhem herečky, která Hekubu hraje a která vedle zkoušení v divadle bojuje o zadostiučinění pro autistického syna, který se stal obětí zneužívání, řekl Zahálka.

Inscenace *Extinction* v režii Julienu Gosselina kombinuje podle Dory Štědroňové z festivalové dramaturgické rady taneční koncert, zklidněný monolog i principy žánru live cinema, ve kterém se propojuje divadelní jazyk a filmová technologie. Hra přibližuje bující umělecký a intelektuální život Vídně počátku 20. století a pohlíží na něj jako na veselou apokalypsu v ovzduší blížícího se rozpadu monarchie a nástupu světové války.

Český program tradičně nabídne výběr z uplynulé divadelní sezóny. Prahu budou reprezentovat Švandovo divadlo se soudním dramatem *Na první pohled*, spolek Masopust se scénickým čtením *Deklarace závislosti* a Divadlo Na zábradlí s inscenací *Veřejní nepřítelé*. Brněnské Divadlo Husa na provázku zahraje v Plzni svou *Ságu rodu*

Marxů, HaDivadlo hru *Jenom konec světa*, ústecké Činoherní studio *Peera Gynta*, liberecké Naivní divadlo *Červený balónek* a Slovácké divadlo z Uherského Hradiště jevištní montáž z lidové poezie *Láska, vzdor a smrt*. Ostravské Divadlo Petra Bezruče uvede inscenaci *Střípky ženy*. Plzeňské soubory zastoupí Divadlo J. K. Tyla s operou na motivy života Boženy Němcové *Jsem kněžna bláznů* a Divadlo Alfa s evropskou premiérou koprodukční česko-japonské inscenace *Čáslavská – Tokio – 1964*. Epilog festivalu přinese pražské inscenace *Milostné dopisy* v podání Studia DVA a grotesku Dejvického divadla *Ztratili jsme Stalina*.

Zemřel herec Karel Heřmánek

Ve věku šestasedmdesáti let tragicky zemřel herec a zakladatel pražského Divadla Bez zábradlí Karel Heřmánek. Proslavil se řadou filmů, například *Fešák Hubert*, *Smrt krásných srnců* či *S čerty nejsou žerty*. Podle informací iDNES.cz spáchal sebevraždu na střelnici Placy nedaleko Příbrami, kde proti sobě obrátil zbraň. Spekuluje se, že Heřmánek byl vážně nemocný.

Karel Heřmánek se narodil 17. října 1947 v Praze a byl principálem Divadla Bez zábradlí. Je znám i z dabingu, jeho hlasem mluví třeba Doyle (Martin Shaw) z britského seriálu *Profesionálové*. V dabingovém studiu se seznámil i se svou druhou ženou Hanou. Mají spolu tři syny, z prvního manželství má Heřmánek dvě dcery.

Heřmánek studoval stavební průmyslovku a uvažoval o architektuře. Pak ho zaujala filmová režie, ale protože dostat se na FAMU bylo těžké, zkusil to na herectví. Nakonec jej přijali na brněnskou JAMU.

V roce 1972 složil v Brně absolutoria a poté působil jednu sezónu v Divadle Na provázku. Odtud společně s Jiřím Bartoškou a Pavlem Zedníčkem přešel do Činoherního studia v Ústí nad Labem a zakrátko z tohoto divadla udělali kultovní scénu, kam se sjížděli diváci z celé země. V lednu 1974 tam měla premiéru hra *Diogenes cynik*, kterou s nimi nastudoval režisér Evald Schorm. Později společně připravili i Páralovu *Profesionální ženu* a další inscenace. V letech 1977-1978 působil v Městských divadlech pražských a poté zakotvil v Divadle Na zábradlí, kde hrál až do roku 1991. Zde – zejména pod vedením režiséra Evalda Schorma – vytvořil své nejdůležitější divadelní role, například v *Bratřech Karamazových*. V roce 1991 Heřmánek se svou ženou založili Divadlo Bez zábradlí, jedno z prvních soukromých divadel v Česku.

V roce 1972 Heřmánek debutoval na televizní obrazovce rolí ve snímku *Uprostřed babího léta ve stepi zahoukal vlak*. Výrazněji na sebe upozornil ve filmech *Na pytlácké stezce*, *Žena pro tři muže*, *Smrt stopařek* nebo *Kam nikdo nesmí*, které všechny byly natočeny v roce 1979. O rok později hrál „pašíře“ v dodnes hojně reprizovaném a oblíbeném dětském filmu *Krakonoš a lyžníci*. V roce 1984 ztvárnil Jeho nejtemnější temnost Lucifera v jedné z nejlepších a nejoblíbenějších filmových pohádek *S čerty nejsou žerty* režiséra Hynka Bočana. V témže roce hrál titulní roli charismatického žižkovského pardála Fešáka Huberta ve stejnojmenné dobové komedii. Životní roli mu nadělil režisér Karel Kachyňa v adaptaci románu Oty Pavla *Smrt krásných srnců* z roku 1986. Z jeho dalších filmových a televizních rolí stojí za zmínku snímky *Zámek v Čechách*, *Díky za každé nové ráno*, *Bumerang*, *Musíme si pomáhat*, *Příběhy obyčejného šílenství* nebo pokračování oblíbené komedie *Dědictví* s podtitulem *Kurva se neříká*. Hrál také v seriálech *Gympel s (ručením omezeným)*, *O zvířatech a lidech*, *Zdivočelá země*, *Co teď a co potom?*, *Tři králové*, *Černí baroni* nebo *Mozaika*. V roce 2015 si ve snímku *Lovci a oběti* zahrál se svým synem Karlem.

KINEMATOGRAFIE

58. ročník MFF Karlovy Vary

58. ročník mezinárodního filmového festivalu Karlovy Vary přivítal hosty – herce Vigga Mortensena, Daniela Brühla a Cliva Owena a režiséra Stevena Soderbergha. Na koncertě v rámci slavnostního zahájení vystoupila před hotelem Thermal britská skupina Kosheen. Hvězdou nové festivalové znělky byl americký herec a producent Benicio del Toro, který v roce 2022 ve Varech dostal Cenu prezidenta festivalu.

Prezident karlovarského festivalu Jiří Bartoška předal na letošním ročníku čtyři Ceny prezidenta MFF KV. První na slavnostním zahájení obdržel americký herec a režisér Viggo Mortensen, který uvedl svůj autorský snímek *Až na konec světa*, jenž byl zahajovacím filmem. Druhým převzal německo-španělský herec, režisér a producent Daniel Brühl a třetí na slavnostním zakončení britský herec Clive Owen. Čtvrtou Cenu prezidenta MFF KV obdržel na slavnostním zakončení herec Ivan Trojan.

Americký režisér a producent Steven Soderbergh uvedl svůj nově sestříhaný snímek *Mr. Kneff* zařazený do sekce

Touha stát se Indiánem: Kafka a film. Sekcí se festival připojuje k připomínkám sta let od úmrtí spisovatele Franze Kafky a Soderbergh v ní osobně představil svůj další film *Kafka*, který později přetvořil právě na snímek *Mr. Kneff*.

Výkonný ředitel MFF Karlovy Vary Kryštof Mucha, prezident festivalu Jiří Bartoška a umělecký ředitel Karel Och

Film *Kafka* natočil Soderbergh v roce 1991 v Praze s Jeremy Ironsem v titulní roli. Jedná se o mysteriózní drama kombinující skutečný život hlavního hrdiny s fikcí. Třicet let po vzniku filmu se režisér rozhodl původní verzi přetvořit v nový snímek. V nové verzi Soderbergh přeskládal strukturu vyprávění a nechal obarvit některé scény, aby jasněji odlišil skutečnost od protagonistovy imaginace. Změny doznal i hudební doprovod, mimo jiné přibyla instrumentální verze písně *Enter Sandman* od skupiny Metallica.

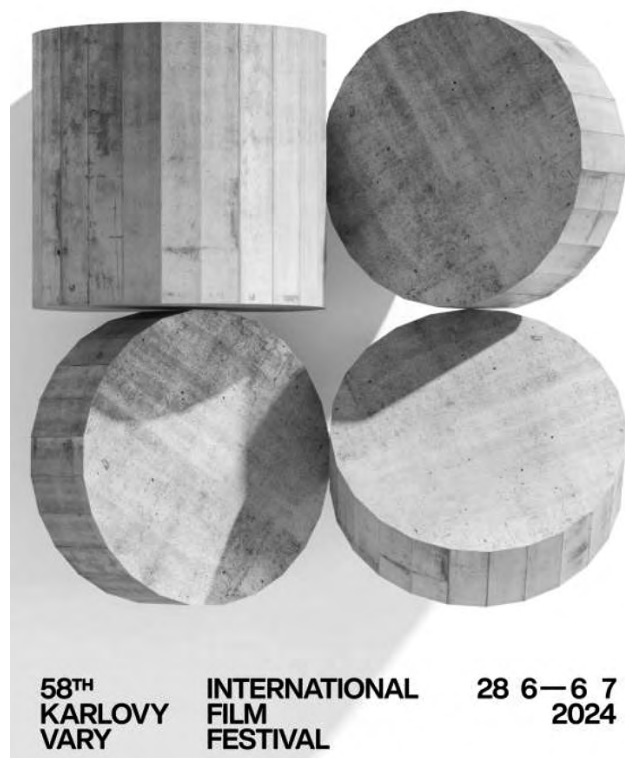
Velkou cenu v hlavní soutěži karlovarského filmového festivalu dostal britský dokumentární film *Náhly záblesk hlubších věcí* režiséra Marka Cousinse. Za portrét jedné z nejzásadnějších postav britského moderního umění, malířky Wilhelminy Barns-Grahamové, převzal režisér Křišťálový glóbus z rukou prezidenta festivalu Jiřího Bartošky. Velká cena hlavní soutěže je spojená s odměnou 25 000 dolarů (asi 600 000 korun) a patří rovným dílem režisérovi a producentovi filmu.

Iva Janžurová a Theodora Remundová, matka a dcera, protagonistka a režisérka, dámy, které v Karlových Varech jako vůbec prvním divákům představily dokumentární portrét legendy českého herectví *Janžurka*. Dokumentární portrét sleduje role Ivy Janžurové dramatické i komediální, filmové i divadelní, a pak i ty, kterých se ujala v životě rodinném a společensko-politickém. Autorka a zároveň dcera protagonistky přivádí do snímku opravdovost, upřímnost a schopnost sebereflexe ženy, která spojila svůj život s hereckým uměním. Přiznaná inscenovanost, přiznaná snaha vyhnout se kliše, která se často v žánru životopisných vzpomínkových dokumentů objevují, pomáhají vytvořit organický celek, který zahrnuje jak výčet známých zásadních rolí, tak i zpřítomněné, velmi osobní intimní momenty životního příběhu.

V hlavní soutěži porota posuzovala dvanáct snímků. Cenu za režii si odnesla singapurská režisérka Neli-cia Lowová za režii svého celovečerního debutu *Na kordy*. Snímek je příběhem mladého šermíře Jieho, který sní o tom, že se znovu setká se svým starším bratrem Hanem, jenž si odpykává trest za zabití svého soupeře při zápasu ve sportovním šermu.

Zvláštní cenu poroty spojenou s odměnou 15 000 dolarů (asi 360 000 korun) dostal norský snímek *Až na věky*. Film režisérky Liljy Ingolfsdottirové je dramatem o rozpadu manželství a hledání role ženy. Výkon norské herečky Helgy Gurenové v roli Marie ve filmu *Až na věky* jí vynesl Cenu za ženský herecký výkon. Cenu za mužský herecký výkon získali stejným dílem za role ve filmu *Host a ryba třetího dne* Nizozemci Ton Kas a Guido Pollemans.

Zvláštní uznání dostaly dva snímky – koprodukční film *Xoftex* německého režiséra Noaze Deshe odehrávající se v uprchlickém táboře kdesi v Řecku a celovečerní snímek režiséra Adama Martince *Mord* z prostředí tuzemské zabijačky. Německý herec, režisér a producent Daniel Brühl, několikanásobný držitel Evropské filmové ceny, z rukou Jiřího Bartošky převzal Cenu prezidenta MFF Karlovy Vary. Brühlův příjezd na červený koberec provázal velký zájem diváků a médií. „To je nádherná soška, hezčí než Oscar,“ uvedl po převzetí ceny Brühl. „Je krásné dostat takovou cenu z rukou prezidenta festivalu, je to velká čest a pomůže mi to překonat krizi středního věku. A to, jakým způsobem ředitel i diváci tenhle festival vedou, mě inspiruje k tomu, abych dělal další filmy,“ dodal. Brühl poté za-

plněnému Velkému sálu hotelu Thermal představil svoji komedii *Soused* z roku 2021, kterou režíroval a zahrál si v ní hlavní roli. Zásadním titulem Brühlovy kariéry se stala nostalgická tragikomédie Wolfganga Beckera *Good Bye, Lenin!*, která ovládla udílení Evropských filmových cen a Brühl si odnesl Evropskou filmovou cenu pro nejlepšího herce jak od odborné poroty, tak z hlasování diváků.

Režisér a herec Jiří Mádrl za svůj snímek *Vlny* uvedené na filmovém festivalu v Karlových Varech obdržel cenu Modrá kostka za mimořádný umělecký výkon. Jako osmnáctý v pořadí dostane symbolickou kostku z modrého polodrahokamu lapis lazuli. „*Vlny* jsou přesně ten film, na který musíte jít do kina a vidět ho na velkém plátně. Jeho dynamicky natočený děj vás od začátku uchvátí a nedá vám vydechnout až do samotného konce. Rozhodnutí, že se držitelem innogy Modré kostky letos stane Jiří Mádrl, pro nás bylo jednoznačné,“ dodal Tomáš Varcop, předseda představenstva innogy Česká republika. Mádrlův počín je drama nejen o událostech, které měly zásadní dopad na celou tehdejší československou společnost. Pojednává také o vztahu dvou bratrů, kteří žijí v nelehké době.

Karlovarský festival uvedl digitálně restaurovaný film režiséra Františka Vláčila *Stíny horkého léta*. Dramatický protiválečný apel odehrávající se v roce 1947 vypráví o utrpení civilistů vystavených ne vlastní vinou nesmyslnému násilí. Projekcí pokračuje festivalová tradice premiérového uvádění digitálně restaurovaných filmů české a československé kinematografie. „K tomuto »valašskému westernu« máme velmi intenzivní emociální vztah. Tvůrci za něj v roce 1977 převzali Křišťálový glóbus pro nejlepší film festivalu,“ připomněl před projekcí dramaturg festivalu Karel Och. Snímek podle scénáře Jiřího Křižana *Stíny horkého léta* je dalším z řady oceňovaných českých filmů, digitálně restaurovaných z finančních darů manželů Milady a Eduarda Kučerových. Film byl letos restaurován za spolupráce Národního filmového archivu, Státního fondu

kinematografie a Mezinárodního filmového festivalu Karlovy Vary ve studiích Universal Production Partners a Sound-square v Praze. Dosud bylo takto digitálně rekonstruováno pět desítek filmových titulů.

Digitálního zrestaurování se dočkal i film režisérky, scenáristky a autorky kostýmů Ester Krumbachové z roku 1970 *Vražda ing. Čerta* v hlavní roli s herečkou Jiřinou Bohdalovou.

Projekcí 35mm kopie filmu z roku 1981 *Tajemství hradu v Karpatech*, mixu žánrů s důrazem na jazykové nuance, festival připomněl sto let od narození osobnosti tuzemského filmu, režiséra Oldřicha Lipského, a jeho spolupráci s Jiřím Brdečkou.

Speciálním hostem karlovarského koncertu byla zpěvačka Aiko, letošní účastnice Eurovision Song Contest.

Na letošním 58. ročníku Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech se prodalo 127 325 vstupenek, téměř o 4 000 více než v loňském roce. Festivalu se zúčastnilo 10 769 akreditovaných návštěvníků, přibližně stejně jako loni. Z toho bylo 8 726 návštěvníků s festival passy, 411 filmových tvůrců, 1 097 akreditovaných producentů, nákupčích filmů, prodejců, distributorů, dramaturgů filmových festivalů, zástupců filmových institucí a dalších filmových profesionálů a 535 novinářů. Novináře o tom informovala mluvčí festivalu Uljana Donátová.

„Z uvedených filmů mělo na festivalu třiatřicet světovou, osm mezinárodní a tři evropskou premiéru. Celkem 168 projekcí osobně uvedla delegace tvůrců. Uskutečnilo se dvaadvadesát projekcí pro novináře a filmové profesionály,“ sdělila Donátová. „V průběhu festivalu se konalo 453 filmových představení. Uvedeno bylo celkem 177 celovečerních hraných, celovečerních dokumentárních a krátkých filmů,“ dodala.

Nový slovenský film *Ema a smrtihlav*

Zavěšení za švadlenou Marikou kráčíme v úvodu soutěžního filmu *Ema a smrtihlav* vesnicí poblíž Bratislavy. Jsou čtyřicátá léta a středoevropské pohraničí připomíná tavící kotel národností a etnik. Lidé mluví maďarsky, česky, německy a neuspořádaně přecházejí z jedné řeči do druhé. Špatně zvolený jazyk může být stejně ohrožující nášivkou jako židovská hvězda na klopě. S přízvukem vyřknuté slovo se v napjatých rozmíškách rychle stává záminkou k ponižení. To všechno zachytáváme periferně, jakoby koutky očí a uší, z neostrého prostoru v nejbližším okolí protagonistky. *Ema a smrtihlav* je, alespoň na první pohled, artovým historickým dramatem, v němž zdola, optikou ženské postavy, nakračujeme do proudu velkých dějin.

Snímek *Ema a smrtihlav*, za nímž jsou rovnoměrně podepsaní režisérka Iveta Grófová a před šesti lety tragicky zesnulý původní iniciátor projektu Peter Krištúfek, patří k první kategorii jen částečně. Spolu s maďarskou vdovou Marikou, které se do stodoly ukryje opuštěný židovský chlapec Šimon, zde před vpády německých nacistů a příslušníků Hlinkovy gardy hájíme nevelký kus jejího zděděného pozemku: dvorek, pár domácích zvířat, venkovské stavení. Co se pohybu mezi lokacemi týče, jde o poměrně statický film – kromě hrdinčina domova obsáhne nejbližší sousedství a kostel. Přesto ale staticky nepůsobí. Dynamizuje jej totiž právě proměnlivé užívání hlediska, jeho zintenzivňování a zpluralitňování.

Intenzitu, s jakou se přimykáme k smyslovému prožívání Mariky a schovávajícího se Šimona, tvůrci šponují vizuálně i sonicky. Když nacistický důstojník při zkoušce šatů málem dýchá hrdince na krk, její vnitřní tenze se přenáší ven, až do obrazu, který se najednou rozkmitává a zamlžuje. Vibruje také zvuková stopa, do níž vnikají různé sluchové škrábance, jako kdyby někdo přejížděl digitální jehlou po vinylu. Obdobně snímek zachycuje i zjištěné chlapcovo prožívání a navazuje jej na titulní motiv smrtihlava. V nepřírozně zesílených makrodetailech tak sledujeme pinožící se housenku, její zakuklování a přerod v nočního motýla, jenž v Šimonově představitosti nabývá až hororových rozměrů.

K tomu se zároveň váže výtka směrem ke kompozici filmu. Postava židovského hochy se zdá být výsostně důležitá, je s ní koneckonců spjatý i název filmu (a stejnojmenné Krištúfkovy knihy), který odkazuje k dětskému vidění bezútesné reality, rámovanému spokojenou paní z idyllické reklamy na Niveu (*Ema*) a monstrózním preludem symbolizujícím fašistické zlo (*smrtihlav*). Oproti předchozímu filmu Ivety Grófové *Pátá loď*, kde dětské fantazírování originálně poetizovalo žánr sociálního dramatu, se ale v *Emě a smrtihlavovi* dostává tento motiv na periferii zájmu. Šimonova postava, na niž se nejcitelněji napojujeme přes průhledy škvírami v prknech stodoly, je jinak ryze utilitární: samotnou svojí existencí kolem sebe rozdmýchává ohnisko napětí, dává záminku k dějovým posunům, ale jinak se nijak nevyvíjí a nezvrstňuje.

Takové vrstvení se nicméně odehrává mezi dalšími postavami filmu, z nichž některé nečekaně vystupují do popředí a odkrývají další, tentokrát už více kolektivní historické skutečnosti. V tom je zase *Ema a smrtihlav* nejsilnější. Překvapením – i když vzhledem k obsazení známým Milanem Ondříkem ne tak velkým – je například hlinkovský kapitán Dušan, který se zprvu jeví jen jako další otravný nápadník Mariky, ale postupně se z vyprávění takřikajíc vyloupne, získá autonomii a stane se svébytnou figurou, s níž můžeme alespoň zčásti souznít. Film toho využívá jednak k tomu, aby vystínoval představu o nacionalistických gardistech. Dušan si sice prozpěvuje národovecké písně, ale jinak koná pod tlakem vedení a německému oficiroví spíše vzdoruje (pro Slováky je totiž nejvyšší autorita Bůh, ne Führer). Nakonec se nám přibližuje i lidsky a osobnostně: stává se terčem posměchu za údajné srabáctví, dokáže přitom jednat v zájmu druhých a vytváří si zvláště rozpornou náklonnost k Marice.

Možná i proto, že dějiny jsou zde líčeny nečernobíle, jako význačný průnik kompromisů a nepravděpodobných,

okolnostmi vynucených aliancí, se Šimonovo subjektivně vychýlené vnímání zdá být nepatřičné. Hodnota *Emy a smrtihlava* rozhodně nespočívá v senzorycky zesíleném procitování rozháraného světa, ale v pozorném trasování historických reálií a malých meziprostorů, kde pohled jedince přestává nastalé situaci dostačovat.

Ondřej Pavlík

Iveta Grófová (* 1980, Trenčín) absolvovala Ateliér animované tvorby (2004) a Ateliér dokumentární tvorby (2009) na bratislavské Vysoké škole múzických umění. Režirovala krátké dokumenty *Aspoň že tak* (2003), *Politika kvality* (2005), *Nazdar partička* (2005), *Gastarbeiteri* (2007) a krátký animovaný film *Bolo nás 11* (2004). *Až do města Aš* je její celovečerní hraný debut.

Padesátý ročník Letní filmové školy v Uherském Hradišti

50. ročník Letní filmové školy nabídl v promítacích sálech a letních kinech 155 filmů ve 223 projekcích. Součástí festivalu, který pořádá Asociace českých filmových klubů a každoročně jej navštěvují tisíce lidí, je tradičně bohatý doprovodný program. Ve srovnání s minulými lety přibyl jeden promítací sál, dohromady jich tedy divákům bylo k dispozici sedm.

Hostem festivalu byl český divadelník Jiří Suchý, francouzský režisér a scenárista Arnaud Desplechin nebo maďarská režisérka Ildikó Enyediová, která byla oceněna jako Laureátka výroční ceny. Výroční Filmovka ocenila také francouzského režiséra Arnauda Desplechina, Jiřího Suchého a in memoriam Jana Kačera. Dalšími hosty LFŠ letos byl například všestranný americký tvůrce Ryland Brickson Cole Tews, iránský filmař Mohsen Makhmalbaf, islandský režisér Fridrik Thór Fridriksson nebo britský režisér Sean Ellis.

Ve světové premiéře se promítala česká komedie *Hello, Welcome* režiséra Šimona Holého.

Festival představil rekordních jedenáct předpremiér českých a slovenských filmů. Uvedl kupříkladu *Světýlka* Beaty Parkanové, celovečerní debut Adama Martince *Mord* nebo animovanou komedii Kristiny Dufkové *Život k sežráním*.

Program přehlídky byl rozdělený do bloků Historie, Současnost, Česko/Slovensko, Hosté a Asociace českých filmových klubů uvádí. Návštěvníci letos viděli například filmy legendárního italského režiséra Federica Felliniho. Festival představil i Nový Hollywood, což je období americké kinematografie od konce šedesátých do začátku osmdesátých let 20. století.

K vidění byly také snímky z Tuniska nebo filmy amerického režiséra a scenáristy Davida Lynche. Připravena byla též retrospektiva filmů s hudbou skladatele Zdeňka Lišky. Kromě projekcí festival lákal na koncerty, divadlo, odborné programy, tvůrčí dílny i akce pro děti.

K programu LFŠ patří též nová putovní výstava připravená Českou tiskovou kancelář, která je jedním z hlavních mediálních partnerů festivalu. Jmenuje se *100kamžiků* a představí 100 let jejího fotozpravodajství. Na LFŠ ukázal

svou tvorbu i někdejší ostravský a olomoucký fotoreportér České tiskové kanceláře Vladislav Galgonek a také proběhla výstava fotografa Vladimíra Birguse.

Letní filmová škola je každoroční přehlídka filmů s dlouholetou tradicí, kterou pořádána Asociace českých filmových klubů. V Uherském Hradišti se usadila natrvalo od roku 1992, kde probíhala i v minulosti v podobě setkání zástupců filmových klubů. Jejím cílem je, na rozdíl od běžných filmových festivalů zaměřených na současnou tvorbu, prohlubovat vědomosti milovníků filmového umění a historie, a také odborné vzdělání organizátorů filmových klubů. Společně s Mezinárodním filmovým festivalem v Karlových Varech patří k největším filmovým přehlídkám v České republice.

Film *Výjimečný stav*

Nový film režiséra Jana Hřebejka *Výjimečný stav* měl premiéru na festivalu v jihočeských Slavonicích. V kinech se komediální drama z novinářského prostředí objeví 17. října. Hlavní postavu zahraničního rozhlasového zpravodaje hraje ve snímku Ondřej Vetchý, jeho kolegyni a současně partnerku ztvárnila Tatiana Dyková. Tématem filmu jsou podle jeho tvůrců dezinformace, lži a záměrné upravování pravdy.

V příběhu rozhlasový zpravodaj na Blízkém východě Karel Beran, kterého hraje Vetchý, přijíždí na základě anonymu na otočku soukromě do Prahy. V Kamburu, který neprofesionálně opustil, však ve stejnou chvíli vypuká revoluce. Dostát povinnosti reportéra donutí zkušeného profesionála k mystifikačním reportážím, kdy vřavu arabské revoluce simuluje na kuchyňských spotřebičích ve vinohradském bytě. Ocitne se však v pasti, když se na základě vysoce sledovaných příspěvků rozhodne Český rozhlas poslat za zpravodajem podpurný tým.

Sedmapadesátiletý Hřebejk natočil přes dvacet celovečerních filmů, řadu televizních filmů a seriálů, režíroval divadelní inscenace, dokumenty i reklamy. Jeho nejpopulárnější film *Pelíšky* vidělo v kinech více než milion diváků a patří mezi nejnavštěvovanější české snímky po roce 1989. Úspěšné byly i jeho další filmy *Pupendo*, *Horem pádem*, *Šakalí léta*, *Nestyda*, *Medvídek*, *Musíme si pomáhat*, *Kráska v nesnázích* nebo *Učitelka*.

Na hradě Bouzov se natáčí vánoční pohádka *Tři princezny*

Komedii, napětí i příběh lásky slibuje nová vánoční pohádka České televize s názvem *Tři princezny*, kterou natáčeji filmaři na hradě Bouzov na Olomoucku. Pro režiséra Tomáše Pavlíčka jde o debut v tomto žánru, natáčení pohádky označil za splnění svého snu. Naplnit se jej snaží napří-

Režisér Tomáš Pavlíček s třemi princeznami při natáčení

klad s Klárou Melíškovou v roli královny, s Michalem Isteníkem v roli komořího nebo s Josefem Trojanem v roli prince, o kterého se ucházejí hned tři princezny. Kromě Bouzova poskytnou pohádce kulisy například zámek Hrubý Rohozec či národní park České Švýcarsko.

Zatímco pro Josefa Trojana jde rovněž o první zkušenost s pohádkou, pro Michala Isteníka v roli komořího královny Mortany jde o druhou štedrovečerní pohádku. Ztvárňuje přitom zápornou postavu. „Hrát záporáka v pohádce je asi snem každého herce, strašně si toho užívám,“ řekl novinářům herec. Zápornou roli ztvárňuje i jeho královna, Klára Melíšková, i ona si roli velmi užívá. „Po detektivkách je to příjemná změna,“ podotkla s úsměvem.

Pro hrad Bouzov jde o 35. pohádku či film, který se zde od roku 1959 natáčel. „Hrad působí pohádkově už na první pohled, takže je určitě výbornou kulisou pro filmaře. Nám filmování přináší popularitu a občas i malé zvýšení návštěvnosti,“ řekla ČTK kastelánka Zuzana Šulcová. Kulisy označil za perfektní také režisér. „To je hrad, který mě jako dítě strašil. Když jsme sem jeli na první natáčecí den, říkal jsem si, že musím svůj dětský strach prorazit,“ podotkl.

Vánoční pohádku *Tři princezny* napsali Hana Cielová a Zdeněk Jecelín, o kostýmy se postaral Marek Cpin.

Komedie *Léto s Evženem* a *Kunětická Hora*

Dějštěm rodinné komedie *Léto s Evženem* se stane i hrad Kunětická hora. Filmaři tam trávili jeden z natáčecích dnů. Snímek režírují Miloslav Šmíd a Pavel Krumpár, který je také autorem scénáře. Titulní roli nerudného kastelána hraje Jiří Dvořák. Evžen nenávidí návštěvníky a dělá všechno pro to, aby na hrad lidi nechodili. Jenže mu hrozí vyházet, a tak změní názor.

Seriál *Blade Runner 2099* se točí v ČR

Centrum Prahy, studio Barrandov, ale i Lom Borek na Havlíčkověbrosku. Chystaný americký seriál *Blade Runner 2099* se od července natáčí v Česku. Filmaři zde zůstanou přibližně půl roku a podle odhadů by mohli celkově nechat v České republice až miliardu korun.

Přesný děj seriálu *Blade Runner 2099* zatím není odhalen, i když je známo, že se série bude odehrávat po událostech původního *Blade Runnera* a pokračování *Blade Runner 2049*.

V Čechách natáčí Hunter Schafer a oscarová herečka Michelle Yeoh. Na zahraničních platformách jsou označováni i další členové. Protože se jedná o seriál, režiséři se asi budou průběžně měnit. Komparsisté budou asi Češi. Natáčení seriálu, který si objednal streamovací gigant Amazon, mělo původně proběhnout v severoirském Belfastu v roce 2023, ale projekt byl zpožděn kvůli stávce hollywoodských spisovatelů. V říjnu loňského roku pak bylo oznámeno, že se sci-fi série bude natáčet jinde. Produkce v Praze oficiálně odstartovala natáčení začátkem července a probíhat bude do prosince. Vzhledem ke sci-fi prostředí futuristického Los Angeles se očekává, že práce na seriálu budou z velké části probíhat ve Studiu Barrandov, které je do konce roku téměř plně obsazeno a bude „přestavěno“ pro produkci seriálu. Vybrané scény se budou natáčet na některých místech v české metropoli, produkce podle odborníků potenciálně využije některé pražské brutalistní architektury.

Filmaře *Blade Runner 2099* kromě Prahy zlákala také atraktivní lokalita bývalého kamenolomu u Borku nedaleko Chotěboře na Havlíčkověbrosku. Lom má rozlohu asi 2 hektary. Maximální hloubka díky přírodnímu pramenu každým rokem o pár centimetrů vzroste a nyní je kolem 35 metrů. Lom využívají profesionální i amatérští potápěči. Kromě dostatečné hloubky má i dobrou kvalitu vody. Pod hladinou jsou utopené různé vraky. V roce 2003 byl na dno umístěn kloubový autobus Ikarus, kromě skel a motoru v hlubině stojí v původním stavu. Mezi další zajímavé podvodní atrakce patří i odstrojený vrak auta značky Wartburg, člun nebo ponorka Stejskanik, což je vlastně bývalá cisterna. Na dně je umístěna i socha víly. Některé z atrakcí se možná objeví i v připravovaném seriálu.

Česko a zejména Praha je u zahraničních filmařů populární. Netflix zde natáčel i snímek *The Gray Man*. V Česku se točil seriál *Foundation 2* podle Isaaca Asimova pro Apple TV+, jehož třetí řada by se měla natáčet v Prague Studios, nebo fantasy seriál *Carnival Row* s Orlandem Bloomem v hlavní roli. Dříve se v Praze točily například akční thrillery *Mission: Impossible* a *Bournova identita*, komiksový *Hellboy* nebo bondovka *Casino Royale*.

Lokální produkci *Blade Runnera 2099* koordinuje česká společnost Film United, která také pracovala na televizních seriálech jako *Last Light*, *The Defeated* a *Britannia*.

Úspěchy českého animovaného filmu

Na festivalu animovaných filmů ve francouzském Annecy uspěly tři krátkometrážní snímky české producentské společnosti Maurfilm – *Hurikán*, *Ahoj léto* a *Joko*. Drsná romance z pražského Žižkova *Hurikán* získala Cenu publika, film o úskalích rodinné dovolené u moře *Ahoj léto* ocenili Cenou mladého diváka a film polské režisérky Izabely Plucińské s minoritní koprodukcí Maurfilmu s názvem *Joko* dostal Cenu za nejlepší původní hudbu pro krátký film. „Tento hatrick cen představuje snímky v široké škále animačních technik a ukazuje nesmírnou kreativitu našich autorek a autorů,“ uvedli producenti Kamila Dohnalová a Martin Vandas. „Jsme nadšeni, že žižkovský svéráz, humor i atmosféra devadesátek jsou mezinárodně srozumitelné a zábavné pro publikum z celého světa, které každoročně do Annecy zavítá,“ dodala na adresu filmu *Hurikán* Dohnalová.

Ukázka z filmu *Hurikán*

Černobílá romance s komediálními prvky *Hurikán* v režii Jana Sasky vrací diváka do devadesátých let na pražský Žižkov. Titulní hrdina se vydává na odysseu ve snaze získat nový sud piva pro barmanku Báru. Snímek vznikl kreslenou 2D animací za použití 3D referencí a podílelo se na něm několik desítek animátorů z Česka, Francie, Slovenska a Bosny a Hercegoviny. Pro režiséra jde o profesionální debut a žánrem navazuje na jeho poslední krátkometrážní *Happy End*, za který posbíral celou řadu festivalových ocenění a byl na oscarovém shortlistu.

Prázdninová groteska režisérského dua Martina Smatany a Veroniky Zacharové *Ahoj léto*, která okouzila festivalové diváky v soutěžní sekci Mladé publikum, kombinuje stop-motion a ručně kreslenou animaci a přináší jedenáctiminutovou podívanou plnou nečekaných zvratů.

Trojici oceněných snímků uzavírá adaptace divadelního dramatu Ronalda Topora *Joko*, v koprodukcii s polským a německým studiem. Groteskní příběh vykořisťování a nadvlády člověka nad člověkem oslovila porotu svojí hudbou v podání Aljaksandra Jasinského, který vytvořil hudební zpracování i pro film *Ahoj léto*.

Na letošní ročník festival přihlásili rekordních 3 277 filmů ze 108 zemí světa. Do prestižního výběru se proborovaly ještě další dva snímky z dílny Maurfilmu. Do studentské sekce se zařadil *Plevel*, který se nedávno představil ve světové premiéře na festivalu v Cannes. A v kategorii Perspektivy představila svůj intimní dokumentární deník *I Died in Irpin* debutující ukrajinská režisérka Anastasiya Falilejevová. Dojemné zkoumání přežití během ukrajinského konfliktu je vyprávěné optikou osobní zkušenosti.

Mezinárodní festival animovaného filmu pořádají v Annecy od roku 1960. Od roku 1985 doprovází Mezinárodní trh animovaného filmu (MIFA). V roce 2021 v hlavní kategorii získala Cenu poroty režisérka Michaela Pavlátová se svým snímkem *Moje slunce Mad*.

V sekci Contrechamp zvítězil celovečerní animovaný film *Život k sežrán* režisérky Kristiny Dufkové natočený podle knižního bestselleru Mikaëla Olliviera, který s humorem za doprovodu nadupaných songů sleduje první strasti, lásky i nástrahy dospívání.

Slavonice Festival pojednává

Letošní festivalový program přinesl opět „To nejlepší z léta, filmů a hudby“. Atmosférou až rodinný filmový a hudební Slavonice Fest před lety založil filmový režisér a producent Ondřej Trojan společně s manželkou Bárou. Letos byl zahájen projekcí muzikálu *Kabaret*. Ve Slavonicích je

doma i výtvarné umění, mezi filmy a koncerty se odehrávají série výstav.

Festival nabídl přes pětasedmdesát filmů z celého světa, dvanáct koncertů (Tata Bojs, N.O.H.A. The Stylists, PSH, Kalle, Zrní, Tony Ducháček a Garage, Ivan Hlas, František Skála a Třaskavá směs, Ester Kočičková, Klarinet Factory, Václav Koubek), mediální debatu, setkání a diskuse s filmovými tvůrci, program pro děti, výstavy umění a velkou letní pohodu.

V renesančních Slavonicích čekalo na diváky šest kinosálů a některé opravdu netradiční prostory – Letní kino Cinestar na náměstí pod slavonickou věží a Kulturák Stage, na kterém se odehrály čtyři velké večerní koncerty. V nedaleké příhraniční vesničce Maříž pak interprety i návštěvníky přivítala oblíbená kultovní hudební Stodola, která deně nabízela odpolední dvojkonzert.

Spojením pestrého festivalového programu pro všechny generace s mimořádnými místy, na kterých se festival koná, a krásnou okolní přírodou představuje Slavonice Fest pět dní, na které celý rok nezapomenete!

Zemřel herec Rudolf Jelínek

Rudolf Jelínek zemřel 10. srpna 2024 v nemocnici v České Lípě, bylo mu devětaosmdesát let. Informovala o tom jeho dcera Barbora Hartová. Jelínek ztvárnil desítky filmových, televizních a divadelních rolí, působil také v rozhlasu. Lidé si ho můžou pamatovat například jako majora Jiřího Hradce ze seriálu *Třicet případů majora Zemana*. Mezi jeho známější filmové role patří taky jezdec Tomáš Bouček ve filmu *Smrt v sedle* a Jan Kubiš ve snímku *Atentát*. Jelínek získal v roce 2020 Cenu Františka Filipovského za celoživotní herecké mistrovství v dabingu.

Rudolf Jelínek se narodil v roce 1935 v Kutné Hoře, kde vystudoval gymnázium a zažil první role v místním ochot-

Rudolf Jelínek jako Jan Kubiš ve filmu *Atentát* (1964)

nickém spolku. V roce 1957 absolvoval DAMU. Nejdříve působil v Beskydském divadle v Novém Jičíně a Divadle F. X. Šaldy v Liberci, v Praze hrál nejprve v Divadle S. K. Neumanna (dnešní Divadlo pod Palmovkou) a v Divadle za branou Otomara Krejčí. V letech 1973-2004 byl členem činohry Divadla na Vinohradech, poté se vrátil na Palmovku. Hercovou první ženou byla Jarmila Hlavatá, s níž měl syna a dceru. Po její smrti se Jelínek znovu oženil, jeho druhou manželkou byla dostihová trenérka Martina Růžičková, která jako žokejka několikrát jela i Velkou pardubic-kou.

VZPOMÍNKA

Ludvík Ráža (3. 9. 1929, Mukačevo, Podkarpatská Rus – 4. 10. 2000, Praha)

Ludvík Ráža byl český filmový a televizní režisér a scenárista. Po absolvování pražského gymnázia a krátkém vychovatelském působení v Chebu studoval na Filmové fakultě Akademie múzických umění (1953-1958), kde později (do roku 1990) působil jako pedagog.

Jeho doménou byly zejména televizní pohádky, dále různé strašidelné příběhy, filmy s tajuplnou historickou tematikou, tajuplné a napínavé sci-fi a fantasy filmy. Mnohé z nich dodnes patří k české televizní i filmové klasice.

Juraj Herz (4. 9. 1934, Kežmarok – 8. 4. 2018, Praha)

Juraj Herz byl slovenský režisér, scenárista a herec. Pocházel z židovské rodiny, jeho rodiče se v roce 1943 necha-

li z obav před transportem pokřít. Byl pokřtěn, pak byl ateistou. I přesto následoval transport do koncentračního tábora. Původně byla rodina spolu v Ravensbrücku, později je rozdělili. Celá rodina přežila, matku osvobodili Britové, otce Američani a Juraje, který byl mezitím přesunut do Sachsenhausenu, Rusové.

Herz studoval fotografii na Umělecko-průmyslové škole v Bratislavě a později režii a loutkoherectví na DAMU v Praze. V letech 1960-1961 hrál a režíroval v pražském divadle Semafor. Od roku 1961 působil jako asistent režie a později i jako režisér v Praze na Barrandově. V roce 1987 odešel do Německa, kde pracoval zejména pro televizi. V pozdějších letech žil opět převážně v Česku a točil další filmy. Byl členem Evropské filmové akademie.

Na filmech spolupracoval s kameramany Stanislavem Milotou, Jozefem Šimončičem nebo Jiřím Macháněm. Dobře se znal a spolupracoval také s výtvarníkem a režisérem Janem Švankmajerem.

Jeho dílo se řadí k československé nové vlně a vyznačuje se prvky hororu, specifického humoru a erotiky. Mezi jeho nejznámější filmy patří na Oscara navržená hororová komedie *Spalovač mrtvol*, televizní film *Sladké hry minulého léta*, za který získal Zlatou nymfu a Grand Prix na MTF Monte Carlo, drama *Petrolejové lampy*, které bylo uvedené na filmovém festivalu v Cannes, pohádka *Panna a netvor* nebo první český horor *Upír z Feratu*.

Za své celoživotní dílo také obdržel v roce 2009 Českého lva. V roce 2010 obdržel na festivalu v Karlových Varech Křišťálový glóbus za dlouholetý umělecký přínos světové kinematografii.

HUDBA

Festival Starý dobrý western na Vsetínsku

Festival Starý dobrý western opět nabídl country hudbu u přehrady Bystřička na Vsetínsku. Třídenní přehlídka, která je určená i příznivcům bluegrassové, trampské a folkové muziky, se uskutečnila popětadvacáté. Posluchačům se na třech scénách představilo přes dvacet interpretů. K hlavním hvězdám patřili Vojta Nedvěd s kapelou Tie Break, Věra Martinová a kapela Meritum, Poutníci, K.T.O., Tomáš Linka s kapelou Přímá Linka nebo oblíbený Fleret, sdělili ČTK pořadatelé.

Bob Dylan vystoupí v říjnu třikrát v Praze

Americký písničkář Bob Dylan vystoupí letos 4. až 6. října na třech koncertech v pražské hale O2 universum. Vystoupení bude součástí jeho tour Rough & Rowdy Ways, jehož název odkazuje k Dylanově poslednímu studiovému albu z roku 2020. Dylan to uvedl na svých webových stránkách.

V Praze třiaosmdesátiletý Dylan zahájí evropské turné. Poté zamíří do Německa, Francie, Lucemburska i Velké Británie.

V České republice se Dylan poprvé představil před třiceti lety, 16. července 1994 zahrál v naplněné hokejové hale na pražském Výstavišti. Naposledy vystoupil v Praze před pěti lety. V zaplněné pražské Lucerně třikrát nabídl komorně laděný koncert, na kterém zazněly jeho staré hity v nových aranžích i skladby z jeho poslední autorské desky *Tempest* z roku 2012.

Rekordní návštěva na Beats for Love v Ostravě

Na největší hvězdu festivalu elektronické a taneční hudby Beats for Love, francouzského Dje Davida Guettu, dorazilo do areálu Dolní oblasti Vítkovic v Ostravě rekordních 50 000 diváků. V součtu všech čtyř dnů festival navštívilo více než 162 000 lidí, což překonalo dosavadní maximum 160 000 návštěvníků z roku 2022. ČTK to sdělili pořadatelé.

Festivalu podle nich pomohlo, že pro jubilejní 10. ročník výrazně navýšil kapacitu, a mohl tak prodat i více vstupenek. Celkový divácký rekord podle organizátorů padl i díky takřka vyprodanému závěrečnému dni. „Je to pro nás skvělá vizitka a ocenění naší práce. Zároveň to ale bere s pokorou. Ano, radujeme se z krásných desátých narozenin. Odpočineme si, ale velmi brzy začneme chystat 11. ročník,“ uvedl Rudolf. Příští rok se festival uskuteční od 2. do 5. července.

Beats for Love organizátoři označují za největší tuzemský festival a zároveň nejvýraznější festival elektronické taneční hudby ve střední Evropě. Letos na něm vystoupilo celkem 512 umělců na osmnácti scénách.

Putovní hudební festival Hradu CZ u Točnicku

V blízkosti středočeského Točnicku proběhl putovní hudební festival Hradu CZ. Na dvou pódiích se představili tuzemští a slovenští interpreti. Program byl na všech osmi zastávkách identický s výjimkou hradu Veveří, na němž jako na

jediném vystoupila kapela Čechomor. Jednou z hvězd programu byl Daniel Landa, který letos vystupuje pouze na festivalu Hrady CZ. Za prudkého deště, který doprovázelo vzdálené blýskání, nabídl Landa především své starší písně jako *Valčík*, *Zombice*, *Přízraky* nebo *Motýlek* i svoje loňské album *Minový pole*. Ani v průběhu dne nadšení návštěvníků nezchladil déšť. Mnozí z nich si s chutí zatančili a zazpívali u produkce skupiny Cocotte Minute, která mimo jiné zaujala posluchače rockovou verzí písně *Můj čas* známou ze seriálu *Sanitka* v podání Hany Zagorové.

Festivalový večer tradičně patřil vyhlášení nejlepších karnevalových masek hradního karnevalu. Návštěvníci zažili jeden z posledních koncertů kapely Lucie v původní sestavě s Davidem Kollerem, po festivalové šňůře zpěvák a bubeník ze skupiny odchází. Dále vystoupila skupina Chinaski, nechyběla skupina Jelen, Visací zámek nebo Vypsána fiXa.

Festival Let It Roll v Milovicích

V Milovicích na Nymbursku v areálu bývalého vojenského letiště proběhl třídenní hudební festival Let It Roll. Vystoupilo na 200 umělců, z toho polovina ze zahraničí. Mezi hlavní hvězdy patří dýdžej A.M.C nebo anglická elektronická skupina Rudimental, která se do Česka vrátila po pěti letech. Součástí akce byly letos tři audiovizuální show.

Hudební festival Masters of Rock ve Vizovicích

Ve Vizovicích na Zlínsku proběhl 20. ročník jednoho z největších hudebních festivalů v zemi, rockového a metalového Masters of Rock. Hlavní hvězdou úvodního dne byl zpěvák Bruce Dickinson, frontman legendární britské heavy-metalové kapely Iron Maiden, řekl ČTK ředitel pořádající agentury Pragokonzert Bohemia Jiří Daron.

Festival Benátská!

Festival Benátská! nabídl ve svém programu v libereckém areálu Vesec zahraniční i tuzemské hudební hvězdy, s nimiž oslavil své třicetiny. Pořadatelé oznámili, že dorazilo v součtu čtyřicet tisíc lidí. Areál byl využit téměř na maximum své návštěvnosti.

Když festival v roce 1993 začínal, tehdy ještě na místní Žluté plovárně v údolí obce Malá Skála v Českém ráji, byl jeho průběh v mnoha směrech partyzánský. Šatny účinkujících byly v obýváku rodinného domku, například Kamil Střihavka s Katapultem měli dohromady jednu sedací soupravu. Pódium bylo postaveno z lešenářských trubek a zvuková aparatura byla přivázána lany ke stožárům veřejného osvětlení.

Program druhého ročníku v roce 1994 (ten z prvního se nedochoval) vznikl na kartonu na psacím stroji a ohlašoval „vyvrcholení maloskalského kulturního léta – Benátskou noc“. Postupem času začal festival „bobtnat“ a v kalendářích tisíců lidí obsadil poslední červencový víkend. Tento termín si drží stále. Druhý a třetí ročník proběhl ještě na plovárně, čtvrtý a pátý se přestěhoval na louky v „poříčí“ napříč údolím a od šestého se festival rozprostřel podél toku Jizery v Malé Skále.

Každým rokem rostl počet účinkujících – zatímco jich v roce 1993 na jednom pódiu vystoupilo šest, 15. ročník představil 115 kapel na čtyřech pódiích.

Na Malé Skále se vystřídala další řádka významných zahraničních umělců i těch domácích. Nikdy nechyběla česká špička obohacená zajímavými zahraničními hosty. Festival se rozrůstal a pomalu se musely začít řešit problémy s tím spojené: nedostatek parkovacích míst pro návštěvníky, absence zpevněných ploch a v neposlední řadě i počasí. Poslední dva ročníky festivalu, které se konaly v Malé Skále, propršely. Tato skutečnost a vše s ní související postavila pořadatele před zásadní rozhodnutí, zda festival dále rozvíjet a posouvat latku úrovně směrem vzhůru, nebo zakonzervovat a spíše festival utlumovat.

Přišel rok 2012. Jubilejní 20. výročí festivalu a rozhodnutí pořadatelů přemístit akci do nového areálu na okraji Liberce. Areál splňoval všechny podmínky, žádná asfaltové letiště, co neblíže k přírodě, zároveň komfortní zázemí pro návštěvníky a dobrá dostupnost. Nová éra festivalu mohla začít.

A když velké stěhování s kulatým výročím, tak největší hvězdy festivalu ... Bryan Adams, Kabát, Jarek Nohavica a Daniel Landa ... ve Vesci u Liberce, kde se koná dosud.

Na Benátské se už konalo více než 2 000 koncertů domácích i zahraničních kapel. Festival navštívili Tom Jones, Scorpions, Bonnie Tyler, Status Quo, Nightwish, Sunrise Avenue, James, Him, Gary Moore, Slade, Dream Theatre, Scooter, Suzi Quatro, Guano Apes, Tarja Turunen, Die Happy s Martou Jandovou, Pavol Habera, Ivan Král, Haloween, Stromboli, The Gathering, Edguy, The 69Eyes, Black Majesty, Dragon Force a další.

Organizátoři a festival stěhování ustáli a postupně se v novém areálu zabydleli. Zlepšilo se zázemí pro návštěvníky, festival se otevřel celým rodinám a stále sází na domácí hudební špičku okořeněnou o zahraniční hvězdy, například vystoupení Marie Rottrové, Čechomoru, kapel Doctor P.P., Divokej Bill, Citron, Michala Hružy, Vesny a dalších.

Zahajovací koncert Festivalu Krumlov spojil hudbu, tanec a výtvarné umění

Zahajovací koncert mezinárodního Festivalu Krumlov spojil hudbu, tanec a výtvarné umění. Cyklus šesti symfonických básní *Má vlast* od Bedřicha Smetany zahrála v městském parku Janáčkova filharmonie Ostrava pod taktovkou Aleny Hron. Čtrnáct tanečniců v baletní choreografii Jiřího Bubeníčka pohybem ztvárnilo tři části, *Vltavu*, *Tábor* a *Blaník*. Pódium bylo netradičně hluboké 18 metrů, a to kvůli tanečnicům.

Pódium bylo lemováno scénografií, která je letos inspirovaná secesí a tvorbou Alfonse Muchy. Pro Muchu i Smetanu byly velkou inspirací ženy, proto letošní téma festivalu byly Múzy inspirující a tvořící, uvedla ředitelka festivalu Gabriela Rachidi.

Přes čtyřicet koncertů nejen klasické hudby nabídl po celém Českém Krumlově i mimo něj letošní 33. ročník hudebního Festivalu Krumlov. Připojil se k Roku české hudby, a tak organizátoři vybrali pro zahajovací koncert cyklus *Má vlast* od Bedřicha Smetany. Zahajovací a závěrečný koncert doprovodila baletní choreografie Jiřího Bubeníčka. Po třech letech se na festival vrátil barytonista Plácido Domingo.

Festival připomenul 200 let od narození Smetany i rakouského skladatele Antona Brucknera a 460 let od naro-

zení anglického dramatika Williama Shakespeara. Cyklus symfonických básní *Má vlast* pod taktovkou Aleny Hron představila v městském parku Janáčkova filharmonie Ostrava a hudbu doplnili tanečníci Les Ballets Bubeníček. „Pro Smetanu byly jižní Čechy krajem jeho srdce a inspirace. Zde započal svoji hudební tvorbu a jako múza ho doprovázel celým hudebním životem,“ uvedla ředitelka festivalu Gabriela Rachidi.

V městském parku vystoupil Domingo v programu Operní gala, ve kterém zazněly oblíbené operní melodie světového pěvce. Na krumlovském festivalu se Domingo objevil potřetí.

Lenny Kravitz na festivalu Colours of Ostrava

V Ostravě proběhl festival Colours of Ostrava. Největší hvězdou, amerického zpěváka Lennyho Kravitze, doprovázelo sedm kamiónů s technikou. Doprovod britského nebinárního zpěváka Sama Smitha zase potřeboval šedesát hotelových pokojů. Na chodu festivalu se podílelo 5 000 lidí. Při Smithově koncertu byla na pódiu umístěna osmnáctimetrová socha ležící řecké bohyně lásky, sexuality, plodnosti a krásy Afrodité.

Festival letos nabídl hudební projekty z více než tří desítek zemí. Na sedmi scénách vystoupilo sedmdesát zahraničních kapel a několik desítek domácích interpretů. Závěrečný den festivalu nabídl mimo jiné vystoupení české kapely Bratři Ebenové, jamajského rapera Seana Paula, Zary Larssonové nebo Jamese Blakea.

Pořadatelé zároveň zveřejnili i termín dalšího ročníku. Ten se v ostravských Dolních Vítkovicích uskuteční 16. až 19. července 2025. Jednou z hvězd příštích Colours of Ostrava bude duo amerických diskžokejů The Chainsmokers.

Již posedmé se na Colours of Ostrava uskutečnilo mezinárodní diskusní fórum Meltingpot. Na jedenácti scénách vystoupilo přes 250 řečníků, kteří se věnují různým oborům. Mezi přední zahraniční hosty patřil profesor psychologie a behaviorální ekonomie Dan Ariely, spisovatel Irvine Welsh nebo astronautka Meganne Christianová. Z českých hostů Meltingpotu vystoupili psychiatr Jiří Horáček, náčelník Generálního štábu Armády ČR Karel Řehka nebo fyzička Dana Drábová.

Festival Trutnov na trutnovském Bojišti

V Trutnově skončil hudební Trutnov Open Air Festival. V areálu Bojiště vystoupilo přes šedesát kapel a interpretů různých hudebních žánrů. Součástí byly i víkendové debaty o kultuře, společnosti a politice, velký zájem byl o program v poetickém stanu. Pořadatelé festivalu, který bývá označován jako Východočeský Woodstock, letos připomněli jeho začátky v roce 1984. Zakladatel a organizátor festivalu Martin Věchet ČTK řekl, že letošní ročník byl důstojnou oslavou 40 let vzniku akce. Návštěvnost přehlídky pořadatelé dlouhodobě nezveřejňují.

Ed Sheeran si podmanil Česko

V Hradci Králové si naplánovala jedna z nejvýraznějších osobností současné popové hudby dva koncerty. Program začal už odpoledne, na hlavním pódiu vystoupili dva znamení předskokani, Ewa Farna a britský popový zpěvák

Calum Scott, a potom následoval set hlavní hvězdy dne. Koncerty jsou součástí Sheeranovy The Mathematics Tour. Během vystoupení nabízí zpěvák mnoho žánrů, nálad, barev i úsměvů. Jeho repertoár kráčí od rocku přes hip-hop, folk, country po pop i milostné balady. Je to turné, které připomíná písničkářova alba, jejichž názvy jsou inspirovány různými matematickými operacemi.

Kiefer Sutherland, Marpo nebo No Name se představí v rámci Prague Open Air

Koncertní série Prague Open Air, která se do poloviny září koná na Občanské plovárně a v Ledárnách Braník, nabízí žánrový mix rapu, rocku, country i popu. Z domácích i zahraničních interpretů představí nové nahrávky mimo jiné hiphopová formace Prago Union nebo rapper Marpo. Jako zpěvák, skladatel a kytarista v programu vystoupí také Kiefer Sutherland, známý jako herec z filmů *Stůj při mně*, *Mladé pušky*, *Hráči se smrtí*, *Pár správných chlapů* nebo *Melancholia*. Závěr letošního Prague Open Air bude patřit slovenským umělcům, 12. září kapele No Name a 13. září zpěvákovi Adamu Pavlovčinovi vystupujícímu pod jménem Adonxs.

Brněnský festival Pop Messe

Nekonvenční dechovkou v podání výtvarníka Františka Skály začal v Brně festival Pop Messe. Během tří dní se na něm představilo přes šedesát umělců z různých žánrů. Festival se zaměřuje především na současný pop, elektronickou hudbu a rap. V provozu bude pět hudebních scén a kino České televize a konferenční program.

Po několika ročnících v areálu za Lužánkami se festival letos přesunul na velodrom u brněnského výstaviště a do jeho blízkého okolí. Pořadatelé registrují zájem o akci i ze zahraničí. Především ze sousedních zemí, tedy Rakouska, Slovenska, Německa i Polska.

Její jméno je Ploy

Pražské fusion trio PLOY vydalo pět let po svém debutovém eponymním albu (to spatřilo světlo světa díky děčínské značce Červený kůň) druhé album! Tentokrát se tak stalo 25. května na značce Polís a dostalo titul *Její jméno je Ploy*. V digitální a CD podobě, vinyl se plánuje někdy na podzim.

Na albu *Její jméno je Ploy* účinkují i rodiče a děti členů kapely Ploy

Vůdčí osobností tria je kytarista, skladatel, výtvarník, středoškolský pedagog a překladatel, děčínský rodák Tomáš Braun. Ve svojí hudební i výtvarné tvorbě reflektuje surreálnost života vůkol, včetně specifické nálady severočeských Sudet. (Mimochodem u Polí5 vydal již v roce 2022 pozoruhodné sólové EP *Butterflies on Acid*.)

Kromě kapely Ploy figuruje také v experimentální grindcore úderce Brauncholda a freejazzovém kvartetu s bubeníkem Janem Horváthem, saxofonistou Janem Gruntem a basákem Jiřím Matysem (jako trumpetista).

Hrají zde kromě kapelníka Tomáše Brauna (kytary, violoncello, trubka) opět Mikuláš Čimbura (klávesy) a Bohdan Karásek (bicí, perkuse). V plně míře znovu vyvstává nejen instrumentální um trojice protagonistů, ale také aranžérské a kompoziční schopnosti, jež posouvají fúzi jazzu a rocku do současnosti. Sama kapela charakterizuje svoji hudbu jako pop se strychninovým úsměvem & nakyslý jazz s příměsí TNT. Kromě domovských nástrojů tria zaznívá díky freesound.org ještě housle, akordeon, ukulele či sitár, také nahrané hlasy a zpěvy. Vznik každé skladby je úzce spjat s nějakým podnětem, faktem a snem, takže by se daly označit jako konceptuální.

Akademie Václava Hudečka v Luhačovicích

Mladí talentovaní houslisté se sešli v Luhačovicích na Zlínsku. Proběhla tam Akademie Václava Hudečka, která se konala 28. rokem, spolu se 17. ročníkem festivalu Svátky hudby v Luhačovicích. Akademii byla zahájena koncertem, na kterém se kromě Hudečka představil i loňský vítěz Jan Novák.

Letošní akademie se zúčastnilo osmnáct studentů z Česka ve věku od 16 do 23 let. Jde o osm chlapců a deset dívek. V individuálních hodinách studovali pod vedením renomovaných lektorů – virtuosa Václava Hudečka a profesorů Jiřího Fišera a Lukáše Klánského, který mimo jiné zajišťoval korepetice v hodinách, zkušebnách i na absolventských koncertech.

Na třech absolventských koncertech se postupně představili všichni studenti a porota vybrala vítěze, který také získá mistrovský nástroj postavený pro tuto příležitost českým mistrem houslařem Jaroslavem Kohoutem v hodnotě 150 000 korun, bude koncertovat s Václavem Hudečkem a také obdrží pozvání od Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín.

Vítězem se stal Milan Kostelenec, který zároveň získal Cenu hejtmána Zlínského kraje a sólové koncerty s Filharmonii Bohuslava Martinů a Západočeským symfonickým orchestrem.

Druhou cenu – smyčec z dílny Luboše Odlase – získal Vilém Jirsa. I on bude mít příležitost vystoupit s Filharmonii Bohuslava Martinů a Západočeským symfonickým orchestrem.

Třetí místo, Cenu paní Nakakity, získala Lada Kincová. Cenu Nadace Stadler-Trier získali Marie Baboráková, Arnau Petřivaldský a Marie Zdvihalová.

Cenu Dobrého anděla získali David Kubita, Viola Lukášová, Adam Janíček a Kateřina Švecová.

Objevem roku se stala Alžběta Domincová, která byla oceněna i cenou manželů Úředníčkových.

Cenu Stanislava Mišáka a ocenění Skokan roku získal Jan Cerman.

Cena diváků, letošní novinka Akademie, získal Vilém Jirsa, Jan Cerman a Milan Kostelenec.

Nedožitě 85. narozeniny Karla Gotta

Lidé si připomínají nedožitě 85. narozeniny zpěváka Karla Gotta. Hrob na pražských Malvazinkách navštívily desítky fanoušků. Na místo posledního odpočinku příznivci pokládali květiny, zapalovali svíčky, někteří se u hrobu fotili. Gott zemřel 1. října 2019, léčil se s akutní leukémií.

Někteří příznivci uvedli, že se po uctění památky chystají zavzpomínat na Karla Gotta v kavárně Čas, kam zpěvák dříve chodil. „Byl to hrozně výjimečný člověk,“ uvedla jedna z fanoušků.

Odkaz Gotta letos připomene i velký vzpomínkový koncert, a sice 5. listopadu v pražské O2 areně. Na akci s názvem Karel Gott – jeho písně žijí dál! zazpívají Lucie Bílá, Michal David nebo Richard Krajčo.

Plachetka zahájil Hudební festival Znojmo

Vystoupením operního pěvce Adama Plachetky začal 20. ročník Hudebního festivalu Znojmo. Plachetka za doprovodu souboru Czech Ensemble Baroque zazpíval úryvky z árií. Pořadatelé pro Plachetkovo vystoupení zvolili interiér největšího znojemského kostela, chrámu svatého Mikuláše, v němž mu nadšeně tleskaly stovky spokojených posluchačů. Plachetka vystupuje ve Znojmě pravidelně a diváci ho mohli slyšet už při prvním ročníku, kdy mu bylo pouhých devatenáct let.

I další hudební představení jsou výjimečná místem konání. Například Czech Ensemble Baroque předvedli or-

chestrální suntu *Vodní hudba* německého barokního skladatele Georga Philippa Telemanna v mašovickém lomu. Hrál se v dalších kostelech ve Znojmě a v okolí. Za vrchol letošního festivalu organizátoři označují v Česku dosud opomíjené dramatické oratorium *Judita Triumphans* od Antonia Vivaldiho. Premiéru mělo 25. července ve znojemském Domečku.

Poličské muzeum získalo rukopis Dumky

Poličské muzeum získalo rukopis skladby *Dumka*, kterou složil v Americe skladatel Bohuslav Martinů. Skladbu věnoval jako narozeninový dárek manželce svého přítele a hudebníka Franka Rybky, Doris Rybkové. Rodina skladbu opatrovala třiaosmdesát let. Rukopisu si velmi vážili, měli ho doma zarámovaný a vystavený.

„Rukopis byl z pasparty a rámu vyjmut restaurátorem a než bude odborně ošetřen proti degradaci, byla mu poskytnuta rychlá péče v podobě uložení do speciálních archivních obálek z odkyseleného papíru, který omezuje působení nepříznivých vlivů okolí na minimum,“ řekla ředitelka muzea Pavla Juklová.

Skladatel s manželkou přišel k Rybkovým 21. září 1941. Doris Rybková slavila 35. narozeniny a Martinů ji daroval rukopis skladby, kterou složil ten den ráno. „Dodnes pokládám za úžasné, že dokázal dílo ze své mysli během několika málo hodin převést do rukopisné podoby,“ uvedl syn F. James Rybka, syn Doris Rybkové.

Skladbu poprvé zahrál český pianista Rudolf Firkušný, který byl tehdy také na oslavě. Rukopis byl v rodinné hudební knihovně a jednotliví členové rodiny měli každý svou kopii skladby, aby ji mohli hrát. „Když moje matka v roce 2004 zemřela, uložil bratr Boris rukopis do obrazového rámu a zavěsil na čestné místo domu. Při návštěvě sourozenců v roce 2023 jsme se všichni tři shodli na tom, že rukopis věnujeme do sbírek poličského muzea,“ uvedl F. James Rybka.

Rodina už před šesti lety muzeu věnovala dopisy Bohuslava Martinů, které poslal svému příteli Franku Rybкови. V současnosti korespondenci zpracovává do tisku tým muzikologů z Univerzity Palackého v Olomouci, vznikne velká česko-anglická edice korespondence Bohuslava Martinů, uvedla muzikoložka poličského muzea Monika Holá.

Bohuslav Martinů (1890-1959) patřil k významným skladatelům hudební moderny 20. století. Komponovat se pokoušel od svých deseti let. Narodil se v Poličce, a to ve věži kostela svatého Jakuba, jeho otec tam dělal pověžného a ševce. Dnes je tam expozice, jak bydlení rodiny Martinů vypadalo.

Povzbuzením pro Bohuslava Martinů bylo, že v roce 1919 Česká filharmonie uvedla jeho kantátu *Česká rapsodie*. Na podzim 1920 byl přijat do České filharmonie jako houslista. Strávil tam tři roky, na podzim 1923 získal stipendium v Paříži, kde se stal soukromým žákem Alberta Roussela. Ve Francii žil až do roku 1941, v Československu byl naposledy v roce 1938. Z obsazované Francie Martinů prchl se svou francouzskou manželkou Charlotte přes Lisabon do USA, kde zůstal až do roku 1953. Pak se vrátil do Evropy. Pobýval ve Francii, Itálii a poslední roky života prožil ve Švýcarsku jako host mecenáše a hudebníka Paula Sachera.

Ivo Žídek jako Jeník a Gabriela Beňačková jako Mařenka ve Smetanově *Prodané nevěstě*, Praha, Národní divadlo, 21. 5. 1971

Box s kompletem Smetanova operního díla

U příležitosti 200. výročí narození Bedřicha Smetany vyšel box 17 CD s kompletem jeho operního díla. Poprvé a naposledy byly Smetanovy opery jako celek publikovány před čtyřiceti lety na LP deskách v rámci čtyřdílného rozsáhlého projektu Smetanova souborného díla, vydaného k Roku české hudby v roce 1984. ČTK o tom za vydavatelství Supraphon informoval Vladan Drvota.

„Při poslechu všech těchto nahrávek si můžeme vytvořit komplexní obraz smetanovské interpretace doby, ve které se střídaly pěvecké generace,“ podotkl Drvota. Mezi ně patří například sopranistky Milada Šubrtová, Naďa Šormová, Marcela Machotková a Libuše Domanínská, basbarytonista Ladislav Mráz, basista Eduard Haken nebo tenorista Ivo Žídek.

K 200. výročí skladatelova narození letos vyšly také knihy, například román Mileny Štráfěldové *Friedrich řečený Bedřich – Příběh českého skladatele* a kniha Pavla Kosatíka *Bedřich Smetana. Životopis*. Jedním z významných příspěvků k oslavám výročí Smetany je hraný životopisný film *Smetana* režiséra Marka Najbrta. Jeho premiéra je plánována na podzim letošního roku.

Úvodní koncert Festivalu Špilberk předčasně ukončila silná bouře

Silná bouřka po prvních několika minutách ukončila koncert tenoristy Pavla Černocho na nádvoří brněnského hradu Špilberk, který byl úvodním koncertem 25. ročníku Festivalu Špilberk. Diváci i účinkující se nejprve ukryli uvnitř hradu v naději, že bude koncert pokračovat, ale vedení pořádající Filharmonie Brno rozhodlo o jeho ukončení. Po bouřce provázené silným větrem následoval silný déšť.

Koncert, který měl být zároveň oslavou letošních 50. narozenin Pavla Černocho, byl zcela vyprodán, k osmi

stům místům k sezení bylo možné koupit dalších 200 vstupenek k stání. Brněnský rodák Pavel Černocho vystupuje na známých scénách jako milánská La Scala nebo Metropolitan opera v New Yorku. Koncert v Brně měl být jeho jediným sólovým koncertem v Česku. Na programu byly árie, duety, orchestrální přede hry a mezihry z oper Giuseppe Verdiho, Giacomo Pucciniho, Amilcare Ponchielliho a dalších autorů.

Festival Špilberk tvoří každoročně čtyři koncerty s odlehčenější letní dramaturgií. Další koncerty letošního ročníku zahrnují James Bond Night, tedy průřez filmovou hudbou z neznámějších „bondovek“ v podání Českého národního symfonického orchestru, koncert jihokorejské houslistky Bomsori Kim a symfonického orchestru KBS Symphony Orchestra a koncert pořádající Filharmonie Brno, která zahraje *Symfonii č. 9 d moll* Ludwiga van Beethovna s *Ódou na radost*.

Zemřel Leoš Faltus

V šestaosmdesáti letech zesnul hudební skladatel a pedagog Leoš Faltus. Patřil k významným znalcům a popularizátorům Leoše Janáčka, vyučoval na Hudební fakultě Janáčkovy akademie múzických umění (JAMU), byl autorem rozsáhlého a mnohotvárného díla. Podle smutečního oznámení podlehl Faltus dlouhé nemoci.

Faltus se narodil 21. července 1937 v Jablonném nad Orlicí ve východních Čechách. Vystudoval brněnskou konzervatoř a poté JAMU, zajímala jej soudobá hudba, avantgarda i různé experimentální směry.

Zemřel Oldřich Janota

V červenci zemřel písničkář Oldřich Janota. Bylo mu čtyřiašedesát let.

Oldřich Janota se narodil 27. srpna 1949 v Plzni. Pracoval jako poštovní doručovatel, noční hlídač, topič. V roce 1966 začal hrát na kytaru a koncertoval od přelomu šedesátých a sedmdesátých let. Jeho hra na kytaru nebyla standardní jako u většiny ostatních, jeho texty byly plné originálních obrátů, fantazie, mystiky a filozofie.

V letech 1977-1979 působil ve skupině Pentagram, v letech 1980-1983 byl hlavní osobností souboru Mozart K, který patřil kvůli neobvyklému nástrojovému obsazení a osobitým písním k pozoruhodným folkrockovým kapelám doby. V letech 1983-1985 spolupracoval Janota s Pavlem Richterem a Lubošem Fidlerem a ve své tvorbě využívali hlavně hudebního minimalismu. Ve druhé polovině osmdesátých let vystupoval s Irenou a Vojtěchem Havlovými a jeho pojetí hudby se velmi přiblížilo new age.

Vyšla mu alba *Oldřich Janota* (1990), *Neviditelné věci* (1990), *Žlutě* (1994), *Sešitě* (1997), *Podzemní král* (2000), *High Fidelity* (2001), *Jako měsíc* (2003), *Ora pro nobis* (2009), *Posvěcení nového měsíce* (2011), *Kojoko* (2014), *Ultimate Nothing* (2016), *Vzpomínáš, Méďo?* (2022) a *Zatlankou* (2022).

Byl členem improvizčního sdružení Jiná rychlost času (vydalo album *Hvězdná mapa*, 1993). Starší textová tvorba je obsažena v publikaci *Ty texty* (1991). V roce 2009 vyšlo album *Ztracený ve světě: A Tribute to Oldřich Janota*, na kterém různí hudebníci hrají Janotovy písně.

Byl autorem několika knih, v nichž byly poezie i beletrie. Byl autorem opery *Zrcadlová koza* (2016) a divadelní hry *Okovaná blecha* (2021). (mk)

JUBILEA

Michael Kocáb 70

Michael Kocáb (* 28. 7. 1954, Praha) je český hudební skladatel, zpěvák, občanský aktivista, politik a podnikatel. Jeho stopa v české hudbě je kolosální, jeho historický význam muže, který odsud vyprovodil ruské okupanty, značný.

Absolvoval pražskou konzervatoř v oboru skladba a hra na varhany (skladbu u Ilji Hurníka, varhany u Jiřího Ropka) a během studií založil rockovou skupinu Pražský výběr, kterou také vedl. Na počátku devadesátých let 20. století byl poslancem Sněmovny lidu Federálního shromáždění ČSFR a předsedou parlamentní komise pro dohled na odsun sovětských vojsk z území bývalého Československa.

V letech 2009-2010 byl ministrem pro lidská práva a národnostní menšiny České republiky ve Fischerově vládě (nestraník nominován Stranou zelených), jediným, který zůstal ve funkci i po pádu předchozí druhé Topolánkovy vlády. Do září 2010 pracoval jako zmocněnec pro oblast lidských práv, spadající pod Úřad vlády.

V druhé půli ledna 2024 zazpíval Kocáb ve východoukrajinském Izjumu píseň *Sebastián*, několik dnů poté zahrál na festivalu Pohoda Loves Ukraine v kyjevském klubu Atlas (kromě něj vystoupilo i pět slovenských kapel a tři ukrajinské).

Kocáb také působí jako autor písní, komorních děl i filmové hudby (mj. je držitelem Českého lva za rok 2004 za film *Král zlodějů*).

Kateřina Marie Tichá, rozená jako Kateřina Tichá (* 18. 8. 1994, Vlašim)

Kateřina Marie Tichá je česká popová písničkářka a zpěvačka. V roce 2013 byla nominována na cenu Český slavík jako objev roku a byla zařazována mezi největší naděje české hudební scény. Objevem roku se nakonec stala v anketě Ceny Anděl 2020 za album *Sami*. Na vyhlášení 31. ročníku ankety Žebřík v roce 2023 si odnesla 3. místo za Zpěvačku roku.

Od mládí se zajímala o hudbu a zpívala v několika místních sborech. Vystudovala sociologii a sociální antropologii na Univerzitě Karlově v Praze. Svě umělecké jméno, Kateřina Marie Tichá, si zvolila na počest svým prababičkám Mariím. Zásadním zlomem však bylo zejména setkání se zpěvákem skupiny Bandjeez Davidem Stypkou, s nímž se spřátelila a který ji významně ovlivnil i v její tvorbě. Po smrti Davida Stypky v roce 2021 se následně musela vyrovnávat i se ztrátou dalších blízkých.

Miluje cestování (často samostatně) po světě, věnuje se sportu a paraglidingu.

„Kdybych se nevydala takovou cestou, jakou jsem se vydala, vypadaly by obě moje desky úplně jinak. Nejspíš bych ve své tvorbě stejně došla do fáze, ve které jsem teď. Zároveň bych ale za sebou měla několik alb, která by z mého dnešního pohledu za moc nestála. Delší období, kdy jsem psala jen do šuplíku, mi naopak umožnilo, abych už první desku udělala tak, že se ji ani za deset let nebudu stydět hrát,“ řekla Kateřina Marie Tichá o dlouhé pauze mezi alby (2024).

Kromě písňových textů se věnuje také literární tvorbě. Začínala s psaním blogu, poté se neúspěšně pokoušela vydat sbírku básní, než ji oslovilo nakladatelství Bílý Vígvam, kde v roce 2021 vydala svou debutovou básnickou sbírku *Ostrov, co chutná jako pomeranče*. Autorka plánuje v budoucnu vydat další sbírku, případně se věnovat i beletrii.

VZPOMÍNKA

Marie Podvalová (5. 9. 1909, Čakovice – 16. 5. 1992, Praha)

Marie Podvalová byla česká operní pěvkyně, sopranistka, dlouholetá sólistka Opery Národního divadla v Praze (1937-1978), která se proslavila především jako vynikající představitelka kněžny Libuše ve stejnojmenné opeře Bedřicha Smetany.

Václav Žilka

Václav Žilka, otec dřevěné píšťalky, by se v září dožil 100 let. Studoval na JAMU v Brně a AMU v Praze. Vyučoval na konzervatoři v Brně a Plzni. V roce 1976 vytvořil projekt „Dřevěná píšťalka“ – zábavnou školu hry na zobcovou flétnu. Na něj později navázaly programy „Pražská píšťalka“ a „Léčivá píšťalka“, která byla zaměřena na problema-

tku dýchacích onemocnění. V roce 1961 nahrál na flétnu znělku rozhlasového pořadu pro děti *Hajaja*. Muzikantský a pedagogický odkaz Václava Žilky je stále živý. Byl otcem herečky Veroniky Žilkové. Pana profesora jsme na pozvání Klubu mohli ve uvítat v Českém centru Vídeň.

František Antonín Míča

František Antonín Míča se narodil 5. září 1694 v Náměšti nad Oslavou jako pátý syn třebíčského varhaníka Mikuláše Míči a jeho ženy Marie, rozené Palsové. Někdy před rokem 1698 se rodina přestěhovala do Jaroměřic nad Rokytnou. Hudební vzdělání mu poskytli otec a strýc, talent zdědil i jeho synovec František Adam Míča, osobní přítel Wolfganga Amadea Mozarta.

Jeho starší bratr Jan (1689-1724) je uváděn mezi hudebníky hraběte Questenberga ve Vídni již v roce 1706. Další bratr Jakub (1693-1741) sloužil u hraběte jako lokaj, ale jeho dcera Johanka se uplatnila jako zpěvačka a syn Karel (1712-1757) jako operní režisér. Také třetí bratr, komorník Karel Antonín (1699-1750), byl i hudebníkem.

Po hudebních začátcích u svého otce Míča v roce 1710 nastoupil do služeb hraběte Questenberga jako páže ve Vídni, ale již o rok později, kdy mu bylo osmnáct let, byl veden jako hudebník. Hrabě si zřejmě uvědomoval jeho hudební nadání, a proto mu umožnil studovat u císařského dvorního kapelníka Antonia Caldary a dvorního skladatele Ignazia Contiho. Kolem roku 1722 se Míča vrátil do Jaroměřic nad Rokytnou, kde nadále působil jako kapelník, skladatel, upravovatel hudebních děl, organizátor operních představení a také příležitostný tenorista.

Kromě toho revidoval partitury pro podmínky jaroměřické scény, dokomponovával árie, licenzy, upravoval recitativy a instrumentaci, skládal hudbu pro baletní vložky a rozepisoval party. Měl na starosti také organizační záležitosti kapely, údržbu nástrojů a operních rekvizit. Při všech těchto úkolech mu zbývalo poměrně málo času na vlastní kompoziční činnost.

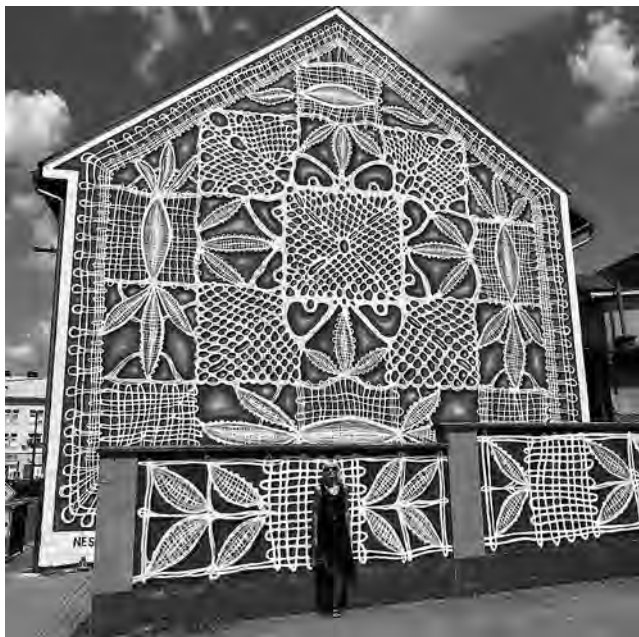
Míča byl přesto vcelku plodný autor, i když řada jeho děl se nedochovala a z některých existují jen zlomky. Ví se, že šlo jak o drobné skladbičky jako baletní vložky či nové árie do italských oper, tak kantáty, symfonie, oratoria i opery.

Míčov kompoziční odkaz tvoří devět vokálně instrumentálních skladeb. Složil nejméně dvě opery, ale známá a dochovaná je pouze jedna – *L'origine di Jaromeriz in Moravia (O původu Jaroměřic na Moravě)*, provedená italsky roku 1730 v Jaroměřicích. Název klame, opera nemá s pověstí o založení Jaroměřic ani se samotným městečkem nic společného a hlavní postavy by se mnohem lépe vyjímaly v galantních italských operách. Její výjimečnost spočívá v něčem jiném: v době, kdy byla čeština ve vlastní zemi popelkou a vzdělanci by si raději ukousli jazyk, než aby hovořili jazykem služek a čeledínů, hrabě Questenberg požádal jaroměřického děkana Antonína Ferdinanda Dubravia, aby italský text přeložil do češtiny, a opera se tak předváděla v obou verzích, italské i české. Je tak známá jako vůbec první opera, která byla přeložena do češtiny a v tomto jazyce také na zámecké scéně v Jaroměřicích nad Rokytnou provedena.

František Antonín Míča zemřel 15. února 1774. Na domě, ve kterém v Jaroměřicích nad Rokytnou zemřel, byla v roce 1954 umístěna pamětní deska.

Václav Žilka s dcerou Veronikou Žilkovou

Polská výtvarnice NeSpoon se svým dílem

Obří malovaná krajka na fasádě domu ve Vamberku

Ve Vamberku na Rychnovsku vzniká na fasádě domu v Tyršově ulici obří malovaná krajka. Tvoří ji polská výtvarnice NeSpoon jako propagaci nejen vamberecké krajky, ale i třídních Mezinárodních krajkářských slavností. „Město Vamberk k tomu přistoupilo z toho důvodu, že chtělo, aby na první pohled bylo zřejmé, že Vamberk je město krajky,“ uvedli zástupci radnice. Na festivalu krajky se podílí řada organizací, spolu s vambereckou radnicí a krajkářskou školou také místní knihovna nebo Muzeum a galerie Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou.

„Krajkářské slavnosti jsou oslavou paličkování a krajkářské tradice, která se na Vamberecku píše už více než 400 let,“ uvedli pořadatelé. Historie krajkářství na Vamberecku sahá do 17. století, kdy podorlické panství získal císařský generál Kašpar z Grambu. Jeho manželka Magdaléna Grambová pocházela z belgických Flander a zavedla mezi zdejším obyvatelstvem paličkování jako robotní povinnost. Krajkami se zdobily ženské i mužské oděvy a v 19. století se obliba takzvaných vláčkových krajk z Vamberecka rozšířila i na lidové kroje.

Nej- českého pavilónu pro Expo Ósaka

Český pavilón postavený pro výstavu Expo Ósaka 2025 bude nejvyšší dřevěnou stavbou svého druhu v Japonsku. Zástupci české strany museli během náročného procesu přesvědčit japonské úřady, že budova spirálovitého tvaru zvládne možné přírodní katastrofy. ČTK to řekl generální komisař české účasti na EXPO 2025 Ondřej Soška, který se v areálu společnosti A2 Timber ve Veřovicích na Novojičínsku účastnil nakládání prvních kontejnerů s dřevěnou konstrukcí českého národního pavilónu.

V Japonsku mají pro dřevostavby v souvislosti například s hrozbou zemětřesení přísnější normy a omezenou výšku. Výrobní ředitel A2Timber Martin Povala uvedl, že na stavbu pavilónu bude využito okolo 1 000 metrů krychlových dřeva. To z jejich výrobní haly a dalších míst v Česku

putuje kamióny do Hamburku, odkud pak bude pokračovat lodí do Japonska. „Práce na stavbě by měly začít v polovině září. V polovině prosince bychom měli předávat štafetu kolegům, kteří na naši spirálu budou aplikovat prosklení,“ uvedl Povala. Z Česka nyní odjíždí prvních sedm z celkového počtu asi padesáti kontejnerů.

Česko by se v Ósace mělo prezentovat nejen tím, co Japonci velmi dobře znají a dlouhodobě obdivují, například českým sklem a vážnou hudbou, ale zejména českými inovacemi, nanotechnologiemi, perspektivními start-upy a talenty z regionů.

Rakvičky

Vstupme do sladkého světa, respektive cukrárny. Českým vynálezem jsou rakvičky. Jsou ze žlutkového těsta, které se pečením ve formičce nafoukne a uvnitř zůstane rakvička dutá. Dá se naplnit třeba pařížskou šlehačkou nebo jen šlehačkou, někdy bývá rakvička i politá čokoládou. Je to dezert, který se v Čechách již peče skoro sto let. K dalším oblíbeným dezertům patří kremrole, věnečky a větrníky. V mnoha z nich najdete i voňavý český rum.

Bohužel ne všude jsou tyto dobroty dobře provedené. Když se Vám podaří v Čechách či na Moravě narazit na dobrou cukrárnu s výborným pečivem, prosím o sdělení. Děkujeme.

Redakce

Historický důl Kovárna v podzemí Sněžky

Zájem o prohlídky historického dolu Kovárna v Obřím dole v Krkonoších po rozšíření návštěvnické trasy je značný. První prohlídka v podzemí byla 4. července. ČTK to sdělil Radko Tásler ze společnosti Speleo Albeřice, která podzemí Sněžky před lety zpřístupnila. Důl Kovárna se pro veřejnost otevřel po šesti letech. Exkurze je nutné dohodnout nejméně 14 dnů dopředu na adrese speleoalberice@volny.cz.

Obnova zahrady Zikmundovy vily ve Zlíně

Nadační fond Zikmundova vila chystá obnovu zahrady zlínské vily, v níž léta žil cestovatel Miroslav Zikmund (1919-2021). Podílet se na ní může i veřejnost, lidé se mohou zapojit do hromadné adopce stromu Miroslava Zikmunda. Výtěžek bude využitý na výsadbu stromů, instalaci laviček nebo na opravu plotu, řekla ČTK zástupkyně nadace Kateřina Martykánová.

Vila je kulturní památkou, postavena byla v letech 1934-1935 jako baťovský dům pro prvního hejtmana zlínského okresu Josefa Janušтика a jeho ženu Marii. O devět let později koupil objekt oscarový režisér Elmar Klos a v roce 1953 se majitelem stal Miroslav Zikmund. Tehdy vila získala dnešní podobu. Zikmund ve vile strávil téměř sedmdesát let.

Zahrada kolem vily má rozlohu 8 700 metrů čtverečních. „Zikmund provedl několik významných změn, včetně pořízení nového stromoví, předláždění chodníčků a vytvoření kaskádových teras. Jeho zásahy zahrnovaly i přidání okrasných prvků, jako byly tamaryšek, smuteční smrky, růžové keře a další, což zahradě dalo charakter lesoparku,“ uvedla Martykánová. Zikmund vedl podrobnou dokumentaci zahrady.

Justus Sustermans: *Jezdecký portrét dítěte*, 1624-25

Jezdecký obraz z Konopiště ve Versailles

Na zámku ve Versailles probíhá výstava věnovaná kultuře koní a jezdeckví, která byla součástí doprovodných akcí k olympijským hrám v Paříži. Informoval o tom list *Le Parisien*. Součástí expozice je také *Jezdecký portrét dítěte* zobrazující Leopolda de' Medici, který zapůjčil zámek Konopiště.

Expozice představuje na tři stovky obrazů zpodobňujících různé způsoby sepětí mezi lidmi a koňmi. Díla pocházejí z doby od 16. století do začátku první světové války a vystavena budou do 3. listopadu. Patří mezi ně i olejomalba z konopištěského zámku, kterou vlámský malíř Justus Sustermans vytvořil v letech 1624-1625. Obraz o rozměrech 258 x 246 centimetrů pochází ze sbírek arcivévodny Františka Ferdinanda d'Este a představuje prince Leopolda de' Medici (Medicejského) jako přibližně sedmiletého chlapce ve slavnostním oděvu sedícího na koni.

Zásnubní prsteny Petra Voka a Kateřiny z Ludanic vystaveny ve Vyšším Brodě

Cisterciácký klášter ve Vyšším Brodě poprvé vystavuje oba snubní párové prsteny Petra Voka z Rožmberka a Kateřiny z Ludanic. Oba jsou ze čtrnáctikarátového zlata. Prsten

Kateřiny je osazen broušenými smaragdy a dozdoben zeleným smaltem, Petrův prsten rubíny. Říká se jim párové, protože po spojení vytvoří šestiúhelník, který podle odborníků mohl symbolizovat ženský a mužský princip. Prsteny se tak spojily po 423 letech. Oba prsteny umístili do expozice v předsálí klášterní knihovny. Originál prstenu Kateřiny zůstává zakonzervovaný v hrobce a jeho kopii vystavili už loni. Díky metodám reverzního inženýrství se podařilo definovat pracovní postup tvůrce a také popsat, jak vypadal druhý párový snubní prsten, který má pravděpodobně stále na ruce Petr Vok, přiblížila archeoložka Zuzana Thomová. Pro výrobu věrných kopií snubních prstenů posledních rožmberských manželů bylo použito autentických materiálů – zlata, smaragdů a rubínů.

Archeologové v roce 2011 potvrdili přesné místo, kde hrobka je. Také to, že je v ní vedle Voka pohřbeno dalších osmatřicet členů rodu. Vyvrátili tak pověst, že Rožmberkové neleží v rakvích, ale sedí. Pro archeology je rovněž přínosné, že znají samotný vzhled hrobky. Vznikla ve 13. století.

Závěrečný koncert Janáčkova festivalu v Hukvaldech zkrátila bouřka

Závěrečným koncertem vyvrcholil letošní ročník Mezinárodního hudebního festivalu Leoše Janáčka, avšak hrozící déšť zkrátil vystoupení Štefana Margity. V areálu obory v Hukvaldech, v nichž se Janáček před 170 lety narodil, vystoupil operní pěvec v doprovodu Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín pod vedením Jana Kučery. Kvůli silnému větru a blížícím se bouřkám pořadatelé vystoupení předčasně ukončili.

34 000 návštěvníků na festivalu ve Strážnici

Mezinárodní folklórní festival ve Strážnici na Hodonínsku letos přilákal více než 34 000 návštěvníků, zhruba o 3 000 více než loni.

Mezinárodní folklórní festival ve Strážnici patří mezi nejstarší a nejnámější folklórní festivaly v Evropě, letos se konal 79. ročník. Zahraniční hosté letos přijeli ze vzdálených zemí, například z Kolumbie, konkrétně z města Cali nedaleko tichomořského pobřeží. Ameriku reprezentoval také folklórní soubor z mexického federativního státu Nuevo León. Organizátoři dále pozvali skupiny z Indie, iráckého Kurdistanu, Severní Makedonie a Slovenska.

Programovou skladbu tvořilo čtyřicet festivalových pořadů, vystoupilo v nich kolem 3 600 účinkujících z České republiky i zahraničí. Zúčastnilo se jej 132 souborů a skupin z České republiky a další zahraniční soubory. Soutěž o nejlepšího tanečníka slováckého verbuňku letos vyhrál Karel Vlašic.

Mezinárodní folklórní festival ve Strážnici na Hodonínsku letos netradičně ozvláštnili i skláři ze severních Čech. Jejich umění bylo k vidění v zámeckém parku. Skláři s sebou přivezli i pec, návštěvníci tak mohli na vlastní oči vidět foukání skla nebo výrobu skleněných zvířátek. Jde o technologii, kterou ovládá už jen hrstka výrobců. Pro děti byl připravený „korálkovník“, kdy si mohli navlékat šňůry skleněných perliček. Kromě samotné výroby bylo v zámeckém parku vidět mnoho sklářských výrobků.

Hospody jako důležité místo setkávání

Češi vnímají hospody jako důležité místo pro setkávání s přáteli nebo kolegy, v loňském roce to uvedlo 88 procent lidí, zatímco před pandemií v roce 2019 to bylo 74 procent. Vyplývá to z výsledků dlouhodobého výzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu Akademie věd ČR, které představil sociolog Jiří Vinopal. Podle sociologa výzkum dokazuje, že se pozitivně mění vnímání hospod a stávají se z nich praktické instituce.

Podle Vinopala období pandemie covidu-19 změnilo vnímání všech sociálních aspektů hospod. Češi víc než dříve považují hospody za místa, kde se mohou odreagovat od každodenních starostí, popovídat si s přáteli, najít nové přátele, ale také si dohodnout sousedskou výpomoc nebo malý obchod. Z výzkumu také vyplývá, že restaurační zařízení více navštěvují muži, a to třináctkrát za měsíc, ženy devětkrát.

Projekt Blaničtí rytíři a listopad 1989

Vytvořit komplexnější mozaiku událostí 17. listopadu 1989 má pomoci projekt Blaničtí rytíři. Chce sbírat svědectví a výpovědi lidí, kteří zůstali v kotli na Národní třídě a do dnešní doby často mlčeli. Zároveň má pomoci je identifikovat.

Zástupci Platformy evropské paměti a svědomí a Pražského akademického klubu 48, kteří za projektem stojí, představili nové poznatky nasvědčující tomu, že byl studentský průvod zmanipulován bezpečnostními složkami. Platforma získala nové, dosud nezveřejněné fotografie, které jsou ve velice dobré kvalitě, z nových úhlů a barevné. Na nich pracují s domněnkou, že mezi protestujícími byli členové tajné služby, kteří byli označeni v kapsách červeným karafiátem a se schovanými vysílačkami, kterými měli po celou dobu komunikovat s ústředím.

Autor fotografií si přál, aby nebyly publikovány. Platforma fotografie na tiskové konferenci poskytla novinářům k nahlédnutí. Projekt Blaničtí rytíři má pomoc s identifikací lidí, kteří byli uzavřeni 17. listopadu 1989 na Národní třídě mezi Mikulandskou ulicí a Perštýnem a byli napadeni bezpečnostními složkami. Podle platformy se jednalo o přibližně 4 000 lidí, z velké části tehdejších studentů pražských vysokých škol. Mnozí z nich z Národní třídy neodešli, i když z počátku mohli. Jejich účast pomohla pádu komunismu v tehdejší Československu.

Čeští školáci a finanční gramotnost

Studenti ve Vlámku, Dánsku, Kanadě, Nizozemsku a Česku patří k nejlepším, pokud jde o finanční gramotnost. Vyplývá to ze srovnávacích testů PISA, které ve dvaceti zemích a regionech provedla Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Nad průměr států OECD se dostaly ještě Rakousko, Polsko a Spojené státy. Nejhůře si vedli žáci v Brazílii, Saúdské Arábii a Malajsii.

Cílem testování, do kterého se v roce 2022 zapojilo čtrnáct států a regionů OECD a šest partnerských zemí, bylo porovnat finanční chování a znalosti patnáctiletých studentů. Výsledky za Česko představil ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal. Z nich vyplývá, že finančně negramotných je 15 procent českých patnáctiletých žáků, nedosáhli

základní úrovně finanční gramotnosti. Je to o pět procentních bodů více než před deseti lety, kdy se Česko zúčastnilo testování finanční gramotnosti v PISA poprvé. Nejvyšších dovednostních úrovní, tedy čtvrté a páté, dosáhla naopak více než třetina českých patnáctiletých žáků. Celkově byl výsledek českých žáků nadprůměrný.

„Když se díváme na výsledky ze všech šetření s tím pohledem na vzdělávací systém, tak jsme průměrní nebo nadprůměrní. Ale ten výsledek nám zajišťuje jen velmi úzká skupina žáků,“ řekl Zatloukal. V Česku se do testování podle Zatloukala zapojilo 2 213 žáků ze 418 škol. „Základní úroveň je charakteristická tím, že žáci dokážou řešit záležitosti z oblasti financí, které se jich bezprostředně týkají. To znamená, že jsou schopni si naplánovat svůj rozpočet, jsou schopni rozeznat nějaké podvodné finanční nabídky nebo podezřelé,“ řekl Zatloukal.

Na Jičínsku proběhl festival Šrámkova Sobotka

V Sobotce na Jičínsku proběhl festival českého jazyka, řeči a literatury Šrámkova Sobotka. Nabídl sedm desítek kulturních pořadů včetně autorských čtení, besed, tvůrčích dílen či koncertů. Letošní 68. ročník festivalu měl podtitul Ve stínu. Letošní ročník připomněl prostřednictvím autorského divadelního představení a výstavy také 140. výročí narození Miloslavy Hrdličkové, partnerky spisovatele Fráni Šrámka, bez níž by tento poetický festival neexistoval.

Po stopách Habsburků na zámku Ploskovic

Na návštěvníky tu čeká nová prohlídková trasa, která představí soukromé interiéry.

Národní památkový ústav organizuje projekt s názvem Po stopách šlechtických rodů, který představuje šlechtické rody a jejich sídla na území Česka v průběhu staletí. Ten letošní je zaměřen na rod Habsburků. Hlavními objekty jsou tak zámek Konopiště, kde proběhlo slavnostní zahájení projektu, zámek Zákupy, kde byly otevřeny tři nové instalované prostory, a zámek Ploskovic. Interiéry zámku tu jsou zařízené pro penzionovaného rakouského císaře Ferdinanda V. Habsburského a jeho manželku Marii Annu. A nabízí pohled do soukromých apartmá, kde císařský pár v 19. století žil. Soukromé interiéry nabídnou nově zrestaurovaný nábytek, tapety a čalounění, vyrobené podle původních vzorů. Ty vybírala osobně císařovna Marie Anna.

„Úkolem Národního památkového ústavu je pečovat o mimořádné dědictví předchozích generací. Na tento odkaz navazujeme letos obnovou zámku Ploskovic. Návštěvníky seznamujeme s příslušníky toskánské linie rodu Habsburků a jejich letními sídly v českých zemích,“ uvedla generální ředitelka Naďa Goryczková.

Ploskovic zámek v době, kdy tu císař žil, už nestačil potřebám císařské družiny. Byl sto let starý a zchátralý. Císař svěřil renovaci pražskému staviteli Janu Bělskému a původně jednopatrový zámek byl zvýšen o další patro. Na vrchol vyhlídkového pavilónu se dostaly symboly císařského majestátu – koruna a orlice. O výzdobu se postaral malíř Josef Navrátil.

Na Ploskovicích strávil císař Ferdinand V. Dobrotivý každý rok zpravidla šest až osm týdnů. Zajímal se o botaniku a sám ovlivňoval chod zámecké zahrady. Vedle rozsáhlých ovocných sadů se tu pěstoval chmel, cukrovka, pře-

nice a ječmen. Byla tu vinopalna, pivovar, sušárna chmele a pila.

Ploskovický zámek se dobře hodil pro pobyty na jaře a na podzim, kdy se poměrně malé pokoje daly dobře vytopit. Snad i z důvodu malého prostoru sem za císařem nejezdilo tolik návštěv. Naposledy navštívil Ferdinand V. zámek Ploskovice v roce 1872. Po jeho smrti přešly do soukromého majetku císaře Františka Josefa I. Pobývala tu jeho vnučka Alžběta Windischgrätzová.

Dietrichsteinová získala zpět rodinnou hrobku v Mikulově

Mercedes Dietrichsteinová uspěla s žalobou ve sporu s městem Mikulov a Krajský soud v Brně rodu pravomocně přiřkl vlastnictví Dietrichsteinské hrobky. Potvrdil rozhodnutí břeclavského okresního soudu, proti kterému se Mikulov odvolal. Dietrichsteinové o hrobku přišli po druhé světové válce a od devadesátých let je ve vlastnictví Mikulova, který do její opravy investoval desítky milionů korun.

Spor o hrobku, dalších pět objektů a přes 200 pozemků trvá už roky. V případě hrobky musel soud rozhodnout, zda je silnější právo na odnětí vlastnického práva, nebo zda bylo porušeno právo na rodinný a soukromý život. Podle předsedy senátu Libora Daňhela je druhé jmenované právo silnější.

Hrobka je jednou z nejvýznamnějších památek v Mikulově. Město ji doposud provozovalo jako pietní místo s prohlídkovým okruhem.

Frymburk je lázeňským městem

Frymburk na Českokrumlovsku získal statut lázeňského města. Frymburk bude na lázeňské procedury využívat rašelinu z nedalekých lesů v okolí obce Světlík. „Nepopsatelný pocit radosti, protože na tento den čekám posledních patnáct let svého života. Jedná se o klíčové rozhodnutí. Splnili jsme obrovské množství různých podmínek. Laicky řečeno, máme teď z nejvyšších míst potvrzeno, že Frymburk je místo zdraví prospěšné,“ uvedl starosta města Oto Řezáč.

Frymburk připravuje investice v řádech desítek milionů korun do infrastruktury a propagace. Lázeňské procedury nabídne zdejší Wellness hotel Frymburk, kde se mimo jiné staví lázeňský pavilón.

V České republice je nyní šestatřicet lázní.

Muzeum v uranových dolech u Příbrami

V autentickém prostředí přímo pod vysokou těžební věží bývalých uranových dolů připomíná Hornické muzeum Příbram politické oběti minulého režimu. Jako vězni tady končily tisíce lidí. Výstava na toto téma představila některé osobnosti, jež se nedobrovolně staly horníky a těžily uran.

„Politických vězňů byla celá řada. Vybrali jsme část z nich, účastníky protinacistického odboje, vojáky z Anglie a Francie i z východní fronty, jimž se režim po roce 1948 takto »odměnil«,“ uvedl ředitel muzea Josef Velfl. „Kromě těchto lidí tady ale jako vězni skončili i českoslovenští hokejoví reprezentanti, duchovní a mnoho dalších lidí a pracovali tu s běžnými vězni odsouzenými za kriminální činy,“ pokračoval Velfl.

V expozici byly využity dokumenty a materiály z vojenského archivu či archivů bezpečnostních složek nebo vojenského historického ústavu. „Skončili tady lidé, kteří tu vůbec neměli být. Doba, která si nevážila lidí bojujících za republiku – postavili se nacismu a režim je pak poslal do dolů –, se snad už nikdy nevrátí. Proto je potřeba to stále připomínat,“ zdůraznil vojenský historik Aleš Knížek.

Šachta Bytíz a další doly na okraji Příbrami prosluly nejen jako místo pro vězně, ale také jako významný československý zdroj uranu. Nejprve z oblasti Jáchymovska a později především z Příbramska se všechn uran musel na základě dohody se Sovětským svazem z roku 1945 vyvážet právě do SSSR. „Sověti sice vyhráli válku, ale neměli atomovou bombu. Proto potřebovali uran,“ vysvětloval význam zdejšího zdroje Velfl, podle něhož se tu vytěžilo 49 tisíc tun této cenné suroviny.

Areál Bytíz je poslední alespoň z části dochovaný uranový důl z celé oblasti. Pod 32 metrů vysokou věží je i objekt strojovny nebo kompresorovny a další budovy, které náleží někdejší šachtě s označením 11A. Spolupracovníkům muzea se dokonce podařilo zprovoznit zdejší jeřáb. Přímo ve strojovně a pod ní se navíc připravuje úplně nová expozice. „Bude to interaktivní multimediální výstava, návštěvníci se dostanou do podzemí a zažijí, jaké to bylo fárat, jak je těžké sbíjecí kladivo nebo vrtačka,“ říká ředitel muzea s tím, že mnoho podrobností zatím prozrazovat nechtěl.

V následujících dnech si části areálu převezme stavební firma. Vznikne vhodný příjezd, parkoviště, zázemí pro návštěvníky i pracovníky muzea, depozitář, a především samotná interaktivní expozice. Ta by měla být přístupná na přelomu let 2026 a 2027. Do té doby mohou návštěvníci využít výstavu v plenéru i prohlídku strojovny. (mk)

Praha – čtvrté nejhezčí město světa

Praha je čtvrtým nejhezčím městem světa. Vyplývá to z nového žebříčku, který sestavil britský portál s hypotečním poradenstvím. Před českou metropolí se v hodnocení dostaly pouze Benátky, jež jsou první, a poté Řím a Barcelona. Roli sehrálo množství budov splňující pravidlo takzvaného zlatého řezu.

Benátky si přivlastnily vrchní příčku. Více než 83 procent budov splnilo podle studie pravidlo zlatého řezu. Možná právě proto Benátky podvědomě fascinují množství návštěvníků, loni sem zavítalo přes 5,7 milionu lidí.

Itálie se pyšní i druhým nejkrásnějším městem světa, je jím věčný Řím. Ten podle studie pravidlo zlatého řezu splnil z 82 procent. Jde tak o nejhezčí hlavní město ve výběru. Třetí je Barcelona, jejíž dominantou je majestátní chrám Sagrada Familia, čtvrtá již zmiňovaná Praha, která je podle EuroNews kontrastní, obzvláště při porovnání svatovítské katedrály a postmoderního Tančícího domu.

Páté místo obsadil New York, jenž je jediným mimoevropským městem v první desítce. Šesté jsou Atény, sedmá Budapešť, osmá Vídeň. Poslední dvě příčky uzavírají francouzské hlavní město vína Bordeaux a italské hlavní město módy Milán. Na dalších místech se mimo jiné umístily třeba Paříž, Stockholm, Tel Aviv, Kodaň, Marrákeš nebo Chicago. Velká Británie dostala svou vlastní kategorii, kde zvítězilo město Chester, které se pyšní jedněmi z nejzachovalejších hradeb ve Spojeném království, ale také řadou viktoriánských domů. (mk)

Hrad Bezděz oslavil velké výročí

Úctyhodných 760 let existence si před nedávnem připomenul královský hrad Bezděz v Máchově kraji. V podhradí i na hradě k tomu probíhal bohatý program. Byly zde k vidění také kopie pohřebních insignií zakladatele hradu krále Přemysla Otakara II.

Byly objeveny 13. prosince 1976 v rakvi společně s královými tělesnými ostatky uvnitř hrobu v Saské kapli v katedrále sv. Víta. Důvodem k otevření hrobu byl výzkum, který vedl antropolog Emanuel Vlček. Po skonu na Moravském poli v roce 1278 byl Přemysl Otakar II. pochován nejprve ve Vídni, později ve Znojmě a teprve poté ve Svatovítské katedrále. Jejich součástí je koruna, žezlo a jablko. Na koruně je latinský nápis oznamující: Toto jsou kosti Otakara, vznešeného pátého krále českého.

Veřejnost je poprvé spatřila v roce 1978 při příležitosti 700. výročí od úmrtí panovníka. V současné době jsou součástí stálé expozice *Příběh Pražského hradu*. Na Bezdězu jsou nyní vystaveny jejich kopie.

Koruna, žezlo a jablko, které byly vloženy do králova hrobu, když byl pochován v Saské kapli v katedrále sv. Víta, byly ozdobou oslav 760 let od založení Bezdězu. Kopie insignií (originály jsou uloženy na Pražském hradě) má Bezděz zapůjčeny na celou letošní návštěvnickou sezónu, při oslavách ale nabyla zájmu na významu. Vystavené symboly moci totiž patří králi, který Bezděz založil. O jeho výstavbě rozhodl Přemysl Otakar II. v roce 1264.

„Díky výročí hradu máme kopie insignií zapůjčené na celou sezónu od spolku Města Otakarova, jenž si zapůjčil originály insignií a podle nich si nechal vyrobit tyto kopie,“ popsal kastelán Bezdězu Kamil Seidl. „Vystavenou ale máme také kopii ceremoniálního meče Přemysla Otakara II. A také kopii vzoru tkaniny objevené v králově hrobě, když byla v roce 1976 otevřena,“ vypráví o největších lákadlech kastelán.

Během oslav se v divadelním amfiteátru představily osobnosti, které se do historie Bezdězu nejvíce zapsaly. Přijel král zakladatel, objevil se také jeho syn Václav II., který byl po smrti otce na Bezdězu držen v zajetí. Přijel také Albrecht z Valdštejna, pozdější majitel hradu a autor nápadu zřítit na Bezdězu klášter. Na defilé osobností proto dorazili i mniši montserratští, kteří klášter obývali a opatrovali zde kopii slavné Černé Madony montserratské, za níž na Bezděz mířily davy poutníků. Ve svém *Večeru na Bezdězu* o ní napsal i Karel Hynek Mácha a ten na oslavu rovněž dorazil.

Nechyběly ani méně známé postavy, třeba Oldřich Tista z Libštejna, český šlechtic, který byl purkrabím na Bezdězu i jedním z projektantů staveb pro Karla IV., nebo Hynek Berka z Dubé, majitel panství pod Bezdězem a nejvyšší purkrabí českého království v době vlády Jana Lucemburského.

Součástí programu bylo i představení muzikálu *Tři mušketýři*, v hradní kapli vysvěcení jedné dřevorezby z Křížové cesty na Bezděz, požehnání hradu a koncert pro klavír a akordeon. Byla přečtena také zakládací listina, konala se hudební vystoupení i šermířský turnaj. (mk)

Úspěch letošní Hradozámecké noci

Přes 100 hradů a zámků se 24. srpna zapojilo do Hradozámecké noci, kdy památky po celé České republice zůstaly otevřené i po setmění a nabídly návštěvníkům netradiční prohlídky, hry pro děti a hudební nebo divadelní vystoupení. Centrem Hradozámecké noci byl státní zámek Konopiště, kde se uskutečnily prohlídky běžně nepřístupných prostorů, hudební vystoupení, souboj šermířů nebo ukázkou dravců.

Nejvíce otevřených památek na Hradozámeckou noc bylo ve Středočeském kraji, téměř dvacet. V seznamu byl například hrad Český Šternberk, klášter Sázava nabídl koncerty, prohlídky spojené s archeologií nebo šermířské představení. Návštěvníci Křivokláta zažili prohlídku za světla svíc a loučí a na nádvoří ohňovou show. Ve večerních hodinách byl otevřený také zámek Březnice, zámek Žleby nebo hrad Točnick. V Praze zůstala dvě místa otevřená do večerních hodin, a to sídlo Senátu Parlamentu ČR a zahrady pod Pražským hradem, kde si návštěvníci mohli vyzkoušet lukostřelbu nebo hod nožem či sekerou. V Jiho-moravském kraji zůstal otevřený například zámek Lednice nebo hrad Pernštejn, kde se uskutečnila ukáзка kostýmované Benátské noci s barokními texty. Hrad Špilberk nabídl zájemcům možnost přespání v kasematech nebo venkovní promítání filmu. Do Hradozámecké noci se zapojily také zámek Valtice, hrad Veveří nebo zámek Milotice.

11. srpna: Den židovských památek

Téměř šedesát českých židovských památek se zdarma nebo za dobrovolné vstupné zpřístupnilo 11. srpna na Den židovských památek. 7. ročník akce otevřel zájemcům hřbitovy a synagogy, které nejsou volně přístupné nebo prošly v posledních letech opravami. Záměrem Dne židovských památek je zpřístupnit a zviditelnit židovské památky v Česku. V některých památkách byl doprovodný program v podobě komentovaných prohlídek nebo koncertů.

Mezi největší lákadla letos podle organizátorů patřila čáslavská synagoga, ve které se dokončilo restaurování kazetového stropu a vstupních dveří. Nově se letos otevřely židovské hřbitovy v Pardubicích, Habrech, Nečtinách, Nýrsku nebo Blovicích. Synagogy se otevřely také ve Volyňi nebo Podmoklech u Sušice. Zájemci měli také možnost navštívit synagogu v Novém Jičíně, která od konce šedesátých let slouží jako depozitář Státního okresního archivu Nový Jičín. Z památek Pražského židovského města byla součástí projektu Jeruzalémská synagoga, na jejíž ženské galerii jsou k vidění dvě stálé expozice zabývající se péčí o židovské památky.

11. ročník Pilsen Busking Fest

Přes šedesát jednotlivců, kapel, souborů a uměleckých těles z celého světa proměnilo od 5. do 8. září centrum Plzně ve velkou pouliční párty. 11. ročník Pilsen Busking Fest kromě vystoupení umělců z Portugalska, Francie, Itálie, USA, Austrálie, Nového Zélandu, Německa, Slovenska, Holandska, Španělska a Bulharska zaujal také netradiční dramaturgií. ČTK to řekl Jan Šinko, jeden z organizátorů festivalu pouličního umění, který byl na více než deseti místech na pěších zónách, v ulicích a v sadovém okruhu každý den od 10:00 do 22:00. Předvedli se muzikanti, performeři, tanečníci, výtvarníci, klauni a žongléři.

Pomník generálu Kutlvašrovi

Nový pomník Karla Kutlvašra, jednoho z největších hrdinů moderních českých dějin, legionáře, velitele pražského povstání v roce 1945 a politického vězně, který vznikne v bývalém Nuselském pivovaru v Praze 4, bude mít podobu praporu.

Místo pro něj nebylo vybráno náhodně – Kutlvašr tam na sklonku života, po perzekucích komunistickým režimem, pracoval jako noční hlídač. Podoba nového díla, nazvaného *Prapor generála Kutlvašra – bez rizika se nic neudělá!*, vzešla z otevřené umělecké soutěže. Do té se zapojilo osmadvacet autorů, zvítězil designér Ondřej Tichý.

Pomník bude odhalen na centrálním náměstí mezi starou a novou zástavbou na jaře příštího roku. „Motiv praporu se promítá do sochařské formy navrženého pomníku. Tvarosloví důrazně zrcadlí vysoké hodnoty, kterými Karel Kutlvašr oplýval – noblesa, odvaha, rozhodnost, empatie, rozvážnost při extrémních situacích. Dílo důstojně vzdává poctu generálovi a kolemjdoucím otevírá silný příběh člověka, který pro naši společnost vykonal mnohé, ačkoliv mu komunistický režim »poděkoval« téměř dvanáctiletým vězením s doživotními následky,“ přiblížil podobu autor.

U paty vertikálního sloupu se nachází text s citací Kutlvašra, jde se o výtažek z rozhovoru mezi ním a jeho kolegou v roce 1939: „Jsi si jist, že tě nikdo neudá?“ „Nejsem, ale bez rizika se nic neudělá!“

Karel Kutlvašr byl nejmladším generálem československých legií v Rusku a vojenským velitelem pražského povstání, kde v květnu 1945 přispěl k domluvě kapitulace německých vojsk. Proto se po válce stal pro komunisty nepohodlným a v roce 1948 byl ve vykonstruovaném procesu odsouzen na doživotí. Zemřel roku 1961, rok po propuštění na amnestii z vážných zdravotních důvodů.

Nově vznikající pražskou čtvrť tvoří moderní zástavba v severní části a historické památkově chráněné budovy pivovaru, které budou mít nové využití.

V půli června našli pracovníci v jedné z nich časovou kapsli s různými archiváliemi z roku 1924, které v ní zanechal nuselský zedník při tehdejších opravách. Ve schránce ležely ceníky tehdejších potravin, reklamy na kulturní akce, například zpěvohry, zprávy o počasí hlásily, že ten rok byla tuhá zima s dvaceticentimetrovou sněhovou pokrývkou a ledaři od řeky do pivovaru přiváželi bloky ledu silné 25 centimetrů. Originály dokumentů budou uloženy v muzeu.

Pivovar založil hrabě Jan Josef Sezima z Vrtby v roce 1694. Jeho největší rozvoj proběhl ve druhé polovině

Vizualizace nového pomníku generála Karla Kutlvašra

19. století, na přelomu 19. a 20. století byl největším pivovarem ve střední Evropě. V roce 1960 byl změněn na sladovnu a většinu budov obsadily České vinařské závody, které zpracovávaly vína z dovozu i víno pěstované na blízkém vinohradu v Praze 2. Slad pro Smíchov se v pivovaru připravoval do devadesátých let minulého století. (mk)

Odborníci dali obličej třem Přemyslovcům

Tři Přemyslovci, jejichž ostatky byly nalezeny v roce 2017 v malované dřevěné truhle v sakristii kostela sv. Štěpána při Klášterním Hradisku v Olomouci, dostali před nedávnem díky odborníkům tvář. Vizualizaci obličejů dvou žen a jednoho muže představilo olomoucké Arcidiecézní muzeum v kapli Jana Křtitele na výstavě *Pochováni byli uprostřed chrámu*.

Ostatky vyzvedli archeologové v Olomouci v srpnu 2018. Postupně za pomoci DNA a radiouhlíkové metody datování potvrdili původní hypotézu, že se jedná o první olomoucké Přemyslovce: Otu I. (1045-1087) s manželkou Eufemií, zřejmě Otu III. Dětleba (1122-1160) s manželkou Durancií, jejich děti a snad i biskupa Jana.

Z kosterního souboru byly ale pouze tři lebky dochovány v takovém stavu, aby odborníkům umožnily dát členům

Rekonstruovaná podoba kněžny Eufemie

vládoucího rodu tvář. Konkrétně šlo o rekonstrukci tváří kněžny Eufemie, kněžny Durancie a jednoho ze synů Oty III., Břetislava nebo Vladimíra.

Detailní digitální modely lebek vytvořili odborníci metodou vícesnímkové fotogrammetrie. „Ve spolupráci s brazilským specialistou Cicerem Moraesem, který kromě mnoha jiných slavných tváří dal v poslední době podobu svatému Vojtěchovi, jsme doplnili svalstvo a měkké tkáně. Návštěvníci tedy mohou vidět reálnou podobu těchto osobností,“ konstatoval Šindelář.

Olomoucký kníže Ota I., zvaný Sličný, nejmladší syn Břetislava I. a jeho manželky Jitky, založil v Olomouci klášter Hradisko. Ten se řadí k nejstarším na Moravě. Jeho žena Eufemie († 1111) byla uherskou princeznou, dcerou uherského krále Bély I. a Richenzy Polské.

Jeho vnuk Ota III. byl knížetem olomouckého údělu v letech 1140-1160 a za manželku měl ruskou šlechtičku Durancii († po 1160). Jejími rodiči byli pravděpodobně Mstislav I. Kyjevský a jeho druhá žena neznámého jména z Novgorodu.

Podle odborníků lze ztotožnění přemyslovských knížat považovat za průlomové. Například Jan Frolík z Archeologického ústavu Akademie věd v Praze již dříve konstatoval, že jsou to jediní moravští Přemyslovci, kteří jsou k dispozici, a jsou tak jediným srovnávacím materiálem pro pražské Přemyslovce.

Ostatky olomouckých Přemyslovců našel historik umění Leoš Mlčák společně s tehdejšími hradiskými faráři Přemyslem Hanákem. Mlčák tehdy faráře upozornil na téměř zapomenutý příběh zakladatelů Klášterního Hradiska, údělných olomouckých knížat z 11. a 12. století, jejichž ostatky měly být druhotně uloženy v sakristii kostela sv. Štěpána. Oba muži se společně rozhodli ověřit informaci z archivních záznamů a po otevření zadržky opravdu objevili skrytou místnost s pohřebními schránkami.

Ostatky olomouckých Přemyslovců měly podle Mlčáka bouřlivý osud, několikrát se podle dochovaných pramenů stěhovaly. Přesto zůstaly zachovány v relativně dobrém stavu. Na tom má svůj podíl i netradiční způsob uchování. „Podle archivních pramenů byly kosti v roce 1675 omyty horkým vínem,“ řekl již dříve Mlčák.

Výstava představila i samotné rekonstruované pohřební schránky z roku 1718, v nichž byly ostatky nalezeny, a také jejich 3D modelace. Vnější cínovou vytvořil podle Mlčáka olomoucký císař Jan Karel Behr (asi 1665-1725), který je například autorem i cínové rakve biskupa Karla z Lichtensteinu-Castelcornu v olomoucké katedrále. Autorem malířské výzdoby vnitřní schránky je pak brněnský malíř Jan Jiří Etgens (1693-1757).

„Obě schránky byly v relativně velmi dobrém stavu. Vykazovaly známky násilného vniknutí – u obou byly vylomeny zámky a barevná vrstva vnitřní malované schránky byla poškozena vlivem kolísající vlhkosti. Proto prošla komplexním restaurováním, při němž byly na vnější schráně doplněny ulomené detaily, barevná vrstva na malované schráně byla upevněna a stabilizována. Nejvíce poškozená místa byla doplněna pomocí retuší,“ doplnila kurátorka výstavy Jemelková.

Samotné ostatky Přemyslovců návštěvníci na výstavě neměli možnost vidět, budou po ukončení celého výzkumu opět slavnostně uloženy v prostorách Klášterního Hradiska. (mk)

Autentický luxusní interiér Kludského maringotky

Opravená maringotka principála Kludského

Maringotka věhlasného českého cirkusového principála Karla Kludského se po pětadevadesáti letech vrátila do Jirkova na Chomutovsku, kde měla známá cirkusová rodina svůj domov. Unikátní salónní vůz, ve kterém Kludský cestoval po Evropě se svým šapitó, nechala radnice zrekonstruovat a od 12. července ho vystavuje v proskleném pavilónu u informačního centra.

Poslední z majitelů cirkusu Karel Kludský žil v Jirkově v této maringotce až do roku 1969. Původně rodině patřila i vila, kde cirkus zimoval. V současné době je v ní knihovna. Po smrti Kludského sloužila maringotka jako chatka a později stála zaparkovaná v areálu chomutovského dopravního podniku a chátrala. Radnice se v roce 2019 rozhodla maringotku od tehdejšího majitele koupit a nechat ji opravit jako jedinečný doklad historie města.

„Myslím si, že je povinností každé obce usilovat o vrácení historických artefaktů, když se k tomu naskytne příležitost. A my jsme tu šanci v podobě slavné maringotky vnímali jako možnost zachránit ji a uchovat pro příští generace coby dědictví našeho slavného města,“ řekla starostka Jirkova Dana Havlátková Jurštaková.

Renovace salónního vozu probíhala jeden rok v restaurátorské dílně v Hořicích na Královéhradecku, kde se mu zruční řemeslníci pokoušeli vrátit jeho původní podobu podle dochovaných fotografií.

Restaurátorský ateliér se toho snažil dosáhnout se zachováním tradičních materiálů a technik. Restaurátor Tomáš Bárta do procesu zapojil řemeslníky zhruba dvaceti profesí, například vitrážisty, umělecké kováře, brusiče, slévače, cizeléry nebo pasíře. Vybavení a materiály sháněl v několika zemích. Například zámky jsou z Rakouska, kůže z Itálie, skla z Brazílie. Dobový radiátor sehnali v polském Gdaňsku. Tapety uvnitř jsou všechny replikami těch původních. „Unikátní jsou ty na stropech s dekorem kůže, kdy jsme jako jediní našli systém, jak je vyrobit,“ pochlubil se Bárta.

Jedenáct metrů dlouhý a asi deset tun vážící salónní vůz dostal podle dobových materiálů krémovou barvu. Na bok vozu restaurátoři vrátili velká písmena se jménem Kludsky. Písmena jsou tmavě modrá. Na skleněných výplních dveří jsou vybroušené květy.

„Restaurátorská firma dokázala uvést vůz do stavu, v jakém byl v době největší slávy cirkusu, kdy v něm pře-

býval i úřadoval jeho ředitel Kludský. Za to jí patří velké poďekování," pochválila starostka odvedenou práci.

Pětipokojový salónní vůz pochází zřejmě z roku 1929. Původně byly v Hannoveru vyrobeny dva. Druhý obýval Karlův bratr Rudolf.

Jirkov koupil maringotku před pěti lety za 600 tisíc korun. Za její obnovu do současného stavu zaplatila radnice 5,5 miliónu. Výstavba proskleného a klimatizovaného pavilónu stála téměř 7,9 miliónu. Zájemci mohou salónní vůz navštívit po objednání v informačním centru. (mk)

Svatovavřínecká pouť na Sněžku

Tradiční Svatoavřínecké pouti na Sněžku se zúčastnily stovky lidí z obou stran česko-polské hranice. Součástí byla mše pod širým nebem na vrcholu Sněžky. Hlavním celebrantem polední bohoslužby u kaple svatého Vavřince byl pražský arcibiskup Jan Graubner, nejvyšší představitel české katolické církve. Zúčastnili se také biskupové z Polska a Německa, řekl ČTK arcibiskupský ceremoniář Vojtěch Mátl.

Po vrcholu Sněžky prochází česko-polská hranice. Svatý Vavřinec je patronem Krkonoš. Okolo poledne bylo na Sněžce polojasno a asi 14 stupňů Celsia. „Počasí nám vyšlo, účast byla slušná, vše se stihlo. Pouti na Sněžku se zúčastnily stovky lidí," řekla ČTK starostka Pece pod Sněžkou Ilona Karlíková (SNK Velká Úpa – Pec). Pro návštěvníky byl také připraven odpolední kulturní program u kostela Nejsvětější Trojice ve Velké Úpě, která spadá pod Pec pod Sněžkou.

Batův kanál i letos láká turisty

Jednou z nejoblíbenějších turistických aktivit nejen východní Moravy je Batův kanál. Plaví se po něm jachty, čluny, výletní lodě nebo třeba hausbóty. Unikátní vodní cesta dlouhá 53 kilometrů protíná dva kraje a je lemovaná 80 kilometry cyklistických tras. Při plavbě letos můžou lidé využít novou mobilní aplikaci, která představuje nejen samotný kanál, ale také turistické cíle v jeho okolí.

Nová aplikace také obsahuje *Příručku Kapitána pro plavbu v České republice*. Lidé se tam dozví například, jaká je povinná výbava plavidel, aplikace také vysvětluje zvukovou signalizaci na vodních cestách, obsahuje výčet značek, pravidla plavebního provozu a mnoho dalších užitečných rad pro kapitány i pasažéry malých motorových lodí a člunů.

Vůdci plavidla jistě ocení aktuální informace o splavnosti, jako jsou průtoky nebo provoz plavebních komor, vhod přijde také přehled veřejných přístavů a přístavišť s výpisem nabízených služeb, turista pak v aplikaci najde např. přehled turistických míst, kalendář akcí nebo výpis výletních plaveb.

„Ve Zlínském a sousedním Jihomoravském kraji patří Batův kanál mezi vyhledávané turistické cíle. V roce 2023 zaznamenal Batův kanál výjimečný počet proplutí, a to 38 751 lodí, které přepravily celkem 181 546 osob," uvedl Petr Michalec z Centrály cestovního ruchu Východní Moravy.

Podle ředitele obecně prospěšné společnosti Batův kanál Vojtěcha Bárta je největší zájem o půjčení obytných kabinových lodí, kde lidé tráví třeba celý týden.

Projížďku lodí po kanále lze kombinovat s cyklistikou, lemuje jej více než 80 kilometrů dlouhá cyklostezka, na kterou navazují další cyklostezky a cyklotrasy. V okolí Baťova kanálu mohou lidé navštívit například zámek Buchlovice, hrad Buchlov, poutní místo Velehrad nebo Archeoskanzen v Modré.

Správce Baťova kanálu je Povodí Moravy. Ročně jej navštěvují desítky tisíc lidí. Vznikl ve třicátých letech minulého století. Původně sloužil nákladní dopravě, vozilo se po něm především uhlí. Nyní je využíván hlavně k rekreaci. Lidé se na něm mohou plavit na výletních lodích, v přístavech si lze také vypůjčit menší lodě. Vodní cesta je přístupná i pro ty, kdo vlastní člun, plavbu je možné spojit s cyklistikou.

Částečně vede Baťův kanál korytem řeky Moravy. Od Otrokovic na Zlínsku do slovenské Skalice je dlouhý přibližně 54 kilometrů. V budoucnu je v plánu trasu prodloužit do Kroměříže na jedné straně a na druhé do Hodonína, čímž by délka kanálu přesáhla 75 kilometrů.

Jubilejní Chodské slavnosti v Domažlicích

Vyšívané chodské kroje, chodské koláče s mákem, tvarem a povídly, malovaná chodská keramika i tóny dudácké muziky. Chodské slavnosti každoročně přilákají do Domažlic desítky tisíc lidí z tuzemska, Evropy i zámoří. Letos slavily sedmdesáté narozeniny a během programu se na pódiích vystřídalo na šest stovek účinkujících, včetně krajanů z Chorvatska.

Domažlice jsou centrem národopisné oblasti Chodsko, ve které je doposud živě udržována tradice lidové dudácké hudby, tanců, zvyků a obyčejů. Chodské slavnosti pak patří vůbec k nejstarším a největším národopisným slavnostem v České republice.

Letošní jubilejní ročník opět nabídl řemeslné trhy, vyšívané kroje, koláče, pestrou keramiku, dudácké kapely i nářečí. Na programu byly desítky hodin folklórní, dechové i moderní hudby.

Letos se po koronavirové pauze vrátily do Domažlic i zahraniční soubory – ze Slovenska a Chorvatska. Chorvatský soubor je z Bjelovaru, kde působí krajské sdružení Čechů, kteří mají dlouholeté partnerství s chodským souborem Mrákov.

Významným představením bylo *Chodské oratorium o Markétě*. Jde o hudebně-scénické představení, které bylo původně vytvořeno pro Chodské slavnosti v roce 2010 s cílem představit mimořádný potenciál zdejšího kraje a jeho lidí věnujících se folklóru nebo vážné hudbě. Nyní bylo strhující dílo znovu lidem představeno.

Chodské slavnosti jsou tradičně spojeny s Vavříneckou poutí na vrchu Vavříneck před kostelíkem svatého Vavřince a poutní mší pod širým nebem. „Přijeli tři biskupové – arcibiskup olomoucký, metropolita moravský a jako doprovod biskupové ostravsko-opavský a litoměřický," doplnil starosta Domažlic. Podle něj je nejpůsobivější, že se účastníci shromáždí 400 metrů pod vrcholem „u křížku", odkud jde liturgický průvod s dechovkou a poutníky, z nichž mnozí jdou ve svátečních chodských krojích.

Historie Chodských slavností sahá do padesátých let minulého století. Už dlouho předtím se konaly v Domažlicích slavné Vavřínecké poutě. V roce 1939 se pouti zúčastnilo na 120 tisíc lidí z celých Čech a setkání se stalo velkou

národní manifestací proti německé nadvládě. Po roce 1948 ale komunistický režim nechtěl pokračovat v tradici církevních slavností. První ročník Chodských slavností se konal v roce 1955 a v padesátých a šedesátých letech byly určitou zástěrkou, aby se církevní stránka odsunula co nejvíc do pozadí. Počátkem devadesátých let se program slavností opět spojil s poutí.

Jablonecké muzeum

Jablonecké Muzeum skla a bižuterie nabízí nejenom stále expozice, ale své sbírky postupně zpřístupňuje také v digitální podobě. Muzeum, které spravuje největší kolekci bižuterie na světě a jednu z největších evropských veřejných sbírek skla, letos také slaví kulatiny. Poprvé se otevřelo veřejnosti v roce 1904.

Součástí procesu digitalizace sbírek je i postupné publikování muzejní sbírky vzdáleným přístupem. Už loni muzeum spustilo volně přístupnou on-line databázi v české a anglické jazykové verzi, která zájemcům nabízí ke zhlédnutí tři podsbírkky. Mohou si prohlédnout sklo Riedel, Umělecké řemeslo, kde jsou šperky, a sbírku Waldes-Knoflík. Databáze prezentuje sbírkové předměty, které je možné vyhledávat jak v celé sbírce, tak i v jednotlivých specializovaných podsbírkách. Umožňuje také předměty třídit podle typu, autora nebo výrobce, materiálu, techniky, provenience a datace.

Karta sbírkového předmětu obsahuje vždy hlavní fotografii a název předmětu. Zájemci se dozvědí například z jakého materiálu, jakou technikou byl vyroben, jaké je provenience, kdo byl jeho autorem, výrobcem a také dobu vzniku předmětu.

Aktuálně se muzeum soustředí na další atraktivní sbírkové celky, a to vánoční ozdoby, medaile a plakety a knoflíky. „Při výběru podsbírek k digitalizaci je zohledňován i dlouhodobý zájem české a zahraniční veřejnosti o konkrétní témata a typy předmětů,“ uvedl hlavní kurátor muzea Petr Nový.

Muzeum spravuje největší veřejnou sbírku skleněných vánočních ozdob na světě čítající více než patnáct tisíc předmětů. Sbírkka je pozoruhodná nejen počtem, ale i množstvím vzorů a jejich variací, barev a odstínů, po-

Ukázka sbírky skleněných vánočních ozdob v jabloneckém muzeu

užitých tradičních i moderních dekoračních technik a doplňujících komponentů. Většinu ozdob tvoří dar firmy Jablonex, která v roce 2008 muzeu přenechala celou vzorkovnu unikátních foukaných a dekorovaných vánočních ozdob. Nechybí ani současná produkce nebo historické ozdoby ze začátku 20. století, zejména z období první republiky.

Postupně bude sbírka vánočních ozdob převáděna do online podoby a zveřejňována. Zatím se odhaduje, že to zabere pět let. Zájemci ale díky tomu uvidí i ty části sbírek, které se běžně nevystavují.

Rekonstrukce fontány v Mariánských Lázních

Zpívající fontána v Mariánských Lázních letos ukončí provoz o dva měsíce dřív. Důvodem je generální rekonstrukce. Podle vedení města je stav fontány havarijní, protože od svého vzniku v roce 1986 neprošla žádnou větší opravou. Na kompletní výměnu čekají nádrže, čerpadla a vedení. Další práce by měly zahrnout nové, úspornější osvětlení, ozvučení a také bude vytvořen nový přístup do strojovny fontány. Na vnější části bude očištěn povrch fontány, vyměněny budou i trysky. Práce by měly být hotové do konce dubna tak, aby sezóna fontány začala v obvyklém termínu.

Zpívající fontána patří mezi dominanty Mariánských Lázní. Provoz fontány řídí počítač, což umožňuje vytvářet různé střikové kombinace včetně barevného osvětlení doplněné hudbou. Během sezóny hraje denně od 7:00 do 19:00 každou lichou hodinu, ve 21:00 a 22:00 hodin včetně projekce s barevným osvětlením.

Hřebčín v Kladrubech

Hřebčín založil v Kladrubech v roce 1563 český král a římský císař Maxmilián II. Důvodů k oslavám má vyhlášený hřebčín hned několik. Kromě zápisu na Seznam světového dědictví si připomíná třicet let od začátku spolupráce s dánskými královskými stáji, dvacet let spolupráce se Švédskou královskou jízdni gardou a 150 let od poslední návštěvy kladrubského hřebčína císařem Františkem Josefem I. a jeho manželkou Alžbětou Bavorskou.

Hřebčín chová starokladrubské koně, kteří byli vyšlechtěni pro ceremoniální účely panovnických rodů. Historie chovu sahá až do roku 1579. Mezi panovnickými rody má hřebčín klienty i v současnosti, letos byli bílé elegantní koně k vidění při slavnostním ceremoniálu jmenování nového dánského krále.

Letos mohou turisté využít nové návštěvnické centrum a dětské hřiště. Historickým stavbám byl díky rekonstrukci navrácen vzhled z konce 19. století.

Jméno pro kromaňonku z Mladče

Sedmnáctiletá dívka žijící v době kamenné, jejíž lebka se našla v roce 1881 v Mladečských jeskyních na Olomoucku a nyní vědci sestavili její podobu, dostala jméno Mlada. Jméno pro mladou kromaňonku vybrala veřejnost v anketě uspořádané na základě zaslaných návrhů. ČTK to řekl spoluautor výzkumu rekonstrukce dívčiny tváře Karel Drbal ze Správy jeskyní ČR. Možnou podobu kromaňonky před časem naznačil společný projekt brazilských a českých vědců za pomoci moderních technologií. K myšlence, aby dív-

Rekonstruovaná podoba Mladé z Mladečských jeskyní

ka nebyla jen anonymní, když už má i tvář, inspiroval správu jeskyní a obec Mladeč například ledovcový muž z Tyrol s přezdívkou Ůtzi.

Mladečské jeskyně se nacházejí v Chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví. V jeskyních bylo nalezeno velké množství kostí pravěkých zvířat a pralidí i doklady jejich činnosti, jako jsou například ohniště či kamenné nástroje.

Jak zachránit brněnský hantec?

Propagátoři brněnského hantecu jej chtějí navrhnout k zápsání do světového nehmotného dědictví UNESCO. Autor knih o něm a propagátor Jan Hlaváček bude spolu s jazykovými odborníky v září usilovat o registraci brněnské specifické mluvy po bok loutkářství, sokolnictví nebo ruční výroby skla. Zápis v UNESCO by pro hantec znamenal, že se o něm bude učit a dozví se o něm i mladší generace nejen v Brně, a tak nezanikne, řekl ČTK Hlaváček.

Zapsat hantec na prestižní seznam UNESCO není jednoduché. Návrh musí projít několika koly a celý proces trvá přes tři roky. Brněnský hantec má podle Hlaváčka proti ostatním nehmotným památkám velkou výhodu. Jedním z kritérií pro zápis je výběr nositele, kterých má hantec spousty. „Oficiálně je napsáno kolem třiceti knih, vydáno několik cédéček, spousta článků a existuje i nespočet bakalářských prací, a to i v němčině,“ řekl Hlaváček. K hantecu se podle propagátora hlásí kromě Brňanů i lidé z celé republiky a také ze Slovenska.

Díky registraci brněnského sociolektu, tedy dialektu, který dříve v Brně používaly nižší sociální vrstvy, by se hantec podle Hlaváčka zachoval a vyhnul zániku, který mu aktuálně hrozí. Brněnský hantec se svojí slovní skladbou nejvíce podobá například londýnskému cockney, hantec se ale liší počestvováním slov z jiných jazyků, jako je němčina, francouzština, romština nebo jidiš. V Brně se objevil již v padesátých letech 19. století a podle Hlaváčka pochází z vídeňského podsvětí.

Připomínka mučednické smrti Jana Husa

Lidé si v zaplněné Betlémské kapli v Praze připomněli výročí mučednické smrti Jana Husa, jenž v ní počátkem 15. sto-

letí kázal. Středověký církevní reformátor byl pro své názory upálen před 609 lety v německé Kostnici. Hranice i s Husovými ostatky byla po upálení vhozena do řeky Rýna, aby si jeho přívrženci neudělali z hrobu poutní místo. Při tradiční bohoslužbě zazněly modlitby a přimluvy i za spravedlivý mír pro Ukrajinu, Izrael a Pásmo Gazy a za ochranu klimatu. Patriarcha Církve československé husitské Tomáš Butta poukázal na Husovo úsilí o soulad a vzájemnost či na sociální stránku jeho kázání.

Bohoslužby se zúčastnili také zástupci římskokatolické, evangelické a pravoslavné církve. Předseda Ekumenické rady církví Tomáš Tyrlik mluvil ve vystoupení o reformátorské autenticitě a vnitřní integritě. „Na nesoulad mezi slovy a skutky jsme velmi citliví. Integrita vede k důvěryhodnosti,“ řekl Tyrlik, jenž je biskupem Slezské církve evangelické augsburského vyznání. Vyzdvihl také Husovu odvahu, s níž usiloval o nápravu tehdejší církve. „Byl velmi vzdělaný, navzdory tomu rozuměl prostým lidem,“ uvedl.

Den Husova upálení se v Česku slaví jako státní svátek.

Hus byl římskokatolický kněz, český středověký náboženský myslitel, vysokoškolský pedagog, reformátor a kazatel. Církev kritizoval za odvrácení se od jejích prvotních ideálů, odmítal její institucionalizaci, kritizoval kněží žijící v hříchu nebo kupčení s odpustky. Církvi byl označen za kacíře a na kostnickém koncilu 6. července roku 1415 upálen. Jeho smrt vedla posléze v českých zemích k zásadní husitské revoluci. Kromě snah o reformu církve i společnosti je Husovi připisováno autorství traktátu *O českém pravopise*, zavádějícího diakritická znaménka.

Folklorní festival v Karlových Varech

Na letošním ročníku Karlovarského folklorního festivalu se představilo zhruba 380 účinkujících z Česka, ale i z dalších evropských zemí a ze zámoří. ČTK to řekl ředitel festivalu Lubor Hanka. Letošní ročník je devětadvacátý. Vystoupení se odehrávala na několika místech v Karlových Varech, před hotelem Thermal, kde byla i výstava historických vozidel, v Sadové kolonádě, ale také v karlovarském muzeu, kde festivalové soubory zahájily výstavu *Lidový šperk*. Byl i slavnostní průvod v krojích, ve kterém se představily všechny letošní soubory festivalu.

Na festivalu vystoupilo pět zahraničních souborů a deset tuzemských. Ze zahraničních to byly lidové soubory z Kolumbie, Mexika, Alžírsko, Řecka a Slovenska. Na pomezí mezi zahraničním a domácím souborem je pak ukrajinský soubor Radist z východních Čech.

Podpora pro Knihovnu Václava Havla

Praha bude nadále podporovat Knihovnu Václava Havla, a to finančně i materiálně. Při podpisu memoranda o spolupráci to řekl primátorův náměstek pro kulturu Jiří Pospíšil (TOP 09), podle kterého je důležité, aby existovaly instituce připomínající význam svobody a demokracie. Knihovna Václava Havla letos slaví dvacet let existence. Memorandum o spolupráci podepsali zástupci města a knihovny symbolicky v den 56. výročí začátku okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy. Magistrát chce podle Pospíšila knihovnu i do budoucna podporovat. Město podle něj počítá nejenom s pravidelnou finanční podporou prostřednictvím grantů.

Den medu a medoviny v Modré

V archeoskanzenu v Modré na Uherskohradištsku se ochutnával med a medovina z České republiky a ze Slovenska. Akce nazvaná Den medu a medoviny se tam uskutečnila po jednadvacáté. Klade si za cíl vyzdvihnout práci včelařů a podpořit zájem o místní produkty, řekl ČTK správce archeoskanzenu Lubomír Sláma.

Pro návštěvníky organizátoři přichystali také med a medovinu ze zahraničí. „Máme vzorky z Rakouska, ze Slovenska, z Chorvatska, dokonce máme vzorky z Ochridu v Severní Makedonii. Je to pestré. Vzorků bývá každý rok kolem třiceti,“ řekl Sláma. Na akci byla také přednáška o apiterapii, tedy formě alternativní medicíny s pomocí včel a jejich produktů, doplněnou o ukázkou úlu.

„Medovina je známá už z doby Velké Moravy. To znamená, že existovala v době, kdy bylo osídlení v místech dnešního archeoskanzenu. Je to historický nápoj,“ dodal Sláma.

Archeoskanzen se rozkládá v sousedství Velehradu v místě původního velkomoravského osídlení. Napodobuje slovanské opevněné sídliště z doby Velké Moravy. Areál tvoří stavby, jejichž části zahroubené do země mají předlohy ve skutečných archeologických objektech. Nadzemní části jsou rekonstrukcemi, které vznikly na podkladě konkrétních nálezů. Od letoška je součástí areálu také podzemní klenotnice s raně středověkými šperky a dalšími artefakty.

Tři nová koupací mola v Českých Budějovicích

České Budějovice vybudovaly tři nová koupací mola na Vltavě. Ve městě jich je na dvou řekách celkem dvanáct. Radnice zvýšením počtu reaguje na zájem obyvatel o koupání ve Vltavě a Malši. ČTK to řekla mluvčí českobudějovického magistrátu Jitka Welzlová.

Jedno nové molo bylo tedy instalováno ve Sport Areálu Vltava, další dvě u kempu v Českém Vrbném, uvedl českobudějovický radní Michal Šebek (ODS).

Budování mol pro koupání u řek město zahájilo v roce 2020. V případě příznivého počasí jsou mola často zaplněná a lidé využívají i jejich okolí. Ve městě i okolí je kromě letní plovárny minimum míst vhodných ke koupání pod otevřeným nebem.

Knížecí dům v Jablunkově zrekonstruován

Město Jablunkov na Těšínsku hledalo nové prostory pro muzeum, protože ty staré už nevyhovovaly. Volba padla na takzvaný Knížecí dům, historickou památku, která ovšem potřebovala důkladnou rekonstrukci.

Budova patří k nejstarším zděným objektům ve městě i v celém Těšínsku. Od konce 16. století ji vlastnila těšínská knížata z rodu Piastovců, později Habsburkové. Od poloviny 19. století do roku 1911 zde sídlil okresní soud, poté sloužila komerčním či obytným účelům. Vnitřní dispozice se stavebně měnila a degradovala, přestože byl objekt už v roce 1958 zapsán do státního seznamu nemovitých kulturních památek.

Veškeré stavební úpravy probíhaly pod dohledem památkářů a archeologa. Objekt prošel celkovou revitalizací, byly demontovány novodobé přístavby a další nevhodné

konstrukce. Částečně se vyměnily krovy, položila se nová střešní krytina a všechny podlahy. Budova dostala i novou omítku. Nevhodná plastová okna nahradila dřevěná opatřená v přízemí ručně kovanými vnitřními mřížemi. V interiéru se mimo jiné restaurovala objevená kamenná ostění. Na vybudování expozice se podíleli odborní pracovníci Muzea Těšínska (historikové, konzervátoři, etnografky, přírodovědkyně a archeoložka).

V Knížecím domě vznikla expozice *Krajina a lidé*, která představuje staleté soužití přírody a člověka v nejvýchodnější oblasti ČR při státních hranicích s Polskem a Slovenskem, tedy na tzv. trojmezí. Výstava seznamuje s původním i současným přírodním prostředím, fenoménem valašské a pasekářské kolonizace ve slezské části Beskyd, s bohatou historií, tradicemi a zvyky Jablunkova i okolí a v neposlední řadě s minulostí samotného Knížecího domu. Vedle klasických exponátů se využívají moderní audiovizuální prvky. V objektu se nacházejí i prostory pro dočasné výstavy či k práci s veřejností.

Výročí Muzea rekordů a kuriozit v Pelhřimově

Jedním z turistických taháků Pelhřimova, ale i celé Vysočiny je Muzeum rekordů a kuriozit, které vzniklo 1. července 1994 v Pelhřimově jako jediné zařízení svého druhu ve střední Evropě. Návštěvníci se zde mohou setkat s něčím, co je v Česku a mnohdy i ve světě zcela ojedinělé. Jedná se o exempláře, které jsou největší, nejmenší, nejdelší, nejkratší, nejtěžší, nejrychlejší nebo jedinečné a kuriózní v nejrůznějších oblastech. Muzeum je „živým“ organismem, který se stále mění a inspiruje k překračování hranic lidských možností.

Za vznikem muzea stojí pelhřimovská Agentura Dobrý den v čele s Miroslavem Markem. Ta zastřešuje celou oblast rekordů a kuriozit. Nejenže je provozovatelem Muzea rekordů a kuriozit, ale také spravuje Českou databanku rekordů, vydává *Českou knihu rekordů* (v češtině a angličtině), vede Rekordmanskou síň slávy nebo pořádá oblíbený festival Pelhřimov – město rekordů a řadu dalších akcí.

Agentuře se v pěti zrekonstruovaných patrech historické věže podařilo nashromáždit stovky exponátů. V expozici *Zlaté české ručičky* lze nalézt například světově ojedinělou kolekci více než devadesáti unikátních výtvarů ze zápalek a zápalkových hlaviček a dalších výrobků. Agentura pro muzeum získala pro stálé či putovní expozice například funkční parní stroj ze skla, kamenné housle či dřevěný motocykl značky Jawa.

Sochy zvířat z písku na Pustevnách

Sochy zvířat z písku jsou k vidění na Pustevnách v Beskydech. Zobrazují svět pod mořskou hladinou, jde o sousoší lachtanů, korálový útes, delfíny či leguány, řekla ČTK Dita Korčák, předsedkyně pořádatelského spolku Happy Forest. Výstava soch z písku se v turisticky vyhledávaném horském středisku koná pátým rokem.

Sochy v týdnu vytvořili čtyři umělci z regionu, kteří měli k ruce šest pomocníků, techniku i speciální bednění. Umělci měli k dispozici devadesát tun písku. Sochař Roman Mikuš vytvořil sochu znázorňující rodinu lachtanů. „Loni jsem tvořil sousoší slonů, předtím bobří rodinku,“ uvedl Mikuš. Výstava nazvaná *Pískosvět* potrvá celé léto, v případě dobrého počasí i v září.

Přibyslav připomněla 600 let od úmrtí Jana Žižky ukázkou bitvy i bohoslužbou

Přibyslav na Havlíčkobrodsku připomněla 600. výročí úmrtí Jana Žižky historickými bitvami i ekumenickou bohoslužbou. Slepý vojevůdce u města zemřel 11. října 1424. Jeho představitel tam před polednem přijel na koni s početným kostýmovaným průvodem, při cestě míjel zámecký park s Žižkovou jezdeckou sochou.

Žižku představoval Petr Schleiss ze sdružení Plzeňský Landfrýd, které program s bitvami a husitským ležením na loukách pod zámek organizovalo. „Já už to dělám několik let,“ řekl ČTK. Obzvláště často obléká tento kostým kvůli letošnímu Žižkovu kulatému výročí.

Do bitvy, připomínající někdejší události, se zapojilo okolo 200 lidí v kostýmech. V Přibyslavi, kde husité dobývali město a blízký hrad Ronov, je i dnes Žižka hodnocený různě. „Já si myslím, že Jan Žižka z Trocnova byl válečník každým coulem. A dneska řešit, na které straně kdo stál, 600 let po válce, je asi zbytečné,“ míní Schleiss. Těm, kteří chtějí té době lépe porozumět, doporučil knihu o Žižkovi od historika Petra Čorneje.

Ekumenickou bohoslužbu, jež začala dvě hodiny po poledni na nádvoří Kurfürstova domu, vedl Tomáš Butta, patriarcha Církve československé husitské.

Templářské slavnosti ve Vsetíně

Templářské slavnosti připomněly dávnou historii Vsetína. V areálu vsetínského zámku a hvězdárny nabídly vystoupení šermířů a sokolníků, dobová řemesla, hudbu a kuchyni, střelbu z luku nebo projížďky na koních.

První písemná zmínka o Vsetíně pochází právě z listiny templářů, kteří vlastnili vsetínské panství od roku 1297 do roku 1308. ČTK to řekl kurátor slavností a historik pořádatelského Muzea regionu Valašsko Pavel Mašláň.

Návštěvníci slavností mohli ochutnat polévku kyselici uvařenou podle dávné receptury z přelomu 15. a 16. století. Chyběly v ní tedy brambory, které se do Evropy dostaly z Ameriky až později. „Vaříme ji v kotlíku, ze surovin, které máme od kamarádů farmářů. Pro lidi, kteří jezdí na trampské výlety a jsou zvyklí si dělat kotlíkový guláš, to nebude žádná věda. Ale pro lidi, kteří už na tohle nejsou zvyklí, nebo to vidí jen ve filmech a vzpomínají na to z mládí, pro ty to třeba bude romantická vzpomínka,“ řekl ČTK předseda spolku Valašská garda Radek Baránek.

Jan Jiří Rathsam s miniaturami *Slovanské epopěje*

Inspirován Muchou

Mucha inspiroval generace umělců po celém světě, i jihlavského akademického malíře Jana Jiřího Rathsama. Ten šel ale opačným směrem, cestou zmenšování. Vytvořit miniaturní epopěj mu trvalo devět let.

Slavné obrazy (zmenšeniny Muchových pláten) jsou vystaveny v pelhřimovské expozici Muzea rekordů v oddělení s příznačným názvem Zlaté české ručičky. V jeho podání jsou miniatury v rozměrech 36 × 29 milimetrů, některé i menší. Přesto na nich oproti Muchovým originálům téměř nic nechybí!

Zemřela Diana Sternbergová

Ve věku osmaosmdesáti let zemřela dědička šlechtického rodu a majitelka renesančního zámku v Častolovicích na Rychnovsku Diana Sternbergová. Dlouholetá spolupracovnice Nadace Olgy Havlové zemřela ve vídeňské nemocnici v úzkém rodinném kruhu. Informovala o tom mluvčí nadace Terezie Jenisová.

Sternbergová žila před druhou světovou válkou na zámku v Častolovicích, který poté zkonfiskovali nacisté. Za komunismu žila v exilu. Po sametové revoluci byla Sternbergová spolu s Olgou Havlovou u zrodu nadace a přispěla k řadě dobročinných projektů. Podílela se také na přestavbě interiérů na Pražském hradě a na zámku v Lánech.

Mariánské Lázně získaly titul Evropské město sportu pro rok 2025

Tento prestižní titul je každoročně udělován evropským městům za jejich podporu sportu a sportovní infrastruktury. Příští rok tak bude pro Mariánské Lázně ve znamení nárůstu sportovních aktivit a akcí. Město již nyní plánuje mezinárodní turnaje, sportovní festivaly a další akce zaměřené na podporu zdravého životního stylu.

Hvězdárna v Brně jako kontaktní místo pro mimozemské civilizace

Pokud v Česku přistanou mimozemšťané, potřebnou pomoc jim poskytnou pracovníci Hvězdárny a planetária Brno. Právě na Kraví hoře totiž vzniklo kontaktní místo pro poutníky z kosmu. Zároveň hvězdárna vyzvala veřejnost k hlášení jakýchkoliv pozorování neidentifikovaných

létajících předmětů na obloze. Pozorované jevy či předměty se pak pokusí identifikovat a vysvětlit. Vznikl kvůli tomu i webový formulář pro jednoduché hlášení. „Pozemšťanům nabízíme možnost zaslat nám jejich domnělá pozorování UFO – to jest neidentifikovaných létajících předmětů. Na nebi se totiž bez ustání děje množství tajemných a na první pohled nevysvětlitelných jevů a pracovníci Hvězdárny a planetária Brno jsou tady od toho, aby tyto úkazy vysvětlili nebo – pokud se skutečně jedná o mimozemské návštěvníky – zasáhli a podali jim pětiprstou ruku,“ uvedl ředitel hvězdárny Jiří Dušek.

Hvězdárna také pořádá či připravuje řadu akcí věnovaných astronomii či kosmonautice a otevírá náruč nadšeným pro přírodní vědy a matematiku, kteří se někdy mezi ostatními lidmi mohou cítit jako mimozemšťané.

Ruční papírna ve Velkých Losinách a UNESCO

Zástupci samospráv podepsali memorandum, které má pomoci Ruční papírně ve Velkých Losinách na Šumpersku v jejím dlouholetém úsilí dostat se na seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Papírna s více než 420 let trvající ruční výrobou papíru o zápis usiluje společně s dalšími pěti historickými papírnami v Polsku, Německu, Itálii a Španělsku. Její zápis by pro region znamenal obrovskou prestiž i zvýšení cestovního ruchu, shodli se zástupci kraje i samospráv.

„Memorandum je potvrzení toho, že partneři, se kterými dlouhodobě spolupracujeme na regionální úrovni, podporují a chtějí podporovat ruční papírnu, zachování jejích tradic a její snahu o nominaci na seznam UNESCO. Pro papírnu samotnou by zápis znamenal potvrzení prestiže, tradice a výjimečnosti tohoto objektu a lidí, kteří tady pracují,“ řekl ČTK předseda představenstva papírny Pavel Šoch.

Zápis Krušnohoří na seznam UNESCO pomohl zachovat památky

Hornický region Krušnohoří/Erzgebirge slaví v Jáchymově pět let od svého zápisu na seznam kulturního dědictví UNESCO. Podle jednoho z iniciátorů a hlavních tváří zápisu na seznam UNESCO, historika Milana Urbana, byl zápis významným milníkem, díky kterému se podařilo zachovat a zlepšit péči o unikátní památky na české a saské straně Krušných hor. Urban zároveň podotkl, že je třeba stále pečlivě zvažovat a regulovat například developerské projekty, které v Krušnohoří mají vzniknout. Neměly by být v rozporu s ochranou území, které patří svým hornickým dědicům mezi výjimečné v celé Evropě.

Praha odkoupí budovu na Václavském náměstí

Praha odkoupí od Komerční banky (KB) zhruba za 3,5 miliardy budovu na rohu Václavského náměstí a Štěpánské ulice. Nákup schválili městští zastupitelé, smlouvu už také podepsali zástupci obou stran. Magistrát plánuje do budovy přesunout úředníky, kteří doteď pracovali v budově Škodova paláce, který má město do konce března roku 2028 v pronájmu. KB vyzvala k podání nabídek na odkup budovy letos 12. března. Přihlásilo se několik zájemců, při nabídce 3,65 miliardy korun se ale zástupci banky rozhodli jednat pouze s hlavním městem Praha.

Magistrát musí v dalších letech řešit problém s umístěním 1 200 úředníků, kteří pracují v pronajatém Škodově paláci. Budova KB podle vyjádření města pro tyto účely dobře vyhovuje a nebude nutné provádět žádné velké úpravy. V minulosti hlavní město zvažovalo i jiná místa, kam by mohlo úředníky přestěhovat. V posledním roce jednalo vedení Prahy o koupi budovy hlavní pošty v Jindřišské ulici, ale s Českou poštou se nedohodlo. Dříve se objevil i plán na stavbu nové budovy Na Knížecí, z toho však také sešlo. Vedení magistrátu sídlí v budově Nové radnice na Mariánském náměstí, kterou město vlastní.

Arcibiskupský zámek v Kroměříži eviduje rekordní návštěvnost

Přes 70 tisíc turistů navštívilo od začátku roku do konce července Arcibiskupský zámek v Kroměříži. Jedná se zatím o nejvyšší návštěvnost této památky zapsané na seznam UNESCO, která patří mezi nejvýznamnější kulturní památky na Moravě z období baroka. Zámek za posledních pět let prošel nejrozsáhlejší obnovou za sto let. Oprava chátrajících střechy, restaurování zámeckých sálů, otevření dosud nepřístupných prostor, ale také odbahnění rybníků nebo zpevnění břehů stálo Arcibiskupství olomoucké na čtvrt miliardy korun. Arcibiskupství zámek převzalo v minulých letech v rámci majetkového narovnání a hodlá jej i nadále ponechat přístupný veřejnosti.

Ústecká veterán rallye 2024

Na startu 24. ročníku Ústecké veterán rallye se sešla stovka historických automobilů a motocyklů. Nejstarší vůz byl z roku 1926, účastnit se mohly stroje vyrobené nejpozději v roce 1989. Celá etapa je dlouhá 120 kilometrů a účastníky vede krajinou Českého středohoří a Českého Švýcarska.

Zájem o veterán rallye je každoročně vysoký. „Museli jsme to trochu omezit. Letos máme třiasmdesát automobilů a kolem třiceti motorek,“ řekl ČTK za pořadatelský Automotoklub Česká brána Ondřej Příbyl. Řidiči se svými vozy přijeli z Ústecka, Karlovarska, Středočeského kraje a tradičně velká účast je také z Německa, zejména z Berlína a okolí.

Festival národnostních menšin v Třinci

V Třinci na Frýdecko-Místecku se uskutečnila tradiční Přehlídka národnostních menšin. Program nabídl návštěvníkům taneční a hudební vystoupení polských, slovenských, řeckých či romských souborů. Kromě vystoupení souborů a kapel návštěvníci mohli ochutnat i netradiční jídla či kulinařské výrobky jednotlivých národnostních menšin. Nejpočetnější menšinu v Třinci tvoří občané polské národnosti. Podíl na celkovém počtu obyvatel, kterých v Třinci žije bezmála 35 000, se pohybuje již delší dobu kolem 15 procent. Ve městě ale žijí i další menšiny, hlásící se například k národnosti německé nebo vietnamské.

Kostelní Lhota uspěla v evropské soutěži

Kostelní Lhota na Nymbursku se umístila na prvním místě v mezinárodní soutěži Evropská cena obnovy vesnice 2024. Do soutěže ji nominovala výhra celorepublikového

titulu Vesnice roku 2022. Porota vybírala mezi jednadva-
ceti obcemi z celé Evropy. Kostelní Lhota je první českou
obcí, která ocenění získala, uvedla na síti X středočeská
hejtmanka Petra Pecková (STAN).

Do Česka míří také třetí místo v soutěži, získala ho Os-
trožská Lhota ze Zlínského kraje, loňský držitel domácí
soutěže Vesnice roku. Evropská soutěž se koná každé dva
roky. Motem letošního ročníku byla „chuť do budoucnos-
ti“. Slavnostní předávání ocenění se uskutečnilo ve dnech
12.-14. září v rakouském Stadtschlainingu.

Hanácká kyselka slaví 170 let

Přírodní minerální vodu, Hanáckou kyselku, objevila v obci
Horní Moštěnice na Přerovsku náhodou francouzská spo-
lečnost při hledání ložisek uhlí v roce 1854. Oblíbená lokál-
ní značka s dlouholetou rodinnou tradicí tak letos slaví 170
let od svého založení. Za jejím vznikem stojí na svoji dobu
netradičně žena. Soukromým vlastníkem zdroje minerální
vody se totiž v roce 1930 stala Anna Pospíšilová. Koupila
ho za peníze z dědického podílu z gruntu své rodiny. Za
podpory manžela a šesti dětí pak vybudovala prosperující
firmu. Když podnik komunisté po roce 1948 znárodnili,
zůstala v něm dál a pracovala ve skladu. Po roce 1989 byla
firma rodině v rámci restitucí vrácena.

Výrobní závod, kde se minerálka stáčí, vede v součas-
né době pravuk jeho zakladatelky Josef Doležel mladší.
„Hanácká kyselka je moje srdcová záležitost, svůj život s ní
mám spojený již od dětství. Rád vzpomínám třeba na to,
když jsme jako malí hrávali fotbal na hřišti vedle stáčírny.
Po skončení se všichni utíkali osvěžit k prameni a my, kte-
ří jsme měli příbuzné v závodě, jsme běželi pro ochuce-
nou Hanačku pro sebe a kamarády. Takových vzpomínek
mám mnoho, a proto jsem šťastný, že můžeme oslavit tak
významné jubileum našeho tekutého pokladu,“ řekl v Hor-
ní Moštěnici ředitel závodu.

Hanácká kyselka byla podle něj jedním z průkopníků
ochucených minerálních vod na tuzemském trhu. „Oblíbe-
ná pomerančová příchutí vznikla na začátku šedesátých let
v reakci na úpadek poptávky po přírodních minerálkách.
Nakonec si ale získala takovou oblibu, že dodnes je pova-
žovaná (Hanácká kyselka) hlavně za ochucenou minerál-
ku,“ uvedl Doležel s tím, že v portfoliu má nyní osm příchutí,
zbytek produkce stáčí v přírodní variantě.

V letech 1972-1973 začala Hanácká kyselka jako první
zřídelný závod v tehdejší Československu vyrábět lahve
z PVC. „Materiál ale nebyl příliš kvalitní a kvůli tomu, ale
i s ohledem na politickou situaci jsme se vrátili zpět ke skle-
něným lahvím. Nyní produkci minerálních vod plníme do
PET lahví,“ podotkl Doležel.

Hanácká kyselka pochází z hloubky prvohorních do-
lomitických vápenců, které jsou překryty nepropustnými
krystalickými břidlicemi a jíly silnými 30 až 50 metrů. Jímá
se ze čtyř vrtů, z nichž nejhlubší má 178 metrů a má na-
prsto stejné složení jako při jejím objevení před 170 lety.

Ke stáčení minerální vody se využívá nejmodernější
špičková technologie, která zaručuje vysokou kvalitu pro-
duktů při maximální kontrole hygienické čistoty.

V závodě v Horní Moštěnici pracuje momentálně cel-
kem pětatřicet zaměstnanců, z nichž devatenáct tam je již
přes dvacet let. Od roku 2015 je Hanácká kyselka součás-
tí společnosti Mattoni 1873. (mk)

Sklárna Moser a MFF Karlovy Vary

Sklárna Moser je již od
roku 2000 hrdým do-
davatelem Křišťalových
glóbulů, hlavních cen Me-
zinárodního filmového
festivalu Karlovy Vary.
Nyní, poprvé po čtyřia-
dvaceti letech, prošly
změnou – a to, co se je-
jich velikosti týče. Ruční
výroba křišťalových gló-
bulů, které soška drží, vy-
žaduje mistrovské zku-
šenosti a um těch nej-
lepších sklářů z Moseru.
Musí mít přesný průměr,

aby perfektně sedly do náruče sošky. Důležitá je také prá-
ce brusiče, který je opracuje do dokonalého tvaru a pomo-
cí speciální hmoty ukotví k sošce. „Pro letošní a následující
ročníky jsme se rozhodli pro menší úpravy našich festiva-
lových cen, ale je třeba zdůraznit, že nejde o zásadní zmē-
nu podoby, po dohodě s autorem jsme pouze upravili veli-
kost a váhu sochy. I v nové podobě budou mít naše festiva-
lové ceny stejnou symbolickou váhu,“ říká prezident MFF
KV Jiří Bartoška. „Festivalové sošky jsme zmenšili o 7,5 cm,
průměr křišťalové koule menší o 2,4 cm a na váze jsme jim
ubrali 1,8 kg,“ dodává Pavel Mencl, generální ředitel sklár-
ny Moser.

Připomeňme, že Křišťalový glóbus si z Karlových Varů
odnesla řada významných osobností – mj. Robert Redford,
Susan Sarandon, Michael Douglas, Helen Mirren, Miloš
Forman, Oliver Stone. Nová soška je vysoká 34,5 cm a váží
2,6 kg. Jedna z nejkrásnějších filmových cen má podobu
dívky pohrávajcí si s křišťalovým glóblem. Objímá ho, drží
ho, ale on ji zároveň povznáší. „Díky tomu evokuje radost
a euforii,“ říká Tono Stano, podle jehož návrhu v roce 2000
cena vznikla. „Nejdříve jsem si udělal nákresy, následně
jsem zorganizoval focení a podle snímků pak vytvořil 3D
model,“ popisuje proces jejího vzniku umělec. Své těles-
né křivky sošce propůjčila modelka Ema Černáková. Aby
Tono Stano dosáhl ideálního tvaru, nahou modelku pově-
sil za nohy na provaze hlavou dolů. „Chtěl jsem vytvořit
adekvátní figuru ženského těla,“ vysvětluje. Ema Černá-
ková se smíchem vzpomíná: „Během focení jsem měla oprav-
du svázané nohy, byla jsem pověšená hlavou dolů, válela
se po gymnastickém míči a někdo mě vytahoval do výšky.“
Výsledné dílo svým vzhledem evokuje secesi a styl art deco,
tedy dobu spojenou s počátky kinematografie.

Soška se stala nejen symbolem festivalu, ale také hlav-
ní hrdinkou jeho proslulých znělek. Co vše s ní lze pod-
niknout, už předvedla ve vtipných filmových mikropříbě-
žích řada jejích držitelů – mj. herci a režiséři Danny DeVito,
Andy Garcia, Jude Law, Helen Mirren, John Malkovich,
Mel Gibson, Zdeněk Svěrák, Miloš Forman, Věra Chytilo-
vá nebo Jiří Menzel.

Mezinárodní filmový festival a sklárna Moser jsou ne-
odmyslitelně spojeny s Karlovými Vary. Jejich vzájemná
spolupráce je tak naprosto přirozená, navíc oběma jde
o totéž – o mistrovství, um i kreativitu a o šíření dobrého
jména České republiky ve světě.

Vláda podpořila vznik rady vlády pro paměťovou agendu

Vznik rady vlády pro paměťovou agendu schválil kabinet Petra Fialy (ODS). Premiér po zasedání kabinetu řekl, že se k jejímu zřízení nechal přesvědčit. Orgán bude mít poradní roli při snaze o systematický a koncepční přístup k zachování historické paměti a má vytvářet prostor pro spolupráci jednotlivých institucí. Pracovat má například na možnostech využití dotačních titulů pro překonávání nejen sociálních dopadů totalitních režimů, zabývat se bude i podporou muzejních, osvětových, přednáškových a spolkových projektů paměťové povahy.

Ministr zemědělství Marek Výborný (KDU-ČSL), který vystudoval historii, označil uchování paměťové stopy za velmi důležité. „Kdo není poučen z vlastní historie, je náchylnější chyby opakovat. Jako učitel dějepisu vím, jak je důležitá orientace v nejnovější historii 20. století,“ řekl novinářům.

Společná kandidátka koalice SPOLU pouze ve čtyřech krajích

Občanští demokraté, lidovci a TOP 09 budou v zářijových krajských volbách kandidovat společně ve čtyřech regionech. Společnou kandidátku utvořili ve středních Čechách, Libereckém kraji, na jihu Moravy a v Moravskoslezském kraji. V dalších osmi krajích se na spolupráci dohodly alespoň dva ze tří subjektů tvořících vládní koalici Spolu. Pouze ve Zlínském kraji bude každá z těchto stran na jiné kandidátce.

Připomínka příchodu Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu

Jejich misie ovlivnila rozvoj křesťanství, kultury a vzdělanosti slovanských národů a položila základy české státnosti. Na jejich odkaz poukazují cyrilometodějské slavnosti na Velehradě na jižní Moravě. Jak v kázání řekl arcibiskup a apoštolský nuncius v České republice Jude Thaddeus Okolo, který zastupuje v Česku Vatikán, Čechy sjednocuje opravdový smysl pro vlast a zároveň se dokážou o svoji sounáležitost podělit i s ostatními. Poutní mše proběhla na prostranství před velehradskou bazilikou, které zaplnily tisíce poutníků z Česka i zahraničí.

Cyrilometodějské slavnosti se na Velehradě konaly pětadvacátým rokem. Letošní poutní mši sloužil arcibiskup olomoucký a metropolita moravský Josef Nuzík. Nuncius Okolo při mši vložil Nuzíkovi na ramena pallium, symbol služby v čele arcidiecéze.

Řád sv. Řehoře Velikého pro Moniku Klimentovou

Papež František jmenoval vedoucí Tiskového střediska České biskupské konference (ČBK) Moniku Klimentovou do hodnosti dámy Papežského rytířského řádu sv. Řehoře Velikého. Ocenění za dlouholetou obětavou a kreativní službu církvi předal Klimentové při mši ve Strání na Uherkohradištsku apoštolský nuncius v ČR arcibiskup Jude Thaddeus Okolo. Klimentová je pátou ženou z ČR, která toto papežské ocenění získala.

Řád sv. Řehoře Velikého založil v roce 1831 papež Řehoř XVI. na památku papeže sv. Řehoře I. Velikého jako všeobecný záslužný řád. Je udělován lidem, kteří se zasloužili o dobro společnosti, církve a Svatého stolce. Od roku 1994 mohou řád obdržet také ženy. Rytíři řádu mají různá privilegia. Rytířům i dámám je například vyhrazeno čestné místo při papežských ceremoniích. Při vstupu do Vatikánu je Švýcarská garda povinna jim vzdávat čest.

Zemřel generál Zbyněk Čeřovský

Ve věku dvaadvadesáti let zemřel brigádní generál Zbyněk Čeřovský, disident a signatář Charty 77. Oznamil to kardinál Dominik Duka, který byl za komunistického režimu s Čeřovským vězněný v Plzni na Borech. Zbyněk Čeřovský byl za svůj postoj proti sovětské okupaci v srpnu 1968 propuštěn z armády do civilu.

Po opakovaném věznění byl i s rodinou vyhoštěn z Československa, kam se po revoluci vrátil. Zbyněk Čeřovský napsal také několik knih z historie československého letectva a jednu o svých zkušenostech ze sovětské invaze.

Prezident Pavel nesouhlasí s vyznamenáním pro bratry Mašiny

Prezident Petr Pavel v debatě s občany řekl, že část příběhu bratří Mašinů mu brání v tom udělit jim státní vyznamenání. Senát je na něj ale navrhl. Členům odbojové protikomunistické skupiny Mašinů jejich odpůrci vytýkají, že ve snaze budovat odboj zabili odzbrojené policisty. Skupina působila v letech 1951-1953 a probírala se s totalitního Československa. Pavel uvedl, že ačkoliv se jedná jen o malou výšeč jejich příběhu, nemůže ji ignorovat.

Senát letos schválil rekordních 125 adeptů na státní vyznamenání. Jsou mezi nimi také Jan Kubiš a Adolf Opálka, kteří se v roce 1942 podíleli na atentátu na Reinharda Heydricha, zakladatelka Československého červeného kříže Alice Masaryková, režisér Fero Fenič, architektka Eva Jiříčná nebo malíř Josef Lada.

České investice do vesmírných technologií

Investice do vesmírných technologií se podle premiéra Petra Fialy (ODS) násobně vyplácejí. Výsledky mají dopad na každodenní život a možnosti využití neustále přibývá, uvedl. Česko má podle premiérových slov v kosmickém průmyslu obrovský potenciál, který ale musí zvládnout využít. Srovnatelné země, jako jsou Rakousko nebo Belgie, totiž do svých vesmírných projektů investují násobně více.

Fiala připomněl, že kosmické programy se netýkají jen cestování lidí do vesmíru, ale dopadají především na každodenní činnosti, jako jsou navigační systémy automobilů nebo letadel či předpovědi počasí. Další možnosti jsou v energetice, obraně, zemědělství, ochraně životního prostředí a mnoha dalších oborech. Pro využití plného potenciálu českých firem a vědeckých pracovišť by bylo potřeba podle zástupců vlády zajistit dostatek kvalifikovaných od-

borníků. Státní rozpočet však pro příští roky s rapidním zá-
sahem nepočítá.

Sněmovna schválila korespondenční volbu

Češi žijící v zahraničí patrně budou moci už v příštích řád-
ných sněmovních volbách využít hlasování poštou. Nebou-
dou už muset dojíždět osobně na zastupitelské úřady jako
doposud. Spornou koaliční novelu o korespondenční vol-
bě z ciziny schválila Sněmovna hlasy poslanců vládního
tábora. Opozičnímu hnutí ANO se nepodařilo prosadit
opětovné projednání předlohy. Neuspělo ani SPD, které ji
chtělo zcela zamítnout. Ze 168 přítomných poslanců jich
pro předlohu hlasovalo 92, proti bylo 75. Projednávání ko-
respondenční volby zabralo poslancům na plénu zhruba
96 hodin čistého času. V době hlasování bylo do diskuse
stále přihlášeno 56 poslanců, výhradně z opozice.

Nový zákon ještě musí schválit Senát a podepsat prezi-
dent, podle prognóz analytiků se ale neočekávají problé-
my. Většina senátorů je zvolena za vládní strany, které zá-
kon ve Sněmovně prosadily.

Možnost korespondenčního hlasování je zavedena ve
většině zemí Evropské unie. Čeští občané se mohli voleb
účastnit i podle staré verze volebního zákona, museli se ale
osobně dostavit na velvyslanectví nebo konzulát České re-
publiky. Pro ně řadu z nich to znamenalo dlouhé cestová-
ní, často i do sousední země. Češi v zahraničí žádali zave-
dení korespondenční volby řadu let.

Opoziční představitelé opakovaně naznačovali, že jsou
připraveni tuto novelu zákona upravit nebo zrušit hned po
příštích volbách. V tuto chvíli je hnutí ANO považováno za
favorita příštích voleb, proto nelze vyloučit, že hnutí An-
dreje Babiše svou hrozbu splní.

Korespondenční volba prošla Senátem

Češi žijící v cizině budou moci volit národní i evropské po-
slance nebo prezidenta korespondenčně. Senát tuto vo-
lební úpravu podle očekávání schválil. Pro úpravu hlaso-
valo v závěru jednání dne 56 ze 68 členů horní parla-
mentní komory. Ta schválila i další novely. Zabývala se také
problémy s digitálním stavebním řízením, kde ministr pro
místní rozvoj Ivan Bartoš (Piráti) obhajoval zavádění no-
vého systému.

Senátní schválení novely bylo očekáváno, protože ak-
tuální poslaneckou úpravu, která vycházela z předlohy mi-
nisterstva vnitra, podpořily všechny výbory, které se jí za-
bývaly. Zastánci hlasování poštou poukazovali na to, že
tato metoda je běžná ve většině evropských zemí a že je
nutné zpřístupnit volební právo i Čechům z rozlehlých ob-
lastí, pro něž je časově i finančně náročné cestovat kvů-
li hlasování i stovky kilometrů nebo několik dní na zastu-
pitelský úřad.

Projednávání novely provázely v Senátu méně vyhrané-
né spory opozice s koalicí než ve sněmovně, která se úpra-
vou na rozdíl od horní komory zabývala několik dní. Opo-
ziční uskupení, která u voličů v cizině zatím příliš nebodo-
vala, zpochybňovala soulad korespondenční volby s ústav-
ními požadavky na osobní a tajné hlasování. Ministr vni-
tra Vít Rakušan (STAN) nicméně v Senátu zopakoval, že
podle něj novela u očekávaného přezkoumání Ústavním
soudem obstojí.

„My tímto zákonem nenavrhujeme rozšířit počet lidí,
kteří mohou volit. Ti lidé už v současné době to legitimní
právo mají,“ zopakoval také Rakušan.

Novelu hájil rovněž třeba místopředseda Senátu Tomáš
Czernin (TOP 09). „Třeba v Kanadě je to daleko komplikov-
vanější. Musíme si uvědomit, že ti lidé musí letět z Vancou-
veru do Toronta nebo do Ottawy, přihlásit se do zvláštního
volebního seznamu a za dva týdny letět znovu volit,“ uvedl.

Pavel podepsal zákon o korespondenční volbě

Češi žijící v cizině budou moci volit národní i evropské po-
slance nebo hlavu státu korespondenčně. Změnu od příští-
ho roku přinese novela, kterou prezident Petr Pavel pode-
psal. Novinku budou moci krajané využít už v příštím roce
při sněmovních volbách, což se pokoušely změnit opozič-
ní hnutí ANO a SPD, která u Čechů v cizině v minulých vo-
lbách příliš nebodovala. Novelu možná napadnou u Ústav-
ního soudu. Zastánci hlasování poštou poukazovali na to,
že je tato metoda běžná ve většině evropských zemí a že je
nutné zpřístupnit volební právo i Čechům v rozlehlých ob-
lastech, pro něž je časově i finančně náročné cestovat kvů-
li hlasování i stovky kilometrů nebo několik dní na zastupitel-
ský úřad. Oponenti zpochybňovali soulad korespondenč-
ní volby s ústavními požadavky na osobní a tajné hlasová-
ní. Podle ministra vnitra Vít Rakušana (STAN) novela zá-
kona o správě voleb u očekávaného přezkoumání Ústav-
ním soudem obstojí.

Hlasy z ciziny se budou započítávat do čtyř největších
krajů místo původně navrhovaných dvou, což by mělo sní-
žit jejich vliv na rozdělování mandátů. O tom, do kterého
ze čtveřice krajů budou Češi v cizině volit, rozhodne los
Státní volební komise. Zahraniční Češi v Evropě budou vy-
bírat poslance ze dvou krajů, přičemž jeden z nich bude
určen pro voliče ze zemí v pásu od Británie a Nizozemska
přes Francii po Španělsko a Portugalsko. Další případně
Čechům v Americe a poslední zbývajícím krajanům.

Nejvyšší české státní vyznamenání pro slovenskou hlavu státu a naopak

Končící prezidentka Zuzana Čaputová na Hradě dostala
od českého kolegy Petra Pavla Řád bílého lva. Ten od ní na
oplátku dostal Řád bílého dvojkráže.

Návštěvou Česka završila Čaputová, kterou v úřadě vy-
střídá Peter Pellegrini, rozlučkové zahraniční turné. „Řád

Prezident Pavel předává Zuzaně Čaputové Řád Bílého lva, 13. 6. 2024

bych ocenil její lidskost, vlídnost, vstřícnost či snahu porozumět lidem a naslouchat jim," řekl Pavel na adresu Čaputové, když jí předával metál. A ta zase při ocenění českého prezidenta nešetřila superlativy. „Mám velký respekt a úctu ke způsobu, jakým vykonáváte svoji funkci," prohlásila Čaputová směrem k Pavlovi. Prezident pak zavzpomínal třeba na společnou cestu vlakem na Ukrajinu či vládním speciálem na Island na jednání Rady Evropy.

Dostálovou nahradí ve funkci místopředsedy Sněmovny Juchelka

Opoziční hnutí ANO nominuje do funkce místopředsedy Sněmovny Aleše Juchelku. Ten vystřídává ve funkci Kláru Dostálovou, která byla nově zvolena do europarlamentu. Poslanecký klub ho navrhl jednohlasně. Juchelka vede mediální výbor Sněmovny a je členem sociálního výboru. V poslaneckém klubu ANO je místopředsedou a je stínovým ministrem práce a sociálních věcí tohoto hnutí. V minulosti býval televizním moderátorem. Poslancem je od roku 2017.

Mezi možnými adepty do vedení Sněmovny byli také bývalý ministr životního prostředí Richard Brabec a bývalý předseda Sněmovny Radek Vondráček. Předseda poslaneckého klubu ODS Marek Benda v televizní debatě uvedl, že žádné z jmen není obtížné. Dostálová bude místopředsedkyní Sněmovny do té doby, než se ujme mandátu v Evropském parlamentu.

Černochová jednala v Bosně

O současnou bezpečnostní situaci se zaměřením na západní Balkán i o bilaterální obranné spolupráci jednala v Bosně a Hercegovině česká ministryně obrany Jana Černochová (ODS) se svým protějškem Zukanem Helezem. Uctila také památku českých vojáků, kteří zahynuli v roce 1998 při pádu vrtulníku. Podle Černochové je stabilita západního Balkánu jednou z dlouhodobých priorit české zahraniční a obranné politiky. Za důležitou považuje i integraci země tohoto regionu do Evropské unie.

Černochová a Helez jednali také o spolupráci v oblasti obranného průmyslu. České firmy mají podle domácí strany potenciál uplatnit se v Bosně a Hercegovině v oblasti ručních palných zbraní, pozemní či letecké techniky nebo výroby munice. Obě země spolupracují také v oblasti logistiky nebo kybernetické obrany. V zemi působí mimo jiné i česká vojenská jednotka v rámci operace EU Althea, jejímž úkolem je dohled na udržování stabilního prostředí podle mezinárodních dohod.

In memoriam veterána George Thompsona

Památku amerického veterána George Thompsona, který se 6. května 1945 podílel jako příslušník 16. obrněné divize armády USA na osvobození Plzně, uctili při pietním aktu u památníku Díky, Ameriko! představitelé města i americký velvyslanec v ČR Bijan Sabet. Položili také květiny k pomníku 16. obrněné divize. ČTK to řekla mluvčí radnice Hana Josefová. Thompson, jeden z posledních žijících amerických osvoboditelů Plzně a dlouholetý host květnových Slavností svobody, zemřel 12. července ve věku devětatřiceti let.

Thompson se stal dlouholetým přítelem Plzně a českého lidu, řekl při pietním aktu Sabet. Sabet jako velvyslanec navštívil Plzeň opakovaně, nyní potřetí položil věnec k památníku Díky, Ameriko! na počest vojáků, kteří město osvobodili. „Rád bych také řekl: Děkuji, Plzni. Děkuji, Česko. Děkuji za to, že vzpomínáte. Děkuji vám za poctu velkým Američanům, jako je George Thompson. A děkuji za vaše přátelství," dodal.

Thompson byl jedním z nejvýraznějších veteránů, kteří do Plzně pravidelně jezdili na Slavnosti svobody. Poprvé přijel v roce 1991 a stal se pravidelným účastníkem Slavností svobody v Plzni. „Neznám jinou zemi, v níž si lidé své svobody váží více než Češi," říkával. Jeho památku v Plzni kromě věnců a květin u pomníků připomínala také americká, česká vlajka a černý prapor na radnici a kondolenční kniha v mázhauzu, do níž mohli lidé zaznamenat své vzpomínky a slova útěchy pro pozůstalé.

Soudní rehabilitace faráře Josefa Toufara

Krajský soud v Hradci Králové se bude zabývat rehabilitací kněze Josefa Toufara umučeného v roce 1950 příslušníky komunistické Státní bezpečnosti. Řešit bude rehabilitaci Toufara za jeho nezákonné vazební stíhání. Návrh na Toufarovu soudní rehabilitaci podal krajský státní zástupce. ČTK to řekl advokát Lubomír Müller který podnět k rehabilitačnímu řízení zpracoval. Toufarovo jméno je spojeno s takzvaným čichoštským zázrakem.

Kněz Toufar se stal asi nejznámější obětí poučného komunistického tažení proti církvi. Zemřel v únoru 1950 po krutém mučení ve vazbě. Farář z obce Čichošť na Havlíčkovobrodsku se do soukolí StB dostal poté, co se v prosinci 1949 při mši v jeho kostele údajně několikrát pohnul kříž na hlavním oltáři. Dodnes neobjasněný úkaz, který je známý jako čichoštský zázrak, se prý později opakoval. Protože Toufar během vyšetřování zemřel a soudní proces se s ním nekonal, je podle Müllera stále právně nevyřešená otázka, zda byl vzat do vazby oprávněně, anebo zda splňuje předpoklady, aby byl právně očištěn a byla vyslovena jeho účast na soudní rehabilitaci. Tím by se Toufarovi dostalo nejvyšší morální satisfakce, uvedl Müller, který se specializuje na zastupování a rehabilitace lidí utlačovaných komunistickým režimem.

Nové dokumenty ke smrti Jana Masaryka

České ministerstvo zahraničí má k dispozici nové dokumenty týkající se smrti někdejšího ministra zahraničí Jana Masaryka. Pochází z diplomatického archivu Francie, Spojených států amerických a Velké Británie, píše server Aktuálně.cz. Ministr zahraničí Jan Lipavský (Piráti) o zprostředkování písemností požádal přes české zastupitelské úřady ve zmíněných zemích.

Získané archiválie se nyní v Černínském paláci uspořádávají, veřejnosti by se mohly zpřístupnit během září letošního roku, jak napsal server. První poválečný ministr zahraničí zemřel v noci na 10. března 1948 po pádu z okna svého služebního bytu v Černínském paláci, jeho smrt se dodnes nepodařilo objasnit. Podle dobové oficiální verze spáchal Masaryk sebevraždu skokem z okna, například ale vyšetřování z let 2001-2003 se přiklonilo k názoru, že byl zavražděn.

Jan Masaryk (1886-1948) byl synem prvního prezidenta T. G. Masaryka, diplomatem a politikem. Během války v roce 1940 se stal ministrem zahraničí londýnské exilové vlády, po válce zůstal jako bezpartijní ve stejné funkci ve vládách Zdeňka Fierlingera i Klementa Gottwalda. V únoru 1948 se nepřidal k demisi nekomunistických ministrů.

75 let od smrti Heliodora Píky

Zinscenovaný soud s Heliodorem Píkou patří spolu s případem Milady Horákové k nejznámějším politickým procesům v komunistickém Československu. Heliodor Píka, legionář z první světové války, byl vlastenec a respektovaný diplomat, který zastával demokratické principy prezidentů Masaryka a Beneše. Za druhé světové války zachránil životy mnoha českých uprchlíků, internovaných zajatců a československých Židů. V Rusku se účastnil budování československé vojenské jednotky, setkával se tam například s Ludvíkem Svobodou. Později se stal velitelem československé vojenské mise v Rusku. V květnu 1945 se vrátil do osvobozené vlasti.

Přesvědčený demokrat byl komunistům, kteří se dostali k moci po únoru 1948, trnem v oku. Věděl také příliš mnoho o fungování sovětských tajných služeb a o plánech sovětského vedení na zavedení diktatury proletariátu na osvobozených územích. Musel za to zaplatit nejvyšší daň.

„Není ve mně zloby, nenávisti ani pomstychtivosti... studí mne však hořká lítost nad tím, že zmizela spravedlnost,“ napsal Píka noc před smrtí v plzeňské věznici na Borech.

Sovětské nohsledi v tehdejší Československu (šéf vojenského zpravodajství Bedřich Reicin spolu s komunistickým fanatikem, který zcela nepokrytě pracoval pro sovětskou stranu, Karlem Vašem) neváhali vytvořit falešný důkaz, na jehož základě po třídenním vykonstruovaném procesu byl Heliodor Píka uznán vinným ze špionáže a vlastizrady. 21. června 1949 byl popraven přímo v areálu plzeňské věznice na Borech.

Píkův syn Milan (1922-2019), brigádní generál, člen zahraničního odboje a příslušník RAF, v padesátých letech sám pronásledovaný, měl zásluhu na tom, že v roce 1968 bylo obnoveno hlavní líčení, které jeho otce rehabilitovalo.

Prezident Václav Havel v roce 1991 udělil generálu Píkovi in memoriam Řád Milana Rastislava Štefánika za mimořádné zásluhy v boji za osvobození vlasti v době druhé světové války. Prezident Miloš Zeman v roce 2020 Píkovi in memoriam udělil nejvyšší státní vyznamenání – Řád bílého lva. Posmrtně se dočkal řady dalších poct, byl mu odhalen památník v Plzni i v rodné Štítině, jeho jméno nese 53. pluk průzkumu a elektronického boje Armády ČR v Opavě a řada ulic či náměstí.

Fanatický prokurátor Karel Vaš stanul po pádu komunismu před soudem. V roce 2001 byl odsouzen k sedmi letům vězení, vrchní soud ale rozsudek následně zrušil s tím, že věc už byla promlčena.

Jak Henry Kissinger a Richard Nixon jezdili nenápadně do Československa

Archiv Českého rozhlasu ukrývá nahrávku ze září 1964, ve které rozhlasový reportér Jiří Dientsbier zpovídá v Karlových Varech Henryho Kissingera. Vedle Kissingera diskutovali v Československu o bezpečnosti ve střední Evropě

oficiální, ale i neoficiální diplomaté různých států. Soukromě sem například zavítali Richard Nixon, bývalý viceprezident a pozdější prezident USA, Hans Morgenthau, stálý poradce US State Department, nebo Bentley Glass, poradce Amerického výboru pro jadernou energii.

Jak vzpomíná Jiřina Dientsbierová v knize *Jiří Dientsbier – Rozhlasový zpravodaj 1958-1969*, zmíněná nahrávka je jednou z mála, která se v archivu Českého rozhlasu dochovala. Další zmizely, zřejmě na příkaz normalizačního vedení rozhlasu. Stejně tak se z paměti vytratilo i to, že Československo patřilo na mezinárodní scéně v šedesátých letech 20. století k diplomaticky velmi aktivním státům, které, přestože se nacházely za železnou oponou, tak dokázaly velice dobře využívat všech diplomatických kanálů a možností k tomu, aby zásadním způsobem ovlivňovaly vývoj mezinárodní situace.

V první polovině šedesátých let 20. století představovalo Československo centrum neoficiálních diskusí o budoucím uspořádání střední Evropy především díky jednání Pugwash. Iniciativa západních vědců Pugwashské konference o vědě a světových záležitostech – zkráceně Pugwash – vznikla v roce 1957 v kanadské vesnici Pugwash jako reakce na rostoucí hrozbu jaderného zbrojení a následného použití jaderných zbraní ve světě. Československo se do této iniciativy zapojilo na nátlak Moskvy na počátku šedesátých let 20. století, čeští vědci ale brzy pochopili, že neoficiální platforma pro výměnu názorů na otázky globálního zbrojení a bezpečnosti ve světě jim nabízí možnost kontaktů, které nemohly být díky komunistům realizovány.

V rámci československého výboru Pugwash se projevil především Antonín Šnejdárka, politolog a analytik mezinárodních vztahů, kterému se podařilo v září 1964 uspořádat v Karlových Varech 13. konferenci Pugwash, na kterou přijelo šestaosmdesát špičkových vědců z devatenácti států. Jednání se tehdy účastnili hned tři bývalí poradci prezidenta J. F. Kennedyho: Bentley Glass, poradce Amerického výboru pro jadernou energii, Hans Morgenthau, stálý poradce US State Department, a Henry Kissinger, v té době stálý poradce sboru náčelníků štábů ozbrojených sil Spojených států.

Henry Kissinger v rozhovoru ze září 1964 nicméně Jiřímu Dientsbierovi jednoznačně potvrdil, že i přes četné funkce, které v americké administrativě zastával – mimo jiné i jako poradce ministerstva zahraničí a národní obrany –, přicestoval do Československa jako soukromá osoba a jako profesor politických věd Harvardské univerzity.

Pro Kissingera to nebylo první setkání k bezpečnosti ve střední Evropě, v listopadu předchozího roku přiletěl do Německa, aby se zúčastnil prvního jednání Mnichovské bezpečnostní konference. Aktivita Američanů v této oblasti se odvíjela od jejich snahy využít neoficiálních diskusí k tomu, aby mohli předjednat německou otázku a postavení východního Německa. Československo bylo na této misi první zemí sovětského bloku, kterou Kissinger kdy navštívil.

Úspěchy jednání Pugwash však natolik vylekaly ÚV KSČ, že jejich pokračování v Československu zakázal. Ale politologická analýza Antonína Šnejdárky ÚV KSČ varovala: opuštění neoficiální diplomacie s sebou přinese pokles významu Československa na mezinárodní scéně a pozornost USA se přesune k Polsku. To mělo úspěšnou odezvu a další schůzka se uskutečnila o dva roky později a kromě

Henryho Kissingera se jí účastnil i Paul M. Doty, profesor biochemie a později zakladatel Belferova centra pro vědu a mezinárodní vztahy na Harvardu, nebo Marshall D. Shulman, zástupce ředitele ruského výzkumného centra tamtéž. Jako soukromá osoba navštívil v té době Československo také Richard Nixon, bývalý viceprezident USA a pozdější prezident.

To, že se takovýto typ setkání uskutečnil za železnou oponou, patřilo k velkým úspěchům neoficiální československé diplomacie. Ještě zajímavější je ale to, že hned po svém zvolení pozval Richard Nixon na soukromou návštěvu do Bílého domu v té době ještě stále československého občana Antonína Šnejdárka v roce 1969, a to hned dvakrát: v květnu a v červnu. V říjnu 1969 Šnejdárka emigroval a posléze se stal profesorem na pařížské Sorbonně.

Pro vývoj diskusí o německé otázce ve střední Evropě byla schůzka v Karlových Varech v roce 1964 zcela zásadní. Navazovala na první Mnichovskou bezpečnostní konferenci z konce listopadu 1963 – ta také nebyla žádným oficiálním mezinárodním fórem, mezivládní nebo mezinárodní institucí, ale stejně jako Pugwash představuje neoficiální, soukromou platformu určenou pro neoficiální diskuse o bezpečnostní politice nejen v Evropě.

V roce 1995 byl Pugwash oceněn Nobelovou cenou za mír, a to především za svou roli při snižování napětí a jaderného zbrojení ve světě. Nobelova cena je tak vrcholem uznání Pugwash, jehož význam poté nezadržitelně klesal. Úměrně tomu však rostl význam Mnichovské bezpečnostní konference, agendy obou iniciativ byly od šedesátých do devadesátých let 20. století podobné, radikálně se však po roce 1991 proměnil kontext utváření nového světového řádu. A v něm se orientovali organizátoři Mnichovské bezpečnostní konference lépe.

Po roce 1991 hraje v tomto smyslu zajímavou roli platforma Forum 2000, kterou v roce 1996 inicioval v Praze Václav Havel. Ve střední Evropě tak vznikl tandem dvou geograficky blízkých platforem neoficiální diplomacie – Mnichovské bezpečnostní konference a Forum 2000, které se doplňují, i když každá těžší ze zkušenosti vlastních dějin. Zkušenost disentu s totalitním režimem a demokracií, z níž vycházel Havel, vhodně doplňuje o otázky bezpečnosti. Mimochodem Henry Kissinger nechyběl ani na Fóru 2000, vystoupil tady v roce 1998.

Když na počátku devadesátých let 20. století vydal Kissinger své *Umění diplomacie*, traduje se, že jeden z výtisků poslal i bývalému reportérovi Československého rozhlasu Jiřímu Dienstbierovi, který zastával post československého ministra zahraničí v letech 1989-1992, s přípisem „od přítele a obdivovatele“.

Vyšší diplomacie má skutečně mnoho podob, a to včetně obdivu nejvlivnějšího muže americké diplomacie 20. století k bývalému reportérovi, nočnímu hlídači a topiči, který po většinu svého života o Evropě a velkém světě pouze snil. (mk)

VZPOMÍNKA

Ludvík Svoboda (25. 11. 1895, Hrozatín – 20. 9. 1979, Praha)

Ludvík Svoboda byl československý voják a politik, účastník prvního a druhého odboje a v letech 1968-1975 sedmý

prezident Československa. Během druhé světové války vedl jako brigádní generál 1. československý armádní sbor na východní frontě ve spolupráci s Rudou armádou Sovětského svazu. Po osvobození Československa byl v letech 1945-1950 ministrem národní obrany. Po dlouhých letech v ústraní byl v roce 1968 zvolen prezidentem Československé socialistické republiky. Jeho druhé funkční období bylo de facto ze zdravotních důvodů předčasně ukončeno v roce 1975 na základě pro tento účel přijatého ústavního zákona č. 50/1975 Sb.

Z HISTORIE

Judita Durynská, německy Judith von Thüringen (asi 1135 – 9. 9. po 1174), byla druhou manželkou knížete a krále Vlastislava II. a od roku 1158 druhou českou královnou.

Vladislav se s Juditou, dcerou durynského lankraběte Ludvíka I. a jeho choti Hedviky z Gudensbergu, oženil v roce 1153, tři roky po smrti své první ženy Gertrudy Babenberské.

Ještě předtím se ovšem do Čech vdala Cecílie, Juditina starší sestra, a to za Oldřicha, syna Soběslava I. V roce 1152 se císařem stal Fridrich I. Barbarossa, jehož sestru Juditu Švábskou měl za manželku bratr Judity Durynské. Oldřich se tehdy přihlásil u Barbarossy, svého nového příbuzného, s nároky na český trůn. Nakonec se musel spokojit s údělem ve východních Čechách.

Asi dva roky po svatbě se narodil první syn, Přemysl. Protože ve středověku rozhodovaly o jménech dětí spíše matky, je pravděpodobné, že to byl právě Juditin nápad pojmenovat syna po legendárním zakladateli přemyslovské dynastie. Kronikář o Juditě píše jako o paní znamenité krásy, ducha neobyčejného a téměř mužského, myslí směle a podnikavé, milovnici nauk a literatury, zběhlé i v řeči latinské a ve věcech politických. Vzdělaná Judita prý ovládala slovem i písmem latinu a naučila se také česky. Často zastupovala krále ve státnických záležitostech v době jeho nepřítomnosti. Podle Josefa Žemličky si pěstovala dvůr s vlastními hodnostáři.

Když v lednu 1158 obdržel Vladislav II. od Barbarossy jako teprve druhý český panovník v historii královský titul, stala se Judita po jeho boku druhou českou královnou. Její korunovace sice není písemně doložena, prameny o ní ale mluví jako o královně. V roce 1157 strhla velká povodeň dřevěný most, který stával v blízkosti starého brodu pod hradem v Praze. Iniciátorkou stavby nového mostu byla prý právě Judita. Vladislav i biskup Daniel jistě z italských tažení znali výhody kamenných mostů z jihu Evropy, které v jejich domovině ještě známy nebyly – té době byly ve střední Evropě jen dva kamenné mosty, v Řezně a Würzburgu. Most, po královně zvaný Juditin a zřejmě

postavený na počest korunovace královského páru, byl vystavěn zhruba v místech, kde se dnes nachází Karlův most. Měřil 514 m a široký byl 6,8 m. Vznikl údajně jen za tři roky a byl delší a reprezentativnější než zbylé dva kamenné mosty ve střední Evropě v Řezně a Würzburgu. Dokončen byl zřejmě v roce 1172 a stál až do února 1342, kdy jej strhla povodeň. Jeho pozůstatky se nacházejí několik desítek metrů severně od Karlova mostu.

Judita následovala Vladislava do durynského exilu na své statky v Meerane, kam odešel na podzim roku 1173, rok poté, co se (v roce 1172) vzdal vlády ve prospěch syna Bedřicha. Vladislav zemřel o dva roky později, v lednu roku 1174.

Podle Dalimilovy kroniky byla královna pohřbena v klášteře v Teplicích; kronika se zmiňuje o Juditě jako o jeho zakladatelce. Snad právě v tomto městě strávila poslední roky života. Královniny pozůstatky byly objeveny v padesátých letech 20. století při archeologickém výzkumu teplické románské baziliky a kláštera, které Judita založila na počátku druhé poloviny 12. století (klášter zanikl v závěru nebo záhy po skončení husitských válek).

Pravděpodobné královniny ostatky byly podrobeny antropologickému zkoumání, jež provedl antropolog Emanuel Vlček. Vlčkovi se podařilo potvrdit identitu lebky s pravděpodobností hraničící s jistotou. Ostatní části kostry, jejíž identita se zprvu jevila jako pravděpodobná, nikoliv však jistá, exhumované při zmíněném archeologickém výzkumu v teplickém klášteře a odtud odvezené k důkladnému prozkoumání, dnes bohužel platí za ztracené. Výsledky výzkumu naznačují, že se Judita dožila snad i osmdesátilet (i jiné okolnosti nasvědčují tomu, že zemřela až po roce 1210), a to ve výborném zdravotním stavu (např. její chrup nenese znaky žádných kazů). V tomto případě by ještě zadržela vládu svého nejstaršího syna Přemysla.

Anna Lehnická, Anna Přemyslovna, Anna Vratislavská nebo také Anna Česká (1201/1204?, Praha? – 23. 6. 1265, Vratislav)

Anna Lehnická byla dcerou českého krále Přemysla Otakara I. a jeho druhé manželky Konstancie Uherské. Byla sestrou sv. Anežky. Byla vychovávána na dvoře svého budoucího tchána Jindřicha I. Bradatého a jeho manželky Hedviky. Mezi lety 1214-1220 se provdala za Jindřicha II. Pobožného a stala se slezskou a polskou kněžnou. Přemysl Otakar I. chtěl patrně tímto sňatkem neutralizovat vliv Děpolticů na dvoře Jindřicha I. Bradatého, jehož sestra Adéla Zbyslava Slezská byla manželkou vyhnaného Děpolda III. Kněžna Anna měla s Jindřichem II. Pobožným asi deset dětí. Její manžel zemřel v bitvě u Lehnice 9. dubna 1241.

Brzy se vlády ujal její nejstarší syn Boleslav Lysý. Ten vládl spolu se svými mladšími bratry, zejména s Jindřichem, do roku 1248, kdy došlo k rozdělení (dolního) Slezska. Boleslav spolu s Konrádem vládl v Lehnici a Jindřich s Vladislavem ve Vratislavi, kde měla své sídlo i kněžna Anna. Od té doby často vystupuje na listinách svého syna Jindřicha III. Vratislavského.

Již roku 1242 předala kněžna Anna opatovickým benediktinům les ve slezském Křešově. Na konci 13. století vznikl křesoborský klášter, kam byli přivedeni cisterciáci.

Po smrti svého manžela převzala náklady na dokončení stavby františkánského kláštera ve Vratislavi. Roku 1253

přivedla do špitálu sv. Alžběty ve Vratislavi křížovníky s červenou hvězdou, řád, který v Praze založila její sestra Anežka. Na této fundaci se podíleli i její synové. Špitál byl umístěn na místě dvora kněžny Anny na levém břehu řeky Odry. Špitál obdržel pouze část Annina pozemku, další část byla určena pro založení kláštera klarisek, které přišly rovněž z Prahy roku 1257. Kostel konventu byl vysvěcen vratislavským biskupem roku 1260. Tento klášter se stal pohřebištem slezských piastovských knížat a kněžen ve středověku a novověku.

25. 7. 1564 ve věku jednašedesátí zemřel ve Vídni císař

a král **Ferdinand I.** Je pohřben v takzvaném Colinově mauzoleu, které se nachází uprostřed katedrály sv. Víta na Pražském hradě. Patřil mezi nejschopnější habsburské panovníky, byl tvůrcem středoevropské habsburské politiky a položil základy středoevropské habsburské monarchie. Před svou smrtí rozdělil vládu v rakouských zemích mezi tři syny: Maxmilián dostal obojí Rakousy,

Ferdinand Tyrolsko a Karel Štýrsko, Korutany a Kraňsko. Českým králem se stal Maxmilián II. (1564-1576).

Ferdinand I. Habsburský (10. 3. 1503, Alcalá de Henares – 25. 7. 1564, Vídeň) byl římskoněmecký král (od 1531), římský císař (od 1556), český a uherský král (od roku 1526) a rakouský arcivévoda. Jeho rodiči byli Habsburk Filip I. Sličný a španělská infantka Jana Šílená. Jeho manželkou byla česká a uherská princezna Anna Jagellonská (1503-1547).

Roku 1515 jeho děd, císař Maxmilián I., a český a uherský král Vladislav Jagellonský dohodli sňatkovou smlouvu, podle níž se jeden z Maxmiliánových vnuků (až později bylo určeno, že to má být Ferdinand) měl stát manželem Vladislavovy dcery Anny a zároveň Vladislavův syn Ludvík se měl oženit s Ferdinandovou mladší sestrou Marií. Svatba Ferdinanda a Anny se konala o šest let později, 26. května 1521. Měli spolu patnáct dětí včetně Ferdinandova nástupce Maxmiliána II. Do českých dějin se Ferdinand I. Habsburský nezapsal jen jako první toho jména, ale také jako zakladatel habsburské říše, jejíž součástí se staly také české země. Českým králem se stal v roce 1526 díky podpoře skupiny šlechticů, před nástupem na trůn slíbil, že bude respektovat svobodu náboženství, svobodu českých stavů a přenesl své císařské sídlo do Prahy. Z těch slibů nesplnil skoro nic, i když si Prahu celkem oblíbil a na Pražském hradě zřídil jedno ze svých sídel. Záhy po své korunovaci Ferdinand I. Habsburský ve Vídni zřídil centrální dvorské úřady nadřazené zemským vládám a úřadům. S českými stavy se brzy dostal do střetu jako zastánce absolutismu a do země, kde se většina obyvatel hlásila ke kališnictví, luteránství, kalvinismu a k Jednotě bratrské, povolal v roce 1556 jezuitu, aby zem rekatolizoval.

Když Ferdinand dorazil v roce 1521 do Vídně, neseťkával se zpočátku se sympatiemi. Byl vnímán jako cizinec (Španěl) a neuměl německy. Šlechta navíc využila

dvouletého bezvládky k posílení moci. Ambiciózní arcivévoda se však ujal vlády s velkým odhodláním. Hned na počátku musel čelit vzpouře stavovské opozice, kterou se mu však podařilo potlačit pomocí represí, namířených především proti měšťům. V roce 1522 pak byli odsouzeni a popraveni vůdci vzpoury (tzv. „krvavý soud“ ve Vídeňském Novém Městě – Blutgericht von Wiener Neustadt). Rázným postupem Ferdinand upevnil svoji moc.

Po nastoupení vlády musel zahájit hospodářské reformy, které krátce před smrtí slíbil Maxmilián I. kvůli nutnosti řešení vážné hospodářské situace. Mimo jiné provedl v Rakousku peněžní reformu a zavedl jednotnou měnu.

S Habsburky ale současně přišel do českých zemí i nový způsob života prodchnutý renesancí. K rozvoji kultury přispěl i samotný král, který zahájil přestavbu Hradu v renesanční sídlo. Jako první byla založena Královská zahrada, v níž v průběhu 16. století vznikly stavby sloužící zábavě: Belveder aneb letohrádek královny Anny, Míčovna, střelnice a lví dvůr. Postupně byla upravena katedrála sv. Víta a Starý královský palác. Nové obytné budovy se začaly stavět na západ od Starého královského paláce, podél jižní hradby. Přestavba Hradu vyvrcholila za vlády Ferdinandova vnuka Rudolfa II., který se na Pražském hradě usídlil natrvalo a začal jej proměňovat v důstojné a velkolepé středisko říše, přitažlivé pro diplomaty, umělce i vzdělance.

Maxmilián II. (31. 7. 1527, Vídeň – 12. 10. 1576, Řezno) byl císař římský, král český (korunován 1562), uherský (korunován 1563), markrabě moravský a arcivévoda rakouský. Měl velkou zálibu v chovu divokých zvířat, jak se dovídáme z dopisu vévodovi parmskému, od kterého žádá zaslání několika párů divokých koní (asi tarpanů) a dalších zvířat pro svůj zvěřinec. Císař Maxmilián II. nechal pak roku 1560 postavit velkou jednopatrovou budovu, ve které bylo v přízemí množství kotců s výběhy. Tato stavba byla vybudována na severní straně Pražského hradu za Jelením příkopem a nazvána Lví dvůr, později přejmenována na Medvědí dvůr. Císař nechal přivést kromě různých šelem i ptáky a velké plazy.

Maxmiliánovu snahou byla především stabilita v habsburském soustátí, a tak byl nucen balancovat požadavky svých nekatolických poddaných s tlaky Madridu a Vatikánu. V roce 1568 povolil šlechtě v Dolním Rakousku nekatolické vyznání.

Protože měl Maxmilián v době své smrti šest žijících synů a byl si vědom možných problémů, rozhodl se předjet dalšímu rozdělení zemí. Změnil proto nástupnický princip v Horních a Dolních Rakousích (jako první z habsburských vladařů v rakouských zemích). Vládu v obou zemích proto zdědil pouze nejstarší syn Rudolf, ostatním náležela přiměřená roční apanáž.

Maxmilián II. zemřel v době jednání říšského sněmu v Řezně v roce 1576, když projednával invazi do Polska. Tělo zesnulého bylo převezeno z Řezna do kláštera Wilhering nedaleko Lince a poté do Prahy. Tam bylo vystaveno v kostele sv. Jakuba na Starém Městě. Pohřeb se uskutečnil 23. března 1577, kdy bylo tělo přeneseno na Pražský hrad a pochováno vedle jeho rodičů v chrámu sv. Víta na Pražském hradě.

1914, září

Prostřednictvím českého krajana žijícího v USA E. Vosky vešel T. G. Masaryk ve styk se svými přáteli v Anglii. Masa-

ryk vypracoval první projekt československého státu: zahrnoval české země a „slovenské kraje uherské“, měl být královstvím – konstituční monarchií.

4. 9. byl zatčen vůdce národních socialistů J. V. Klofáč. Byla zavedena tvrdá cenzura a postupně zastavovány mnohé listy a časopisy, došlo k dalšímu zatýkání.

21. 9. odešel jako první český politik do emigrace L. Sychrava, člen státoprávně pokrokové strany.

1939, 1. 9.

V den nacistické agrese vůči Polsku (počátek druhé světové války) byla zahájena rozsáhlá zatýkácká akce (akce Albrecht I) proti kulturním pracovníkům, sokolům, komunistům, sociálním demokratům. Postiženo bylo na dva tisíce osob, většina z nich byla poslána do koncentračních táborů Dachau a Buchenwald.

Protektorát Čechy a Morava byl rozdělen na sedm správních oblastí.

3. 9. vydal polský prezident Ignacy Mościcki dekret o utvoření Legionu Čechů a Slováků v Polsku.

29. 9. byl ve Francii ustaven I. pěší prapor.

1944, 29. 8.

Vypuklo Slovenské národní povstání, centrem se stala Banská Bystrica. Organizačně je připravila Slovenská národní rada se svým vojenským ústředím. K povstání se připojily nejen partyzánské oddíly, ale proběhla i mobilizace slovenské armády (v závěru až 60 tisíc vojáků).

Slovenská národní rada převzala jménem československé vlády veškerou moc na Slovensku. Nástup německých elitních jednotek a pomalá sovětská pomoc znamenala postupné zmenšování povstaleckého území.

8. 9. – 15. 11. se 1. československý armádní sbor v SSSR účastnil bojů tzv. karpatsko-dukelské operace 38. sovětské armády 1. ukrajinského frontu.

15. 9. K. H. Frank vydal nařízení o trestu smrti za nedovolené překročení hranic mezi protektorátem a Slovenskem.

6. 10. překročila průzkumná četa 2. praporu 1. československé brigády československou státní hranici a vstoupila do Vyšného Komárniku. Nezdařená operace si vyžádala životy 21 000 sovětských a 1 900 československých vojáků. Po roztržce mezi sovětským velením a československým velitelským sborem byl sesazen z funkce československého sboru generál J. Kratochvíl a nahrazen L. Svobodou.

1989, 28. 9.

U příležitosti 1060. výročí smrti sv. Václava došlo u Myslbekovy sochy na Václavském náměstí v Praze ke sročení lidí a k zásahu policie.

30. 9. se na velvyslanectví SRN v Praze začaly shromažďovat tisíce východoněmeckých občanů. Do 4. října jejich počet dosáhl 11 000, postupně jim československé úřady povolily odcestovat zvláštními autobusy a vlaky do bavorského Hogu. Exodus občanů NDR (od léta probíhal přes Maďarsko do Rakouska) významně akceleroval i vývoj v Československu.

1994, 27.-29. 9.

Parlament schválil novelu zákona o tzv. malé privatizaci a zamítl návrh novelizace ústavy, jehož smyslem mělo být zrušení senátu.

Zahraniční dluh v ČR stoupl o 230,6 miliard

Zahraniční dluh České republiky v letošním prvním čtvrtletí stoupl o 230,6 miliardy korun, ke konci března tak činil 4,856 biliónu korun. To představuje 65,5 procenta hrubého domácího produktu. Meziročně byl dluh o 519 miliard korun vyšší. Vyplývá to z předběžných údajů, které zveřejnila ČNB. Přes 77 procent zahraničního dluhu připadlo na soukromý sektor, pouze 22,6 procenta tvořily závazky veřejného sektoru, do kterého spadají závazky vládního sektoru a subjektů s majoritní účastí státu.

Schodek českého státního rozpočtu

Státní rozpočet skončil v prvním pololetí ve schodku 178,6 miliardy korun, deficit se tak zmírnil proti květnovému 210,4 miliardy korun. Informovalo o tom ministerstvo financí. Výsledek hospodaření je nejlepší v posledních pěti letech, zároveň je ale schodek pátý nejhlubší v dějinách Česka. Podle ministra financí Zbyňka Stanjury (ODS) výsledky ukazují, že stát dokáže dodržet plánovaný celoroční schodek 252 miliard korun.

„Pozitivní zprávou pro mě je, že celkové rozpočtové příjmy prozatím rostou vyšším tempem, než bylo plánováno, a jsou na rozdíl od předchozího roku de facto na polovině celoročního očekávaného výsledku,“ uvedl Stanjura.

Mírné zlepšení stavu české ekonomiky

Česká ekonomika se letos ve druhém čtvrtletí meziročně zvýšila o čtyři desetiny procenta. Vyplývá to z předběžného odhadu Českého statistického úřadu. Růst hrubého domácího produktu ovlivnila hlavně vyšší spotřeba domácností a taky vládních institucí. HDP se v Česku od dubna do června zvýšil také oproti prvnímu čtvrtletí, a to o tři desetiny procenta. I v tomto případě měla vliv na růst ekonomiky hlavně vyšší poptávka a spotřeba domácností. „Rostly také výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí a pozitivní vliv měla i zahraniční poptávka. Naopak negativně přispěla změna stavu zásob,“ uvedl Vladimír Kermiet, ředitel odboru národních účtů ČSÚ.

ČNB snížila základní úrokovou sazbu

Bankovní rada České národní banky (ČNB) snížila základní úrokovou sazbu o čtvrt procentního bodu na 4,5 procenta. Informoval o tom ředitel odboru komunikace ČNB Jakub Holas. Sazba se dostala na nejnižší úroveň od počátku února 2022. Zpomalení uvolňování měnové politiky po čtyřech předchozích sníženích sazby o půl procentního bodu odpovídá očekávání finančního trhu. Vedle základní úrokové sazby snížila bankovní rada ve stejném rozsahu i lombardní a diskontní úrokovou sazbu. Od sazeb centrální banky se nepřímě odvíjejí úroky bankovních vkladů, ale taky u hypoték a dalších úvěrů.

Stoupající dluhy českých domácností

Dluhy českých domácností u bank v červnu meziměsíčně vzrostly o 12 miliard korun na téměř 2,31 biliónu korun. Zadlužení firem se zvýšilo o 4,2 miliardy na 1,4 biliónu Kč. V meziročním srovnání byl objem úvěrů u domácností vyš-

ší o 96 miliard Kč a u nefinančních podniků o 91,2 miliardy korun. Vyplývá to z předběžných údajů, které zveřejnila Česká národní banka (ČNB). Dluhy domácností u bank v ČR rostou téměř nepřetržitě od února 2016. Výjimkou byl duben 2022, kdy se meziměsíčně snížily, což ale podle ČNB ovlivnilo odebrání bankovní licence české pobočce ruské Sberbank. Většinu dluhů domácností tvoří úvěry na bydlení. V červnu se jejich objem meziměsíčně zvýšil o půl procenta na 1,778 biliónu Kč, což bylo 77 procent všech dluhů domácností. U dluhů firem nejvýznamnější podíl zaujímají dlouhodobé úvěry.

Ceny v českém průmyslu a zemědělství

Ceny zemědělských výrobků v červenci klesly meziročně o 3,7 procenta. Vyplývá to z údajů Českého statistického úřadu. Zlevnily především brambory a vejce. Naopak za ovoce nebo olejniny si lidé připlatili. V průmyslu se ceny v meziročním srovnání zvýšily o 1,7 procenta a rostou už čtvrtý měsíc v řadě. Vzrostly zejména v odvětví koku, motorových vozidel a papíru. Snížily se naopak ceny chemických látek a tiskařství. V tržních službách došlo k poklesu cen v reklamě a tvorbě programů. V oblasti právních a účetních služeb ceny vzrostly.

Tržby českých automobilek stouply

Tržby českých automobilek a dodavatelů dílů loni stouply skoro o 18 procent. Zvýšil se i jejich vývoz, a to o 23 procent. Podle Sdružení automobilového průmyslu se tak výroba aut vrátila na hodnoty před krizí. O třetinu vzrostl i počet vyrobených vozů s elektrickým pohonem. Podle prezidenta sdružení Martina Jahna prochází automobilový sektor zásadní transformací a za příznivých podmínek by české firmy na tomto trhu podle něj mohli uspět. „Firmy v automobilovém průmyslu si dokázaly poradit s doznívající volatilitou v dodavatelských řetězcích a celkově dosáhly opět lepších výsledků než o rok dříve. Dostupná data ukazují i rozvoj výroby elektromobilů a jejich komponent, což je oblast, která si nárokuje nemalé investice,“ uvedl Jahn. Počet zaměstnanců ve firmách sdružení se zvýšil o jedno procento na 141 862 lidí.

Miliardové investice do Rohlik Group

Zhruba čtyři miliardy korun (170 miliónů dolarů) získala skupina Rohlik Group, do které patří on-line supermarket Rohlík.cz, na urychlení rozvoje a rozšíření služeb v dalších evropských zemích. Investici získal on-line prodejce potravin mimo jiné od Evropské banky pro obnovu a rozvoj a Evropské investiční banky, která v jednom ze svých programů podporuje nadějně společnosti. Své služby chce firma do roku 2030 zavést nejméně v dalších patnácti evropských městech.

„V celé Evropě je obrovská poptávka po on-line prodeji potravin doručovaných rychle a spolehlivě bez kompromisů na kvalitě. Nevidíme to jako krátkodobý fenomén, ale jako dlouhodobou příležitost, na které můžeme postavit vedoucí tržní nabídku,“ řekl ředitel společnosti Tomáš Čupr. Expanze se má uskutečnit do měst v regionu střední a východní Evropy, ale také do měst v německy mluvících zemích – Německu, Rakousku a Švýcarsku. Rohlik Group

v současnosti doručuje více než milion objednávek měsíčně. Firma uvádí, že loni obsloužila přes 800 000 zákazníků.

BMW investuje v Mošnově

Ostravští zastupitelé schválili prodej pozemků ve strategické průmyslové zóně v Mošnově na Novojičínsku společnosti OAMP Hall 6. Nájemcem, kterého má firma do areálu přivést, je německý výrobce automobilů BMW. Z prodeje pozemků obdrží stát 429 milionů korun bez DPH. Pozemky mají dohromady rozlohu více než 51 hektarů, město si je už několik let drželo jako rezervu právě pro strategického investora. Celá průmyslová zóna v Mošnově byla připravovaná od roku 2014 za finanční prostředky státu.

Pokles exekucí i dlužníků v ČR

V Česku dál ubývá exekucí a lidí, kteří v nich jsou. Roste ale podíl zadlužených s více exekučními řízeními naráz. Letos ve druhém čtvrtletí mělo 631 500 Čechů a Češek zhruba 3,7 milionu exekucí. Případů je meziročně méně téměř o desetinu a dlužníků a dlužnic zhruba o čtyři procenta. Ve srovnání s předcovidovým rokem 2019 je lidí v exekuci i řízení méně asi o pětinu. Zatímco ale před pěti lety mělo víc exekucí najednou 72 procent zadlužených, letos už 77 procent. Vyplývá to z údajů projektu Mapa zadlužení. Spolupracuje na něm Institut prevence a řešení předlužení s agenturou PAQ Research. Vycházejí z dat exekutorské komory, ministerstva spravedlnosti a statistického úřadu.

ČR obdržela z fondu EU 245 milionů Kč za dodávky materiálu Ukrajině

Česká republika dosud letos obdržela kompenzaci za vojenský materiál dodaný Ukrajině z Evropského mírového nástroje (EPF) ve výši téměř 245 milionů korun. Dalších zhruba 127 milionů by měla získat do konce roku. Více než 35 milionů korun pak Česko obdrželo za výcvik ukrajinských vojáků. V tiskové zprávě o tom informovalo ministerstvo obrany.

Původním cílem EPF bylo financování misí a operací EU a příspěvek na stabilizaci partnerských zemí v sousedství Evropy, nicméně po ruské invazi na Ukrajinu začal být fond využíván i k refundacím na vojenský materiál, který členské země EU napadené zemi dodávají.

Ohlasy k českému jadernému tendru

Vláda se při výběru vítěze jaderného tendru nemohla rozhodnout špatně, řekla ČTK předsedkyně Státního úřadu pro jadernou bezpečnost Dana Drábová. Všechny firmy, které se do soutěže zapojily, tedy korejská KHNP, francouzská EDF i americký Westinghouse, jsou podle ní vysoce kvalifikované a dokážou doručit blok se světovými parametry bezpečnosti. Za hlavní pak Drábová označila to, že koaliční kabinet rozhodnutí o stavbě nových jaderných bloků v Česku vůbec učinil.

Vláda za vítěze jaderného tendru vybrala korejskou KHNP. Společnost KHNP podle premiéra Petra Fialy (ODS) zatím postaví dva reaktory. Cena za jeden reaktor při výstavbě dvou bloků je při současných cenách kolem 200 miliard korun, uvedl předseda vlády. Bývalý generál

ředitel ČEZ Jaroslav Míl v České televizi řekl, že vláda výběrem KHNP učinila správné rozhodnutí, protože firma má podle něj výstavbu perfektně zorganizovanou. Zároveň uvedl, že částka 200 miliard korun za jeden reaktor při výstavbě dvou bloků je velmi nízká a rozumná cena.

Onsemi zainvestuje do závodu v Rožnově

Investice do rozšíření výroby čipů v Rožnově pod Radhoštěm za více než 40 miliard korun, kterou ohlásila americká společnost onsemi, bude tou největší v moderní historii České republiky. Podle ministra průmyslu a obchodu Josefa Síkely (STAN) rozšíření výroby pomůže i evropské soběstačnosti při výrobě čipů. Ministr financí Zbyněk Stanjura (ODS) doplnil, že vláda bude v příštích měsících s onsemi jednat o konkrétní podobě investiční pobídky. Mohlo by jít například o tzv. daňové prázdniny. Podle něj by to do státního rozpočtu mohlo v příštích deseti letech přinést až 45 miliard korun.

Podle premiéra Fialy (ODS) přichází investice v klíčovém sektoru, který Česko musí rozvíjet. Dalším pozitivním dopadem je i vliv na trh práce, jelikož zvýšení výroby by mohlo vytvořit až 1 300 nových pracovních míst. Společnost onsemi při rozhodování o umístění investice zvažovala kromě Česka také Spojené státy a Koreu. Podle Fialy k rozhodnutí pro Rožnov přispěla i velmi dobrá dosavadní zkušenost. Za další důvod označil aktivní snahu vládního kabinetu investici získat.

Změna výrobní strategie ve Škodě Auto

Škoda Auto prodlouží výrobu modelů Fabia, Kamiq a Scala do konce desetiletí. Důvodem je i pomalejší přeměna na elektromobilitu oproti předpokladům a velká poptávka ve světě. Podle původních očekávání automobilky měla být výroba ukončena dříve, ale transformace na elektromobilitu nepostupuje tak rychle.

Výroba modelů Kodiaq, Superb a Octavia bude pokračovat i po roce 2030, řekl Seznam Zprávám v rozhovoru šéf Škody Auto Klaus Zellmer. Důvody pomalejšího přechodu na elektromobilitu jsou podle Zellmera mimo jiné ceny, nabíjecí infrastruktura, nálada spotřebitelů nebo jejich preference. „Spotřebitelé jsou velmi citliví na cenu. I proto je opravdu důležité trefit se s modelem pod hranici 20 000 eur (v přepočtu půl milionu korun). Když se ale podíváte na model Fabia, v některých evropských zemích začíná na 15 000 až 16 000 eurech. To je stále čtvrtinový rozdíl proti nejlevnějšímu plánovanému elektromobilu,“ řekl webu šéf automobilky.

Investice Křetínského do energetiky a médií

Skupina EP Corporate Group (EPCG) podnikatele Daniela Křetínského chce rozšířit svůj podíl ve Slovenských elektrárnách. Informoval o tom mluvčí holdingu Daniel Častvaj. Skupina by tak získala v tamním největším výrobci elektřiny majoritu. Holding plánuje také v příštích měsících převzít vydavatelství Groupe Delcourt ve Francii. Kromě toho navíc pokračuje v miliardových investicích do svých zdrojů v energetice v Německu.

EPCG vznikla v roce 2020, odkdy koncentruje strategická aktiva Křetínského a jeho manažerského týmu. Jedná

se především o Energetický a průmyslový holding (EPH), který zahrnuje přes 70 společností po celé Evropě. Kromě energetické sekce patří do EPCG také například mediální skupina Czech Media Invest (CMI) nebo EC Investments.

Průmyslová i stavební produkce v Česku meziročně dále klesají

Průmyslová produkce v Česku v červnu zrychlila meziroční pokles na 3,4 procenta, v květnu se snížila o 3,2 procenta. Vyplývá to z dat Českého statistického úřadu. V meziměsíčním srovnání byl výkon českého průmyslu o 0,7 procenta vyšší. Hodnota nových zakázek oproti loňskému červnu vzrostla o 4,1 procenta. Nejvíce nových zakázek měla hlavně výroba motorových vozidel. Jejich hodnota na trhu se tak zvýšila o víc než desetinu. Stejně tak klesla i produkce ve stavitelství – o 10,2 procenta. Největší růst zaznamenala výstavba nových bytů. Počet bytů, které byly dostavěny, se meziročně zvýšil o 10,5 procenta na 2 704. Podle statistiků byl meziroční růst napříč všemi kategoriemi.

Zahraniční obchod ČR skončil v červnu v přebytku 29,3 miliardy korun, meziročně byl vyšší o 11,2 miliardy korun. Výsledek kladně ovlivnil zejména obchod s chemickými látkami, ropou a zemním plynem. Naopak negativní vliv mělo mimo jiné obchodování s rafinovanými ropnými produkty a se stroji. Meziročně klesl dovoz i vývoz.

Bankám v ČR stoupá čistý zisk

Šestici největších tuzemských bank stoupl v prvním pololetí 2024 čistý zisk o šest procent na celkem 39,5 miliardy korun. O rok dříve to bylo 37,4 miliardy korun. Vyplývá to z výsledků bank, které má ČTK k dispozici. Bankám podle analytiků většinou klesaly čisté úrokové výnosy.

Pokračoval proces ztenčování úrokových marží bank, řekl ČTK analytik Cyrrusu Tomáš Pfeiler. Snižování sazeb České národní banky podle něj prozatím nedokázalo rozpumpovat poptávku po úvěrech, produkce nových úvěrů rostla pomalejším než očekávaným tempem. Na druhou stranu pozitivní zprávou jsou stále nízké náklady rizika, které potvrzují dobrou kvalitu úvěrových portfolií zdejších peněžních ústavů, podotkl. Banky v prvním pololetí roku dokázaly svou stabilitu a odolnost, doplnil analytik XTB Tomáš Cverna.

Pokles čistého zisku pro ČEZ

Energetická skupina ČEZ vydělala v prvním pololetí letošního roku přibližně 21 miliard korun. Čistý zisk společnosti tak meziročně klesl o pět procent. Vyplývá to z údajů, které polostátní podnik zveřejnil. Pokles ovlivnil hlavně nižší zisk z obchodování s komoditami a odstávky jaderných zdrojů. Podle mluvčího ČEZu Ladislava Kříže je ale i tak výdělek za první pololetí vyšší, než jaký společnost původně očekávala. Letos podle něj společnost očekává, že by mohl čistý zisk podniku dosáhnout až 30 miliard korun.

Pozvolný růst tržeb v českých službách

Meziroční růst tržeb ve službách zrychlil. Ve druhém čtvrtletí meziročně stouply o 2,5 procenta. Vyplývá to z údajů, které zveřejnil Český statistický úřad. Růst zazname-

nala od dubna do konce června všechna odvětví služeb, největší byl v dopravě a skladování. Nejvyšší nárůst o bezmála 19 a půl procenta byl v tržbách letecké dopravy. Pokles statistici zaznamenali jen v odvětví administrativních a podpůrných činností.

Minimální snížení českých hypotečních sazeb

Úrokové sazby hypotečních úvěrů zůstávají nadále vysoké. Podle Swiss life Hypoindexu byla průměrná sazba na začátku srpna 5,42 procenta. Od července klesla jen mírně – o 7 setin procentního bodu, v červenci byla 5,49 procenta. I přes vyšší úrokové sazby zájem o hypotéky v posledních měsících roste. Podle hypomonitoru České bankovní asociace si v červnu lidé na bydlení od bank půjčili přes 24 miliard korun.

Podnikatelské bankroty v ČR

V červenci bylo vyhlášeno 400 bankrotů podnikatelů, o 62 méně než v červnu. Bylo rovněž podáno 430 návrhů na bankrot, o 19 méně než v předchozím měsíci. V obou případech jde o nejnižší měsíční počty v tomto roce. Z dlouhodobějšího hlediska však bankrotů podnikatelů přibývá. Vyplývá to z analýzy dat portálu Informace o firmách, kterou společnost CRIF poskytla ČTK.

Naopak v případě firem bylo v červenci vyhlášeno zatím nejvíce firemních bankrotů v letošním roce, rekordní byl i počet návrhů na ně. Vyhlášeno bylo 64 bankrotů společností, což je o tři více než ve červnu. Zároveň bylo podáno 111 návrhů na bankrot, meziměsíčně o 14 více, uvedla CRIF.

Vývoj inflace v Česku

Spotřebitelské ceny v Česku v červenci meziročně stouply o 2,2 procenta. To je o 2 desetiny procentního bodu než v červnu. Vyplývá to z dat Českého statistického úřadu. Meziroční růst inflace podle statistiků způsobilo hlavně pomalejší zlevňování potravin, jako je mouka, vejce a drůbeží maso. Meziročně vzrostly třeba ceny másla, čokoládových výrobků a nealkoholických nápojů. V meziměsíčním srovnání ceny stouply oproti červnu o 7 desetín procenta. A to hlavně kvůli zdražování v oblastech jako rekreace a kultura, kde si lidé připlatili za sezónní dovolené.

Česká národní banka mj. ve své prognóze z počátku srpna očekávala za červenec inflaci dvě procenta. V srpnu by podle centrální banky měl růst spotřebitelských cen zvolnit na 1,8 procenta, v září opět zrychlit na 2,3 procenta.

Česko si v červenci v evropském žebříčku inflace pohoršilo. Ze 41 sledovaných zemí ji mělo patnáctou nejnižší, zatímco v červnu byla inflace v ČR jedenáctá nejnižší. Vyplývá to z aktuální analýzy investiční platformy Portu, kterou má ČTK k dispozici.

Produkce oceli v Třineckých železárnách

Třineckým železárnám loni výrazně klesl zisk, dosáhl 44 milionů korun. O rok dříve byl přitom čistý zisk firmy 2,393 miliardy korun. Tržby podniku meziročně klesly o 7,91 miliardy korun na 49,692 miliardy korun. ČTK to řekla mluvčí firem ve skupině Třinecké železářny – Moravia

Steel Petra Macková Jurásková. Výsledky hospodaření už schválila valná hromada společnosti.

Huť loni vyrobila přes 2,4 miliónu tun oceli, tedy přibližně stejně jako v roce 2022. Podíl Třineckých železáren na domácí produkci surové oceli se v roce 2023 zvýšil podle mluvčí na 71 procent oproti předloňským 57 procentům. „Rok 2023 nebyl pro výrobce oceli přívětivý. Spotřeba oceli se celosvětově propadla a zapsala tak čtvrtou roční recesi v posledních pěti letech. Na hospodaření se významně podepsaly především strmě rostoucí ceny energií, které měly zásadní vliv na konkurenceschopnost na světových trzích. Po celý rok jsme také čelili značnému poklesu poptávky na trhu s ocelovými produkty,“ uvedl předseda dozorčí rady TŽ Tomáš Chrenek.

Pražské letiště odbavilo 1,8 miliónu lidí

Letiště Václava Havla v Praze odbavilo v červenci 1 milión a 800 tisíc lidí. Oproti prvnímu prázdninovému měsíci v loňském roce je to nárůst o víc než 10 procent. Ukazují to data, které letiště poskytlo Českému rozhlasu. Zaměstnanci odbavili také 720 tisíc zavazadel. Na začátku prázdnin přitom mělo ruzyňské letiště s odbavováním problémy a několik letadel odletělo bez kufrů. Mohl za to nedostatek personálu odbavovací společnosti a přetížený vzdušný prostor. S letovými mimořádnostmi se letiště potýkalo ještě nedávno. Podle nového šéfa handlingové společnosti Jiřího Jarkovského problémy jako na začátku prázdnin už ale nehrozí. Personální situace je stabilní poté, co handlingová společnost přijala nové síly.

Firma Liberty Ostrava je v úpadku

Rozhodnutí soudu poslat do úpadku hutní společnost Liberty Ostrava je dobrý krok pro stát, pro věřitele, pro region k uchování stability, pro zaměstnance, pro zlepšení jejich vyhlídek i pro samotnou firmu. Shodují se na tom oslovení analytici. Krajský soud v Ostravě poslal firmu do úpadku poté, co na sebe podala insolvenční návrh. Podle odborníků bude vyhlášení úpadku především formálním spouštěčem k procesům, které firma připravila dříve.

Firma v insolvenčním návrhu uvedla, že její závazky po lhůtě splatnosti převyšují pět miliard korun. Huť nemá peníze na mzdy a zaměstnancům bude jejich náhradu minimálně v dalších měsících vyplácet stát. Vláda chce najít pro Liberty Ostrava nového investora, který by pomohl firmu stabilizovat.

Zaměstnanci zadlužené společnosti Liberty Ostrava se před hutí symbolicky rozloučili s podnikem, který je od června v úpadku. Ve smutečním průvodu donesli před sochu hutníka rakev, kterou později zapálili. Poté na rakev hodili i fotografii současného majitele, britského podnikatele Sanjeeva Gupty, a postupně přidávali transparenty s názvy jednotlivých hutních provozů. Symbolickému pohřbu přihlíželi lidé s transparenty s různými hesly, například Zabíli nám ocelové srdce republiky. Mnozí zaměstnanci, které na shromáždění oslovila ČTK, pracují v hutí desítky let. Shodli se na tom, že obdobnou situaci za celou éru podniku nezažili. Je podle nich ponižující, že po tolika letech práce musejí žádat o náhradu mzdy. Majitele Gupty někteří označili za zrádce. Poukazovali na to, že sliboval prosperitu firmy, ale místo toho ji dovedl k úpadku.

Shromáždění zaměstnanců před hutí začalo po jednání odborářů Liberty s českým vedením podniku, které podle odborů nepřineslo dobré zprávy. Zaměstnanci zřejmě podle nich budou muset odstupné vymáhat prostřednictvím insolvenčního správce. Výpovědi by měl podnik rozdat v srpnu, ještě v září a říjnu ale lidé budou muset chodit do práce. Hrozí, že za tyto měsíce nedostanou mzdu.

Většina provozů Liberty Ostrava stojí od loňského prosince, kdy hutí zastavila společnost Tameh Czech dodávky energií. Převážná část zaměstnanců je od té doby doma. Nyní začala Liberty Ostrava odstavovat i koksovnu a chystá hromadné propouštění.

Zlepšená finanční situace českých domácností

Češi jsou na tom po finanční stránce lépe než loni, jejich situace se tak zlepšuje už druhým rokem za sebou. Ukázal to výzkum analytického ústavu STEM pro poradenskou společnost KPMG. I přesto se ale stále víc než polovina lidí domnívá, že se země nevyvíjí správným směrem. O jeden procentní bod narostl i podíl těch, kteří příští rok vyhlížejí s obavami nebo nejistotou. Podle STEMu přitom skoro 70 procent lidí věří, že se situace jejich vlastní domácnosti v následujícím roce zlepší, případně nezmění. Průzkumu se na konci letošního května zúčastnilo přes 1 600 lidí.

Podle šéfa STEMu Martina Buchtíka se ekonomická situace lidí stane hlavním předvolebním tématem. „Vidíme, že nálada společnosti je setrvalě blbá a pravděpodobně se nebude v příštím roce zlepšit, což není dáno ekonomickou situací. Ta se bude zlepšovat a propisovat i do reálných mezd,“ uvedl Buchtík. Kritici vlády budou podle něj posilovat přesvědčení, že stav není dobrý. „Permanentní kampaň odstartuje před krajskými volbami a bude nás provázet celý rok. Neumožní společnosti říct si, že situace je lepší. Vidění světa se bude rozdělovat podle toho, jaké máte preference. Dva tábory budou situaci interpretovat jinak,“ dodal Buchtík.

Umělá inteligence a čeští zaměstnanci

Umělou inteligenci (AI) ve své práci denně využívají jen dvě procenta českých zaměstnanců. Přibližně 54 procent lidí AI v posledním roce vůbec nevyužilo, 38 procent ji zkouší jen nepravidelně. Více než pětina Čechů se bojí, že nástup AI sníží jistotu jejich práce, 33 procent naopak věří, že díky AI stabilita jejich zaměstnání poroste. Vyplývá to z letošní studie PwC Global Hopes and Fears Survey.

„Lidé nemají jasno, jestli jim pomůže, nebo nepomůže, zároveň se obávají, že se nebudou schopni nové činnosti naučit. I proto musejí zaměstnavatelé své zaměstnance na příchod umělé inteligence připravovat již nyní. Ty firmy, které se naučí využívat všechny příležitosti umělé inteligence teď, budou mít v budoucnosti obrovskou konkurenční výhodu,“ uvedla expertka PwC na řízení lidských zdrojů Andrea Linhartová Palánová. Trh práce podle Palánové čeká obrovská evoluce, a to nejen v důsledku nástupu AI a průniku pěti generací na jednom pracovišti. Řada pozic a povolání, jak je známá nyní, zanikne. Naopak spousta nových se vytvoří, protože i umělá inteligence bude potřebovat lidskou podporu, údržbu a řízení.

Za hlavní riziko AI čeští zaměstnanci považují potenciálně nespolehlivé informace generované umělou inteli-

gencí. Plných 40 procent z nich má obavu, že jim AI předloží nepravdivé informace a oni nebudou schopni tuto nepravdu odhalit. Naopak téměř dvě třetiny lidí (62 procent) je přesvědčeno o tom, že díky generativní AI získají nové schopnosti a naučí se nové věci, 59 procent sází na nárůst kreativity a 54 procent na růst kvality práce.

Rostoucí počet kyberútoků na české firmy

České firmy čelily v letošním druhém čtvrtletí v průměru víc než dvěma tisícům kyberútoků týdně. To je o třetinu víc než za stejné období vloni. Informovala o tom bezpečnostní firma Check Point. Kyberútoky nejčastěji mířily na tuzemské organizace ve školství, vládním a vojenském sektoru nebo zdravotnictví. České firmy podle společnosti Check Point patří mezi nejčastější cíle v Evropě a oproti celosvětovému průměru je tu počet kyberútoků asi o pětinu vyšší.

ČR: Spokojenost s životní úrovní domácností je větší než s hospodářskou situací země

Životní úroveň vlastní domácnosti považují za dobrou téměř tři pětiny Čechů. Při hodnocení aktuální ekonomické situace země jsou ale lidé výrazněji kritičtější, jako špatnou ji vnímá téměř polovina obyvatel. Vyplývá to ze zveřejněných výsledků průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění. V porovnání s výsledky z letošního jara je nynější hodnocení ekonomické situace Česka méně negativní a méně pesimističtí jsou lidé i v očekáváních do budoucna.

Životní úroveň své domácnosti hodnotí jako dobrou 59 procent Čechů, opačné hodnocení zvolilo osm procent dotázaných. Třetina respondentů uvedla, že životní úroveň jejich domácnosti není ani dobrá, ani špatná.

Hodnocení životní úrovně vlastní domácnosti se podle sociologů zlepšuje s rostoucím příjmem a stupněm dokončeného vzdělání respondenta. Posiluje rovněž s rostoucí spokojeností s vlastním životem, jakož i s ekonomickou a politickou situací v zemi.

Prezident žádá transformaci energetiky v ČR

Česká republika podle prezidenta Pavla nemá jasný a srozumitelný plán, jak transformovat energetiku v následujících letech. Uvedl to na závěr své dvoudenní návštěvy Ústeckého kraje na zámku Jezeří na Mostecku. Česko se podle prezidenta nachází v prostředí, které je silně provázané s okolními státy, a proto ani nezná kompletní obraz stavu energetiky v zemi.

U kulatého stolu na zámku Jezeří, který se nachází přímo nad hnědouhelnou pánví, se odborníci shodli, že je potřeba vypracovat konkrétní plán s kroky alespoň do roku 2030. Součástí by měl být i harmonogram. Podle prezidenta je ale důležité zohlednit, kolik může energetická bezpečnost v budoucnu stát. Důležitým faktorem je podle něj i to, jak se bude dařit domácím firmám a ekonomice jako celku.

K problému sociálně vyloučených lokalit v ČR

Základním problémem sociálně vyloučených lokalit je jejich koncentrace do malého území. Ve třech krajích ČR se nachází 70 procent těchto míst, řekl prezident Petr Pavel

na závěr své dvoudenní návštěvy Ústeckého kraje. Právě v něm společně s Moravskoslezským a Karlovarským žije nejvíce lidí z vyloučených lokalit. Ústecký kraj se navíc obává, že nová podoba rozpočtového určení daní by mohla kraj ještě více poškodit. Podle hejtmana Jana Schillera (ANO) by ročně místní rozpočet přišel asi o 400 milionů korun.

Na sídlišti Janov v Litvínově, které patří mezi velké sociálně vyloučené lokality, zavítal prezident do Sousedského domu Libuše, kde hovořil s místními politiky a zástupci neziskových organizací. Kancelář prezidenta po jednání uvedla, že pro snížení sociálního vyloučení je naprosto klíčová spolupráce všech aktérů v území. Podle prezidenta je největším problémem sociální bydlení. Pomoci by mohl nově připravovaný zákon, který se právě této problematice věnuje.

Dukovanská elektrárna zvýšila výkon

Energetici zvýšili výkon druhého bloku Jaderné elektrárny Dukovany z 500 na 512 megawattů (MW), bude dodávat víc elektřiny. Uskutečnili další část projektu, který se týká všech čtyř dukovanských bloků. Letos v dubnu už stoupl výkon bloku číslo tři. Na posledním bloku budou úpravy dokončené příští rok na jaře. Vyplývá to ze zprávy společnosti ČEZ. Roční výroba elektrárny po dokončení úprav na všech blocích podle předpokladu firmy stoupne přibližně o 300 000 megawatt hodin (MWh), tedy o 0,3 terawatt hodiny (TWh). Dukovanská elektrárna vloni vyrobila 14,3 TWh elektřiny. Druhý dukovanský blok byl do začátku srpna odstaven kvůli plánované obměně části paliva, kontrolám a údržbě zařízení. Kontroly a testy při jeho spouštění prokázaly bezpečný provoz a umožnily zvýšit tepelný výkon reaktoru. „Díky tomu dosahujeme historicky nejvyšší výroby elektrické energie,“ uvedl ředitel elektrárny Roman Havlín.

Češi si oblíbili spořicí účty

Češi si nejčastěji ukládají peníze na spořicí účty. Jejich obliba se za poslední rok ještě zvýšila, když na nich má úspory 58 procent lidí, zatímco loni to bylo 52 procent. Mírně se také zvýšil podíl lidí, kteří žádné úspory nemají. Letos jich je 17 procent, loni to bylo 16 procent. Vyplývá to z průzkumu společnosti KRUK ČR a Slovensko mezi tisícovkou respondentů, jehož výsledky má ČTK k dispozici.

KRUK se zaměřuje na správu pohledávek finančních ústavů a korporátních zákazníků. Banky na spořicí účtech v současnosti nabízejí úročení mezi 3,5 a šesti procenty. Vyšší úrokové sazby jsou ale zpravidla dostupné pouze za splnění určitých podmínek, jako je využívání dalších bankovních produktů.

Dobrovolnická práce v ČR

Dobrovolnictví se věnuje skoro pětina Čechů. Jejich počet od roku 2022 vzrostl o zhruba 160 tisíc na 1,6 miliónu lidí. V roce 2023 každý z nich pracoval průměrně 2,5 hodiny týdně. Ukázal to loňský průzkum Českého statistického úřadu pro ministerstvo vnitra. Podle něj taky dobrovolně pracují víc ženy. Muži naopak stráví dobrovolnou prací v průměru delší čas. Dobrovolníci pomáhají hlavně

přátelům, sousedům, ale i neznámým lidem, případně organizacím. Nejčastěji dobrovolníci pracují v neziskových organizacích a spolcích. V Česku jich funguje několik desítek.

Roste podíl lidí, podle nichž se mají muž a žena o péči o domácnost dělit

Podle více než tři čtvrtin Čechů a Češek se mají o péči o děti podělit oba rodiče. Začal převládat názor, že by oba partneři měli doma vařit či by měli finančně zabezpečovat domácnost. Ukázal to průzkum Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM). Od března do června odpovídalo 951 lidí starších 15 let. Podle zjištění CVVM postupně ubývá zastánců tradičního rozdělení rolí. Roste naopak podíl těch, podle nichž mají muž a žena různé činnosti dělat stejně. Za poslední čtyři roky se zvedl víc než v předchozích obdobích.

Celkem 77 procent dotázaných si myslí, že o potomky mají pečovat oba rodiče. V roce 2020 to tvrdilo 65 procent lidí, o čtyři roky dříve 60 procent a na přelomu tisíciletí polovina. Tehdy polovina Čechů a Češek mínila, že se má o děti starat žena. Před osmi lety o tom bylo přesvědčeno 39 procent lidí a před čtyřmi lety 34 procent. Do letoška podíl klesl na 21 procent.

Ted' podle 54 procent dotázaných mají doma vařit oba partneři, podle 43 procent to má dělat žena a podle dvou procent muž. Přes 90 procent osob uvedlo, že oba partneři se mohou vzdělávat a mít své koníčky. Celkem 87 procent lidí míní, že by měli být stejně iniciativní i v intimním životě. Před čtyřmi lety si to myslelo 76 procent.

V dostupnosti bydlení je na tom letos Česko nejhůře ze všech zemí Evropy

Vyplývá to z dat Property Indexu technologicko-poradenské společnosti Deloitte. Na pořízení nové vlastní nemovitosti v Česku je v průměru třeba 13,3 hrubých ročních mezd. Praha je zároveň druhou nejméně dostupnou evropskou metropolí, po nizozemském Amsterdamu.

Společnost Deloitte každý rok sestavuje index, který monitoruje, jak Evropané bydlí – a kolik je to stojí. Jedním z ukazatelů je dostupnost vlastnického bydlení. Tu index vypočítává z poměru mezd a cen nových bytů.

Z nejnovějších dat shromážděných v osmnácti sledovaných zemích vyplývá, že dosáhnout na vlastní bydlení je nejobtížnější v České republice. Aby se průměrný Čech mohl stát majitelem nového bytu, potřebuje k tomu 13,3 hrubých ročních platů.

V Česku průměrná cena nových bytů meziročně roste o více než devět procent na 4 112 eur (104 000 Kč) za metr čtvereční. Nejdražší nové byty jsou z měřených států v Izraeli, kde metr čtvereční stojí v průměru 5 439 eur (137 600 Kč) a v Rakousku. Na druhém konci cenové škály se nachází Bosna a Hercegovina, která zaznamenala nejnižší průměrnou cenu nových bytů ve výši 1 315 eur (33 300 Kč) za metr čtvereční.

Hypotéky jsou v Česku podle společnosti Deloitte páté nejvyšší v Evropě. Nejvyšší hypoteční sazby má Polsko, nejnižší Bulharsko. Průzkum sledoval i počty dokončených nových bytů na tisícovku obyvatel. Zde je Česko desáté z dvaceti sledovaných zemí.

Podobně špatně jako Česko se umístila i Praha – česká metropole je podle Deloitte po Amsterdamu druhou nejméně dostupnou ze zkoumaných metropolí v Evropě. A to přesto, že na nový byt v ní je potřeba méně hrubých ročních mezd než loni. Zatímco v roce 2023 to bylo 14,3 ročních hrubých mezd, letos to je 13,5. Také v Amsterdamu počet ročních hrubých mezd pro pořízení bydlení klesl, nyní tam člověk musí v průměru ušetřit 15,1 ročních platů. Loni to bylo 15,8.

Mezi nejvíce dostupná města Evropy patří Řím a Oslo. Tamním obyvatelům stačí na pořízení bydlení méně než osminásobek průměrné hrubé roční mzdy.

V nájemném bydlení se Praha umístila o něco lépe – na čtyřiadvacáté příčce z necelých šedesáti sledovaných velkých evropských měst. Průměrné měsíční nájemné v novém bytě v hlavním městě Česka se podle dat Deloitte meziročně zvýšilo z 14,4 eura (364 Kč) na 15,9 eura (402 Kč) za metr čtvereční. Nejdražšími evropskými městy pro nájemníky jsou vnitřní Londýn, kde pronájem metru čtverečního stojí 33,8 eura (855 Kč) měsíčně. Po něm následuje Dublin, Paříž a Barcelona. Nejnižší nájem mají řecká, italská nebo bulharská města.

Bratislavský projekt Metropolis

Bratislavský projekt Metropolis z dílny českého developera Mint Investments ještě nebyl dokončen, ale většina nabízených bytů má už svého vlastníka – přestože investor jejich ceny už třináctkrát navýšil.

Bydlení v hlavním městě Slovenska není levnou záležitostí. Pokud hledáte své první bydlení, pravděpodobně se spokojíte s obyčejným bytem v paneláku. Přibývající nové developerské projekty však představují nemalé pokušení pozvednout kvalitu vlastního života na novou úroveň. Pokud ovšem nejste bonitním investorem, vaše šance na získání takového bydlení je mizivá. Podle nejnovějších údajů Národní banky Slovenska se ceny nemovitostí v Bratislavském kraji vyšplhaly v prvním čtvrtletí letošního roku v průměru na 3 087 eur za metr čtvereční. Ve slovenské metropoli ovšem existují i projekty, které tyto údaje hravě předběhnou o několik set eur.

Nejdiskutovanější bratislavský projekt loňského roku se konečně dostal do finále. Podobně jako konkurenční Vydrica i Eurovea 2 si kromě prvního slovenského mrakodrapu Eurovea Tower vysloužila velkou pozornost hlavně kvůli své vysoké ceně, kterou však developer dlouho nezveřejnil. Ke změně došlo teprve nedávno, když společnost J&T Real Estate zveřejnila ceny pouhých posledních třia dvaceti bytů. Aktuálně nejdražší položkou v nabídce je byt se čtyřmi pokoji ve 36. patře s vnitřní plochou 120,7 čtverečního metru, doplněný osmadvacetimetrovým exteriérem. Za ten byste včetně daně z přidané hodnoty zaplatili 1,32 miliónu eur. V nabídce jsou i menší varianty, například dvoupokojové byty o rozloze 49 metrů čtverečních ve 35. a 36. patře. Za ty byste zaplatili 556 tisíc, respektive 512 tisíc eur včetně DPH; cena za metr čtvereční se pohybuje kolem 11 tisíc eur.

V současné době poměrně známý projekt vyrůstající pod Bratislavským hradem si získal pozornost svými cenami již v prvních okamžicích od svého představení. Vydrica od developerské společnosti Lucron je dlouhodobě považována za jeden z nejprémiovějších projektů v hlav-

Obytné domy postavené v rámci projektu Metropolis

ním městě, který přitahuje pozornost nejen svými cenami, ale také svým měřítkem. Na webových stránkách projektu se nedávno objevily nové, nižší ceny, a to u posledních osmnácti bytů, které jsou v současné době k prodeji. Ve všech případech se jedná o dvoupokojové byty s kuchyňským koutem. V nabídce je tak možné najít například byt o rozloze 43,2 metru čtverečních, jehož cena klesla z původních 359 750 eur na aktuálních 299 750 eur. O něco levnější je byt o rozloze 46,2 metru čtverečních, jehož cena klesla z původních 399 750 eur na 329 250 eur.

Nejnovějším přírůstkem ve skupině bratislavských prémiových bytů je projekt Downtown Yards developera J&T Real Estate, který má vyrůst na pozemku mezi ulicemi Košickou, Přístavní, Plátenickou a Mlýnskými nivami. Ve třech blocích nabídne jedno- až čtyřpokojové byty a apartmány s kuchyňskými kouty, rozloženými na maximálně šestnácti nabízených podlažích. Developer spustil oficiální prodej bytů na začátku května letošního roku a v současné době nabízí posledních dvacet. Nejdražší nabízený dvoupokojový byt o rozloze 62,80 m² se v současné době prodává, včetně kuchyně, za zvýhodněnou cenu 375 960 eur, což znamená téměř 6 000 eur za metr čtvereční.

Očekávaný projekt, který vyrostne na místě vybombardované rafinerie Apollo, je tentokrát projektem, který pochází od české skupiny Top Estates Group. Dvojice věží nazvaných Portum Towers chce kvalitou a realizací trumfnout okolní projekty v centru města. A dosáhnout toho chce nejen provedením, ale i cenou. Obchodní ředitel projektu Pavol Chren loni v dubnu pro *HN* uvedl, že cena tzv. dvoupokojových bytů začíná na 270 tisících eur a třípokojové stojí 495 tisíc eur a víc. Cena jednotlivých bytů se ovšem liší v závislosti na podlaží, světové straně, výhledu či prosvětlení. Oficiální ceník bytů nenajdete na jejich webové stránce ani dnes. Zato na ní ale svítí obecný přehled, podle kterého ceny dvoupokojových bytů začínají na 268 tisících eur, zatímco cenovky bytů se třemi pokoji jsou na výchozí částce 430 tisíc eur. V případě sedmdesátimetrového třípokojového bytu by tak orientační cena za jeden metr čtvereční činila přibližně 6 143 eur.

Projekt se siluetou písmene M již vyrůstá na pozemku v sousedství konkurenčního Sky Parku. Metropolis z pera dalšího českého investora, Mint Investments, se těší úspěchu i u klientů z Austrálie či z Afriky. Podle Kataríny Lindberghové, partnerky společnosti Mint Investments, by si investor mohl dovolit ceny ještě navýšit. „Zatím jsme ceny pouze zvyšovali a stalo se tak už třináctkrát. Jsme si ovšem

vědomi lokality projektu, která je jedinečná a limitovaná,“ vysvětlila. Částky jsou vzhledem k lokalitě a lukrativnosti centra Bratislavy konkurenceschopné s okolními projekty. Nicméně čísla se liší nejen rozlohou, ale i konkrétním podlažím, orientací či kategorií bytu. „Cena se dnes pohybuje od 5 400 do 10 000 eur za metr čtvereční bez DPH. V průměru je to tedy kolem 7 000 eur bez DPH. Nejlevnější byt v rámci volné nabídky dnes stojí 275 tisíc eur, ty nejdražší se blíží dvěma miliónům eur,“ řekl *HN* loni v říjnu Filip Žoldák, zakladatel realitní kanceláře Herry's, která projekt exkluzivně zastupuje.

Projekt společností RV Development 2 na rohu ulic Přístavní a Plynárenské v bratislavské čtvrti Ružino sdružuje celkem sedmdesát bytů, 103 ubytovacích jednotek a pětadvacet ateliérů. V docházkové vzdálenosti se nachází nákupní centrum Nivy či zóna Eurovea. V druhé etapě projekt zahrnoval také prodej ubytovacích jednotek s možností poskytování hotelových služeb, které doplňuje recepce, snídaňová jídelna, fitness a úklidové služby. V současné době je na webu projektu k dispozici celkem osmašedesát volných bytů, z nichž převážnou většinu představuje třiatřicet garsoniér. Dvoupokojových bytů zbývá pouze šest. U dvou konkrétních bytů bez lodžii o výměrách 58,6 m² a 70,7 m² byste zaplatili 288 312 eur, respektive téměř 348 tisíc eur. Po přepočtu by tedy zájemce zaplatil přibližně 5 000 eur za jeden metr čtvereční.

Osmnáctipodlažní věž od VSD Development, která se tyčí v Krasovského ulici v Petržalce, vypadá na první pohled jako betonovo-skleněný kvádr. Podle developera však minimalistická architektura nabízí „bydlení na vysoké úrovni, domov v luxusu a jeden z nejlepších výhledů v Bratislavě“. V budově naleznete dvaadvadesát bytů, jejichž rozloha začíná na 51 metrech čtverečních, včetně jednoho penthousu v nejvyšším patře, který se rozkládá na 700 metrech čtverečních. Ceny developer nezveřejnil.

Petra Uhráková, *HN* (Bratislava)
(redakčně zkráceno)

Kalendář průmyslových akcí v ČR

MSV – Mezinárodní strojírenský veletrh 2024

8.-11. 10. 2024, Brno

KPMG Data Festival

Data na talíři – umění datové kuchyně
5. 11. 2024, Praha

e-Salon – Veletrh čisté mobility, technologií a řešení pro e-mobilitu

7.-10. 11. 2024, Praha

Czechbus

19.-21. 11. 2024, Praha

13. středoevropský veletrh autobusů, hromadné dopravy, telematiky a servisní techniky Czechbus se bude konat již potřetí v areálu PVA Expo Praha v Letňanech. Czechbus je interaktivním, specializovaným B2B veletrhem se zaměřením na problematiku české a středoevropské silniční hromadné dopravy.

Energ Summit

21. 11. 2024, Praha

Nová generace DNA testů pro širší využití

Vědci v Praze vyvíjejí dva typy DNA molekul, které lze v budoucnu využít pro vývoj nových testů na přítomnost různých virů nebo bakterií. Upravená DNA dokáže fungovat jako senzor a nacházet molekuly specifické pro různá onemocnění. Děje se tak prostřednictvím světelného záření nebo barvy. O výzkumu informoval v tiskové zprávě Ústav organické chemie a biochemie Akademie věd ČR.

Vědci využili techniku takzvané řízené evoluce k objevu nových molekul. Metoda spočívá ve vytvoření velké knihovny obsahující obvykle několik miliard náhodných sekvencí DNA nebo RNA. Cílem je pak objevit mezi nimi takové, které by umožnily nukleové kyselině obsažené v DNA nebo RNA fungovat jako enzym se schopností prodokovat světlo nebo barvu.

Mimo jiné odborníci našli způsob, jak přeměnit tyto molekuly na senzory, které se aktivují pouze v přítomnosti určité cílové molekuly, tedy například nějakého viru nebo bakterie. Jeden senzor pak dokonce úspěšně použili v praxi, konkrétně k detekci látek z viru SARS-CoV-2. Další senzory by měly v budoucnu posloužit k určení specifických nemocí.

Nová kontrastní látka využitelná v lékařství

Čeští vědci se podíleli na vývoji kontrastní látky, kterou lze využít zároveň u dvou lékařských zobrazovacích metod jako magnetická rezonance (MRI) a pozitronová emisní tomografie (PET). Objev může pomoci zlepšit diagnostiku a následnou léčbu primárně u ledvin a nádorů. Informoval o tom Ústav organické chemie a biochemie (ÚOCHB) Akademie věd ČR v tiskové zprávě. Kombinace magnetické rezonance a pozitronové emisní tomografie podle odborníků umožňuje zdokonalení dosavadních zobrazovacích metod v medicíně. „Předchozí pokusy o vytvoření PET/MRI kontrastních látek se soustředily na výrobu složitých molekul, náročných na přípravu a s úzkým rozsahem použití. My jsme na to šli opačně. Navrhli jsme molekulu, jejíž aplikace je jednoduchá a široká a radiologové ji intuitivně pochopí. Má všechny příznivé vlastnosti současných MRI kontrastních látek a zároveň poskytuje PET signál,“ uvedl Miloslav Polášek z ústavu. To podle vědce přidává zcela nový typ informace, zvyšuje přesnost a rozšiřuje možnosti diagnostiky.

Plzeňská Škoda JS a dostavba Dukovan

Plzeňská Škoda JS, výrobce a dodavatel zařízení pro jadernou energetiku, chce při dostavbě JE Dukovany korejskou společností KHNP zapojit co nejvíc svých výrobních, inženýringových i servisních kapacit. Pro oba uchazeče tendru zpracovala nabídky na dodávky konkrétních zařízení. Má ale také ambice i v montáži a spouštění dílčích provozních souborů, koordinaci montáží či projektování. Další plzeňská společnost, Doosan Škoda Power, uvedla, že bude dodavatelem turbíny pro nové dva bloky v Dukovanech.

Korejská společnost Korea Hydro & Nuclear Power (KHNP), která zvítězila v tendru na výstavbu jaderných bloků v České republice, není podle americké společnosti Westinghouse Electric oprávněna používat technologii reaktoru, kterou Česku v tendru nabídla. Američané ko-

rejskou firmu viní z nedodržování amerických pravidel pro kontrolu vývozu a chtějí se kvůli tomu právně bránit. Westinghouse, který měl o stavbu bloku v Česku také zájem, to sdělil ČTK. KHNP uvedla, že má ohledně práva na používání technologie rozdílný názor, firma deklarovala, že americká pravidla bude dodržovat. ČEZ ke sporu sdělil, že má od Korejců potvrzení o vlastnictví technologie.

Největší bateriové úložiště v ČR

Skupina Decci vybudovala u Vraňan na Mělnicku hybridní zdroj energie, jehož součástí je největší bateriové úložiště v Česku. Výstavba zařízení, které má přispívat ke stabilizaci přenosové soustavy, trvala přes jeden rok a vyšla na miliardu korun. Nyní bude hybridní zdroj v trvalém provozu, řekla ČTK při představení pro média ředitelka skupiny Decci Darina Merdassi.

Zařízení kombinuje dvě technologie, a to plynové spalovací turbíny technicky odvozené od leteckých motorů s celkovým výkonem 32,4 megawattů a bateriové úložiště, které je s výkonem 20 megawattů a kapacitou 22 megawatt hodin největší v ČR. Koncept hybridního zdroje experti vyvinuli s cílem posílit energetickou bezpečnost ČR a podpořit dekarbonizaci české energetiky.

Zařízení není podle Merdassi určené na výrobu energie, ale na poskytování služeb pro Českou energetickou přenosovou soustavu (ČEPS). Zdroj na ploše jednoho hektaru je navržený tak, aby bylo možné v případě potřeby navýšit jeho kapacitu nebo ho jednoduše rozšířit o další podobné systémy.

Bezpečnost výzkumu na českých univerzitách

České vysoké školy budou muset ve výročních zprávách uvádět, jak chrání svůj výzkum před zneužitím ze zahraničí a před špionáží. Vyplývá to z materiálů, které ministerstvo školství před prázdninami zveřejnilo na svém webu. V nich univerzitám doporučuje, aby si nastavily pravidla třeba pro zahraniční spolupráci při cestách svých akademiků do rizikových zemí. Vysoké školy, které oslovil Český rozhlas, už připravují nová interní pravidla a také školení pro cesty akademiků do zahraničí. Na rizikové aktivity v akademickém prostředí hlavně ze strany Číny opakovaně upozorňuje Bezpečnostní informační služba.

Studentka architektury pěstuje na střeše liberecké univerzity salát

Studentka architektury Tereza Nalezená proměnila střechu jedné z budov Technické univerzity v Liberci (TUL) v hydroponickou farmu. V živném roztoku tam pěstuje salát. Pilotní projekt v areálu kampusu má ukázat, jak lze využít střechy továren, skladů a supermarketů a ověřit ekonomický potenciál záměru. Hydroponické pěstování zeleniny navíc může až o 20 stupňů Celsia prostředí střechy ochladit, řekl ČTK mluvčí univerzity Adam Pluhař.

Projekt „Salát na střeše“ zvítězil loni v 9. ročníku soutěže Start-up TUL 2023 v konkurenci dalších čtyřadvaceti projektů. Nalezená teď s kolegy z fakulty architektury a hospodářské fakulty pěstování testuje. Jak sama říká, není „zelená aktivistka“, ale každý rok se v České republice postaví jeden milión metrů čtverečních čistě plochy hal.

K tomu navíc vznikne třikrát větší zaasfaltované okolí. Česko tak přichází nejen o půdu, ale i o vodu, která se nemůže vsakovat.

„Naše malá farma má velikost čtyř parkovacích stání, ale i tak dokáže vyprodukovat až 1 000 rostlin – salátů, bylinek – měsíčně. Na univerzitní střeše se zatím nejvíc daří salátu, který přežil liberecká krupobití, vichry i vlny veder,“ dodala studentka, která zeleninou zásobuje okolní kavárny, dům seniorů, zamířit chce na farmářský trh.

Nové látky snižující chuť k jídlu

Vědci z pražského Ústavu organické chemie a biochemie (ÚOCHB) vyvinuli nové molekuly, které snižují chuť k jídlu. Chrání také mozek před Alzheimerovou chorobou. Ústav o tom informoval v tiskové zprávě. Jeho odborníci teď zjišťují, proč látka tímto způsobem působí a jak se do mozku dostává.

Vědci z týmu Lenky Maletínské z ÚOCHB vyvinuli novou látku odvozenou od takzvaného neuropeptidu CART, který se přirozeně nachází v mozku a reguluje příjem potravy. V ÚOCHB vznikla jeho modifikovaná verze, která potlačuje chuť k jídlu a chrání mozek, protože snižuje hromadění proteinu Tau spojeného s rozvojem Alzheimerovy choroby. „Máme v rukou potenciálně úspěšný antiobezitní lék, který, zdá se, také snižuje riziko Alzheimerovy choroby. Abychom tento potenciál dokázali rozvinout naplno, je třeba vědět, proč látka působí právě tímto způsobem. Pokud ovšem chceme popsat mechanismus účinku, musíme nejdříve rozklíčovat, jak se peptid do mozku dostává. Víme, že funguje, co zbývá, je najít ty správné receptory,“ uvedla autorka aktuální studie z ÚOCHB Andrea Pačesová.

Simulátor letecké bitvy z roku 1944

Studenti a pedagogové ateliéru Game Design Fakulty multimediálních komunikací Zlínské univerzity vytvořili simulátor, díky němuž lidé zažijí leteckou bitvu nad Bílými Karpáty z roku 1944. ČTK to sdělila mluvčí univerzity Petra Svěráková. Simulátor se veřejnosti představil 31. srpna v městském muzeu ve Slavičíně na Zlínsku. Půjde o jednu z akcí, kterou si město připomene 80. výročí letecké bitvy.

Návštěvníci muzea se díky virtuální realitě budou moci vžít do role posádky bombardéru. „Uslyší intenzitu střelby protiletadlové obrany, budou muset odrazit útok stíhaček a zažijí také shození leteckých bomb,“ uvedla mluvčí.

Francouzské vyznamenání pro sklárnu Moser

Společnost Moser slaví významné ocenění. Její mistr sklář Zdeněk Drobný převzal při ceremonii z rukou francouzského velvyslance v České republice rytířský Řád umění a literatury. Titul, který uděluje Ministerstvo kultury Francie, putuje do karlovarské sklárny již podruhé. Stejný měl doposud jen jeden jediný sklář v České republice. V roce 2020 ho obdržel mistr rytec Tomáš Lesser. V souvislosti s rytířským titulem Moser představuje novinku, limitovanou edici vázy Era. Druhý rytířský titul je pro sklárnu obrovským úspěchem, vyjádřením uznání řemeslnému a uměleckému mistrovství jejích sklářů. Potvrzuje její unikátní postavení mezi světovými sklárnami a také oprávněnost zařazení do prestižní francouzské asociace Comité Colbert, která si kla-

Sklář Zdeněk Drobný (vpravo) při převzetí rytířského Řádu umění a literatury od francouzského velvyslance Stéphane Crouzata

de za cíl udržet a rozvíjet tradiční rukodělnou výrobu luxusních výrobků. Společnost Moser je jedinou českou firmou, která je jejím členem.

Udělením prestižního francouzského řádu se Zdeněk Drobný zařadil mezi významné osobnosti, jakými jsou například prezident a dramatik Václav Havel, filmový režisér Jiří Menzel, spisovatel Bohumil Hrabal. Ze zahraničních osobností získali stejné ocenění například také herci Sean Connery, Clint Eastwood, Bruce Willis a George Clooney, herečky Audrey Hepburn a Meryl Streep, zpěváci a hudebníci Bono, David Bowie a Bob Dylan, spisovatelé Ray Bradbury a Paulo Coelho či režisér a scenárista Tim Burton.

Sklář Zdeněk Drobný strávil celý svůj profesní život, více než půlstoletí, v karlovarském podniku Moser. Největšího ocenění se ale dočkal až v důchodu, do kterého odešel předloni. Jako své celoživotní dílo Drobný vnímá vázu Hruška. Je dosud jediným sklářem, který ji dokázal vyfoukat. Za výrobkem stojí designér Lukáš Jabůrek. „Hruška je mým nejnáročnějším a největším dílem. Kvůli ní se musejí koupit i silnější píšťaly, protože původní, které jsme měli po našich mistrech, to neunesly a ohnuly se,“ vzpomíná Drobný. Svoji první sklářskou práci vytvořil před jednapadesáti lety. Vybavuje si to, jako by to bylo dneska. „Tehdy jsem ještě hrál s kluky fotbal. Přišel jsem do fabriky a mistr si mě zavolal. Nalepil mi barvu na špičku železné tyče a já si musel sednout na bobek a před ohněm ohřívát konec, aby se roztavil a mohl se nastříhnout. Připadal jsem si neskutečně důležitě,“ vypráví. Práce se sklem ho fascinovala natolik, že do práce chodil i o víkendech a zkoušel si s kamarády staré techniky.

Novým učňům, kteří s oborem začínají, doporučuje experimentovat. Zároveň ale mají být pokorní a naslouchat. „Měli by sledovat všechny ostatní skláře, protože každý má trochu jinou techniku a pozorováním si učňové najdou vlastní cestu. Viděl jsem mistra, který řekl učňům, ať neblbnou, protože se snažili vyfouknout skleničku nosem. Mně se to líbilo. Je to nápad, a když se nebude zkoušet, nic nového se neudělá,“ míní.

„Když jsem se dozvěděl, že dostanu rytířský řád, vrátil jsem se po dvou letech v důchodu na huť, abych pro radost z ocenění vyfoukl u sklářské pece novou vázu. Bylo to pro mě velkým potěšením,“ dodal nositel rytířského řádu Zdeněk Drobný.

Design vázy navrhl umělecký ředitel sklárny Moser a Grand designér roku 2023 Jan Plecháč: „Toužil jsem

vytvořit něco zcela unikátního. Díky tomu, že se Zdeněk Drobny vrátil na huť, jsem mohl zúročit jeho obdivuhodné dovednosti, jeho pochopení skla. Povolal jsem ty nejlepší brusiče, spojil jejich mistrovské schopnosti a vášně, kterou jsme společně vnesli do této jedinečné výzvy. Byla to symbióza mistrovství a inspirace, která dala naší váze život.“

Vázu Era sklárna vyrábí ve třech barevných variantách – čistý křišťál, křišťál vrstvený alexandritem a podjímaný křišťál s třibarevným jádrem (aurora, ametyst a růžová). Třibarevné jádro je pro Moser naprosto výjimečné. Díky němu je každá váza unikátní, žádná jiná není úplně stejná, protože na každé ulpělo jiné množství barev a na každé se jinak prolínají.

Výročí prvního českého klubu fotografů-amatérů

19. srpna slaví výročí světová i česká fotografie. Před 185 lety byl v Paříži slavnostně předán vynález daguerrotypie k volnému použití celému světu a před 135 lety byl v Praze založen první klub fotografů amatérů v Čechách. V roce 1902 se klub rozdělil na český a německý. Klub se zaměřoval na uměleckou hodnotu fotografie. Spolupracoval s vynikajícími fotografy té doby, jako byli mimo jiné V. J. Buřka, F. Drtikol nebo Čechoameričan D. J. Růžička. V klubu začínal i Josef Sudek. Klubu se podařilo uchovávat po celou dobu své existence značnou část písemných dokumentů a sbírku fotografií. Od roku 2001 jsou tyto cenné připomínky historie uloženy v depozitářích Národního archivu ČR.

Zemřel literární historik Jiří Opelík

V noci na sobotu 3. srpna 2024 zemřel ve věku třiadvaceti let významný český literární historik, kritik, lexikograf a editor Jiří Opelík.

Jiří Opelík studoval češtinu a němčinu na Univerzitě Palackého, byl žákem také Oldřicha Králíka a Pavla Trosta, absolvoval roku 1955 diplomovou práci *Zakarpatské dílo Ivana Olbrachta*. Poté byl asistentem na katedře bohemistiky v Olomouci a zároveň dva roky musel nuceně pracovat jako pomocný dělník ve slévárně. Titul kandidát věd získal za práci *Románové dílo Václava Řezáče*. V roce 1992 se habilitoval na Filozofické fakultě Univerzity Palackého monografií *Josef Čapek*.

Od roku 1954 publikoval své kritiky, články a studie v mnoha časopisech, pracoval v Ústavu pro českou literaturu v Praze, později začal též redigovat, pravidelně přispíval do *Zpravodaje Společnosti bratří Čapků*. Napsal mnoho předmluv a doslovů k českým dílům 20. století, kterými se celoživotně zabýval. Již na počátku své kariéry se etabloval jako lexikograf svým autorským a redakčním podílem na *Slovníku českých spisovatelů*. Věnoval se studiu některých autorů, obzvláště Olbrachta, Závady, Kainara, Mikuláška, Skácela, Strnadela, Kundery a Vaculíka.

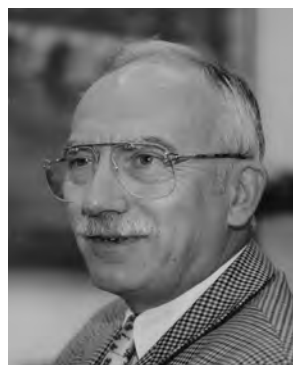
Po počátku normalizace se vzdal literární kritiky a věnoval se literární historii, lexikografii a ediční činnosti. Podílel

se spolu s J. Slavíkem na *Lexikonu české literatury*. V Opelíkově díle dominuje zájem o dílo bratří Čapků, vyniká jeho ediční počin výboru z literárněvědných prací Oldřicha Králíka (*Osvobozená slova*) a soubor poezie Jana Skácela.

Jiří Opelík byl jedním z vůdčích oponentů Ladislava Štolla. Tento nový proud v české kritice umožnil rozvoj méně dogmatické literatury, protože díky jejich činnosti došlo k oslabení moci Ladislava Štolla.

Ladislav Štoll (26. 6. 1902, Jablonec nad Nisou – 6. 1. 1981, Praha) byl český marxistický literární kritik, představitel stalinistického (ždanovského) pojetí teorie umění, československý politik Komunistické strany Československa, poúnorový poslanec Národního shromáždění ČSR a ministr vlád Československa.

Zemřel ekonom Karel Dyba

Karel Dyba (21. 10. 1940, Prostějov – 22. 7. 2024) byl významný český ekonom, v devadesátých letech politik ODS a ministr vlád České republiky, v letech 2007-2012 stálý představitel ČR při OECD.

V letech 1964-1971 působil jako pedagog na Vysoké škole ekonomické v Praze. V letech 1968-1970 absolvoval studium v Kanadě.

Od roku 1972 byl zaměstnancem Ekonomického ústavu ČSAV a od roku 1984 Prognostického ústavu ČSAV. Roku 1973 získal titul kandidát věd. Publikoval odborné studie. V roce 1980 vydal monografii *Československé vnější ekonomické vztahy*.

V letech 1990-1992 byl ministrem bez portfeje v české vládě Petra Pitharta (v rámci československé federace). Od roku 1990 rovněž zastával post ředitele Ekonomického ústavu ČSAV a až do roku 1996 byl i prezidentem České ekonomické asociace. V Pithartově vládě patřil mezi nemnoho ministrů, kteří od roku 1991 zastupovali nově vzniklou Občanskou demokratickou stranu. Vládní křeslo si udržel i po roce 1992, kdy v letech 1992-1996 zasedal v první vládě Václava Klause coby ministr pro hospodářskou politiku a rozvoj (z tohoto později zrušeného resortu se pak vyvinulo ministerstvo pro místní rozvoj).

Ve volbách roku 1992 byl zvolen za ODS (respektive za koalici ODS-KDS) do české části Sněmovny národů (volební obvod Západočeský kraj). Ve Federálním shromáždění setrval do zániku Československa v prosinci 1992. Ve volbách v roce 1996 neúspěšně kandidoval do Senátu za senátní obvod č. 35 – Jablonec nad Nisou jako kandidát ODS.

Od roku 1997 byl soukromým konzultantem v oblasti ekonomického poradenství. Zároveň v letech 1997-1998 byl členem dozorcích rad Komerční banky a Českých radiokomunikací. V říjnu 2007 se stal velvyslancem – stálým představitelem ČR při OECD. Téhož roku se na VŠE v Praze stal profesorem. Od roku 2009 působil na katedře hospodářské a sociální politiky Národohospodářské fakulty VŠE v Praze. Jeho bratr byl fotbalista Pavel Dyba.

„Směl jsem se od něj jako mladíček učit v časech vlády Petra Pitharta. Byl to výborný ekonom, gentleman aristo-

kratického stříhu, laskavý člověk a dobrý tenista. Ať odpovídá v pokoji, čest jeho památce," napsal bývalý ministr financí Miroslav Kalousek.

Kdo byl Pavel Kantorek?

Většinou byl známý jako kreslíř vtípů. Kolik lidí ale vědělo, čím se hlavně zabýval a kde žil? Prof. RNDr. Pavel Kantorek, Ph.D. (17. 5. 1942, Olomouc – 3. 8. 2017, Toronto, Kanada) byl český přírodovědec, profesor fyzikálních věd na Ryerson University v Torontu. Zabýval se teorií relativity a kosmologie. Přednášel také teorii elektromagnetických polí, v osmdesátých a devadesátých letech se podílel na vývoji optických vláken, laserové technologie a zabýval se například i holografií a systémem holografického záznamu na CD.

Pavel Kantorek po gymnáziu vystudoval fyziku na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Na podzim roku 1968, ještě před ukončením kandidatury v Ústavu přístrojové techniky ČSAV, emigroval do Kanady. V České republice je stále známý též jako úžasný a originální autor kreslených vtípů a povídek, zejména se zvířecí a vědeckou tematikou. Mnohé z nich vydal knižně, řada byla publikována na stránkách časopisu *Vesmír*. Jeho svérázný myši, kočky, slepice, ptáky nebo žáby znali nejen čtenáři humoristického týdeníku *Dikobraz*, kde od roku 1964 do roku 1968 publikoval. Jeho kreslené vtipy reagovaly i na okupaci ČR v srpnu 1968.

Kreslené vtipy Pavla Kantorka, kterých nakreslil za svůj život několik tisíc, vycházely časopisecky i knižně v Kanadě, USA, Švýcarsku, Německu, Itálii a v dalších zemích. Za vtipy s kresbami koček, myši, slepic či žab často schovával i politický podtext.

Po jeho emigraci v roce 1968 jeho kresby oficiálně nesměly být v Československu publikovány, obrat nastal až po roce 1989.

Po roce 1989 Pavel Kantorek Českou republiku pravidelně navštěvoval. Zemřel roku 2017 v Kanadě ve věku pětasedmdesáti let.

A malá zajímavost – sestřenicí Pavla Kantorka je herečka Miriam Kantorková. (mk)

VZPOMÍNKA

Benedikt Roezl

Na Karlově náměstí v Praze poblíž tzv. Faustova domu stojí socha muže v klobouku. V rukou má knihu a bronzovou květinu. U něj sedí indiánský chlapec s mačetou v ruce. Málokdo tuší, že je to český botanik Benedikt Roezl.

Pomník botaniku Benediktu Roetzlovi dal postavit mezinárodní komitét ustavený po jeho smrti, který poskytl finanční prostředky. Trvalo třináct let, než pražští radní pod tlakem zahraniční veřejnosti souhlasili s umístěním pomníku v jižní části Karlova náměstí poblíž tzv. Faustova domu. Bronzové sousoší Benedikta Roetzla vytvořili sochaři Gustav Zoula (socha B. Roetzla v pískovci) a Čeněk Vosmík. Autorem architektonického návrhu pomníku byl Eduard Sochor.

Benedikt Roezl (13. 8. 1824, Horoměřice u Prahy – 14. 10. 1885 Praha-Smíchov) byl český cestovatel, zahradník a sběratel rostlin. Je snad nejznámějším sběratelem

exotických rostlin, především orchidejí, své doby. Řada z nich byla pojmenována jím samým, nebo jeho jménem.

Benedikt Roezl objevil mnoho druhů orchidejí, které ze světa posílal do evropských botanických zahrad. Ale i kaktusy a dalších druhů rozmanitých rostlin i stromů. Vynalezl nové pěstitelské metody a založil první zahradnický spolek v Čechách.

Roezl se narodil v rodině správce premonstrátského klášterního zahradnictví v Horoměřicích u Prahy. Vyučil se u otce, potom studoval ve službách šlechtické rodiny Thunů v Děčíně. Učitelem se mu zde stal tehdy nejvýznamnějším pěstitelem exotických rostlin v Čechách – Franz Josst. Po tři roky se pod jeho vedením Roezl učil pěstovat a starat se o mnoho druhů exotických rostlin. Nejvíce ho však očarovaly orchideje, jimž zůstal celý svůj život věrný.

Po vyučení trávícím tři roky z děčínských zahrad odešel, aby následně pracoval v několika významných evropských zahradách v Haliči, v Telči a ve Vídni. V roce 1846 byl přijat v obchodním zahradnictví Louise van Houtte v belgickém Gentu. V březnu roku 1854 odplul z holandského přístavu Vlissingen do New Orleansu. Procestoval celou Střední Ameriku, Mexiko, Spojené státy a Kanadu, jel do Venezuely a Peru, dlouho pobýval na Kubě. Ze všech zemí posílal do Evropy květiny a nejrůznější druhy rostlin, některé do té doby i zcela neznámé. Jeho zálibou se staly orchideje. Pak se vrátil do Evropy a za necelý rok odjel do Ameriky znovu.

Prý měl fenomenální paměť, uměl osm jazyků a vynalezl umělé osvětlení, které urychlovalo růst rostlin. Na svých cestách zažil mnoho dobrodružství. Přepadli ho, několikrát okradli, zažil povodně, potopení lodi i výbuch sopky. Přišel o levou ruku. V cikojrajných končinách zakládal plantáže a zkoušel nové metody. Celkem objevil více než 800 druhů kvetoucích rostlin a stromů a více než stovka nese jeho jméno. A díky Benediktu Roetzlovi je v Čechách i vánoční hvězda.

Po padesátce se Roezl vrátil do Prahy a usadil se na Smíchově, ve vlastním domě, ve kterém si zřídil obchod semen a rostlinami, které mu z Ameriky posílali příbuzní.

Na 1. mezinárodní zahradnické výstavě v Petrohradě v roce 1879 obdržel Benedikt Roezl medaili Za zásluhu v zahradnictví. V lednu roku 1880 založilo čtyřicet zahradníků Spolek uměleckých zahradníků Flora. Předsedou byl zvolen Roezl. Stal se také členem Zemského ovocnického spolku a Společnosti pro zvelebování zahradnictví v Čechách. Prvního března roku 1883 vyšlo první číslo časopisu *Flora*. Benedikt Roezl byl jeho vydavatelem a v prvních dvou ročnících uveřejnil na pokračování své cestopisné vzpomínky.

Uznání a poct se Benediktu Roetzlovi dostalo v prosinci roku 1884 na botanicko-zahradnické výstavě v Petrohradě. Na výstavě byl jednak porotcem, jednak jej ruský car ocenil Řádem sv. Stanislava. K udělení této pocty blahopřáli Benediktu Roetzlovi jeho přátelé a obchodní partneři z Evropy i Ameriky. V Čechách se Roetzlovi dostalo pocty po jeho návratu z Petrohradu. Spolek Flora uspořádal na jeho počest slavnostní večeři, na níž byl Roetzlovi předán vavřínový věnec s trikolórou. Slavnostních proslovů se ujali významní zahradní architekt František Josef Thomayer a zahradnický spisovatel Martin Fulín.

Přátelé a známí v Americe mu říkali don Benito. Roezl zemřel v Praze 14. října 1885 v jednašedesáti letech.

Vojtěch Náprstek, původním německým jménem Adalbert Fingerhut, též známý jako Vojta Náprstek (17. 4. 1826, Praha – 2. 9. 1894, Praha)

Vojta Náprstek byl vlastenec a propagátor ženské vzdělanosti, mecenáš českých světoběžníků a také zakladatel etnografického muzea. To existuje dodnes a nese jeho jméno: Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur. Náprstek, který v roce 1888 stál také u vzniku Klubu českých turistů, zaujímá čestné místo v dějinách českého cestovatelství.

V roce 1862 založil České průmyslové muzeum (dnešní Náprstkovo muzeum), kam do sbírek přispívali například cestovatelé Emil Holub, Josef Kořenský, Enrique Stanko Vráz, zoolog Antonín Frič, jazykovědec Bedřich Hrozný či básník Julius Zeyer. Náprstek byl zakládajícím členem Sokola, Hlaholu, Umělecké besedy i Amerického klubu dam. Ten se stal centrem soudobého emancipačního hnutí a Náprstek byl také první, kdo českým dámám představil první šicí stroj dovezený do Čech, první pračku a další vynálezy. Členky Amerického klubu rovněž nadšeně podporovaly turistiku a výlety, což nakonec v roce 1888 Náprstka společně s několika přáteli přivedlo k založení Klubu českých turistů. Na jeho počest se nejstarší dosud existující značená turistická trasa z Berouna na Karlštejn jmenuje Cesta Vojty Náprstka.

Vojta Náprstek se ale nevěnoval jen muzeu a spolkům. V roce 1864 byl zvolen poslancem českého zemského sněmu, avšak záhy se přiklonil ke komunální politice. Byl dlouholetým váženým členem pražského městského zastupitelstva, jedenáct let působil jako městský rada. Jeho vášeň pro všechno moderní nakonec šla doslova až za hrob, protože si jako jeden z prvních Čechů přál být zpopelněn. Urna je uložena v Náprstkově muzeu v Praze.

Tomáš Baťa ml., Tomáš Jan Baťa, anglicky Thomas John Bata (17. 9. 1914, Praha – 1. 9. 2008, Toronto, Kanada) Tomáš Baťa mladší byl český podnikatel, syn zakladatele firmy Baťa Tomáše Bati.

V roce 1939 odjel Tomáš Baťa ml. přes USA do Kanady, kde založil výrobní jednotku a město Batawa. V únoru 1942 se stal kanadským občanem, sloužil i jako kapitán v kanadské armádě, v roce 1999 mu byla udělena čestná hodnost plukovníka pluku Hastings & Prince Edward. Aktivně se zapojil do boje proti fašismu, přičemž továrna v Batavě vyráběla zbraně pro spojenecké armády. Po roce 1945 konsolidoval válkou postiženou firmu, již bez Zlína, který byl znárodněn v roce 1945, přičemž firma přišla o své podnikání i v Polsku, Maďarsku, Rumunsku, Německu a Jugoslávii, což činilo 2/3 základního jmění. Výroba klesla z 89 miliónů párů (1938) na 23 miliónů párů (1945). Při další expanzi firmy Baťa ve světě se orientoval na zakládání nových menších výrobních jednotek a obchodů s jasnou baťovskou myšlenkou synergie zvyšující životní standard obyvatelstva.

Řízení firmy Bata Shoe Organization (BSO) s více než stovkou závodů v desítkách zemí světa přesunul v roce 1964 z Batawy do kanadského Toronta. Dlouhé roky vedl spory o část majetku firmy se svým strýcem Janem A. Baťou. Soudy jednoznačně tento majetek přiřkly Tomáši J. Baťovi. V roce 1984 předal vedení BSO do rukou svého syna Thomase G. Bati.

Od roku 1960 byl aktivní v Mezinárodní hospodářské komoře a Poradním výboru pro obchod a průmysl při OECD. Byl také členem správní rady Canadian Pacific Airlines a IBM.

Jednoznačně podpořil vítězství sametové revoluce, když v prosinci 1989 přijel do Prahy a Zlína, kde promluvil k tisícům občanů. Byl vnímán jako symbol úspěchu. V roce 1992, po složitých jednáních na úrovni vlády, obnovil podnikání firmy Baťa v Československu.

Tomáš Baťa ml. se stal zakladatelem mezinárodní neziskové vzdělávací organizace Junior Achievement v Československu. Cílem byla výchova a vzdělávání mladých podnikatelů. Byl členem její správní rady a ambasadorem pro Česko a Slovensko.

V roce 1990 vydal v Torontu své paměti, které pak byly v roce 1991 vydány v pražském vydavatelství Melantrich.

V roce 1998 založil Nadaci Tomáše Bati a pro její činnost nechal zrekonstruovat rodinnou vilu ve Zlíně. Formuloval její poslání: „Podporou kultury, vzdělání a mládeže rozvíjet hodnoty společnosti a podnikatelského ducha, díky kterému se stalo jméno Baťa slavným.“ Nadace nejenže dnes podporuje rozvoj mladých lidí, ale stala se také nositelem a aktivním šířitelem baťovského odkazu.

Tomáš Baťa mladší se aktivně věnoval povznesení podnikatelské vzdělanosti a kultury v ČR a na Slovensku a zejména ve zlínském regionu. Významně se podílel na založení a rozvoji zlínské univerzity, které propůjčil jméno svého otce Tomáše Bati a od počátku stál v čele její správní rady.

Josef Vavroušek (15. 9. 1944 – 18. 3. 1995)

Josef Vavroušek byl ekolog, publicista a politik. Vystudoval na strojní fakultě ČVUT ekonomickou specializaci s matematickým zaměřením, během studií byl šéfredaktorem časopisu *Buchar*. V roce 1962 byl soustružníkem v ČKD. V roce 1968 se zúčastnil expedice do proslulé gabonské polní nemocnice, kterou v Lambaréné založil Albert Schweitzer. Od sedmdesátých let 20. století byl Vavroušek součástí ekologického hnutí. Od roku 1975 působil jako systémový analytik Výzkumného ústavu pro vědecký rozvoj v Praze. Dva roky vykonával funkci ministra životního prostředí ČSFR. Až do své tragické smrti vyučoval na univerzitě a pracoval v nevládním sektoru.

Po listopadu 1989 využil svých zkušeností z Kruhu nezávislé inteligence a podílel se na vzniku Občanského fóra. V červnu 1991 zorganizoval první celoevropskou konferenci ministrů životního prostředí (Dobříš). Založil Společnost pro trvale udržitelný život, přednášel na vysokých školách. Na jaře 1994 v USA přednesl dvaadvacet přednášek na univerzitách, vědeckých ústavech i státních institucích. Za svůj život publikoval pět knih, čtyřicet studií a asi 150 odborných článků, především z oblasti kybernetiky, teorie systémů, teorie rozhodování a péče o životní prostředí.

Josef Vavroušek získal za svůj přínos řadu ocenění. Od roku 1996 se začala udělovat Cena Josefa Vavrouška na Vavrouškovu památku, jejímž smyslem je ocenit konkrétní činy pro zdravé životní prostředí a udržitelný rozvoj. Cenu uděluje Nadace Partnerství.

Josef Vavroušek zahynul 18. března 1995 spolu se svojí dvacetiletou dcerou Petrou při pádu laviny v tatranské dolině Parichvost na Slovensku. Vavroušek miloval hory a byl vášnivým horolezcem, který slezl Alpy, Dolomity, Kavkaz a Kilimandžáro.

26. 9. 1879, před 145, lety byly **Královské Vinohrady** jako první pražské předměstí **povýšeny na město**.

18. 9. 1889, před 135 lety, bylo uskutečněno **první mezi-městské telefonní spojení mezi Prahou a Vídní**.

11. 9. 1919, před 105 lety, se narodil **Ota Šik**, ekonom, jeden z hlavních autorů národohospodářské reformy šedesátých let († 22. 8. 2004).

1. 9. 1959, před 65 lety, byly na Pražském hradě **zpřístupněny zahrady Rajska a Na Valech**.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ & PŘÍRODA

Český projekt na ochranu velkých šelem získal evropské ocenění

Dobrovolnická iniciativa Vlčí a Rysí hlídky, která se zaměřuje na ochranu vlků, rysů a medvědů, získala evropskou cenu The European Union's Citizen Science Prize 2024. V projektu od skupiny Hnutí Duha Šelmy se dobrovolníci snaží ochraňovat tato zvířata více než dvacet let. Iniciativa zároveň podporuje jejich soužití s lidmi a přináší vědecké poznatky. Informovalo o tom Hnutí Duha v tiskové zprávě. Podle něj se doposud jinému českému projektu nepovedlo v soutěži uspět.

„Monitorovací program pro tři velké druhy šelem – vlky, rysy a medvědy – zapojuje mnoha způsoby místní komunity a poskytuje významné vědecké výsledky už od roku 2002. Také jeho modely komunikace a zapojení jej označují za pozoruhodný příklad toho, jak sdružit různé skupiny, jako jsou místní nadšenci do přírody, umělci, studenti nebo lovci,“ uvedla komise, která projekt ocenila.

Rekordní počet tenkozobců opačných na Mlýnském rybníku u Lednice

Osmatřicet párů tenkozobců opačných letos zahrnulo na Mlýnském rybníku u Lednice. Podle Agentury pro ochranu přírody a krajiny (AOPK) je to nejvíce za dobu sledování v národní přírodní rezervaci Lednické rybníky. Agentura každoročně jeden z rybníků v rezervaci částečně letní. Letos šlo o Mlýnský rybník. „Bylo to opravdu neuvěřitelné. Mlýnský rybník připomínal stepní jezera v severním Rakousku, kam se za pozorování ptáků sjíždějí ornitologové z celé Evropy,“ uvedl Vlastimil Sajfrt z agentury.

Nejen ornitologové si však přišli na své. Ve vypuštěném rybníce se vytvořilo vzácné rostlinné společenstvo obnažených den teplých oblastí včetně slanomilných druhů typických pro Lednickou rybníční soustavu. Jeden z nich, solenka Valerandova, vytvořil na Mlýnském rybníce početně nejbohatší populaci v historii. Letošní rok je i ve znamení prvonálezu pro tento rybník, kdy se tu poprvé podařilo najít ostřici šáchorovitou.

Tenkozobci opační patří mezi kriticky ohrožený druh ptáků. Dlouhokřídlý pták je rozšířený v Evropě a v Asii. Je částečně tažný. Většinou migruje do severní Afriky, jižní Evropy nebo jižní Asie. Například ve Španělsku či Anglii, kde je příznivé klima, se vyskytuje celoročně. V České republice pobývá od dubna do září.

Tenkozobec opačný patří mezi kriticky ohrožené druhy ptáků

Madagaskarské šelmy fosy v ZOO Praha

Pražská zoologická zahrada má nově vzácné šelmy fosy. Samce a samičku mohou návštěvníci vidět v pavilónu šelem a plazů. Zatím jsou zvířata v oddělených výběžích, v budoucnu by měli tvořit chovný pár. ZOO Praha to uvedla v tiskové zprávě. Fosy žijí v přírodě pouze na africkém Madagaskaru, jsou tedy takzvaným endemickým druhem. Tato největší šelma Madagaskaru je podobná pumě. Šelmy jsou podle chovatelů přizpůsobené životu na stromech, díky své neuvěřitelné pohyblivosti a ohebnosti dokážou šplhat i hlavou dolů. Jde o samotářská zvířata, která se s ostatními jedinci svého druhu setkávají na stromech v době páření. „Podle doporučení Evropského koordinátora chovného programu budeme samce a samici spojit až po dosažení pohlavní dospělosti. Mláďat bychom se tak mohli dočkat pravděpodobně za dva roky,“ uvedl kurátor savců pražské ZOO Pavel Brandl.

Olomoucká ZOO má vzácný přírůstek

V olomoucké ZOO se narodilo mládě urzona kanadského, který svým vzhledem připomíná dikobraza, s nímž bývá návštěvníky zoologické zahrady často zaměňován. Chov urzonů v zajetí je ale složitý. V celé Evropě se jich za posledních dvanáct měsíců zatím narodilo jen třináct, jak sdělila mluvčí zoologické zahrady na Svatém Kopečku Iveta Gronská.

Mládě urzona je sameček a podle ošetřovatelů velmi dobře prospívá. „Jedná se o 24. mládě urzona narozené v naší zoo za patnáct let chovu,“ uvedla zooložka Eliška Veselá. V přírodě nejsou urzoni ohroženi, ale v podmínkách zoologických zahrad se podle Veselé jedná o náročného tvora. Urzony vlastní třiatřicet zoologických zahrad v Evropě, které chovají celkem osmdesát těchto zvířat.

Urzoni obývají rozsáhlé oblasti severoamerického kontinentu od severního Mexika až po kanadskou tundru. Pohybují se po zemi, ale obratně šplhají i po stromech. Tělo urzonů je pokryté srstí s bodlinami, což budí dojem, že jde o stromového dikobraza. „Ve skutečnosti je spojuje to, že oba jsou hlodavci, ale blízká příbuznost mezi nimi není,“ podotkla Gronská.

Urzoni žijí spíše samotářsky a každý z nich má svou budku nebo úkryt. Samice rodí jedno mládě po březosti,

kteřá trvá zhruba 200 dnů. Potravou urzonů jsou různé větvičky, kůra, pupeny, listy, plody a v podmínkách ZOO především různé druhy zeleniny.

V době říje, která bývá na podzim, urzoni vydávají zvláštní zvuky, ježí své bodliny a točí se dokola. „Vypadá to, jako kdyby zpívali a tancovali. Bodliny jinak používají jen k obraně. Na konci každé je malý zpětný háček, takže zabodnutou bodlinu je těžké vytáhnout. Nejnebezpečnější je jejich krátký, ale silný a pichlavý ocas,“ dodala Gronská.

Olomoucká zoo patří k nejvyhledávanějším turistickým cílům v Olomouckém kraji. Na ploše 42 hektarů chová 1 828 zvířat v 387 druzích. Od města dostává zahrada příspěvek na svoji činnost, ale vlastními aktivitami si vydělá přibližně dvě třetiny částky potřebné na svůj provoz.

(mk)

ZOO Ostrava získala vzácné filipínské jelena

ZOO Ostrava představila návštěvníkům nový druh jelena, sambara skvrnitého, který se v přírodě vyskytuje pouze na dvou filipínských ostrovech. Pár tohoto vzácného kopytníka mohou lidé vidět ve výběhu pod restaurací Saola. ČTK to sdělila mluvčí ZOO Šárka Nováková.

Obě zvířata pocházejí z Německa a do Ostravy byla dovezena společně – čtrnáctiletý samec ze samčí skupiny z Opel ZOO Kronberg a dvouletá samice ze ZOO Landau.

Sambar skvrnitý žije pouze v lesích na ostrovech Negros a Panay na Filipínách. „V kohoutku měří okolo 70 centimetrů a je aktivní zejména v noci. Živí se především mladými listy, pupeny stromů a výhonky trav,“ uvedla mluvčí.

V pražské ZOO se narodil další luskoun

V pražské zoologické zahradě se narodilo další mládě luskouna krátkoocasého, který patří mezi kriticky ohrožená zvířata. Malý luskoun je sourozencem samice Šišky, která přišla na svět loni v únoru jako první mládě tohoto druhu odchované v Evropě, a je to samička, která dostala jméno Connie. Má hmotnost 141 gramů (bez pupečnicku) a jeho rodiči jsou opět samice Run Hou Tang a samec Guo Bao.

Druhé evropské mládě luskouna se narodilo podle ředitele pražské ZOO Miroslava Bobka o pět dnů později oproti termínu vypočítanému po zkušenosti s narozením Šišky. „Tomu odpovídá i to, že má vyšší hmotnost, je zřetelně vyspělejší a také aktivnější,“ řekl Bobek. Starší sestra Šiška, které je nyní rok a půl, už je zcela samostatná, váží čtyři kilogramy. Je hodně dravou, hladovou a podstatně aktivnější než její rodiče, kteří prospí 20 až 22 hodin denně.

Sloní samec Max z pražské ZOO v Antverpách

Sloní samec Max z pražské zoologické zahrady dorazil do ZOO v belgických Antverpách. Na síti X o tom informoval ředitel zahrady Miroslav Bobek. Do nového domova byl Max přesunut na doporučení koordinátora Evropského chovného programu (EEP) a stráví tam několik let. Osmiletý slon indický je první narozené a současně počaté sloní mládě v trojské zahradě. „Samozřejmě mám trochu smíšené pocity z toho, že Max je pryč, ale zkrátka to tak musí být. A Antverpy jsou velmi, velmi dobrá destinace,“ dodal Bobek.

Max se narodil 5. dubna 2016 Janitě, otcem byl Mekong. Jméno dostal po císaři Maxmiliánovi II. Habsburském, který měl na svém dvoře patrně prvního slona, jenž vstoupil na české území. Nyní je Max na prahu dospělosti, a proto koordinátor EEP doporučil přesunout ho. V Praze zůstával Max podle dřívějšího vyjádření kurátora savců Pavla Brandla výjimečně dlouho, a to zejména díky skvělému soužití s dospělým samcem Ankhorem.

Pražská ZOO chová slony od roku 1933, kdy z tehdejšího Cejlonu, dnešní Srí Lanky, přišel něco přes rok starý slon indický Baby.

Jasoň červenooký v Krkonoších

Desítky jedinců kriticky ohroženého druhu motýla jasoně červenookého přijaly za své předem připravené místo v Krkonoších. Ochránci přírody před nedávnem vypustili do volné přírody pětadesát samečků tohoto motýla, který se tak téměř po sto letech od svého vyhubení vrátil na území Čech. ČTK to řekl David Číp z ochranné skupiny JARO. Ochránáři místo vypuštění motýlů tají, aby předešli jejich případnému odchytu sběrateli. Každý motýl měl na křídlech fixou napsané číslo nejen proto, aby bylo jasné, jak dlouho se v lokalitě zdrží, ale i kvůli jeho ochraně. Pro možné sběratele jsou tak atraktivní motýli bezcenní.

„S výsledky projektu jsme zatím velmi spokojeni, i když víme, že to nejtěžší nás teprve čeká v dalších letech. Navrát jasoně červenookého do Krkonoš totiž začíná čím dál víc komplikovat změna klimatu. Jasoni červenookému coby ikoně horské přírody začíná být příliš teplo i ve slovenských a polských Karpatech nebo i v Alpách. Úbytek jasonů v těchto horách poslední roky dramaticky zrychluje,“ řekl Číp. O to větší význam proto má pokusit se zakládat pojistné populace těchto motýlů severněji od Alp. „Zrovna Krkonoše, coby ostrov tundry uprostřed střední Evropy, jsou k tomuto pokusu nejvhodnějším prostředím,“ řekl Číp.

V české krajině vysazeno 60 000 stromů

V roce 2023 se v české krajině díky agrolesnictví vysázelo 60 000 stromů. Pomáhají zlepšovat mikroklima, mírní klimatickou změnu a podporují biodiverzitu. Agrolesnictví kombinuje pěstování dřevin s pěstováním běžných zemědělských plodin nebo s chovem hospodářských zvířat na jednom pozemku. Výhody agrolesnictví a způsoby využití v praxi představil ministr zemědělství Marek Výborný (KDU-ČSL). Stromy poskytují stín a ochlazují vzduch, vzrostlé dřeviny mohou snížit teplotu v podrostu až o deset stupňů Celsia.

Ministerstvo zemědělství podporuje agrolesnictví prostřednictvím dotačního titulu. Snaží se tvořit podmínky, které budou zemědělce k výsadbě stromů motivovat. Letos ministerstvo zaznamenalo zájem o založení agrolesnických systémů od více než dvou set hospodářských subjektů na ploše přesahující 3 000 hektarů.

Obří semeno palmy pro brněnské sbírky

Brněnská botanická zahrada získala do svých sbírek vzácnost, obří semeno palmy ze souostroví Seychely v Indickém oceánu. Právě palmy druhu *Lodoicea seychelensis* vy-

Hana Ondrušková s obřím semenem palmy

tvářejí největší semena na světě. Mají až 40 centimetrů, čerstvá váží patnáct kilogramů, s blanitým obalem ještě více. Návštěvníci si mohou semeno prohlédnout ve vitrině kaktusového skleníku, řekla ČTK pracovnice zahrady Hana Ondrušková. Palma je seychelským endemitem, což znamená, že jinde přirozeně neroste. Pěstování v umělých podmínkách je obtížné, takže živou rostlinu má jen několik tropických botanických zahrad. Semena nelze z přírodních lokalit legálně koupit, rostlina je přísně chráněná. Botanická zahrada Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity o svůj exemplář dlouho usilovala, nakonec ho získala z pozůstalosti soukromého vlastníka.

Šedé semeno svým tvarem připomíná ženský klín a stehna. Samčí květenství má tvar podobný mužskému pohlavnímu orgánu. Proto byla rostlina v minulosti opředená mýty souvisejícími s plodností.

Nález vzácné houby na Pálavě

Amatérský český mykolog našel na Pálavě vzácnou houbu, která dosud rostla jen ve Spojených státech. Vědci z Mikrobiologického ústavu Akademie věd ČR ji identifikovali jako sesličku poduškovitou. Patří mezi vzácné a chráněné druhy a vyskytuje se v horských lesích na západě Spojených států. V Evropě se našla poprvé. Ústav o tom informoval v tiskové zprávě.

Seslička je velká a nápadná houba, která má až šesticentimetrové plodnice v podzemí. Nepodobá se ničemu, co amatérský mykolog Slavomír Valda z české krajiny zná. Objevil ji v Milovicích na Břeclavsku v Chráněné krajinné oblasti Pálava. Vědci následným studiem pomocí molekulárně genetických metod dokázali určit, o který druh houby se jedná.

ARCHEOLOGIE

Neznámá osada nejstarších zemědělců z mladší doby kamenné u Kutné Hory

Archeologové objevili v obci Dobřeň u Kutné Hory dosud neznámou osadu z mladší doby kamenné. Před více než 7 000 lety ji postavily komunity nejstarších zemědělců, které se na české území dostaly z jihovýchodní Evropy. Nález

je unikátní v tom, že v následujících tisíciletích na jejím místě nevznikla žádná jiná sídliště a díky tomu se místo podle vědců perfektně zachovalo – včetně půdorysů čtyř dlouhých domů. Přestože se domy jako takové do dnešní doby nezachovaly, výzkumníci našli jámy po jejich sloupech. Podobu domů tak lze z jejich půdorysů rekonstruovat. V tiskové zprávě o tom informovala Eliška Zvolánková z Akademie věd ČR.

Domy se skládaly až ze tří částí. Zatímco nejmenší měly jen jednu část, ve větších trojdílných domech mohl jeden segment sloužit ke skladování anebo jako centrální místo ke shromažďování. „Domy bývaly široké mezi čtyřmi až šesti metry a dlouhé od deseti do 40 metrů. Sloupy jsou stavěny nejhustěji ve vnějších řadách, které tvořily stěny domu. Sloupy v nich občas stály i těsně vedle sebe. Jejich vnitřní řady mají mezi sebou ale větší rozestupy – většinou více než metr –, takže se mezi nimi dalo bez problému pohybovat,“ sdělil Daniel Pilař z Archeologického ústavu AV, který lokalitu zkoumal. V domě mohlo žít až kolem čtyřiceti osob.

Další námořní výprava v dlabaném člunu?

Experimentální archeologové z Hradce Králové a z Archeoparku Všestary uvažují o další námořní výpravě v dlabaném člunu. Expedice Monoxylon V by se mohla odehrát v létě roku 2026 a navázala by na předchozí čtyři výpravy z let 1995-2023. Plavit by se měla v Egejském moři ze západu na východ, tedy opačně než v roce 2023. ČTK to řekl organizátor expedic archeolog Radomír Tichý. Archeologové ve Všestarech představili komiks, který mapuje loňskou plavbu. Expedice mají přispět k poznání o šíření raných zemědělských kultur ve Středomoří.

K plavbě by archeologové opět využili člun, který vyrobili z kmene přes 300 let starého dubu pro expedici Monoxylon IV. Na délku má 11,5 metru a široký je až 120 centimetrů. Pojme dvacet pádlařů a kormidelníka. Předlohou plavidla je 8 000 let staré neolitické plavidlo s plochým dnem objevené v roce 1994 v jezeře Bracciano u Říma.

V současnosti Tichý chystá publikování závěrů expedice Monoxylon IV v odborných zahraničních časopisech.

Tavba železa v Archeoparku Všestary

Archeopark ve Všestarech na Královéhradecku se na krátko vrátil do období od starší doby kamenné po dobu Kelťů a Římanů. Několik stovek návštěvníků vidělo například tavení železné rudy, výrobu keramiky či římský vojenský tábor. Program nazvaný Dny živé archeologie je největším tematickou akcí v archeoparku v letošním roce.

Zájem návštěvníků přitáhlo zpracování železné rudy, které předvedli archeologové z Belgie. Železnou rudu v hliněné peci zahřáli za pomoci dřevěného uhlí a měchů až na 1 400 stupňů Celsia. Směs rudy pak klesla do zahloubené části pece.

Návštěvníci se také mohli seznámit s příběhem bronzové nádoby nazvané Kráska z Kladiny. Vědro s tepanou výzdobou z pozdní doby bronzové objevili archeologové v roce 2017 v Kladině na Pardubicku. Později se ukázalo, že obsahovalo zbytky prosa a hořkých bylin, což přivedlo odborníky k úvahám, že v nádobě uchovávali bylinné pivo. Nápoj nazvaný Sluneční bárka, který pro archeology

podle 3 000 let staré receptury vyrobil Pivovar Bohdaneč, mohli lidé ochutnat.

Archeologové postavili kopii římské veslice

Latinsky se jmenuje Danubia Alacris neboli Živý Dunaj, měří osmnáct metrů a jde o věrnou kopii římské říční patrolovací lodě typu lusoria. Ve 2. století našeho letopočtu tyto lodě na tehdejší Moravě využívali římsští legionáři. Plavidlo kotvilo do konce prázdnin v Pasohlávkách na Brněnsku, a to na dohled Hradisku, na němž sídlila desátá legie.

„Kotvilo v místech, kde se mohlo nacházet přístaviště lodí na řece Dyji využívané legií. Repliku lodi postavil podle originálních archeologických nálezů v roce 2022 tým profesora Borise Dreyera z německé univerzity v Norimberku,“ řekl k tomu ředitel Archeologického ústavu Akademie věd ČR v Brně Balázs Komoróczy, jenž půjčení lodě vyjednal.

Němečtí archeologové nejenže vytvořili věrnou kopii římského plavidla, ale také s ním spluli Dunaj z německého Pasova až do Černého moře. Loď váží pět tun, byla schopná pojmout až šestadvacet vojáků a její před zdobí vyřezávaný čáp – při plavbě této veslice to vypadá, jako by letěl před lodí jen kousek nad vodní hladinou. Plavidlo přepravilo na Moravu nákladní auto.

I když římské dějiny ve spojitosti s Moravou zaujímají v učebnicích dějepisu podle vědců jen velmi málo místa, situaci se snaží změnit popularizací Hradiska. Ve 2. století našeho letopočtu bylo nejsevernější výspou římského impéria. Císař Marcus Aurelius z něj chtěl dokonce vytvořit centrum nové provincie Marcomannia. Po jeho smrti a krvavých válkách s germánským kmenem Markomanů se Římané z Moravy za časů císaře Commoda stáhli. „Přesto u nás zanechali nesmazatelnou a důležitou stopu, o čemž svědčí četné nálezy z Hradiska. Vystaveny jsou v tamní expozici *Brána do Římské říše*. Loď je pomyslnou třešničkou na dortu pro všechny milovníky historie,“ doplnil Komoróczy. Připomněl, že války s Markomany připomíná i úvodní scéna z legendárního filmu *Gladiátor* s Russellem Crowem. Marcus Aurelius bojiště navštívil, takže je možné, že se z Hradiska kochal výhledem na kopce Pálavy stejně jako návštěvníci kempu Merkur v Pasohlávkách, kde loď kotvila.

Veslice vyjíždí i na vodu. S „římskou posádkou“, tvořenou nadšenci v dobových kostýmech legionářů, se pro potěšení veřejnosti plaví v tamní laguně. „Pro nás je zapůjčení lodě velkým oceněním za to, jak se snažíme římské dějiny na Moravě propagovat. Koncem roku se Danubia Alacris přestěhuje do Bratislavy,“ dodal ředitel.

Danubia Alacris v kempu Merkur v Pasohlávkách

Zatímco v expozici *Brána do Římské říše* si je možné prohlédnout artefakty nalezené na Hradisku, hned za ní začíná stezka na vrchol kopce. Tráva je na něm vysekána tak, že ukazuje, kde se nacházely základy římských staveb, a to včetně lázní. Pod kopcem leží Aqualand Moravia, který ročně navštíví tři čtvrtě miliónu turistů. Ti se pak koupou v místech někdejší římské nemocnice. (mk)

Archeoskanzen v Modré u Velehradu

Už dvacet let patří Archeoskanzen v Modré u Velehradu k nejnavštěvovanějším turistickým destinacím Moravy. Nyní své expozice ještě rozšířil. Otevřel unikátní podzemní Klenotnici Velké Moravy, ve které představuje nejen šperky a vzácné nálezy z 9. století, ale i podobizny tehdejších obyvatel Moravy.

V prostoru klenotnice, která má podobu kruhového panteonu o průměru dvaceti metrů, mohou nyní návštěvníci obdivovat na 200 různých předmětů. Přísně střežený výstavní prostor je v podzemí a nahoře je zvonice, kterou dolů prochází denní světlo osvětlující šperky ve vitrínách.

Až doposud nebyl na celé Moravě výstavní objekt, který by splňoval bezpečnostní opatření pro vystavení velmi cenných historických exponátů, což tato klenotnice umožňuje.

Výstava je rozdělena na dvě části. Jedna ukazuje typické předměty pro velkomoravského velmože, jako například zdobené dýky, meče, sekery či ostruhy. Ve druhé jsou prezentovány předměty typické pro ženy, mezi nimi zlaté a stříbrné náušnice nebo náhrdelníky.

Významným partnerem a současně odborným garantem projektu klenotnice je Moravské zemské muzeum v Brně, v jehož prostorách byla uložena většina nálezů z území dnešní Moravy. Muzeum do expozice zapůjčilo sbírku nejcennějších šperků a zároveň umožnilo i výrobu takzvaných vědeckých kopií.

Předměty pocházejí z několika významných velkomoravských lokalit, například ze Starého Města, Uherského Hradiště-Sadů, Modré, Mikulčic nebo Pohanska u Břeclavi. Návštěvníci uvidí i zvon ze slovenské Bojně.

Expozice však nenabízí jen šperky a nálezy, ale také vědecky rekonstruované tváře lidí ze středověku, kteří v této oblasti žili a jejichž kosterní pozůstatky zde byly objeveny. Zasazené jsou do panoramatických scén, které zachycují důležité momenty vzniku a existence moravského státu.

Archeoskanzen v Modré představuje opevněné sídliště z doby Velké Moravy. Vznikl před dvaceti lety na podkladě skutečných archeologických nálezů, z nichž některé pocházejí přímo z místa, kde se skanzen nachází. Areál navštíví ročně čtvrt miliónu lidí.

Skleněný a kovový poklad z Hostimi

Vzácné skleněné a keramické nádoby, zemědělské nářadí a další železné či bronzové předměty zahrnuje poklad z doby stěhování národů, který předloni objevil náhodně chodec u Hostimi na Berounsku. Soubor má za sebou více než dvouleté náročné restaurování a v příštím roce se stane součástí nové výstavy Muzea Českého krasu v Berouně.

Kulturně historickou hodnotu nálezu odborníci stanovili téměř na dva milióny korun, nálezce získal odměnu 184 000 Kč. Soubor z poloviny 5. století obsahuje šest skleněných a sedm keramických nádob a různé železné a bron-

Luxusní nádoby z pokladu nalezeného u Hostimi

zové artefakty. Zahrnuje i zemědělské náčiní jako srp, zloemek radlice, obruče z vědérek nebo velkou železnou kosu, která je velmi zachovalá. Podle ředitele Archeologického ústavu Jana Maříka jde o mimořádně cenné a drahé zboží, které patřilo lidem z vyšších sociálních vrstev.

Nová aplikace Pražský hrad archeologický

Pražský hrad archeologický je název nové aplikace, která provede zájemce podzemím Hradu. Seznámí je s historií pěti nejdůležitějších archeologických areálů, které jsou veřejnosti z většiny nepřístupné. Aplikace pomocí 3D scanů i 3D rekonstrukcí dávno zmizelých staveb lidem ukáže i to, jak se prostor vyvíjel v průběhu staletí.

„Hlavní úlohou aplikace je zpřístupnit archeologické památky Pražského hradu co nejširší veřejnosti a zároveň je ochránit před negativním vlivem turistického provozu,“ uvedla vedoucí projektu Jana Maříková-Kubková z Archeologického ústavu Akademie věd. Ten na aplikaci spolupracoval s Odborem památkové péče Kanceláře prezidenta republiky.

Archeologický průzkum na Pražském hradě trvá více než 150 let a je pod ním několik tisíc metrů čtverečních prostor krytých železobetonovými konstrukcemi, pod kterými odpočívají památky z období přelomu 9. a 10. až 15. století. Málokdo podle vědců například tuší, že když se prochází po třetím nádvoří, je pod ním schováno 2 000 metrů čtverečních fragmentů staveb z dávných časů.

Lidé si virtuálně prohlédnou pět nejvýznamnějších archeologických areálů: kapli Panny Marie, třetí nádvoří – Velké a Malé vykopávky, kryptu katedrály svatého Víta a klášter a baziliku svatého Jiří. Po rozkliknutí se jim ukáže 3D sken prostoru, ve kterém mohou zkoumat jednotlivé stavby a na časové ose si projít, jak se konkrétní areál měnil. Seznámí se nejen se stavebními fázemi jednotlivých církevních budov, ale i s pozůstatky rezidenční zástavby či opevnění.

Aplikaci je možnost stáhnout na obvyklých platformách zdarma v české, anglické a německé verzi.

Aplikace je postavena na 3D skenech současného stavu, který doplňují body s informacemi o stavbě samé a historii jejího výzkumu. Práce na aplikaci trvala čtyři roky a navazuje na digitální mapu archeologických areálů, která vznikla k zefektivnění archeologické památkové péče a je k dispozici především odborníkům.

Letošní ročník Archeologického léta

Až do poloviny září měli zájemci příležitost navštívit známé i zapomenuté archeologické lokality v Česku v doprovodu zkušených průvodců-archeologů. Oblíbená akce Archo-

logické léto se konala popáté. Je možné vyrazit na hrady, hradiště, pohřebiště, do archeoparků nebo navštívit právě probíhající výzkumy.

„Během letošní sezóny návštěvník pozná různé výzkumné metody, vývoj dokumentačních technologií, způsoby ošetření artefaktů, ale i interpretační přístupy. Je to archeologie v kostce,“ avizoval Jaroslav Řídký z Archeologického ústavu Akademie věd ČR, Praha, který akci spolu s Archeologickým ústavem AV ČR v Brně a více než pěti desítkami dalších institucí organizuje.

Kromě úspěšných lokalit z minulých let přibyla i nová místa, jako třeba dvě pražská hradiště – v Butovicích a Divoké Šárce, hradiště Šumárník nebo velkomoravský kostel v Modré u Velehradu.

„Nejoblíbenější jsou tradičně komentované prohlídky probíhajících archeologických výzkumů, při kterých mohou zájemci sledovat postupy a metodiku práce v terénu. Na některých lokalitách si také sami vyzkoušejí, co taková práce obnáší,“ říká Zdenka Filipová z Archeologického ústavu AV ČR Brno.

Novinkou Archeologického léta 2024 byly prohlídky v angličtině, a to na pražském Vyšehradě, Letné, Závisti a v Dolních Věstonicích. (mk)

Pohřebiště z 5. století v Holešově

Při modernizaci továrny Sfinx v Holešově na Kroměřížsku odkryli archeologové pohřebiště z 5. století. Pochází tedy ještě z období před vznikem Velké Moravy. Odborníci objevili několik hrobů a spolu s nimi skleněné nádoby nebo železné předměty, které zrestauroují a přistoupí k jejich konzervaci. Zástupci společnosti Nestlé, pod kterou holešovský závod na výrobu cukrovinek patří, to uvedli v tiskové zprávě.

Na archeologické naleziště narazili stavbaři při úpravě parkoviště. Nyní jej detailněji zkoumají odborníci. „Pohřebiště, tvořené nejméně dvanácti hroby, je na základě nálezů několika skleněných nádob datováno do průběhu 5. století našeho letopočtu, což v archeologické terminologii odpovídá etapě označované jako doba stěhování národů. Toto turbulentní a dynamické období našich dějin je charakterizováno neorganizovanými přesuny velkého množství etnik napříč celou Evropou, nevyjímaje ani oblasti římské říše, která se nejprve pod tíhou opakovaných ataků a vnitřních krizí rozpadá na dvě části, západořímskou a východořímskou, a později její západní část trvale zaniká, zatímco z východní části se vyvíjí říše Byzantská,“ uvedl archeolog Miroslav Popelka.

Archeologický průzkum ženského koncentračního tábora ve Svatavě

Archeologové z plzeňské Západočeské univerzity (ZČU) odkrývají ve Svatavě na Sokolovsku pozůstatky ženského koncentračního tábora, který byl na jaře 1945 s počtem okolo 750 vězeňkyň největším na tehdejším českém území. Archeologický průzkum odhalil základy kuchyně nebo zbytky zbraní, lamp nebo oplocení, řekl ČTK archeolog ze ZČU a vedoucí výzkumu Pavel Vařeka.

Podle něj je to první výzkum ženského koncentračního tábora v okupované Evropě. Jeho plocha přesahovala 18 000 metrů čtverečních a archeologové ho lokalizovali

na základě snímku amerického průzkumného letounu z dubna 1945. Tábor nebyl vyhlazovací, ale pracovní. Ženy z něj docházely do svatavské továrny na výrobu leteckých součástek. Přesto ve Svatavě umíraly. Na jejich památku zřídil městys památník, který stovky vězňů a usmrceňů žen připomíná na asi desetinu původní rozlohy.

DOPRAVA

Tatra získala prestižní ocenění Red Dot

Kopřivnická automobilka Tatra Trucks si zapsala další velký úspěch. Poprvé ve své historii totiž získala ocenění Red Dot v kategorii Product Design, a to hned dvakrát. Tímto oceněním, patřícím k mezinárodně nejprestižnějším v oblasti designu, byly dekorovány vozy Tatra Force nejnovější třetí generace, přičemž prezentováno bylo provedení se čtyřdveřovou kabinou a také verze vývojové linie označované jako e-Drive s elektrickým trakčním motorem a vodíkovými palivovými články.

Ocenění Red Dot, označované také jako „Oscar pro designéry“, které vzniklo v Německu, hodnotí produktový a komunikační design a uděluje se každoročně již od roku 1955. Slavnostní ceremonie se konají v Essenu, kde se nachází i muzeum Red Dot. Ocenění se uděluje na základě hodnocení několika desítek nezávislých odborníků.

Modelovou řadu Tatra Force třetí generace automobilka představila poprvé na veletrhu Pyros v polovině loňského roku. Jako první se tehdy představily hasičské verze, na podzim pak následovalo provedení Tatra Force e-Drive FCEV s elektrickým trakčním motorem a vodíkovými palivovými články. Další verze pro různé segmenty, například armádu, budou brzy následovat, nová generace řady Tatra Force se tak zakrátko stane jedním z pilířů produkce kopřivnické společnosti.

Vozy Tatra Force třetí generace vznikaly v konstrukčním oddělení automobilky v týmu pod vedením Radomíra Smolky ve spolupráci s průmyslovým designérem Lukášem Tanečkem. Ten již v minulosti ocenění Red Dot získal a také se podílel na designu modelové řady Tatra Tactic druhé generace. Není tedy divu, že v Tatře při přípravě nových vozů řady Force vsadili právě na něj.

Expanze RegioJetu v české dopravě

Společnost RegioJet za první pololetí letošního roku přepravila po železnici čtyři milióny lidí, meziročně o 300 000 více. Oproti stejnému období roku 2019, tedy před pandemií covidu-19, dopravce přepravil o milión cestujících více. Autobusy RegioJetu v prvním pololetí tohoto roku jelo na dva milióny cestujících, podobně jako loni i v roce 2019. ČTK to řekla mluvčí společnosti Alexandra Janoušek Kostřicová.

Největší růst dopravce podle mluvčí zaznamenal na mezinárodních vlakových linkách. „Například na vnitrostátních trasách na Slovensku nebo na trase Vídeň – Budapešť vzrostl počet cestujících z 60 000 v roce 2019 na 330 000 v roce 2024,“ uvedl výkonný ředitel vlakové dopravy RegioJet Jakub Svoboda.

Česká společnost RegioJet je soukromým provozovatelem vnitrostátní i mezinárodní železniční a autobusové dopravy. Vznikla v roce 2009 jako dceřiná společnost Student

Agency Radima Jančury. Od roku 2011 provozuje pravidelnou osobní železniční dopravu.

Železniční mobilní aplikace Datel

Správa železnic spustila mobilní aplikaci Datel s aktuálními informacemi pro cestující a fanoušky železnice. Obsahuje informace o osobních vlacích, mimořádných událostech, výlukách, odjezdové tabule, přehled služeb dostupných na nádražích i podrobnosti o železničních stavbách. Správa železnic to uvedla v tiskové zprávě.

Aplikaci si mohli zájemci vyzkoušet v pilotním provozu už v prosinci minulého roku. Od té doby v ní přibýlo zobrazení mimořádných událostí včetně seznamu dotčených vlaků nebo trasy vlaků. Cestující si v mobilní aplikaci mohou nastavit i upozornění na různé typy informací. Zájemci si mohou aplikaci stáhnout přes App Store nebo Google Play. Aktuální informace o konkrétních spojích umí cestujícím poskytnout také aplikace Můj vlak dopravce České dráhy.

Zabezpečovací systém ETCS konečně v ČR

Na některých železnicích v Česku začal v srpnu testovací provoz nového zabezpečovacího systému. Evropský zabezpečovač ETCS bude fungovat na úsecích, kde je vybačená trať i lokomotiva a strojvedoucí je proškolený. Nový systém funguje jako nezávislý dohled nad vlaky, který automaticky zasáhne v okamžiku chyby strojvedoucího nebo při jiné nežádoucí situaci a nouzově zabrzdí vlak.

Oficiální provoz s ETCS začne na skoro 1 300 kilometrech železničních tratí od ledna příštího roku. Stát se ale snaží s ohledem na červnovou tragickou srážku vlaků v Pardubicích zavádění urychlit. Firmy vybavují palubními jednotkami ETCS jak vlaky, které jsou již v provozu, tak nově nakupované.

České dráhy připravují zásadní změnu

Vlaky na vybraných tratích by měly jezdit rychlostí 200 km/h, doposud je přitom povolena maximální rychlost 160 km/h. Podle vyjádření ministerstva dopravy by nová rychlost měla začít platit již za necelý rok.

Na ministerstvu již vybrali konkrétní tratě, kde by ke zvýšení maximální rychlosti mělo dojít. „Ministerstvo začalo prověřovat možné zvýšení rychlosti na tratích z Rakvic do Břeclavi, na čtvrtém železničním koridoru mezi Benešovem a Českými Budějovicemi, v Ejpovickém tunelu na trati z Rokycan do Plzně a na trati z Pardubic do Chocně,“ řekl pro ČTK tiskový mluvčí ministerstva dopravy.

České dráhy mají k dispozici dostatečný počet lokomotiv i vozů, které jsou pro vyšší rychlost schváleny. Na zahraničních tratích už české vlaky jezdí. „V současné chvíli je však požadavek na rychlosti na zahraničních úsecích ještě vyšší. Proto pořizujeme i vozidla na vyšší rychlost, které lze provozovat i na vysokorychlostních tratích,“ řekl mluvčí Českých drah.

Dráhy podle něj aktuálně provozují sedm railjetů, šest pendolin řady 680 a šest lokomotiv 1216 Taurus, které umí dosáhnout rychlosti 230 km za hodinu.

Vysokorychlostní tratě by měly přispět ke kratší cestovní době mezi vybranými sídly v rámci České republiky

i sousedními zeměmi a zároveň částečně uvolnit kapacitu na některých konvenčních, zejména koridorových, tratích (s rychlostí do 160 km/h) pro příměstskou a nákladní dopravu.

Výstavba by měla probíhat zhruba mezi lety 2025 a 2050. První úseky by měly být dokončeny do roku 2030, klíčové spojení Prahy s Brnem po vysokorychlostní trati by mělo být zprovozněno v roce 2034. Na financování by se měl podílet stát a Evropská unie, včetně půjček od Evropské investiční banky.

ČD a železniční doprava v Praze a středních Čechách

Českým drahám skončí v roce 2029 smlouva na provoz elektrických regionálních vlaků v Praze a středních Čechách. Kraj s metropolí pracují na soutěži na nové dopravce, která nemá obdoby. Dosahuje hodnoty téměř 100 miliard. Zásadním aspektem projektu na středočeské železnici je zvýšení bezpečnosti. Připravovaný tendr tedy zahrnuje instalaci vlakového zabezpečovacího systému ETCS. Celkově se budou dodavatelé elektrických vlaků vybírat ve třech soutěžích.

Českou železnici čeká v příštích letech také sjednocení systémů napájení. Již polovina železničních tratí Česka je elektrifikovaná střídavým napětím, severní část země, včetně Prahy, naopak stejnosměrným. Přechod mimo jiné znemožní provoz vlaků EMU 471, známých pod názvem CityElefant. Nahradit je mají nové jednotky EMU 400.

Přechod nebude jednoduchý. Je nezbytné si uvědomit, že výroba takového množství jednotek bude trvat několik let, bude potřeba tato vozidla otestovat – bez cestujících, ale následně i s nimi. Důležité je také projekt výstavby parkovišť u železničních stanic a zastávek na území Středočeského kraje. V Praze vznikne rozsáhlé parkoviště a přestupní terminál u zastávky Praha-Dlouhá Míle, na trati ležící. Je plánováno, že cestující pojedou do centra města vlakem, a nikoliv metrem.

Výsledky výběrového řízení by měly být známy v průběhu roku 2025.

Železnice a dvacet let členství ČR v EU

Dvacet let členství České republiky v Evropské unii přineslo podnikům českého železničního průmyslu sdruženým v Asociaci podniků českého železničního průmyslu (ACRI) tržby v řádech stovek miliard korun. Samotné podniky dokázaly po vstupu ČR do EU až trojnásobně navýšit své obraty na trzích zemí Evropské unie a evropského hospodářského prostoru.

Například česká jednička ve výrobě kolejových vozidel Škoda Group získala jen za posledních pět let zakázky za téměř 120 miliard Kč, Bonatransu, který se vypracoval na největšího výrobce železničních dvojkolí v Evropě export do EU tvoří 85 procent tržeb, nebo členství v EU otevřelo české společnosti BORCAD, která je lídrem ve výrobě seadaček pro kolejová vozidla, dveře na trhy.

Jednoznačné přínosy členství v EU potvrzují i další výrobci a dodavatelé ze sektoru železničního průmyslu, jako jsou například dodavatelé bezpečnostních systémů Retia nebo Kontron, který je generálním dodavatelem technologií GSM-R. A rovněž společnost ZKL, která je lídrem v ob-

lasti výroby valivých ložisek a pro kterou přínos členství v EU tkví v neomezeném pohybu v rámci EU pro obchodní zástupce a také v tom, že je ČR členem bezcelní zóny.

Nová tramvajová trať na Václavském náměstí

V horní části pražského Václavského náměstí začala stavba tramvajových kolejí. Práce potrvají tři roky a náklady na vybudování zhruba 550 metrů dlouhé tratě od Národního muzea doprostřed náměstí jsou 1,24 miliardy korun. Úpravy čekají horní část náměstí, dolní část město rekonstruovalo dřív. Dopravní podnik (DPP) také opraví koleje ve Vodičkově a Jindřišské ulici, kam se tramvaje vrátí na konci září. Se začátkem prázdnin se obyvatelé a návštěvníci Prahy musejí připravit i na další omezení tramvajové dopravy kvůli rekonstrukci tratí v ulici Dukelských hrdinů v Holešovicích a v Nádražní ulici na Smíchově.

Tramvaje v horní části Václavského náměstí jezdily do roku 1980, o jejich návratu rozhodlo minulé vedení města. Oproti původnímu stavu budou jezdit po stranách náměstí a uprostřed bude promenáda. Na náměstí přibude stromořadí a zvětší se prostor pro pěší na úkor aut.

Nové výtahy ve stanici metra Jiřího z Poděbrad

Cestující se nyní mohou dostat z náměstí Jiřího z Poděbrad do stejnojmenné stanice metra dvojicí výtahů, které za zhruba půl miliardy korun nechal vybudovat pražský dopravní podnik (DPP). Z jednašedesáti stanic pražského metra jich tak nyní má bezbariérový přístup sedmačtyřicet. Do zkušebního provozu výtahy uvedli zástupci hlavního města a DPP. Podnik tím zcela dokončil rekonstrukci stanice započatou koncem roku 2021. Město také začátkem roku zahájilo rekonstrukci náměstí, která potrvá téměř tři roky.

Vstup do výtahů se nachází na náměstí v Vinohradské ulici poblíž tramvajové zastávky, cestující tak nejprve sjedou prvním výtahem na začátek asi 40 metrů přestupní chodby, kterou dojdou k druhé zdviži. Ta je přepraví přímo na nástupiště. Stanice byla od září roku 2021 uzavřena kvůli kompletní rekonstrukci, cestujícím se znovu otevřela loni na začátku listopadu. Vybudování výtahů bylo podle zástupců DPP technicky nejsložitější, a proto trvalo nejdéle. Nejhlubší místo ražeb se nachází 51 metrů pod povrchem.

Na jindřichohradeckou úzkokolejku po skoro dvou letech vyjel vlak

První jízda vlaku po skoro dvou letech zahájila provoz na jindřichohradecké úzkokolejce. Parní mašina U46.101 s pěti vagóny vyjela na trať v úseku z Nové Bystřice do Hůrek, na který má společnost Jindřichohradecké místní dráhy (JHMD) povolení k provozu od Drážního úřadu. Turistická sezóna jízd by mohla trvat do října, řekl ČTK Jan Kysela, který připravil reorganizační plán společnosti JHMD. Firma je v úpadku od podzimu roku 2022, kdy provoz vlaků zastavila. Dlužila 350 milionů korun. Podle Kysely JHMD po reorganizaci nebudou fungovat jako denní linkový provoz pro obyvatele, kteří žijí u železnice a dojíždějí do zaměstnání, což platilo před úpadkem. Zaměří se na turistiku.

UDALOSTI

Vymenovanie nového predsedu parlamentu

V auguste by mala vláda vyriešiť otázku vymenovania nového predsedu parlamentu, nakoľko táto pozícia zostala neobsadená po odchode Petra Pellegriniho do prezidentského paláca. Na túto funkciu si nárokuje strany SNS aj Hlas. Andrej Danko zdôraznil, že koalíčné strany budú musieť nájsť pri voľbe predsedu parlamentu kompromis. „Musí to dopadnúť tak, aby sme sa všetci dohodli a mohli tu byť ďalších 8 až 12 rokov,“ uviedol predseda SNS.

Danko sa postaral o znepokojenie medzi koalíčnými stranami ihneď po vymenovaní Pellegriniho za prezidenta. Ako prvý si nárokoval na post predsedu vlády. Poslanci v komentároch upozorňovali na existujúce programové vyhlásenie vlády, ktoré nestratilo platnosť. Podľa neho pozícia pripadá strane Hlas. Obsadenie z radou inej koalíčnej strany by si podľa nich vyžadovalo otvorenie a prehodnotenie koalíčnej zmluvy. Poprední novinári komentovali Dankove počínanie si ako posledný pokus ostať relevantným nielen po chabých výsledkoch v nedávnych parlamentných voľbách a voľbách do európskeho parlamentu.

Jeho strana SNS sa len veľmi tesne neocitla pred bránami parlamentu, za čo vďačí predovšetkým nezávislým kandidátom, akými sú Tababa, Huliak a Šimkovičová, ktorí zmobilizovali voličov. SNS, ktorá okrem Danko nemá takmer žiadnych členov, ustupuje pod Dankovou silno osobne orientovanou taktovkou voľným pádom do úzadia. Danko sa tak nachádza pod tlakom vlastných, kde potrebuje obhájiť pozíciu predsedu strany, ako aj pod vonkajším tlakom, ktorý na SNS vyvíjajú strany Smer a Republika, nakoľko sa ich programy čiastočne prelínajú.

Ukrajina prestala prepravovať ropu od ruského dodávateľa na Slovensko

Ukrajina nedávno zastavila tranzit ropy od ruskej spoločnosti Lukoil cez ropovod Družba do Slovenska a Maďarska, pretože v júni zaradila túto firmu na svoj sankčný zoznam. Dlhodobé prerušenie dodávok by mohlo negatívne ovplyvniť bratislavskú rafinériu Slovnaft, ktorá aj napriek postupnému prechodu na alternatívnych dodávateľov stále spracováva dve tretiny ropy pochádzajúcej z Ruska. Ministerstvo hospodárstva ubezpečilo, že napriek závislosti Slovnaftu od Lukoilu má rafinéria zabezpečené dodávky ruskej ropy aj od iného dodávateľa a rovnako má objednané dodávky z alternatívnych zdrojov. Maďarsko a Slovensko následne požiadali Európsku komisiu, aby riešila rozhodnutie Ukrajiny týkajúce sa zastavenia tranzitu ropy od Lukoilu.

Podľa slovenského ministra zahraničných vecí Juraja Blanára Kyjev týmto krokom porušil asociačnú dohodu medzi Ukrajinou a Európskou úniou. Slovenský premiér Robert Fico kritizoval krok Kyjeva a vyhlásil, že Slovensko nechce byť rukojemníkom ukrajinsko-ruských vzťahov. Fico dokonca pohrozil, že ak sa tranzit ruskej ropy cez Ukrajinu čoskoro neobnoví, Slovnaft zastaví dodávky naftu na Ukrajinu.

Napriek obavám, eurokomisár Valdis Dombrovskis vo svojom liste zaslanom slovenskej aj maďarskej diplomacii

uistil, že ukrajinské sankcie neohrozujú energetickú bezpečnosť oboch krajín a nie je dôvod na prijímanie urgentných opatrení. Novinári z agentúr Reuters a Bloomberg informovali o tom, že údajne ani nemusela byť ukrajinská strana tou, ktorá zastavila dodávky ruskej ropy od Lukoilu. Bratislavská rafinéria Slovnaft, jediná svojho druhu na Slovensku, zatiaľ nezaznamenala vplyv aktuálneho diania na ceny palív, ktoré zostávajú stabilné.

Prezident Pellegrini plánuje stretnutie s Ficom a lídrami opozície

Prezident Peter Pellegrini oznámil, že sa postupne stretne s premiérom Robertom Ficom (Smer-SD), ministrami a lídrami politických strán, vrátane opozície, aby prediskutovali aktuálne politické témy. Toto oznámenie prišlo v reakcii na vyhlásenia opozície.

Pellegrini zdôraznil, že opozičné strany by mali namiesto výziev cez tlačové konferencie využiť štandardné politické nástroje na naplnenie svojho mandátu od občanov. „Opozičné parlamentné strany majú štandardné nástroje, ktorými môžu a majú naplňať svoj mandát od občanov. Namiesto výziev hlave štátu cez tlačové konferencie by mali predovšetkým využívať svoje kontrolné a politické mechanizmy v rámci Národnej rady SR a ďalších štátnych inštitúcií,“ uviedla Kancelária prezidenta.

Prezident tiež pripomenul, že jeho kroky vždy sledujú záujmy a potreby občanov Slovenska. Opozičné hnutie PS vyzvalo prezidenta, aby sa vyjadril k aktuálnej situácii v oblasti kultúry, podobnú požiadavku predložila aj strana SaS, ktorá žiadala o stretnutie s prezidentom.

Petíciu za odvolanie ministerky Šimkovičovej podpísalo viac ako 135 000 ľudí

Petíciu za odvolanie ministerky kultúry Martiny Šimkovičovej podpísalo viac ako 135 000 ľudí, čo v prvých dvoch augustových týždňoch vyvolalo výrazné napätie v kultúrnej sfére Slovenska. Kritici ministerky, vrátane významných osobností z kultúrnej scény, ju obviňujú z nekompetentnosti. Na druhej strane, jej podporovatelia na jej podporu zložili pieseň, ktorá rýchlo získava popularitu. Ministerka Šimkovičová na tlačovej konferencii oznámila, že z bezpečnostných dôvodov bola nútená zmeniť bydlisko.

Odvolanie riaditeľky Slovenskej národnej galérie Alexandry Kusej odôvodnila neúspešnou rekonštrukciou galérie a vyjadrila sa aj k odvolaniu Mateja Drličku z pozície riaditeľa Slovenského národného divadla. Otvorená výzva na odstúpenie ministerky kultúry bola zverejnená v januári tohto roku. Šimkovičová ju opakovane spochybňovala, pričom tvrdila, že podpisy sú zmanipulované, a dokonca poukázala na to, že podpisy „pribúdali aj v noci“. Generálny tajomník služobného úradu, Lukáš Machala, tiež uviedol, že minimálne tritisíc podpisov sa opakuje a minimálne stotisíc podpisov je neidentifikovateľných.

Protesty proti slovenskej vláde

Na námestí SNP sa v auguste opakovane zhromaždili ľudia, aby vyjadrili nesúhlas s krokmi ministerky kultúry Martiny Šimkovičovej a ministra spravodlivosti Borisa Suska. Tisíce protestujúcich sa zišli na Námestí SNP v Bratislave,

aby vyjadrili nesúhlas s krokmi vlády. Kritizovali aktuálnu situáciu v kultúre, personálne zmeny v kultúrnych inštitúciách a vyjadrili obavy o stav právneho štátu. Rečníci kritizovali aj rozhodnutie ministra spravodlivosti podať dovoľanie a umožniť dočasné prepustenie bývalého špeciálneho prokurátora Dušana Kováčika.

Bývalí ministri kultúry vyjadrili podporu protestom proti Martine Šimkovičovej. „Odmietame kroky súčasnej ministerky kultúry, ktoré vedú k normalizácii kultúry, podkopávajú jej medzinárodný význam, narúšajú kontinuitu, degradujú odbornosť, zastrážujú jednotlivcov, manipulujú a falošne rozdeľujú spoločnosť na normálnych a nenormálnych,“ uviedli bývalí šéfovia rezortu kultúry.

Minister spravodlivosti Boris Susko (Smer) reagoval na utorkový (13. 8.) protest v Bratislave s vyjadrením, že je smutné počúvať výzvy na jeho odvolanie, keďže podľa neho bojuje za návrat spravodlivosti do normálu. Zároveň obvinil vládu Igora Matoviča z devastovania právneho štátu.

Bývalý špeciálny prokurátor Kováčik je na slobode

Odsúdený Dušan Kováčik bol po prerušení výkonu trestu na základe administratívneho rozhodnutia ministra spravodlivosti dočasne prepustený na slobodu. Kováčik uviedol, že očakával svoje stíhanie a verí, že vyšetrovanie aj súdny proces boli zmanipulované s cieľom odstrániť ho z postu špeciálneho prokurátora. Podľa neho bolo obvinenie exšéfa NAKA Lubomíra Daňka, vyšetrovateľov tzv. čurillovcov a bývalého prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Michala Šúreka, ktorí ho dostali za mreže, vznesené príliš neskoro. Obvinenie im bolo vznesené vyšetrovateľom Úradu inšpekčnej služby koncom júla.

Kováčik bol zadržaný v októbri 2020 počas akcie Boží mlyn. Po právoplatnom rozhodnutí Najvyššieho súdu si odpýkával osemročný trest za prijatie úplatku vo výške 50 000 eur od organizovanej zločineckej skupiny a za vynášanie informácií zo spisov. Figuruje aj v ďalších kauzách, vrátane kauzy Očistec.

Strana SNS chce obmedziť propagáciu LGBTI

Koaličná Slovenská národná strana (SNS) plánuje obmedziť propagáciu tém súvisiacich so sexuálnou orientáciou a rodovou identitou v školskom vzdelávacom systéme. Na septembrovú schôdzu Národnej rady SR predloží návrh zákona, ktorý je súčasťou dlhodobej snahy strany riešiť vplyv týchto tém na deti a mládež v školách. Cieľom návrhu je zabezpečiť, aby školské prostredie zostalo neutrálnym z hľadiska sexuálnej orientácie a rodovej identity. SNS zdôrazňuje, že je potrebné chrániť deti pred nevhodným vplyvom týchto tém v školách.

Návrh zákona sa zameriava na vytvorenie podmienok, ktoré zabezpečia, že vzdelávanie zostane zamerané na tradičné hodnoty. Toto opatrenie by sa malo vzťahovať na všetky vzdelávacie inštitúcie na Slovensku. SNS je presvedčená, že prijatie tohto zákona pomôže vytvoriť stabilné a tradičné hodnoty v slovenskom školskom systéme, čím sa zabezpečí zdravý vývoj detí a mládeže. „Tento návrh je reakciou na narastajúce obavy rodičov a učiteľov z nevhodného vplyvu niektorých tém na deti. Veríme, že vy-

tvorenie neutrálnych vzdelávacích podmienok je kľúčom k zdravej a vyváženej výchove,“ uviedol Danko.

Dlh slovenských nemocníc na odvodoch

Nemocnice nie sú schopné splácať svoje záväzky voči Sociálnej poisťovni, čo vedie k narastaniu ich dlhov. Slovenské zdravotníctvo sa nachádza v chronicky zlom stave, čo dokazuje aj nelichotivá finančná situácia nemocníc. Ku koncu apríla tohto roka vykázala Sociálna poisťovňa pohľadávky voči nemocničným zariadeniam v celkovej výške 505,5 milióna eur. Ministerstvo zdravotníctva v spolupráci s rezortmi práce a financií plánuje uhradiť časť tohto dlhu. Na pokrytie podlžností, ktoré sú po lehote splatnosti k 30. júnu 2022, je vyčlenený balík financií v celkovej hodnote takmer 167 miliónov eur. „Uhradené budú pohľadávky voči Sociálnej poisťovni, ktoré sú po lehote splatnosti k 30. júnu 2022, čo je v súlade s podmienkami schváleného materiálu. Celková suma určená na zaplatenie podlžností u zariadení v pôsobnosti rezortu je 166 845 258,24 eur,“ uviedla ministerka Zuzana Dolinková. Úhrady pohľadávok budú zrealizované v prvej polovici augusta. „Veríme, že ide o jeden zo zásadných krokov, ktorý pomôže odbremeniť nepriaznivý ekonomický pohľad na naše zdravotnícke zariadenia. Som rada, že sa nám aj v tejto oblasti darí napĺňať vytyčené ciele v zmysle Programového vyhlásenia vlády SR 2023-2027,“ uzavrela Dolinková.

Minister vnútra oznámil zásadnú reorganizáciu zložiek, NAKA hrozí koniec

Národnú kriminálnu agentúru (NAKA) čakajú výrazné zmeny, ktoré zasiahnu aj Národnú centrálu osobitných druhov kriminality, zameranú napríklad na vyšetrovanie počítačovej kriminality. Nadácia Zastavme korupciu informovala, že v polovici marca sa konalo rokovanie zástupcov vedenia odborového zväzu polície, kde bola diskutovaná zásadná reorganizácia v polícii. Podľa nadácie, ktorá má k dispozícii závery tohto rokovania, zmeny sú krátko pred ich implementáciou.

Minister vnútra Matúš Štajer Eštok už skôr avizoval, že reorganizácia je na programe dňa. „Verejne sme vyhlásili, že NAKA prejde reorganizáciou, no nehovoríme, že bude zrušená,“ uviedol začiatkom roka. Uistil však, že všetky prebiehajúce trestné stíhanie a vyšetrovania budú riadne prešetrené, bez akéhokoľvek zametania pod koberec. Eštok zároveň kritizoval súčasný stav NAKA, ktorá podľa neho z elitného útvaru s 200 policajtmí narástla na neefektívny moloch s 700 zamestnancami. Minister oznámil, že plánuje predstaviť a zrealizovať reformu v najbližších mesiacoch. „Verím, že to bude efektívne, hospodárne a že polícia bude naďalej pracovať na bezpečnosti Slovenska,“ povedal, pričom dodal, že rezort už má dostatok potrebných údajov a inšpiráciu čerpali aj z českého modelu.

Minister argumentoval reformu NAKA potrebou reagovať na nové hrozby, ako sú kybernetické útoky, terorizmus, zrušenie špeciálnej prokuratúry či nedostatok policajtov. Plánuje znížiť počet špecializovaných policajtov, no garantuje pokračovanie vyšetrovania najzávažnejších trestných činov.

Minister a policajný prezident zatiaľ nevedia, koľko spisov bude musieť byť po reorganizácii prekvalifikovaných

a presunutých na iné útvary, ani aká je aktuálna vyťaženosť vyšetrovateľov na NAKA. Poslanec Jaroslav Spišiak z Progresívneho Slovenska spochybnil tvrdenia o „prebujnenosti“ agentúry a žiada viac informácií. Niektorí bývalí policajní funkcionári vidia za plánovanou reorganizáciou snahu oslabiť vyšetrovania a eliminovať elitných vyšetrovateľov.

NAKA vznikla v decembri 2012 počas pôsobenia Tibora Gašpara ako šéfa polície, keď bola pri moci strana Smer. Kriminálna agentúra vznikla zlúčením úradov boja proti korupcii a organizovanej kriminalite Prezídia Policajného zboru, čo inicioval vtedajší minister vnútra Robert Kaliňák.

Výročie banskej tragédie v Handlovej

Národná rada SR si pripomenula 15. výročie tragédie v Handlovej, pri ktorej 10. augusta 2009 zahynulo deväť baníkov a 11 banských záchranárov. Na pamiatku tejto tragédie bol menovaný deň vyhlásený za pamätný – Deň obeť banských nešťastí.

Národná rada tiež pripomenula, že v Handlovej sa sto dvanásť rokov ťažilo uhlie, čo významne prispelo k slovenskému hospodárstvu. „Ťažká banícka práca a banské prostredie však predčasne tragicky ukončilo stovky životov v našich baniach. Dnes im už po pätnásty krát vzdávame úctu položením bielej ruže. Jej biela farba je symbolom nevinnosti a zelená farba zase nádeje, aby sa takáto tragédia už nikdy nestala,“ uviedla NR SR na sociálnej sieti.

Premiér Fico plánuje rokovať o výstavbe nového jadrového bloku v Južnej Kórei

Premiér Robert Fico (Smer-SD) sa chystá na návštevu Južnej Kórey, kde bude rokovať o možnosti spolupráce na výstavbe nového jadrového bloku v Jaslovských Bohuniciach. Informoval o tom vo videu na sociálnej sieti. „Verím, že môj zdravotný stav mi umožní absolvovať plánovanú cestu do Južnej Kórey, kde chceme rokovať aj o možnej spolupráci pri výstavbe nového jadrového bloku v Jaslovských Bohuniciach,“ povedal Fico vo videu. Doplnil, že sa pripravuje aj na dôležitú cestu do Číny a v závere roka aj do Latinkej Ameriky.

Južná Kórea bola zmieňovaná ako možný partner pre tento projekt už v máji, keď minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Juraj Blanár (Smer-SD) počas svojej pracovnej cesty v tejto ázijskej krajine diskutoval o tejto téme. Zámer vybudovať nový jadrový blok v Jaslovských Bohuniciach premiér Fico oficiálne oznámil 13. mája.

Podnikateľ Krúpa poradcom prezidenta

Prezident SR Peter Pellegrini vymenoval podnikateľa Andreja Krúpu za svojho nového poradcu. Krúpa bude hlave štátu radiť v oblasti inovácií a technológií. Má magisterské tituly zo štúdií v Singapure a Dánsku a založil a vedie akceleračný program pre technologické startupy, zameraný na podporu inovácií na Slovensku a v Česku. Okrem toho je autorom dvoch kníh.

O post poradcu prezidenta pre kultúru a médiá sa uvažovalo aj v súvislosti so spisovateľom Jozefom Banášom, ktorý však pre TASR potvrdil, že ponuku odmietol. V tíme poradcov prezidenta sú aj Ján Kubiš a Miroslav Slašťan. Kubiš, ktorý neúspešne kandidoval v tohtoročných prezidentských voľbách, pôsobí ako poradca pre zahraničné otázky a medzinárodnú politiku. Slašťan Pellegrinimu radí v právnych otázkach, je profesorom európskeho práva na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave.

dentských voľbách, pôsobí ako poradca pre zahraničné otázky a medzinárodnú politiku. Slašťan Pellegrinimu radí v právnych otázkach, je profesorom európskeho práva na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave.

Nákladné oslavy 80. výročia SNP

Vláda vyčlenila rekordných 2,7 milióna eur na oslavy 80. výročia Slovenského národného povstania (SNP), ktoré sa tento rok uskutočnia v Banskej Bystrici. Po rokoch skromnejších podujatí sa pripravuje veľkolepá šou. Na oblohe budú dominovať nové stíhačky F-16, a večer celé mesto rozžiari impozantný ohňostroj. Ministerstvo obrany zdôraznilo, že tento sviatok si zaslúži maximálnu pozornosť a veľkoleposť, pretože SNP je „klenotom našej histórie“.

Banská Bystrica sa tak stane dejiskom najväčších osláv SNP v dejinách Slovenska. Oslavy sa tento rok uskutočnia za účasti verejnosti. Podľa vládneho dokumentu sa očakáva prítomnosť prezidenta Petra Pellegriniho, delegácie Národnej rady SR, členov vlády, zahraničných hostí, predstaviteľov diplomatického zboru akreditovaných v Slovenskej republike a domácich aj zahraničných účastníkov protifašistického odboja.

Otázkou zostáva, či bude medzi pozvanými aj ruský veľvyslanec na Slovensku Igor Bratčikov a ako na jeho prípadnú účasť zareagujú diplomati zo západných krajín.

KULTÚRNE PODUJATIA

Pezinské vinobranie 2024 Pezinok

20.-22. 9. 2024, Pezinok

Prvý dúšok vypijeme v piatok 20. 9. 2024 o 17:00 hod. na tribúne pred zámkom. Na historický alegorický sprievod sa môžeme tešiť v nedeľu 22. 9. 2024 od 11:00 hod. v uliciach centra Pezinka.

Večer autentického folklóru – Hrochoť 2024 Petržalka

27. 9. 2024, Bratislava-Petržalka, Dom kultúry Zrkadlový háj

Účinkujú: Folklórny súbor Hrochoťan, ľudová hudba pod vedením Mateja Berkyho Paláča a sólisti s Hrochoťanu. Medzi prvými, ktorý zaznamenal vo zvukovej a filmovej podobe hrochotské ľudové umenie, bol etnograf a folklorista Karol Plicka. V druhej polovici 20. rokov 20. storočia navštívil Hrochoť a zdokumentoval klenoty našich tradícií vo filmoch *Za slovenským ľudom* (1928) a *Po horách, po dolách* (1929).

Folklórna skupina začala svoju činnosť ako organizovaný dedinský kolektív v roku 1949, kedy sa prvý krát predstavila so svojim programom na dožinkových slávnostiach v Dolnej Mičinej. V neskorších rokoch folklórna skupina vystúpila na rôznych kultúrno-spoločenských podujatiach a folklórnych slávnostiach v Detve, vo Východnej, v Helpe, v Strážnici a ďalších miestach, kde získala viacero uznaní a ocenení. Folklórna skupina bola pozývaná aj do rozhlasu a televízie a reprezentovala hrochotské ľudové umenie aj v zahraničí. Zakladajúcimi a dlhoročnými členmi folklórnej skupiny boli Juraj Dorotovič-Vereš, Martin Sláva, Ján Poničan-Kubík, Martin Selecký-Hrubčo, Ondrej Šimko-Fiško, ďalšími tanečníkmi z pôvodnej skupiny boli Pavel Sláva-Rojko, Ján Šimko-Žilák, Ján Šimko-Frajt, Pavel Mazúch-

Dudko, Ondrej Dorotovič-Vereš, Juraj Mazúch-Drdoš. O niečo neskôr sa k skupine pridali Martin Škamla-Srničik, ktorý je studnicou množstva hrochotských pesničiek a je tzv. žijúcou kronikou obce.

V prvých rokoch účinkovali v skupine tri dievčatá ako tanečníčky Anna Biela, Zuzana Mazúchová a Mária Ondrejková, neskôr sa ku nim pridali ďalšie, najmä ako speváčky. Prví členovia skupiny patrili ku generácii, ktorá poznala všetko, čo človeka počas života v dedinskom prostredí obkolesovalo, a to od kolísky až po hrob. Bola to generácia, ktorá pri vystúpeniach nemusela napodobňovať, pretvarovať, bola svojská, autentická, predstavovala samu seba. Boli predstaviteľmi aktívnych nositeľov ľudových tradícií.

Neoddeliteľnou súčasťou folklórnej skupiny bola hrochotská ľudová cigánska hudba, ktorá patrila medzi najrozvitejšie, štýlovo najčistejšie na Slovensku. Svojou technikou hry patrili hrochotskí muzikanti medzi popredných na Podpoľaní ale aj v širokom okolí. V období najväčšej popularity hrochotskej ľudovej cigánskej hudby došlo k spojeniu dvoch klanov Paláčovcov a Litovcov, neskôr vystupovali so skupinou už len Paláčovci.

Ďalšou kapelou, ktorá pôsobila so skupinou, bola ľudová hudba Mateja Kováča a v súčasnosti vystupuje ľudová hudba pod vedením Mateja Berkyho Paláča. Počas dlhoročného fungovania vytvorila skupina množstvo programov a získala mnoho ocenení. V posledných rokoch sa folklórna skupina pod vedením Anny Očenášovej venovala zachovávaniu zvykov, tradícií a zaznamenala ich aj v podobe ľudových piesní na CD *Dobre bolo v Hrochoti dedine* (2011), DVD a CD *Hrochotská svadba* (2014), CD *Vianoce na Hrochoti* (2020). Účinkovala viac krát v televíznej cyklickej relácii *Kapura*, v televízii *Folklorika* a v ďalších rozhlasových cykloch ako napr. *Hrajteže mi, hrajte*.

Základom činnosti skupiny sú spomienky, pamäte najstarších členov skupiny, obyvateľov obce, na základe ktorých sa snaží uchovávať hrochotské ľudové umenie v jeho autenticknej podobe. Folklórna skupina sa snaží motivovať a pracovať s mladšou generáciou, aby zabránila tomu, že naše zvyky upadnú do zabudnutia a zároveň zabezpečila, že hrochotská pieseň bude naďalej živou.

Podujatie sa koná pod záštitou Jána Hrčku, starostu mestskej časti Bratislava-Petržalka v spolupráci s Vladimírom Bajanom, ProFolklorika n. f.

Burčiakovica 2024 Vajnory

28. 9. 2024, Bratislava-Vajnory, Pri kríži, Vajnorské vinohrady

Ochutnávka burčiaku a gulášu priamo vo vinici ako oslava úrody daného roka. Pozývame všetkých milovníkov burčiaku na stretnutie vo Vajnorských vinohradoch! Pohodový deň so stánkami s ochutnávkou burčiaku, miestneho vína a špecialít. Aké vína: burčiak a vína z vajnorských vinohradov.

Dni zelá 2024 Stupava

4.-6. 10. 2024, Stupava – Bratislavský kraj

Dni uelá v Stupave dlhodobo patria medzi najväčšie festivaly na Záhorí. Hlavnou myšlienkou festivalu je zachovávanie tradícií regiónu Záhorie, propagácia tradičného pestovania a spracovania kapusty, prezentácia miestnych súborov, združení, kultúrnych pamiatok a v neposlednom rade

aj miestnych kulinárskych špecialít. Každoročnou súčasťou bohatého programu je trojdňový Remeselnícky jarmok a výstava ovocia a zeleniny s názvom Úroda. Oblíbené sprievodné podujatie pre návštevníkov je aj súťaž vo varení kapustnice „My varíme ze zelá“. Kultúrny program podujatia bude už tradične zameraný na všetky vekové skupiny a ponúkne množstvo atrakcií, gastronomických variácií regionálnych jedál a živých koncertov. Bohatý trojdňový program končí v nedeľu slávnostným ohňostrojom.

Biela noc Bratislava 2024

4.-6. 10. 2024, Bratislava

Biela noc je prestížny medzinárodný projekt, ktorého cieľom je priblížiť verejnosti súčasné formy umenia ako aj netradičné, nepoznané alebo významné miesta európskych metropol. Podujatie vzniklo v roku 2002 v Paríži a v roku 2013 ho navštívilo už viac ako dva a pol milióna ľudí. Z Paríža sa rýchlo rozšírilo do ďalších krajín, vrátane miest ako New York, Los Angeles, Chicago, Miami, Santa Monica, Montreal, Toronto, Rím, Tel Aviv, Gaza, Jeruzalem, Madrid, Brusel, Riga, Bukurešť, Amsterdam, Brighton, Turín, Naples, Petrohrad, ale aj Košice a Bratislava. Na Slovensku mala Biela noc premiéru v Košiciach a po piatich úspešných ročníkoch na východnom Slovensku sa rozšírila do hlavného mesta spájajúc východ a západ krajiny súčasným umením.

Biela noc ponúka návštevníkom netradičnú umeleckú prechádzku nočným mestom plnú zážitkov a nových vnemov, ktorá trvá od západu až do východu slnka. Počas jedného výnimočného víkendú sa noc stáva dňom a ulice nočného mesta sa zaplnia ľuďmi a umením. Každý návštevník dostane umeleckú mapku, ktorá ho bude sprevádzať rôznymi umeleckými zastávkami: vizuálne atraktívnymi inštaláciami, koncertmi, filmami, rozličnými divadelnými predstaveniami, tancom, literatúrou, performance... Pestrá ponuka rozličných umeleckých žánrov zaručí každému spoznať najnovšie trendy v rozličných umeleckých disciplínach.

Winefest Trenčín 2024

5. 10. 2024, Trenčín

Za festivalom stojí jednoduchá myšlienka: Spojiť milovníkov dobrého vína a producentov excelentného slovenského vína. Stretnutie týchto dvoch táborov bude strojom nezabudnuteľnej atmosféry, vášnivých diskusií a nových prúdov myšlienok. Na účastníkov festivalu čaká viac ako 20 vinárov a viac ako 100 vzoriek vína rozmiestnených po jednotlivých gastronomických prevádzkach v meste. Súčasťou podujatia bude aj lahodné jedlo, sprievodný program či živá hudba. Vstupenka na festival zahŕňa voľnú degustáciu počas celého trvania festivalu u viac ako 20 vinárstiev, 10,- € na nákup vína u vinára podľa vlastného výberu, degustačný pohár s logom festivalu.

Bitka pri Lamači 1866 Lamač 2024

12.-13. 10. 2024, Bratislava-Lamač, na Lúke pri Krematóriu v Bratislave

Občianskej združenie B-S 13/Stoh vás pozýva na rekonštrukciu historickej bitky z roku 1866. Touto akciou by vám organizátori chceli priblížiť obdobie druhej polovice 19. storočia, kedy sa odohrala posledná bitka pruskorakúskej vojny, v ktorej na oboch stranách padlo niekoľko

sto vojakov. Telá padlých vojakov boli pochované v okolí Lamača, Dúbravky a na návrší Kamzíka.

Bitka pri Lamači bolo záverečné vojenské stretnutie rakúskej a pruskej armády v prusko-rakúskej vojne v roku 1866. Vojna sa začala na pruských hraniciach v severných Čechách, pokračovala dejiskom najväčšej bitky pri Hradci Králové a ukončená bola krviprelievaním v Lamači pri Bratislave. Pruské prieskumné hliadky sa už 19. júla 1866 objavili v Malackách a o dva dni neskorej pruská armáda obsadila Stupavu. Vtedy bolo jasné, že čoskoro nastane prímerie. Preto pruský generál Eduard von Fransezky dostal rozkaz ihneď tiahnuť na Bratislavu a obsadiť ju. No to nebola ľahká úloha. Cesta zo Stupavy do Bratislavy pri Lamači prechádza prielomom Malých Karpát. Po oboch stranách cesty sú pomerne vysoké hory, teda sa tu nachádza strategicky obranný bod. Rakúske vojsko, ktorému v Bratislave velil arciknieža Albrecht, gróf Thun, už 18. júla umiestnil jednu brigádu, ktorej velil plukovník Mondela, ktorú rozmiestnil nasledovne: pravé krídlo sa opieralo nad Františkovým dvorom (Hrubý Pleš), odtiaľ sa pozície Rakúšanov tiahli na západ k poliám Leskáre a k železničnému násypu, ktorý chránil veľkú časť Mondelovej brigády. Ľavé krídlo sa opieralo o východné a severovýchodné svahy Devínskej Kobyly. Rakúske delostrelectvo bolo umiestnené pri Lamači a Dúbravke, odkiaľ ovládalo cestu Stupava – Bratislava.

Pôvodná brigáda bola 19.-21. júla zosilňovaná, deň pred bitkou dorazil 9. rakúsky horský pluk. V nedeľu 22. júla ráno začala časť pruského vojska útok na Lamač. Druhá časť pod velením generálmajora Boseho postupovala cez horské chodníky na Kamzík s cieľom obísť rakúsku obranu a obsadiť Bratislavu. Okolo pol 7. hodine zaznel prvý výstrel rakúskeho dela proti pruskej armáde. Pruské jednotky boli odrazené a okolo 8. hodiny dostal generál Eduard von Fransezky správu, že prímerie už bolo uzavreté a je platné od 12. hodiny 22. júla 1866. Prímerie malo vstúpiť do platnosti o necelých päť hodín. Pruský generál nasadil do boja väčší počet delostrelectva, čím vznikol delostrelecký súboj. Jeho dôsledkom v Lamači, ale hlavne v Dúbravke vznikli veľké požiare. To však pruským jednotkám, hoci boli v prevahe, nepomohlo a ich útok bol odrazený.

A tak celý úspech bojov pri Lamači závisel od výsledku bočného manévru brigády generálmajora Boseho. Postup brigády bol vzhľadom na ťažký terén pomalý. Keď sa však dostal na Kamzík, bolo 12 hodín a prímerie vstúpilo v platnosť. Určením demarkačnej čiary, ktorá prebiehala Záhorskou Bystricou, sa skončili posledné boje tejto prusko-rakúskej vojny o nadvládu nad Nemeckom a strednou Európou.

Výstava V oku búrky. Umenie secesie na Ukrajine do 22. 9. 2024, SNG, Átrium a Vodné kasárne

Výstava predstavuje 50 diel z umenia secesie, ktorá kulminovala v Európe okolo roku 1900 a zasiahla aj výtvarnú scénu územia dnešnej Ukrajiny. Prvé impulzy do tohto prostredia prišli z Petrohradu už v priebehu 80. rokov 19. storočia, ďalšie kontakty s umením secesie sa odohrali v medzinárodne aktívnom prostredí Mníchova. V strednej Európe bola dôležitým centrom secesného umenia Viedeň, na čele s vplyvnou osobnosťou Gustava Klimta, významné bolo aj prostredie Krakova. Vo viacerých centrách sa secesia, tzv. posledný veľký medzinárodný štýl, prejavila

v kontexte národných špecifik. Na Ukrajine, podobne ako aj v iných krajinách, sa vývoj novej národnej školy zhodoval so znovuoobjavením ľudového umenia, organizovania dielň úžitkového umenia vo vidieckych oblastiach a s objavom tvorby umelcov spojených s týmto prostredím. Okrem snahy o vytvorenie osobitého národného vizuálneho jazyka sa niektorí umelci zaujímali o vysoko personalizovaný symbolistický štýl, ktorý bol často ovplyvnený filozofickými trendmi. Predstavitelia najmladšej generácie sa napájali aj na nové prúdy avantgardného umenia – kubofuturizmus či surrealizmus. Vplyv secesie na ukrajinské prostredie bol pomerne dlhý a pretrval až do 30. rokov 20. storočia.

Výstavný projekt sa koná v spolupráci s Belvedere Galerie vo Viedni, Národnou galériou v Sofii, Národným múzeom umenia Ukrajiny (Kyjiv) a s ďalšími ukrajinskými zbierkami. Projekt vznikol ako iniciatíva Thyssen-Bornemisza Museo Nacional v Madride na vyjadrenie podpory Ukrajine a v snahe ochrániť jej umelecké diela pred ruskou inváziou. Výstava v SNG je iniciovaná zo strany Belvedere Galerie vo Viedni.

Diela umelcov a umelkýň: Petro Cholodnyj, Fedir Kryčevskij, Vasyl Kryčevskij, Olena Kulčycka, Vsevolod Maksymovyč, Abram Manevyč, Ivan Miasojedov, Oleksandr Muraško, Heorhij Narbut, Oleksa Novakivskij, Kostantyn Piskorskij, Mychajlo Sapožnykov, Ivan Truš, Mychajlo Žuk.

Výstava Károly Divald a jeho synovia. Z Prešova do Budapešti

do 6. 10. 2024, SNG, Vodné kasárne

Monografická výstava Károlya Divalda predstavuje prvé súhrnné umeleckohistorické spracovanie jeho života a fotografickej produkcie v našom prostredí, a zároveň významný príspevok do celkového obrazu dejín fotografie 19. storočia u nás. Tento prešovský fotograf je jednou z nosných osobností dejín fotografie 19. storočia na území bývalého Horného Uhorska (dnešného Slovenska).

Pôvodne vyštudovaný lekárnik začal svoju kariéru ako portrétny fotograf v priebehu 60. rokov 19. storočia v Bardejovských Kúpeľoch a Prešove. Od začiatku 70. rokov sa z neho stal jeden z prvých a najvytrvalejších fotografov Tatier (Centrálnych Karpát), neskôr v spolupráci s novozaloženým Uhorským karpatským spolkom aj východných Karpát a Pienin.

V oblasti horskej fotografie a fotografie krajiny je jeho význam porovnateľný s tvorbou fotografov Awita Szuberta (Poľsko), Ferenc Veressa (Uhorsko), Bernharda Johanesa (Nemecko) či Jindřicha Eckerta (Česko). Mimo hôr bol Divaldov rozsah záujmov a tém tiež veľmi široký – venoval sa fotografovaniu šľachtických panstiev, kaštieľov a priemyselných prevádzok do rodinných archívov šľachty, ale tiež vytváral fotografie na prezentáciu na krajinských výstavách. Fotografoval aj kúpeľné mestá, jaskyne a rôzne prírodné pozoruhodnosti ako formu propagácie mesta či regiónu.

V roku 1878 založil v Prešove jednu z prvých svetlotlačiarň, v ktorej sa venoval produkcii umeleckých tlačí, neskôr si otvoril pobočku aj v Budapešti. V roku 1890 sa vzdal svojich podnikov v prospech prvých troch synov Károlya (Karola), Lajosa (Ľudovíta) a Adolfa, ktorí tiež zásadným spôsobom prispeli k zachovaniu obrazu krajiny Horného Uhorska okolo a po roku 1900.

Výstava Jozef Sušienka. Lekcia krajiny**do 6. 10. 2024, SNG, Vodné kasárne**

Keramik a sochár Jozef Sušienka (* 1937) sa do Národnej galérie vracia po viac ako 25 rokoch. Čas tomuto vytrvalému experimentátorovi a univerzálnemu tvorcovi však vôbec neubral z energie a chuti tvoriť. Výstava tak nie je len retrospektívnym pohľadom na intenzívnu a sústrednú cestu jednej zo zásadných osobností slovenskej (nielen) keramickej plastiky a dizajnu 2. polovice 20. storočia. Je aj záznamom autorovej aktuálnej tvorby, v ktorej ďalej pokračuje vo vytváraní svojich zenovo-meditatívnych organických zostáv ukotvených v prírodných procesoch a silách.

Jozef Sušienka je bytostný environmentalista. Empatickú súhrnu prírody, keramiky a človeka pestuje už od 60. rokov 20. storočia – omnoho skôr ako sa ekológia stala globálnou výzvou a životnou nevyhnutnosťou. Keramika podľa neho prirodzene patrí dnu aj von, do parku aj do bytu, necháva ju variabilne a otvorene účinkovať ako plastiku, nádobu, fontánu, svietidlo aj ako náhrobný kameň. Jeho *Balvany*, *Prašivky*, *Martania* či *Sovy* alebo *Ikebany* tak stále žijú, rastú, združujú sa a množia.

Oslava fantázie – jubilejná výstava maliieb, kresieb a ilustrácií Anny Gajovej, akademickej maliarky**do 29. 9. 2024, Bratislava, Primaciálny palác**

Anna Gajová, akad. maliarka, je profesionálna umelkyňa a posledná žiačka Albína Brunovského. Je zapojená do aktívnej pedagogickej činnosti, renomovaná ilustrátorka kníh a časopisov, ilustrovala prvý šlabikár pre kodifikáciu rusínskeho jazyka, množstvo pedagogickej literatúry pre slovenské a zahraničné vydavateľstvá, je predsedníčkou výtvarného spolku KOPA v Prešove, dcéra významného akad. maliara Andreja Gaja.

Na výstave prezentuje ilustračnú, volnú kresebnú a maliarsku tvorbu z rokov súčasných aj minulých, s príznačnou výraznou kresebnosťou tvaru, razantnou modeláciou plochy, lyrickej atmosféry s používaním originálnej techniky odtlačkov vlastných pier a kombinovaných techník s bohatou fantazijnou obrazotvornosťou plnou nápaditosti a humoru. Počas trvania výstavy je možné stretnúť sa priamo s autorkou Annou Gajovou, ktorá rada uvedie návštevníkov všetkých vekových kategórií, a hlavne žiakov základných a materských škôl do tajov umenia ilustrácie priamo vo výstavnej sieni.

KNIŽNÉ TIPY**Andrea Kvtodianová: Cyril** (Maxim, 2024)

Miin život je v troskách. Pomaly nemá čo jesť, prišla o priateľov i rodinu, a stráca aj prácu, ktorá jej poskytovala aspoň úbohý príjem. Keď upadne do úplnej depresie, stretne v parku ženu, ktorá jej vyveští z dlane. Vraj aby získala to, po čom túži, musí zažiť ešte väčší úpadok. To však už azda ani nie je možné, takže sa dievčina rozhodne veštbu ignorovať. Keď však stretne osudového muža, ktorý by ju mohol zachrániť, a začnú sa plniť predpovede, nastúpi strach. A po ňom nasleduje skutočné peklo. Mía sa zapletie do obrovského maléru a buď sa z neho vyhrabe, alebo je navždy koniec. Prečítajte si príbeh o hľadaní lásky a seba samého, o naprávaní vzťahov s najbližšími a o závislostiach, ktoré dokážu zamávať s našimi životmi.

Majka Danihelova: V znamení nefritu (Venupress, 2024)

Po tragických udalostiach v Ametystovom lese Meggie túži odísť domov. Na to, aby sa mohla vrátiť, musí nadviazať nevýhodnú spoluprácu a vypátrať mocný artefakt. Stopy ju zavedú do tajomstvami opradeného Mesta hrdlorezov. Na prvý pohľad jednoduchá úloha sa stane takmer nespiteľnou a Meggie zisťuje, že osud je nevyspytateľnejší, ako si myslela. Jej ubolené srdce vystavuje náročným skúškam a dáva jej čoraz viac dôvodov na to, aby pretrvala v Spoločenstve národov a bojovala za seba i za svojich blízkych. Lia sa musí vyrovnáť s tým, že jej normálny život sa skončil. Neprišla iba o pôsobenie Lampáša či o najlepšiu priateľku, ale aj o svoje poslanie. Spolu s Torim hľadajú spôsob, ako napraviť chyby minulosti a ako pomôcť budúcemu kráľovi Ametystového lesa nadviazať spoluprácu s národom, ktorý už raz zradili. Les zostal zraniteľný a bez ochrany, čo môže mať katastrofálne následky pre prírodné spoločenstvo aj pre dva svety, ktoré sú prepojené viac, ako sa na prvý pohľad zdá. Začítajte sa do tretej časti série *Kronika strateného impéria* plnej mágie, lásky, intríg a tajomstiev dvoch svetov.

Michaela Zamari: Nič od toho nečakaj... a dostaneš všetko! (Michaela Zamari, 2024)

Ona má už po krk bizarných stretnutí cez zoznamovacie aplikácie, on sa ide pár mesiacov po svadbe rozvádzať. Stretli sa v čase, keď sú obaja vyčerpaní zo znižovania nárokov, prispôbovania sa druhým a zanedbávania vlastných potrieb. Dve umelecké duše, ktoré nutne potrebujú reštart! Preto pomyslia na to isté – načo sa viazať, ak existuje priateľstvo s výhodami? Len oni dvaja, úprimnosť a obojstranné potešenie. Po jednej vyčerpávajúco krásnej noci im napadne, že by mohli víkendy stráviť opäť v posteli. Akurát izby sa môžu nachádzať v iných krajinách. Ceny nízkonákladových leteckých spoločností ešte nikdy neboli také lákavé. Spontánne teda investujú do leteniek na tri cesty. A potom sa niečo katastrofálne po... kazí. Dvaja tvrdohlavci, zopár vnútorných démonov a niekoľko európskych destinácií. Oželejú zakúpené letenky, alebo vyriešia prvé problémy v raji? A záleží vôbec na tom, kde vo svete sa nachádzajú, keď s nimi cestuje aj tá neskrotná chémia, ktorá ich sprevádza od prvého okamihu?

Michaela Zamari je známa svojou vášňou pre cestovanie a príbehy, s ktorými sa čitatelia dokážu stotožniť. S hlavnými postavami tentoraz prebrázdila škótske veľkomestá, temperamentné Španielsko, malebné zákutia Talianska či francúzsky vidiek. Zapnite si bezpečnostný pás a tešte sa na témy ako sebaúcta, humor, šteklivá intimita, duševné zdravie a všadeprítomná láska. Zveziete sa?

Peter Rúfus: Ako si sa spoznala. V ten deň radšej nemal vytiahnuť päty z domu (Ikar, 2024)

Ako si sa spoznala je príbehom o tebe, o mne a o nás dvoch. Sú to moje spomienky na to, ako sme sa prvý raz spolu rozprávali, na naše začiatky, tvoje úsmevy, na všetko... Hoci sa poznáme už dlho, uvedomil som si, že som ti o tom vlastne nikdy nepovedal. V ktorej stanici svojej cesty som však zbadal tú malú bočnú cestičku, ktorá sa zjavila odnikiaľ, nenápadne sa približovala, až bolo úplne jasné, že sa raz pripojí k tej mojej? Jasné, už viem! Bol to deň, keď som podľa svojich výpočtov prekonal mužský svetový rekord v počte ranných prezlečení. A podľa dostupných

znamení som absolútne nemal vystrčiť päty z domu. Bol to deň, keď sme sa spoznali. Ahoj! Neuveríš, čo sa mi dnes stalo. Sedím v autobuse, slúchadlá v ušiach, nohy unavené z nekrátkeho životného putovania a cesta predo mnou ktoviekam. Zrazu sa v playliste objavila medzera a po nej si sa s ďalšou pesničkou objavila ty. Rovno pred mojimi očami. Z ničoho nič!

Richard Gregor: *Ja Alexy* (Liptovská galéria Petra Michala Bohúňa, 2024)

Recenzovaná kniha k výstave *J. A, ALEXY – Rezonancie tvorby Janka Alexyho v dielach súčasného umenia*. Publikácia je v slovenskom a zároveň v anglickom jazyku. Obsahuje texty a 40 strán s obrázkami.

Michal Švec: *Sex, drogy a katechizmus* (Zabudnuté knihy, 2024)

Zbierka poviedok je napísaná v podobnom komickom štýle ako prvá kniha autora *Príliš málo paranoje*, za ktorú získal Cenu Ivana Kraska. Tieto príbehy sa nesnažia len chvíľkovo, povrchno pobaviť, ale aj nastolíť otázky o závažných filozofických, hádam až woody-allenovských témach ako láska, Boh, zmysel života... ba možno poradia aj s výberom čistiaceho prostriedku. Jedenásť poviedok je zasadených do rôzneho prostredia, od bežne známych ako dovolenkový raj až po exotické ako staničná úschovňa batožín. Je načase, aby sme sa prestali utvrďovať v klišé, že na rozdiel od Čechov či Angličanov nám inteligentný humor nie je veľmi blízky (hoci s obligátnym dodatkom „Pánboh-zaplät za výnimku L + S“).

Inka Sojková: *Sme vtáky. ...keď vtáky rozprávajú svoj príbeh* (Sojkovie, 2024)

Kniha *Sme vtáky* je malým atlasom najbežnejších, no aj najzácnejších druhov vtákov na Slovensku. Môžete sa v nej stretnúť s bežnými spevavcami, sovami, dravcami, ale i s ojedinelým tetrovom či murárikom. Počet vtákov v knihe je 97. V prvej časti sa stretnete so všeobecnými informáciami o vtákoch (odkiaľ sa na Zemi vzali, čím sa živia, ako hniezdia a starajú sa o mláďatá) a v druhej časti nájdete jednotlivé druhy, ktoré vám o sebe povedia viac. Kniha je písaná s ohľadom na vývinovú biológiu vtákov, takže už po prečítaní prvej časti budete vedieť rozlišovať vtáka podľa prostredia a potravy. Kniha je svojím textom určená nielen pre deti ale aj dospelých. Texty sú písané v prvej osobe, aby boli zaujímavé aj pre detského čitateľa.

František Kozmon: *Hľadanie Adama* (Ikar, 2024)

Tínedžer Adam dospieva v rodine zasvätenej fanatickému náboženstvu a zápasí s dvojakošťou svojej viery aj sexuálnej identity. Čitatelia sa vďaka nemu vydávajú na dojemnú cestu sebaznania, priateľstva, prvej lásky, no aj prekážok a skrývania autentického ja pred rodinou. Kamil, televízny PR manažér, vedie celkom iný život. Plný pracovný a spoločenský kalendár mu naruší matka, ktorá sa mu náhle zjaví na prahu. Dávno sa odcudzili, no nevyliciteľná choroba ju privedie k synovi. Na pozadí nezvratných udalostí skúmame témy zmierenia, odpustenia a trvalého vplyvu minulých rán na súčasné vzťahy. Na prvý pohľad sa Adam a Kamil nemôžu líšiť viac, na druhý sú si čoraz podobnejší.

AKCE

12. 10. v 19:00 Moravské hody

Sál fary St. Anton, Wirerstr. 2-4, Wien 1010
Sokol XII/XV

XVII. všesokolský slet v Praze

XVII. všesokolský slet v Praze od 30. června do 5. července 2024 byl největší oslavou sportu nejen v Česku, ale i v zahraničí. Sokolská myšlenka je stále živá, a tak ve vršovické Fortuna Areně cvičili nadšení sokolové nejen z českých jednot, ale i ze zahraničních, kde Sokol působí v osmnácti zemích světa. Právě zahraniční jednoty byly ty, kdo držel tradici sletů v době, kdy byl spolek Sokol zakázán. V roce 2022 uplynulo 140 let od prvního sletu v roce 1882. Snad žádná organizace na světě se nemůže pochlubit jako Sokol tím, že její tradiční slavnostní akce se koná již ve třetím století – v případě sokolských sletů v 19., 20. a 21. století.

Již v pátek se někteří představitelé sokolských jednot z celého světa setkali na přijetí na ministerstvu zahraničí, kam je pozval zvláštní zmocněnec pro krajany Jiří Krátký. Sokoly zde pozdravili vrchní ředitel sekce právní a konzulární Martin Smolek, předseda krajanského podvýboru ing. Roman Bělouš, šéf Senátu Miloš Vystrčil, starosta České obce sokolské Martin Chlumský a předsedkyně Československého ústavu zahraničního (ČSÚZ) Hana Hlaváčková.

Velké zastoupení měli zahraniční sokolové ze San Francisca, ale ke slovu se dostali i další ze všech končin světa. Za Sokolskou župu rakouskou a za Světový svaz sokolstva

promluvil rakouský župní starosta Tomas Frey-Materna.

Činnost Světového svazu sokolstva byla obnovena podle českého právního řádu rozhodnutím Ministerstva vnitra ČR ze dne 31. ledna 1994. Svaz vznikl z popudu zakládajících sokolských organizací existujících ve světě i v tehdejší Československu (viz Stanovy Svazu). Počátky sokolského hnutí se datují do roku 1862, kdy především z iniciativy dr. Miroslava Tyrše a Jindřicha Fügnera byla v Praze založena první sokolská jednota. Sokolské hnutí se rychle šířilo nejen v českých zemích, ale během následujících desetiletí byly sokolské organizace zakládány v řadě evropských zemí a především v zámoří – v USA a Kanadě. Sokol však nebyl nikdy jen organizací sportovní a tělovýchovnou, ale díky působení Miroslava Tyrše a jeho myšlenek a ideálů také organizací výchovně vzdělávací, společenskou, kulturní i politickou.

V době komunistické éry a takzvané sjednocené tělovýchovy v Československu, kdy sokolské hnutí bylo de facto zakázáno, žilo dále díky sokolským organizacím v zahraničí. Po obnově Sokola v Československu v roce 1990 byly obnoveny i vzájemné kontakty s organizacemi v zahraničí a tato spolupráce vyústila v roce 1993 v návrh ustavit Světový svaz sokolstva, k čemuž došlo oficiálně jeho registrací na počátku roku 1994.

Světový svaz sokolstva byl založen za účelem spolupráce a podpory všech sdružených sokolských organizací, šíření sokolských myšlenek a obnovování či zakládání sokolských organizací všude, kde o to bude zájem. V praxi pak je jeho úkolem koordinovat činnost jednotlivých členských organizací a vzájemně si v ní pomáhat. Členové

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 3/5
www.sokol-wien.at
E-mail: sokol@sokol-wien.at

Župní starosta:
dr. Thomas FREY-MATERNA
E-mail: materna@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje

Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Náčelnice: dr. Daniela FREY-MATEROVÁ
Náčelník: Mag. Stanislav ŠTĚRBA

e-mail: jar.hovorka@gmx.at
jednatelka

Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každý pátek
16:00 – 17:00
Bližší informace:
Mag. I. MÜHLBERGEROVÁ
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu

(vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise

(info: Pavel Vlček, tel. 0680 3107573)
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení

17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V

3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II/XX/XXI

Info: Věra Mottlová, tel./fax: 01/2728326 od 10:00
21, Roda-Roda-Gasse 7

Úterý	18:00 – 21:00	míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň III/XI

3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X

10, Angeligasse 21 – sokolovna

E-mail: sokol-10@chello.at
Tel. a záznamník: 01/600 20 20

Úterý	18:00 – 21:00	stolní tenis
	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	fotbal Sokol X
Středa	19:00 – 21:00	Volejbal Sokol III
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga Sokol X
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	18:00 – 21:00	stolní tenis
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV

Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46

Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	16:30 – 17:20	rodiče s dětmi a předškolní děti
	17:30 – 18:45	základní sport. gymnastika (žactvo 6-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII

17, Steinergerasse 7 – sokolovna, tel. 01/480 14 55

Pondělí	16:30 – 17:30	cvičení rodičů s dětmi
	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Úterý	18:00 – 19:30	aerobik (s Kvetkou)
Středa	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Čtvrtek	16:30 – 18:00	florbal žactvo
	19:30 – 21:00	cvičení žen
Pátek	17:15 – 18:30	cvičení žactva
	20:00 – 22:00	cvičení mužů

SSS působí v USA, Kanadě, České republice, na Slovensku, ve Slovinsku, Srbsku, Rakousku, Španělsku, Austrálii, Německu, Francii, Švýcarsku a Polsku.

Všesokolský slet začal v neděli 30. června 2024 slavnostním průvodem patnácti tisíc účastníků z Můstku na dolní části Václavského náměstí a pokračoval přes Národní třídu, Smetanovo nábřeží, Pařížskou ulici až na Staroměstské náměstí. Kromě cvičenců se ho zúčastnili i představitelé sokolských žup jak z domova, tak ze zahraničí. Mnoho členů obce dorazilo na místo v dobových kostýmech nebo dresech a barevných tričkách. I přes horké počasí panovala mezi účastníky dobrá nálada, horko jim po cestě ulehčilo dobrovolní hasiči z Prahy 1, kteří na Smetanově nábřeží vytvořili pomocí hasičské stříkačky osvěžující mlžnou bránu. Část pochodujících na náměstí Jana Palacha uctila památku obětí střelby na filozofické fakultě z konce loňského roku.

Počasí přálo, a tak nadšení pochodovat v průvodu nemělo konce. Radostné pozdravování tradičním „Nazdar!“ přihlížejících diváků, písně, hudba a taneční vystoupení dalo dobrý předpoklad pro úspěšný start sletového týdne. „Je velmi obtížné ubránit se dojetí,“ svěřil se na pódiu na Staroměstském náměstí starosta České obce sokolské Martin Chlumský, který v čele největší tělovýchovné organizace v Česku stojí od letošního dubna.

V odpoledních hodinách, přesně ve 14:00, začala za zvuků hudby Antonína Dvořáka v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha sokolská mše svatá, kterou sloužil arcibiskup pražský a primas český Mons. Jan Graubner. Zúčastnili se jí sokolové všech generací i národností.

Večer po průvodu mohli sokolové tradičně zhlédnout představení Jiráskovy *Lucerny* v Národním divadle. Představením této hry Aloise Jiráska v zaplněném Národním divadle začal v Praze 17. všesokolský slet. Jiráskovu hru řazenou mezi českou klasiku nastudovali ochotníci z Divadla pod Petřínem pod vedením Bohumila Gondíka. Přítomné přišli pozdravit předseda Senátu Miloš Vystrčil (ODS), který s dalšími politiky převzal nad sletem záštitu, a ministr kultury Martin Baxa (ODS). „Sestry a bratři, prohlášíme 17. všesokolský slet za zahájený,“ prohlásil starosta České obce sokolské Martin Chlumský. Ti, kteří se tam nedostali, měli možnost kulturního odpoledního programu v Tyršově domě na Újezdě.

Sokol má přes 1 000 jednot rozdělených do dvaadvaceti žup. Do Prahy většina účastníků sletu dorazila v sobotu vlaky. Ze zhruba 20 000 účastníků jich bylo podle organizátorů více než 1 500 ze zahraničí, například ze Spojených států, Austrálie, Ukrajiny, Rakouska, Francie, Německa, Švýcarska a dalších zemí.

Delegaci z Vídně tvořilo na 110 účastníků, z toho bylo 65 aktivních cvičenců. Pro osmičku vídeňských florbalových sokolů začal slet již o den dříve, a to účastí na nově založeném Sletovém poháru ve florbalu. Vídeňští florbalisté převzali diplom za páté místo a pogratovali vítězné Nové Pace. Na sletu se vídeňští sokolové a sokolky představili ve čtyřech skladbách: *Rockové symfonii*, *Jdi za štěstím*, *Sokolhraní* a *Před kamerou*.

Pro 13 500 cvičenců začal tvrdý týden plný zkoušek sletových skladeb na příslušných hřištích v Edenu, blízko fotbalové Fortuna Areny Slavie Praha. V úterý pokračoval v O2 areně, ve které se v květnu konalo mistrovství světa v ledním hokeji, večerní gala program – slavnostní

představení tisíce sokolů, kterému předcházela generální zkouška. Vedle zkoušek dvanácti hromadných skladeb zaujal návštěvníky Prahy a cvičence bohatý pódiový program na nádvoří Tyršova domu, Staroměstském náměstí a Náměstí míru.

Letohrádek Kinských přilákal předvedením krásného folklórního programu desítky návštěvníků a po jeho skončení si mnozí ještě zatančili před letohrádkem, kde hrála a zpívala hudební skupina mladých muzikantů.

Ve čtvrtek 4. července ve 21:00 nastal po generálních zkouškách čas slavnostního zahájení cvičení XVII. všesokolského sletu 2024. Tribuny již začaly v napětí burácet v očekávání otvírajícího ceremoniálu, když najednou se nebe otevřelo a prudkým lijákem hnalo i diváky z prvních řad do vyšších řad pod tribunou. Nejvíce si silného deště užily čekající a pak slet otvírající cvičenky skladby *V rytmu srdce* a praporčici. Nebyli by to ale sokolové a sokolky, aby se nechali prudkým deštěm odradit. Sokolky krásně tvořily formace otvírajícího aktu a pak dokonale provedly svoji skladbu. Zmoklé, ale šťastně radostně mávaly zpátky do publika, které jejich výkon a statečnost ocenilo bouřlivým potleskem a skandováním. To samé si užili a zažili i desítky zmoklých praporčků, kteří hrdě nesli sokolské prapory.

Všesokolský slet tradičně poctil svou účastí i prezident Petr Pavel, který sokoly pozdravil a starostovi České obce sokolské Martinu Chlumskému předal prezidentský prapor. Večerní představení doplnila i zpěvačka Lucie Bílá a Jiří Korn, jakož i hosté z dánské gymnastické školy Orlup.

Vídeňský sokol reprezentovaly sokolky, které se spolu s věrnou gardou předvedly ve skladbě *Jdi za štěstím* na písně Karla Gotta, mladší žáci vystoupili na skladbu *Sokolhraní* a dorostenci i muži se zapojili do skladby *Před kamerou*. V sletových hromadných skladbách se představili i ti nejmenší skladbami *Čmeláčci* pro rodiče a děti a předškolní děti ve skladbě *Mravenci*. Celá rodina (děti s dospělými) se zase předvedla v mezigenerační skladbě *S tebou mě baví svět*. Mladší žákyně se prezentovaly skladbou *Čarodějky* a starší žactvo se hrdě ukázalo ve skladbě *Fitness*. Cvičení plné choreografických záměrů, zajímavé barevné efekty, to byla skladba dorostenek a mladších žen *Leporelo*. Ženy a seniorky, jejichž cvičebním náčiním byl deštník ve dvojím barevném provedení v sytě žluté a malinově růžové, se předvedly ve skladbě *Babí léto*. *Rocková symfonie* byla smíšená skladba pro dorostenky, dorostence, ženy a muže. Skladba vlastně kopírovala motto celého sletu „Spojujeme generace“. Z celé skladby tak vyzařovala radost všech ze společného pohybu. V každé skladbě cvičilo téměř dva tisíce sokolů.

Slet zakončil slavnostní nástup, kterým cvičenci vytvořili strom života. „Spojili jsme republiku, spojili jsme se napříč celými kraji, regiony, spojili jsme kulturu, sport i umění“, to byly zakončující slova starosty České obce sokolské Martina Chlumského.

Program doplnilo také gala sportovní představení v O2 areně a několik koncertů a výstav.

Loučení nebylo lehké. Byl to krásný týden plný dojemných chvil, kdy se pochmurné dny změnily ve slunečné, kdy děti mávaly z tramvají a lidé jim na oplátku posílali srdíčka, kdy se konverzovalo na každém kroku a panovala vzájemná pomoc i ohleduplnost.

Fotoreportáž ze XVII. všesokolského sletu v Praze, 30. června – 5. července 2024

Česká obec sokolská má přes 1 000 jednot rozdělených do dvaadvaceti žup. Od svého vzniku před více než 160 lety patřil Sokol k hlavním hybatelům českého společenského života a vrcholem jeho činnosti jsou právě slety. První se konal 18. června 1882 na pražském Střeleckém ostrově, dvě dekády činnosti Sokola tehdy oslavilo 720 cvičících.

Komunistický režim v roce 1952 sokolskou organizaci, která se netajila svým odporem ke komunistickému režimu, zakázal. Ve chvíli, kdy byl Sokol zakázán, se sokolové v zahraničí odpojili od Sokola a v roce 1951 se v Paříži konal první zahraniční slet. Sokolské slety vystřídaly státem organizované masové spartakiády. Po pádu komunistického režimu a obnově Sokola se první novodobý slet v Praze konal v červenci 1994.

Sokolové nacvičovali na letošní slet dvanáct hromadných skladeb. Sletu se podle pořadatelů účastnilo téměř 20 000 lidí, více než 1 500 bylo ze zahraničí.

Byl to velký svátek České obce sokolské a příštímu Všesokolskému sletu za šest let přejeme pouze zdar!

*Gabriela Jakelíc, dobrovolnice
na Všesokolském sletu 2024*

Historie všesokolských sletů

Koncem 19. století, přesně roku 1882, se pod vedením Miroslava Tyrše sešlo 700 mužů na Střeleckém ostrově. Ti tehdy nemohli vůbec tušit, že o šestašedesát let později v roce 1948 bude na Strahově cvičit ve velmi pohnuté době rekordního půl miliónu sokolů a že v této tradici budou jejich sestry a bratři pokračovat i v roce 2024.

I když se slety konaly napříč staletími, nikdy neustrnuly v minulosti, ale skladby i celý sletový program vždy odpovídaly dané době a životu tehdejší společnosti. Jednou z nejslavnějších skladeb je *Přísaha republiky* z předválečného sletu v roce 1938, během níž sokolové podpořili Edvarda Beneše. I to je jeden z důvodů, proč slety oslovují i současnou společnost, současné generace. Součástí sletů jsou vedle hromadných tělocvičných vystoupení rovněž různé sportovní soutěže, pódiová vystoupení a také bohatý kulturní doprovodný program.

I. všesokolský slet 1882

Na Střeleckém ostrově v Praze se tehdy pod vedením náčelníka Miroslava Tyrše sešlo 700 mužů. V průvodu pak pochodovalo přes 1 500 krojovaných sokolů s desítkami praporů. To vše za velkého zájmu a nadšení Pražanů.

II. všesokolský slet 1891

Na druhém sletu se v Královské oboře v Praze představilo 2 400 cvičenců, kteří předvedli prostná před 7 000 diváky. Průvod už měl více než 5 000 členů a objevili se v něm třeba i sokolové ze Spojených států amerických.

III. všesokolský slet 1895

Tento slet se poprvé konal na Letenské pláni. Cvičilo na 5 000 sokolů a program sledovalo už 30 000 diváků. Poprvé v historii sletů mohli jeho účastníci shlédnout slavnostní představení Smetanovy *Prodané nevěsty*.

IV. všesokolský slet 1901

Sletových skladeb se poprvé účastní i ženy, necelá tisícovka jich předvedla vystoupení s kužely. Celkem se na něm představilo 9 000 cvičenců. Tehdy byly pravidelnou součástí sletu i závody, na IV. sletu se ke sportovní gymnasti-

ce (zajímavostí je, že se cvičilo na živém koni) přidala ještě atletika. Všech osmnáct sletových skladeb tehdy na kameru zachytil průkopník české kinematografie Jan Kříženeček, film se ale nedochoval.

V. všesokolský slet 1907

Je považován za první „velký“ slet, trval čtyři týdny. Zúčastnilo se ho 12 900 cvičenců a vidělo ho skoro čtvrt miliónu diváků. Přijelo také mnoho sokolů ze zahraničí, ze zemí jako je Slovinsko, Srbsko, Chorvatsko, Rusko, Bulharsko, Francie, Itálie, Belgie, Maďarsko, Holandsko, Lucembursko nebo Spojené státy americké. Kapelník a člen kolínského Sokola František Kmoch složil k V. všesokolskému sletu píseň *Vítězný pochod*. Do programu byla poprvé zahrnuta sletová scéna. Jejím námětem byl šachový turnaj, symbolicky znázorňující vítězství husitů nad císařem Zikmundem Lucemburským.

VI. všesokolský slet 1912

Šestý slet trval ještě o týden déle než pátý – pět týdnů. Cvičilo a závodilo na něm přes 30 000 sokolů a pod heslem „Co Čech, to sokol“ ho vidělo 300 000 diváků. Slet byl zároveň i oslavou jubilejních 50 let Sokola a vznikl z něj hodinový film, který se následně promítal v kinech. Byl to poslední slet před první světovou válkou. V té době se sokolové zasloužili o vznik československých legií a stáli u zrodu samostatného Československa.

VII. všesokolský slet 1920

První slet po vzniku Československé republiky, kterého se účastnil i prezident T. G. Masaryk. Naposledy se konal na Letenské pláni. Počet cvičenců totiž dosáhl 100 000 a diváků bylo přes půl miliónu, proto se později přesunul na Strahov. I tento slet trval několik týdnů, v průvodu prošlo téměř 80 000 sokolů. Poprvé zazněl pochod Josefa Suka *V nový život*. Během sletové scény vystavěli sokolové před zraky diváků živou monumentální sochu symbolizující vybojovanou svobodu národa.

VIII. všesokolský slet 1926

První slet na Strahově. Na cvičební ploše mohlo být najednou 14 000 lidí. Celkem se na ní představilo 145 000 cvičenců, které zhlédlo 800 000 diváků. Doprovodnými akcemi tohoto sletu byly třeba lyžařské závody v Krkonoších nebo plavecké závody na Vltavě. Ani na tomto sletu nechyběl T. G. Masaryk, který 5. července 1926 předal sokolům na Pražském hradě prapor. Ke sletové scéně *Kde domov můj*, jež opěvovala krásu české vlasti, přispěli přední čeští umělci.

IX. všesokolský slet 1932

Ani do třetice na něm nechyběl T. G. Masaryk. Slet byl oslavou 100 let od narození Miroslava Tyrše a 70 let od vzniku Sokola. Počet cvičenců se vyšplhal téměř na 200 000 a diváků už bylo přes milión. V Praze se konaly tři průvody, ve kterých šlo 100 000 lidí. Sletový plakát vytvořil Max Švabinský. Poprvé se do příprav sletu zapojil rozhlas, který realizoval takzvané rozhlasové nácivky. Slet doprovázel rovněž bohatý kulturní program a nechyběla ani další sletová scéna, která vyzněla jako mohutná apoteóza Miroslava Tyrše.

X. všesokolský slet 1938

Konal se v době fašistické hrozby a stal se jedním z nej důležitějších sletů vůbec. Slavná prostná *Přísaha republi-*

Vídeňští sokolové na sletu v Praze v roce 1938

ce cvičilo 30 000 mužů najednou, stejný počet žen předvedl originální rej jako první „velkou choreografií“. Značnou výpovědní hodnotu měla také sletová scéna *Budovat a bránit*. Prahou se v průvodech valily desetitisíce lidí, kteří vyjadřovali odpor k fašismu a blížící se válce. Na Strahově cvičilo 350 000 sokolů a diváků už byly dva milióny. Prezident Edvard Beneš daroval Sokolu prapor, na který později připnul i Válečný kříž. Cvičební plocha už byla tak velká, že pro lepší ozvučení muselo být použito čtyřadvacet reproduktorů. Nechyběli ani vídeňští sokolové, ale protože bylo po anšlusu Rakouska, členové vídeňské župy byli nuceni pochovat pod vlajkou s hákovým křížem.

XI. všesokolský slet 1948

Jedenáctý slet začali sokolové připravovat hned poté, co se po válce podařilo spolek v roce 1946 obnovit. Během dvou let příprav se situace v zemi výrazně změnila a v únoru 1948 přišel puč komunistů. Slet se přesto podařilo uskutečnit, i když to byl na dlouhou dobu slet poslední. Prostná mužů *Věrní zůstaneme* byla připomínkou sokolů umučených za války, moderní skladbu s kužely musely promoklé ženy pro obrovský úspěch opakovat. Co do počtu cvičenců byl tento slet rekordní, cvičilo na něm 500 000 sokolů! Mezi sokolskými dorostenkami cvičila i Jana Horáková, dcera Milady Horákové. Během průvodů došlo k demonstracím proti režimu a proti prezidentovi Gottwaldovi. Záběry z té doby jsou víc než výmluvné. Za toto chování sokolové tvrdě zaplatili, existenčně bylo postiženo přes 11 000 členů a o pár let později komunisté spolek úplně zakázali.

XII. všesokolský slet 1994

Trvalo to téměř padesát let, ale sokolům se podařilo ke sletům vrátit. Na Strahově jich za účasti prezidenta Václava Havla vystoupilo asi 23 000, z toho 1 800 ze zahraničí. Proběhly sportovní soutěže, kulturní a společenské akce, dojemné bylo setkání zahraničních sokolů na představení *Prodané nevěsty* v Národním divadle. V úvodu vystoupení se ozvaly pražské zvony a Sukův pochod *V nový život*. Menšímu počtu cvičenců ve skladbách se zajímavě přizpů-

sobila velkoplošná choreografie. Slet byl důkazem, že Sokol opět žije.

XIII. všesokolský slet 2000

Tento slet byl součástí Národních dnů sportu a kultury, které byly součástí akce Praha – evropské město kultury 2000. Slet zahájil a obou hlavních dnů (předvedení hromadných skladeb) se zúčastnil prezident Václav Havel. Zhruba 25 000 cvičenců předvedlo na strahovském stadiónu Evžena Rošického dvanáct hromadných skladeb. I tomuto sletu předcházely župní slety, konaly se na pětaticeti místech po celém Česku.

XIV. všesokolský slet 2006

Sokolové se sešli opět na strahovském stadiónu Evžena Rošického. Přes 15 000 cvičenců předvedlo šestnáct hromadných skladeb, tentokrát za přítomnosti prezidenta Václava Klause. Poprvé se v týdenním sletovém programu objevuje novinka – Sokol Gala – přehlídka toho nejlepšího ze sokolského vrcholového sportu (tedy sokolů, kteří pod hlavičkou sokolských jednot závodí).

XV. všesokolský slet 2012

Slet se přesouvá do pražského Edenu na stadión fotbalistů Slavia Praha. Ve dvanácti hromadných skladbách vystoupilo 11 000 cvičenců. Představili se i slovenští sokolové se skladbou *My a my*. Novinkou tohoto ročníku bylo slavnostní zahájení sletu představením *Prodané nevěsty* v Národním divadle, kterou nastudovaly sokolské kulturní soubory – divadelní soubory Sokola Pyšely a Sokola Lázně Toušeň, folklórní národopisný soubor Formani ze Sokola Slatiňany a pěvecký sbor Gaudium Sokola Královské Vinohrady.

XVI. všesokolský slet 2018

Slet byl i připomínkou 100. výročí vzniku Československa. Sokolové pro tento slet nacvičili deset hromadných skladeb, které předvedly před zraky premiéra Andreje Babiše v pražském Edenu. Jedenáctá skladba byla společným česko-slovenským dílem se symbolickým názvem *Spolu*. Další dvě skladby připravili hosté z Česka a ze zahraničí. V tomto roce ČOS navazuje na spolupráci významných umělců se sletem. Vznikl unikátní soubor obrazů a grafik vytvořený Michalem Cihlářem, Stanislavem Divišem, Ivanem Komárkem, Zdeňkem Netopilem, Pavlem Roučkou, Jakubem Špaňhelem a Jakubem Spurným.

XVII. všesokolský slet 2024

Všesokolský slet je největší oslavou sportu pro všechny na světě. Snad žádná organizace na světě se nemůže pochlubit jako Sokol tím, že její tradiční slavnostní akce se koná již ve třetím století – v případě sokolských sletů v 19., 20. a 21. století. A také tím, že po celou tuto dobu má i mezinárodní rozměr – již od druhého všesokolského sletu v roce 1891 přijíždějí cvičenci a hosté ze zahraničních sokolských jednot, své slety či obdobné akce pořádají i některé sokolské organizace ve světě, jako například ve Slovinsku, Srbsku, na Slovensku, na americkém kontinentě Americká obec sokolská, Sokol USA a Sokol Kanada. Americký Sokol uspořádal svůj první slet již v roce 1893.

Po roce 1948 pořádalo slety rovněž Ústředí československého sokolstva v zahraničí – konaly se ve Vídni, Montrealu, Curychu a Paříži. Zahraniční sokolové se tak zasloužili o to, že tradice sletů pokračovala i v době, kdy se ve vlasti konat nemohly.

SPORT

Olympiáda v Paříži 2024

Před vstupem do Českého domu stála socha sedminásobné olympijské vítězky ve sportovní gymnastice Věry Čáslavské od Davida Černého. Je téměř deset metrů vysoká a pohybuje se. Umělecké dílo vytvořené z nerezové oceli je symbolem gymnastických pohybů i odkazem na sportovní úspěchy i životní postoje Čáslavské. „Paní Věra byla úžasná osobnost. Skvělá sportovkyně, ale hlavně báječný člověk, se kterým byla radost trávit čas, protože na každého přenesla své nadšení. Milovala sport a fandila všem sportovcům. I proto ji chceme znovu připomenout – našim fanouškům i celému světu,“ uvedl předseda ČOV Jiří Kejval. Socha váží 7,5 tuny a do Paříže putovala po částech ve třech kamiónech.

Socha Věry Čáslavské od Davida Černého

Skupina českých vodáků v čele s předsedou česko-krumlovského oddílu SK Vltava Tomášem Paloudou přijela na olympijské hry do Paříže na kajacích. Cestou po Seině dlouhou 400 kilometrů připomněli všestranného českého sportovce Emericha Ratha, který se na podobnou pouť vydal před sto lety rovněž na OH do Paříže.

Když Rath před sto lety dorazil do olympijské Paříže, osobně mu gratuloval zakladatel Mezinárodního olympijského výboru baron Pierre de Coubertin.

Prezident Petr Pavel gratuloval olympionikům

Prezident Petr Pavel pogrataloval českým sportovcům k výkonům na letních olympijských hrách v Paříži a poděkoval jim za příkladnou reprezentaci země. Na síti X uvedl, že sport nejsou jen vítězství a medaile, ale je za ním obrovská vůle, odhodlání, dřina, bolest, čas i peníze nejen sportovců, ale celého jejich týmu i rodin.

Do olympijských her zasáhlo 111 českých sportovců. Česko v Paříži získalo tři zlaté a dvě bronzové medaile, nejméně na letních olympijských hrách v samostatné historii. Českou vlajku na slavnostním zakončení OH v Paříži nesl zlatý kanoista Martin Fuksa. Ceremoniál se uskutečnil na Stade de France v neděli od 21:00. Jednatřicetiletý Fuksa jasně ovládl závod na 1 000 metrů a získal první olympijskou medaili v kariéře. Na závěrečném ceremoniálu převzal roli vlajkonoše po judistovi Lukáši Krpálkovi a luko-

střelkyni Marii Horáčkové, kteří nesli vlajku na zahájení, jež se konalo převážně na řece Seině a v jejím okolí.

Česko získalo na olympiádě pět medailí, z toho tři zlaté a dvě bronzové. O zlato se kromě Martina Fuksy postarali kajakář Josef Dostál a Tomáš Macháč s Kateřinou Siniakovou v tenisovém mixu. Bronz získali čeští kordisté v soutěži družstev a oštěpařka Nikola Ogrodníková.

Adam Ondra

Český závodník skončil v Paříži na šestém místě, doplatil na nevydařený bouldering. Fantastický výkon v obtížnosti nestačil, Ondra ztrátu nedohnal a na medaili nedosáhl. Ondra byl po boulderingu, první části finále kombinace, z osmičlenného pole až sedmý. Jako jeden ze tří závodníků v něm ani jednu netopoval. S celkovým součtem 24,1 se dělil o sedmé místo se španělským obhájcem prvenství Albertem Ginésem. V pondělní kvalifikaci boulderingu Ondra jeden top zdolal a obsadil páté místo.

Po střední obtížnosti si celkově polepšil na třetí příčku, před ním skončili jen sedmnáctiletý Anraku a devatenáctiletý Brit Toby Roberts. Anraku stejně jako průběžně druhý Američan Colin Duffy dosáhl v boulderingu ve finále na top dvakrát, třetí byl Roberts s více než šestibodovým mankem na čelo.

V lezení na obtížnost, druhé části finále, nastoupil Ondra do stěny už s vědomím, že nemůže získat medaili, ani kdyby zdolal cestu až na vrchol.

Český borec předvedl skvělý výkon a málem se dostal až k tomu, chyběl mu jediný chyt. Připsal si tak 96 bodů ze 100 možných. Výš se nikdo z finálových účastníků nevyšvihl.

Šestou příčkou zopakoval rodák z Brna umístění z minulých olympiád v Tokiu, kde však byla součástí kombinace i Ondrova neoblíbená rychlost. V té se v Paříži zavodilo samostatně.

Muži – kombinace: 1. Roberts (Brit.) 155,2 (bouldering 63,1 + obtížnost 92,1), 2. Anraku (Jap.) 145,4 (69,3 + 76,1), 3. Schubert (Rak.) 139,6 (43,6 + 96,0), 4. Duffy (USA) 136,4 (68,3 + 68,1), 5. McArthur (Brit.) 125,9 (53,9 + 72,0), 6. Ondra (ČR) 120,1 (24,1 + 96,0).

České vítězství v tenisové smíšené čtyřhře

Obrovským úspěchem je získání zlaté medaile v tenisové smíšené čtyřhře na letních olympijských hrách v Paříži. Finále tenisového utkání smíšených dvojic, ve kterém čeští tenisté získali zlatou olympijskou medaili, sledovalo v České televizi 886 000 diváků. Podíl na sledovanosti přesáhl 33 procent. Byl to druhý nejsledovanější přenos z letošních olympiád, uvedla ČT. Více diváků přilákalo pouze slavnostní zahájení her.

Oštěpař Vítězslav Veselý končí kariéru

Dvojnásobný olympijský medailista a mistr světa a Evropy v hodů oštěpem Vítězslav Veselý, jež poslední dva roky nezávodil, končí v jednačtyřiceti letech kariéru. Oznamil to Český atletický svaz na svém webu. Oficiálně se Veselý rozloučí na mistrovství republiky ve Zlíně.

Hodonínský rodák Veselý se poprvé na velké akci představil na olympijských hrách v Pekingu v roce 2008 a bě-

hem úspěšné kariéry vybojoval šest medailí. Z olympijských her má ve sbírce bronz z Londýna 2012 a Tokia 2021, zlato vybojoval na mistrovství světa v Moskvě 2013 a o rok dřív na mistrovství Evropy v Helsinkách. Na kontinentálních šampionátech získal také dvě stříbra v letech 2014 a 2016.

„Děkuji všem, kteří mě v průběhu celé kariéry podpořovali a byli velkou součástí mé cesty. Velký dík patří trenérům Janu Železnému, Jaroslavu Havlovi a Zdeňku Lípovi. Nesmím zapomenout ani na parťáky Petra Frydrycha, Jakuba Vadlejcha a Lukáše Lípu. Byla to úžasná jízda plná výzev, radostí a dřiny. Jsem vděčný za všechny zážitky a zkušenosti a těším se na další kapitoly svého života,“ uvedl Veselý na svazovém webu.

Prezident navštívil Olympijský park v Mostě

Prezident Petr Pavel ocenil Český olympijský tým za podporu olympioniků a uspořádání Olympijského festivalu v Mostě, který s manželkou začátkem srpna navštívil. „Olympiádu jsem sledoval během dovolené a gratuluji českým sportovkyním a sportovcům ke skvělým výkonům. Někdy chyběl jen kousek štěstí k dalším medailím,“ zdůraznil Pavel.

Prezident navštívil Olympijský festival v Mostě v pátek 2. srpna, kdy si po boku současných či bývalých českých reprezentantů vyzkoušel hod oštěpem, šerm, lukostřelbu a jízdu na obřím paddleboardu.

Olympijský festival začal 25. července, den před startem letních olympijských her, které se uskutečnily v Paříži. Replika Eiffelovy věže pro Olympijský festival u jezera Most vznikla speciálním 3D tiskem z recyklovaného plastu a u jezera zůstala po celou dobu jeho konání, tedy do 11. srpna. Věž byla vysoká 12 metrů.

Před sto lety získal gymnasta Šupčík pro Československo první zlato z OH

Téměř čtvrt století čekali českoslovenští sportovci na premiérové zlato z olympijských her, než před sto lety v Paříži gymnasta Bedřich Šupčík ovládl šplh na laně. Díky tomu 20. července 1924 na stadiónu v Colombes premiérově vystoupala na nejvyšší stožár československá vlajka a zazněla státní hymna. Šupčík, jenž tehdy získal ještě bronz ve vícebodě, na kruzích byl pátý a v přeskoku koně našel se dělit o šesté místo, svůj historický úspěch zlehčoval.

„Člověk dře na hrazdě, na bradlech, na kruzích a pak dobře zvládne takovou lehkou věc, jako je šplh, a je kolem toho tolik slávy. Vždyť já šplh trénoval jako malý kluk, když jsem bosý lezl po stromech,“ řekl Šupčík, jenž zlatem potvrdil skvělé představení sokolských gymnastů. Ti v Paříži vybojovali devět z celkových deseti československých medailí, byť nejprestižnější soutěž družstev kvůli zranění dvou závodníků nedokončili.

Závodu ve šplhu na osmimetrovém laně bez přírazu dlouho vévodil Francouz Albert Séguin s časem 7,4 sekundy, Šupčík však jeho výkon dokázal ještě o dvě desetiny zlepšit. Díky síle, o níž kolovaly různé historky, se tehdy pětadvacetiletý člen Sokola dotahoval až k pasu, zatímco ostatní gymnasté zhruba doprostřed hrudníku. Divákům prý podle *Sokolského věstníku* dokonce připadalo, že při svém vystoupení jako by spolykal lano a vzlétl vzhůru jako pták.

Kajakářka Betlachová zlatá na MS do 23 let

Kajakářka Barbora Betlachová se stala mistryní světa v rychlostní kanoistice v kategorii do 23 let, když v bulharském Plovdivu zvítězila na olympijské trati na 500 metrů. Třiadvacetiletá česká reprezentantka dojela ve finále ve stejném čase jako Maďarka Eszter Júlia Rendessyová.

Betlachová na juniorském šampionátu v Bulharsku získala už druhou medaili, jako členka čtyřkajaku vybojovala stříbro. Navázala tak na úspěšné mistrovství Evropy v Bratislavě, kde si vyjela jeden zlatý a dva stříbrné cenné kovy. Blízko k zisku medaile byla i juniorská debtkanoe Víta Příkopa a Martina Nováčka, kterým chyběla na bronz necelá sekunda.

První dvě Češky na Gašerbrumu I

Bývalé lyžařské reprezentantky Lenka Erlebachová a Karolína Grohová jako první Češky vystoupily na jedenáctou nejvyšší horu světa Gašerbrum I v pákistánském pohorí Karákóram. Na 8080 metrů vysokém vrcholu stanuly 28. července. ČTK o tom informovaly v tiskové zprávě. Výstup zvládly bez umělého kyslíku a bez pomoci výškových nosičů a zabezpečení horských vůdců. „Alfou a omegou výstupů ve vysokých horách je počasí. Nám počasí přálo. V nejvyšších pasážích bylo téměř bezvětří a až neuvěřitelné teplo na takovou nadmořskou výšku,“ uvedly české horolezkyně.

Poprvé se povedlo Gašerbrum I zdolat v roce 1958 Američanům Peteru Schoeningovi a Andrewu Kauffmanovi. Prvními Češky na třetí nejvyšší hoře Pákistánu byly v roce 1997 Zdeněk Hrubý, Stanislav Šilhán a Vladimír Myšík.

Eva Perglerová z Přestic jako druhá Češka zdolala nejvyšší vrcholy všech světadílů

Eva Perglerová, zubařka a horolezkyně z Přestic na Plzeňsku, se stala druhou Češkou, které se podařilo vystoupit na všechny nejvyšší vrcholy jednotlivých kontinentů. Takzvanou Korunu světa (Seven Summits) získala necelý týden po svých padesátinách, poté co 4. července stanula na vrcholu 5 642 metrů vysokého kavkazského Elbrusu. ČTK o tom informoval kamarád Perglerové Patrik Pátek. Perglerová je podle něj osmým Čechem, který Korunu planety získal.

Zdolání všech sedmi vrcholů kontinentů světa je horolezecká výzva, která byla poprvé definována v osmdesátých letech 20. století amatérským horolezcem a podnikatelem Richardem Bassem a následně modifikována horolezcem Reinholdem Messnerem.

První ženou s českými kořeny, která zkompletovala Korunu planety, se před deseti lety stala Renata Chlumská, která má české a švédské občanství.

Olomoucké šachové léto

Tři sta šachistů ze sedmadvaceti zemí zamířilo do Olomouce na mezinárodní festival Olomoucké šachové léto – Memoriál Jaroslava Fuksíka. Jeho 25. ročník trval od 10. do 17. srpna. Šachisté přijeli například z Austrálie, Japonska, Indie, Jihoafrické republiky, Peru, USA nebo Kanady.

Předzvěstí hlavních turnajů byla simultánka, proti zájemcům z řad šachové veřejnosti nastoupil nejlepší český šachista a jednička českého žebříčku, velmistr David Navara, který hrál se čtyřiaadvaceti soupeři najednou.

Noví mistři republiky v silničním závodě

Mistrem republiky v závodě cyklistů s hromadným startem se stal poprvé v kariéře dvacetiletý Tomáš Přidal. Druhý byl na společném šampionátu Česka a Slovenska v Jevičku Michael Kukrle, třetí dojel Vojtěch Kmínek. Obhájece titulu a vítěz časovky Mathias Vacek obsadil páté místo s více než minutovou ztrátou na vítěze.

Mistryní republiky v silničním závodě cyklistek se v Jevičku stala poprvé Barbora Němcová. Vyhrála před Nikolou Bajgerovou a Julií Kopecký, vítěžkou časovky. Obhájkyně loňského prvenství Jarmila Macháčová, která je týmovou kolegyní Němcové v Dukle Praha, skončila osmá.

Plavkyně Horská získala zlato na ME

Plavkyně Kristýna Horská se stala mistryní Evropy na 200 metrů prsa. Po titulech kraulařky Barbory Seemanové na stovce a dvoustovce se postarala o třetí zlato a celkově pátou medaili pro českou výpravu na šampionátu v Bělehradě. Vlastní český rekord překonala o 68 setin sekundy.

Šestadvacetiletá Horská se loni na ME v krátkém bazénu v Otopeni poprvé v kariéře radovala z medaile, když získala na prsařské dvoustovce bronz. V Bělehradě ve finále potvrdila nejlepší časy z rozplavby a semifinále a porazila stříbrnou Dánku Claru Rybakovou-Andersenovou o 1,60 sekundy.

Pastrňák ovládl posedmé Zlatou hokejku

Hvězdný útočník David Pastrňák z Bostonu ovládl posedmé anketu Zlatá hokejka pro nejlepšího českého hráče sezóny a navázal na loňské vítězství. Druhý skončil brankář Lukáš Dostál a třetí místo obsadil útočník Martin Nečas. Slavnostní vyhlášení 56. ročníku tradiční ankety symbolicky uzavřelo hokejový ročník, ve kterém Česko získalo na domácím mistrovství světa zlaté medaile.

Osmadvacetiletý Pastrňák se akce na pražském Žofíně nezúčastnil, neboť je ve Spojených státech amerických. Střelec vítězné branky ve finále MS proti Švýcarsku byl jedním z osmi hráčů výběru trenéra Radima Rulíka, kteří se prosadili v anketě do elitní desítky. Na šampionátu v Praze nestartovali pouze pátý Filip Hronek a devátý Tomáš Hertl.

České volejbalistky poprvé v Lize národů

České volejbalistky si poprvé vybojovaly účast v Lize národů. Do elitní soutěže, kterou v příští sezóně bude hrát nově osmnáct reprezentačních týmů, se kvalifikovaly díky vítězství nad Portorikem 3 : 1 ve finále Challenger Cupu na Filipínách. Předtím si v Manile poradily s Argentinou a také Vietnamem.

Česky vyhrály Challenger Cup na třetí pokus. Před pěti lety v Peru podlehly ve finále Kanadě 2 : 3, v roce 2022 vypadly ve čtvrtfinále s Belgií. Nyní na Filipínách udělaly poslední krok: Portoriko přehrály po setech 25 : 23, 25 : 20, 18 : 25 a 25 : 18.

Barbora Krejčíková vyhrála Wimbledon!

Tenistka Barbora Krejčíková vyhrála poprvé dvouhru ve Wimbledonu. Osmadvacetiletá hráčka porazila ve finále na londýnské trávě turnajovou sedmičku Jasmine Paoliniovou z Itálie 6 : 2, 2 : 6, 6 : 4. V singlu získala druhý grandslamový titul a navázala na vítězství z Roland Garros 2021. Na turnaji ve Wimbledonu přišla jen o tři sety. Finále s Paoliniovou ovládla za hodinu a 56 minut. Za vítězství získá prémii 2,7 miliónu liber (přes 81 miliónů korun).

Wimbledonský triumf otevře české tenistce Barboře Krejčíkové řadu nových příležitostí a výrazně posílí její marketingový potenciál. Zvýšený zájem médií, fanoušků a sponzorů přitom vyvolá nejen její vítězství, ale také silný osobní příběh. Výhra by ji tak mohla zajistit i nové nebo vylepšené sponzorské smlouvy, zájem by mohly mít i velké značky. „Silné příběhy lidé milují, a marketing je proto rád využívá,“ řekl vedoucí Katedry managementu sportu Fakulty tělesné výchovy a sportu na Univerzitě Karlově Jan Šíma. V této souvislosti upozornil, že vítězství ve Wimbledonu je největším úspěchem, jakého mohou tenisté dosáhnout. Zároveň připomněl příběh, jak se Krejčíková ještě coby juniorka seznámila s Janou Novotnou, která se pro ni stala životní inspirací. Nyní Krejčíková získala stejnou trofej jako její zesnulá trenérka, což připomněla i v bezprostředním rozhovoru po sobotní výhře.

Kateřina Siniaková korunovala úspěšné vystoupení českých tenistek ve Wimbledonu. Osmadvacetiletá rodačka z Hradce Králové ovládla s Američankou Taylor Townsendovou čtyřhru. „I když je to můj devátý grandslamový titul, jsem za něj ráda. Každý chutná jinak, ale pokaždé je to hezké,“ řekla Siniaková. Osmadvacetiletá Townsendová, která vyhrála grandslamový titul poprvé, byla po slavnostním ceremoniálu dojatá. Na popud Siniakové se dal česko-americký pár dohromady. „Už jsme proti sobě několikrát hrály a věděla jsem, že je to proti ní (Townsendové) těžké a nepříjemné. Takže jsem si říkala, že bychom mohly být na stejné straně. Proto jsem ji kontaktovala,“ uvedla Siniaková.

Na triumfy Barbory Krejčíkové a Kateřiny Siniakové navázala mladička **Jana Kovačková**, která na Wimbledonu získala o den později titul v kategorii dívek do 14 let.

Čeští horolezci jako první vystoupili na vrchol Muču Kiš v pohoří Karákóram

Čeští horolezci Zdeněk Hák, Radoslav Groh a Jaroslav Bábek jako první vystoupili na vrchol Muču Kiš v pákistánské části pohoří Karákóram. Na dosud nejvyšší nevylezené hoře světa, která je vysoká 7 480 metrů, stanuli v pátek 5. července.

V uplynulých letech marně usilovalo o výstup na Muču Kiš více než dvacet expedic složených z elitních horolezců z různých koutů světa. „Kombinace vysoké nadmořské výšky, strmých ledových stěn, nevlídného počasí s ohledem na monumentální vzdálenost mezi základním tábořem a vrcholem činila horu nedostupnou,“ uvedl Groh. Také česká expedice se potýkala s řadou komplikací včetně zdravotních potíží a nedostatečné aklimatizace.

Výstup zahájili čeští horolezci 1. července. Překonat museli více než 3 687 metrů převýšení a absolvovat vzdálenost přes 20 km. Denně lezli deset hodin a nocovali ve stanu ukotveném k ledové stěně.

Souček obhájil vítězství ve Zlatém míči

Reprezentační kapitán Tomáš Souček počtvrté vyhrál novinářskou anketu Zlatý míč o nejlepšího českého fotbalistu sezóny. Devětadvacetiletý záložník West Hamu porazil v hlasování žurnalistů o 280 bodů obránce Ladislava Krejčího mladšího a obhájil loňské prvenství. Třetí skončil Součkův klubový spoluhráč bek Vladimír Coufal. Výsledky 28. ročníku ankety v Praze slavnostně vyhlásil Klub sportovních novinářů.

Rekordmanem Zlatého míče je bývalý gólman Petr Čech s dvanácti prvenstvími. Souček dal v uplynulé sezóně za West Ham deset soutěžních branek, z toho sedm zaznamenal v anglické lize, v níž zasáhl do sedmatřiceti z celkových osmatřiceti kol. K tomu přidal čtyři góly za českou reprezentaci.

Pastrňák nejlépe placeným českým sportovcem

Nejlépe placeným českým sportovcem je poprvé hokejový útočník David Pastrňák. Podle časopisu *Forbes* vydělala hvězda Bostonu a člen zlatého reprezentačního týmu na letošním mistrovství světa za uplynulou sezónu 310 milionů korun. Pastrňák vystřídal v čele tradičního žebříčku fotbalového útočníka Patrika Schicka z Leverkusenu, který s platem 218 milionů korun klesl na třetí místo za hokejového útočníka Tomáše Hertla z Vegas. Ten měl příjem 234 milionů. Celkový výdělek hráčů tvoří hrubý plat od klubu či vyhrané odměny a příjmy od sponzorů.

Rekordmanem jedenáctileté historie, kdy *Forbes* žebříčky zveřejňuje, je bývalý fotbalový brankář Petr Čech, který jej ovládl pětikrát. Třikrát vévodil pořadí basketbalista Tomáš Satoranský. V elitní desítku je hned sedm hokejistů.

Národní sportovní centrum v Harrachově zahájí letos přestavbu jednoho můstku

V Harrachově na Jablonecku vzniklo Národní sportovní centrum zimních sportů. Mělo by se stát hlavním tréninkovým místem pro české reprezentační sportovce klasického lyžování, do kterého patří běh na lyžích, skok na lyžích

a severská kombinace. Ve druhé polovině letošního roku plánuje centrum zahájit přestavbu můstku K120 za 40 až 50 milionů korun. Hotová by měla být na zimní sezónu 2025/26. Novinářům to řekl harrachovský starosta Tomáš Vašíček (SNK – Změna pro Harrachov). „Národní sportovní centrum zimních sportů vzniklo na základě společnosti Klasický areál Harrachov. Jeho cílem je poskytovat podmínky pro kvalitní trénink sportovců a příjemný sportovní zážitek široké veřejnosti. Vstup bude zdarma,“ doplnil ředitel centra Vít Háček.

Už letos na podzim by lyžování v Harrachově měl zlepšit nový systém zasněžování, který umožní výrobu technického sněhu i při teplotách 15 stupňů Celsia. V Česku je zatím tato technologie ojedinělá, umožnit by měla lyžování od začátku prosince do konce dubna. V Harrachově je pět můstků, žádný jiný takový areál pro skokany a sdruženáře v Česku není. Středisko je ale ve velmi špatném stavu a většina můstků byla v posledních letech mimo provoz.

České fotbalové kluby drží 10. místo v žebříčku koeficientů UEFA

Čtyři české kluby už mají jistotu podzimu v pohárové Evropě. Ke Slavii a Spartě se připojila Plzeň. Západočeši po výhrách nad ukrajinským Kryvbasem a skotskými Hearts postoupili do Evropské ligy. V posledním předkole Konferenční ligy uspěli i fotbalisté Mladé Boleslavi, když vyřadili maďarský klub Paks. Mladá Boleslav se vyznamenala již v předchozím kole, když na hřišti Hapoel Beer Ševa otočila výsledek odvetu z 0 : 2 na 4 : 2. Prvním vyřazeným českým klubem z pohárové Evropy v této sezóně je Baník. Ostrava ve 3. předkole Konferenční ligy po úvodní prohře 0 : 1 v Dánsku stejným výsledkem FC Kodaň porazila na domácím hřišti. V penaltovém rozstřelu ale prohrála 1 : 2.

České fotbalové kluby si po posledním předkole evropských pohárů upevnily pozici v první desítku žebříčku národních koeficientů UEFA, která znamená přímý postup do hlavní fáze Ligy mistrů. Tuzemské týmy se navíc v průběhu letošní kvalifikace dokázaly dostat před Turecko na deváté místo a po povedeném čtvrtčním večeru mu odskočily již na rozdíl více než bodu. České celky mají bilanci třinácti výher z dosavadních šestnácti zápasů a za pouhých dvě předkola posbíraly více bodů než za celou sezónu 2019/20. Aktuálně se hraje o nasazení do přeshraničního ročníku 2026/27. České týmy se v mimořádné minulé sezóně i díky postupu Plzně do čtvrtfinále Konferenční ligy dokázaly dostat do první desítky. To jim zajistilo přímou účast v hlavní fázi Ligy mistrů pro příští pohárový ročník, kterou získá vítěz domácí soutěže.

Probíhající sezónu zahájilo Česko v žebříčku koeficientů na desátém místě a ve 2. a 3. předkole pokračovalo ve vynikajících výsledcích. Pětice zástupců zatím odehrála v kvalifikaci šestnáct utkání a prohrála pouze jednou. I po závěrečném 4. předkole má tuzemský fotbal ve hře čtyři z pěti klubů. Česko má už nyní jistotu tří mužstev v hlavní fázi pohárů, která se nově nebude hrát ve skupinách, ale jako jedna velká liga.

Adam Hložek přestoupil do Hoffenheimu

Český fotbalový reprezentant Adam Hložek přestoupil z Leverkusenu do Hoffenheimu. Podle časopisu *Kicker* stál

18 miliónů eur (454 miliónů korun) a je nejdražší posilou v historii klubu. Úřadující bundesligový mistr a vítěz Německého poháru navíc může za Hložka obdržet další peníze na bonusech. Hoffenheim na svém webu oznámil, že s hráčem podepsal víceletou smlouvu.

Dvaadvacetiletý ofenzivní univerzál se stal podle specializovaného serveru transfermarkt.com třetím nejdražším českým fotbalistou v historii po Pavlu Nedvědovi (45 miliónů eur) a dosavadním spoluhráči Patriku Schickovi (42). V týmu se setká s krajany Pavlem Kadeřábkem a Davidem Juráskem.

Vaněk a Němcová jsou mistry světa ve sjezdu na divoké vodě

Sjezdaři na divoké vodě Matěj Vaněk a Marie Němcová vybojovali ve Španělsku titul mistrů světa ve sprintu. Kajakářka Němcová obhájila zlato z loňska, kanoista Vaněk se ho dočkal poprvé. Česká výprava získala na řece Esla během čtyř dnů celkem sedm medailí v individuálních disciplínách a stejný počet z týmových závodů.

Za Němcovou dopádlovala pro stříbro Kristina Novosadová, na reprezentační kolegyni ztratila necelou půlminutu. Při Vaňkově triumfu skončil třetí Ondřej Rolenc, který už byl dvakrát druhý na klasické trati. Sprinterský bronz má i kanoistka Anna Retková.

Sbíрку poté Češi završili v týmech. Kajakářky Němcová, Novosadová a Klára Vaňková vyhrály stejně jako kanoisté Vaněk, Rolenc a Adam Ondřích. Druhé byly kanoistky Retková, Němcová a Jana Střílková i deblkanoisté Ondřích – Samuel Vejnar, Rolenc – Daniel Suchánek a Vaněk – Karol Rašner.

Dostál s Paloudovou vybojovali na MS bronz na deblkajaku

Josef Dostál a Anežka Paloudová získali na mistrovství světa bronz v závodě smíšených deblkajaků na 500 metrů. Na šampionátu v uzbeckém Samarkandu je dělila necelá sekunda od vítězné portugalské dvojice Teresa Portelaoová a Messias Baptista. České reprezentanty předstihli ještě Bělorusové v neutrálních barvách Volha Chudzenková a Dzmitryj Natynčyk.

Snoubenci Dostál a Paloudová se postarali o první českou medaili na šampionátu v neolympijských disciplínách.

Prskavec získal první český titul mezi kanoisty

Vodní slalomář Jiří Prskavec získal poprvé český titul mezi kanoisty. Na kajaku skončil olympijský vítěz z Tokia, dvojnásobný mistr světa a pětinasobný evropský šampion v závodě pod lipenskou přehradou sedmý. Pětinasobného mistra republiky vystřídal na domácím trůnu v kategorii K1 Jakub Krejčí.

Prskavec vyhrál o 88 setin sekundy před Janem Větrovským. Čistou jízdu předvedl ve finále ve vltavských peřejích i třetí Lukáš Rohan, stříbrný olympijský medailista z Tokia ztratil na vítěze už 4,26 sekundy. Titul z loňska obhájila jen Tereza Knebllová na kánoji. Sedmá žena z olympijských her v Paříži Gabriela Satková na druhém místě byla i vinou dojetku na jedné brance o 5,51 sekundy pomalejší.

Z fotbalové historie

Československá a česká fotbalová reprezentace se řadí mezi nejúspěšnější v historii šampionátů starého kontinentu, ať už se jmenovaly Evropský pohár národů nebo mistrovství Evropy. S pěti medailemi je na tom stejně jako další velcí: Španělsko, Itálie, Nizozemsko a Portugalsko. Víc jich má jediná země: Německo bralo medaili devětkrát.

Letošní evropský šampionát, který hostilo deset německých měst, se hrál posedmnácté. Čeští a českoslovenští fotbalisté postoupili do závěrečných bojů po jedenácté, z toho poosmé v řadě jako samostatné Česko. Jen pětkrát se tým vracel s prázdnou.

V roce 1976 získal československý tým zlato, o dvacet let později si už samostatné Česko přivezlo stříbro. V letech 1960 a 1980 se českoslovenští reprezentanti vraceli s bronzovými medailemi. Před dvaceti lety v Portugalsku Češi postoupili až do semifinále, kde vypadli s pozdějšími šampiony z Řecka. O třetí místo už se nehraje, takže porážení semifinalisté automaticky získají bronz. Navíc v letech 2012 a 2021 – poslední závěrečný turnaj se kvůli covidu posunul o rok – se dostali Češi až do čtvrtfinále.

S myšlenkou mistrovství Evropy přišel už v roce 1927 tehdejší generální sekretář Francouzské fotbalové federace Henri Delaunay. Britové, Italové, politickými problémy zmítaní Němci i Španělé ale myšlenku odmítli. V té době už se hrál deset let jihoamerický šampionát Copa América. Starší než ten evropský je i mistrovství Asie a Pohár afrických národů.

Evropa nebyla schopna se domluvit a nedokázala to ani v roce 1954, kdy byla v podstatě na příkaz mezinárodní federace FIFA založená Evropská fotbalová unie známá pod zkratkou UEFA. FIFA ji v témže roce doslova donutila, aby převzala záštitu nad Pohárem mistrů. A přiměla ji založit také Pohár evropských národů, a to na základě Delaunayova konceptu.

Francouz byl tehdy prvním sekretářem UEFA, ale v roce 1955 zemřel. Z úcty k němu byla Pohárem Henri Delaunaye nazvána trofej pro evropského šampiona – stříbrná „řecká“ amfora, původně vysoká 42,5 cm, v novém tisíciletí zvětšená na šedesát centimetrů a vážící deset kilogramů. Zhotovilo ji jedno britské klenotnictví.

Do prvního ročníku Poháru evropských národů, jehož kvalifikace začala v roce 1958, se přihlásilo jen sedmáct zemí. Chyběly Anglie, tehdejší NSR, Itálie, na rozkaz diktátora Francisca Franca odstoupilo Španělsko. Naopak na příkaz Sovětského svazu se přihlásily země východního bloku včetně Československa. Závěrečný turnaj čtyř zemí ve Francii vyhrál v roce 1960 právě Sovětský svaz. V semifinále porazil 3 : 0 Československo, které se na turnaj probojovalo přes Irsko, Dánsko a Rumunsko. V boji o bronz Čechoslováci v Marseille zdolali domácí Francii 2 : 0 góly fotbalového i hokejového reprezentanta Vlastimila Bubníka a Laca Pavloviče. „Ten turnaj jsme brali jako přípravu na kvalifikaci mistrovství světa v Chile. Trenér Rudolf Vytačil ladil tým pro šampionát. Bralo se to tak, že vyhráli Sověti, my byli třetí a Západ v evropské konfrontaci propadl. Byl to úspěch víc politický než sportovní,“ vyprávěl po letech legendární Josef Masopust, držitel Zlatého míče pro nejlepšího evropského fotbalistu za rok 1962.

S nárůstem prestiže Poháru evropských národů se přihlašovaly i fotbalové velmoci. Od roku 1968 turnaj „pový-

šil“ na mistrovství Evropy, československý tým nepřekročil hranice kvalifikace. Návrat na výsluní trval šestnáct let.

Na mistrovství Evropy 1976 vedla dlouhá cesta, nejprve přes kvalifikační skupinu, v níž Čechoslováci mimo jiné porazili Portugalsko 5 : 0, ale hlavně 2 : 1 Anglii v opakovaném zápase. Ten první na bratislavském Tehelném poli byl ukončen po osmnácti minutách pro mlhu.

„Nedalo se hrát, neviděli jsme na pár metrů. Druhý den to bylo dobré, ale brzy jsme inkasovali. Těsně před poločasem po rohovém kopu Mariana Masného hlavou vyrovnal Zdeněk Nehoda a krátce po půli poslal Marian opět parádní centr, do kterého jsem se položil a hlavou poslal balón do sítě. Angličané nás svírali, ale gól nedali a my jsme postoupili do čtvrtfinále,“ vzpomínal útočník Dušan Galis. Čechoslováci pak vyřadili Sověty a jeli jako největší outsider na závěrečný turnaj do Jugoslávie.

„Hlavně neudělejte ostudu, radili nám doma. Vždyt v semifinále v Záhřebu na nás čekali vicemistři světa Holanďané s Cruyffem, Neeskensem, Krolem, Rensenbrinkem a dalšími. My se jich nebáli, nebylo proč. Tono Ondruš dal první gól hlavou, ale sám ve druhé půli nešťastným vlastencem srovnal na 1 : 1. Holanďanům tekly nervy, čekali, že nás v dešti spláchnou, ale my se nedali. A pak přišlo prodloužení a koncert Franty Veselého. Byl čerstvý, utekl po pravé straně a poslal nádherný bochánek přes celé vápno. Já tam byl volný, ani jsem nemusel vyskočit, jen jsem se zvedl na špičky, podíval se, kde je gólman, a poslal hlavou míč do brány. Pak Franta přidal třetí gól a tulipány zvadly,“ přiblížil semifinále kanonýr Zdeněk Nehoda.

Finále v Bělehradu mělo být jasnou záležitostí úřadujících německých mistrů světa, ale nebylo. Nejprve zblízka otevřel skóre Ján Švehlík, pak se trefil k tyči ranou za šestnáctkou Karol Dobiaš. Němci v čele s Franzem Beckenbauerem zvýšili obrátky, nepokrytý Dieter Müller snížil a v poslední minutě po rohovém kopu Bernd Hölzenbein přeskočil Ivo Viktora v brance a srovnal. V prodloužení gól nepadl, došlo tedy na penalty.

Prvních sedm střelců se nemýlilo: Marián Masný 1 : 0, Rainer Bonhof 1 : 1, Zdeněk Nehoda 2 : 1, Heinz Flohe 2 : 2, Anton Ondruš 3 : 2, Hans Bongartz 3 : 3, Ladislav Jurkemik 4 : 3. Až Uli Hoeness ve čtvrté sérii přestřelil. Pak Antonín Panenka dostal míč obloučkem doprostřed branky a bylo rozhodnuto. Franz Beckenbauer už kopat nešel.

„Dal jsem v kariéře spoustu gólů, ale ty jako by neexistovaly. Až mě to štválo pořád o té penaltě mluvit, víc než tisíckrát. Nakonec jsem se s tím srovnal. Ale něco vám po-

Československá reprezentace na ME 1980 v Itálii

vím. Když si jedna televizní stanice dala práci a ten můj dlouhák, který už opakuje kdekdo, našla v mnoha soutěžích po celém světě, řekli mi, abych vybral ten nejlepší. Já našel hned dva, které byly lepší než ten můj vršovický, importovaný do Bělehradu,“ vyprávěl Panenka.

V roce 1980 se Čechoslováci zúčastnili evropského šampionátu v Itálii, kde už startovalo osm týmů ve dvou skupinách. Zvítězili Němci, národní tým hrál s Itálií nakonec o bronz, a když i po prodloužení byl stav 1 : 1, došlo na penalty. Prvních pět kopali stejní borci jako v Bělehradu, tedy Masný, Nehoda, Ondruš, Jurkemik, Panenka, pak následovali Koloman Gögh, Miroslav Gajdůšek a Ján Kozák. Do té chvíle všichni proměnili, až střela Fulvia Collovatiho sice prošla pod tělem Jaroslava Netoličky, ale ten stihl míč zachytit na brankové čáře, podle Italů za ní. Gól uznán nebyl, takže bronz trefil Jozef Baroš v nejdělsím rozstřelu v historii evropských šampionátů, který čítal devět sérií.

„Úžasný turnaj, bylo nás tam pár mladých, s Jánem Kozákem jsme toho odehráli nejvíc. V zápase o třetí místo už jsem byl na lavičce, takže na penaltu jsem nešel, ale troufl bych si, pár jsem jich dal. Pro některé z nás bylo krásné, že o nějakých šest týdnů později jsme dostali druhou medaili, tentokrát zlatou olympijskou. A já byl u obojího, což si považuju,“ pravil Ladislav Vízek.

Další start na turnaji, který se oficiálně jmenoval Euro, se týkal v roce 1996 už samostatné české reprezentace. Tým vedl kouč Dušan Uhrin a sestavil ho ze zkušených borců jako Luboš Kubík, Miroslav Kadlec, Radek Druhlák, Jiří Němec nebo Pavel Kuka a mladíků, například Karla Poborského, Vladimíra Šmicra, Radka Bejbla, Jana Suchopárka nebo Patrika Bergra.

„Šampionát už měl šestnáct účastníků. Nás los zařadil do skupiny C, které se říkalo skupina smrti. Nikdo nám

Mistři Evropy z roku 1976 v Bělehradě

Český reprezentační tým na ME v roce 1996

nedával šance proti Německu, Itálii a Rusku. Jenže my jsme věděli, že nemáme co ztratit, a nikoho jsme se nebáli, hráli jsme svůj fotbal a to nás dovedlo až do finále," vzpomínal Uhrin.

Cesta ze skupiny byla po porážce 0 : 2 s Německem složitá, ale mladíci Nedvěd a Bejbl svými góly šokovali Itálii a výhra 2 : 1 dávala naději. S Rusy bylo třeba uhrát minimálně bod, Češi vedli po gólech Suchopárka a Kuky 2 : 0, soupeř ale zápas otočil. Zbývaly dvě minuty, když Šmicer propálil míč mezi nohama obránce přesně k tyči. Itálie už jistě postupující Němce neporazila, a protože s Čechy prohrála, zbyl jí při rovnosti bodů černý Petr.

Šmicer trefu na 3 : 3 považuje za jednu z nejdůležitějších v kariéře: „Určitě v reprezentaci, navíc to bylo na liverpoolském stadionu Anfield Road, kde jsem později zažil nejhezčí roky kariéry.“

Ve čtvrtfinále čekali Portugalci, které porazil krásný oblouček záložníka Karla Poborského. „Byli kolem mě tři a Vítor Baía venku z branky, tak jsem ho zkusil přelobovat a ono to vyšlo," popsal svůj první gól v reprezentaci Poborský.

Semifinále s Francií pak skončilo bez branek, došlo na penalty, tu rozhodující, v šesté sérii, proměnil Miroslav Kaldlec. Ve finále s Německem vedl český tým po pokutovém kopu Patrika Bergra, do konce chybělo sedmnáct minut, když Oliver Bierhoff vyrovnal. V prodloužení poprvé platil takzvaný zlatý gól – po jeho vstřelení zápas skončil jako v hokeji. Po pěti minutách se trefil opět Němec Bierhoff a bylo hotovo.

Jen osm let čekal český fotbal na další úspěch. Trenér Karel Brückner měl v roce 2004 k dispozici tým složený z hráčů úspěšně působících v evropských velkoklubech. Ale na šampionátu se horko těžko dostal k úvodní výhře 2 : 1 nad Lotyšskem ve skupině. Ve druhém utkání prohrával v 19. minutě 0 : 2 s Nizozemskem. V té chvíli se z lavičky zvedl Brückner a jasným gestem poslal kromě stopera Martina Jiráka všechny do útoku. Útočník Jan Koller dal brzy kontaktní gól, nejlepší střelec šampionátu Milan Baroš srovnal a v závěru Poborský upravil zblízka na 3 : 2. Dnes je toto utkání považováno za nejlepší v historii české reprezentace. „Když nemáte obranu, musíte útočit," komentoval svůj geniální tah Brückner.

Slavná fotbalová jedenáctka z ME 2004 v Portugalsku

A pak lisabonský stadión Alvalade skandoval: „Auf Wiedersehen, Deutschland!“ Němci jeli po prohře s českým týmem 1 : 2 v posledním utkání skupiny domů, zatímco Češi ve čtvrtfinále porazili Dány 3 : 0 a fotbalová Evropa věděla, že na šampionátu hrají nejhezčí fotbal. Reprezentanti měli v semifinále poslat domů Řeky, kteří hráli dokonalý antifotbal. Jenže v tomto zápase se proti Čechům spiklo všechno. Tomáš Rosický trefil břevno, zranil se Pavel Nedvěd a v poslední minutě první části prodloužení se trefil Traianos Dellas. Na tomto šampionátu platilo pravidlo o stříbrném gólu, což znamenalo, že po vstřelené brance se dohrávala jen příslušná část prodloužení. A v tomto případě zbyl čas už jen na rozehrávku. Byl konec.

„Jeden z nejhorších zápasů mé kariéry. Úplná bezmoc. Něco podobného jsem zažil rok předtím, když jsem v semifinále Ligy mistrů s Realem Madrid dostal žlutou kartu a nemohl hrát finále. Fotbal umí být krutý, není o kdyby, ale jsem přesvědčený, že tenkrát v Portugalsku jsme měli na to šampionát vyhrát," litoval Nedvěd. Nakonec slavila úspěch řecká fotbalová destrukce.

V letošním roce je to dvacet let od bronzy na EURU 2004. Šampionát se změnil, tehdy ho hrálo šestnáct mužstev, nyní už čtyřicet. Dřív bylo umění na turnaj postoupit, dnes je to o poznání jednodušší. Naštěstí Češi to poosmě v řadě zvládli.

(mk)

Red. pozn.: Vlastní turnaj v Německu však již nikoliv...

Krajanka a sokolka Hana Kostohryzová 90

Hana Kostohryzová se svou sestrou dvojčetem Hedou Rotovou původně působila v jednotě Sokola Vídeň XVIII a po přidružení Sokolské jednoty Vídeň XVI se staly obě členkami společné jednoty Sokol XVI/XVIII. Aktivně se účastnily pravidelných sletů Ústředí zahraničního sokolstva. Hana Kostohryzová působila i se svým manželem Vilémem ve výboru jednoty jako zapisovatelka, manžel ve funkci jednatele. Každoročně se účastnili tradičních setkání v tyrolském Oetzu. Později se stala místostarostkou jednoty, poté čestnou místostarostkou a nositelkou zlatého prstenu jednoty.

Svůj vztah nejen k češtví a nejen k sokolu přenesli i na své syny a vnuky i zapsáním svých potomků na českou školu. Oba manželé podporovali vždy menšinové akce vídeňských Čechů. Paní Hana pracovala a pracuje i v jiných spolicích české národnostní menšiny, jako například v Českém srdci ve funkci předsedkyně odboru XVII. Účastní se různých

akcí, jako jsou přednášky, koncerty, divadla, literární pásma, akademie, a činností i v dalších spolicích.

Přejeme naší čtenářce paní Haně Kostohryzové pevné zdraví a do dalších let hodně radosti, optimismu a spokojenosti!

Výbor a redakce Kulturního klubu

Česká duchovní služba Arcidiecéze Vídeň

P. Mgr. Ing. Václav Sládek

Národní koordinátor duchovní péče českých katolíků v Rakousku, duchovní správce a představený
Tschechische Gemeinde, Salvatorgasse 12, A-1010 Wien
Kontakt: M +43 670 404 22 91

www.erzdioezese-wien.at/pages/inst/14425183

Facebook: Farnost Vídeň

Pfarre St. Othmar unter den Weißgerbern, Kolonitzplatz 1, 1030 Wien

Pouť se světicím biskupem Franzem Scharlem

ve dnech 20. a 21. 09. 2024 do

NERATOVA / CZ

Odjezd: v pátek 20.9. v 14 hodin, Schwedenplatz, stanoviště autobusů nočních linek oproti přístavišti lodní linky Wien - Bratislava

Příjezd do Vídně: v sobotu po 20 hodině

Ubytování: Hotel Filipinum, Jablonné nad Orlicí

Cena: jednolůžkový pokoj se snídaní/1 noc - 70,- Eur/ dvoulůžkový - 80,- Eur

Příspěvek na autobus je 50,- Eur / osoba

Program: sobota 21.9.

Mše svatá na vyhledávaném poutním místě Neratov v Orlických horách, návštěva místního charitativního díla spravovaného a budovaného Mons. Josefem Suchárem.

Záříjová pouť do Neratova (20. a 21. 9.)

Rád bych vás poprosil, abyste se nahlásili co nejdříve. Přitom je důležité včas informovat hotel, kolik pokojů námi již rezervovaných nakonec využijeme. Přihlášení se skutečným zaplacením vybraného pokoje u mě. Hotel budu posléze platit na hromadnou fakturu. Příspěvek na autobus mi můžete dát později, nejpozději však 20. září. Pokud nebude někdo moci jet, musí za sebe najít náhradníka!

S pozdravem

Váš P. Václav

Koncert Zpěvem společně

Sobota 21. září v 17:00, Divadelní sál Školského spolku Komenský

Vystoupí:

- Československý zpěvácký spolek Lumír Vídeň,
- Sbor Aurea Rosa Liberec, Česká republika.

Nastudovala a řídí Radka Kováčová, klavírní doprovod Radek Hanuš. Zazní skladby Antonína Dvořáka, Bedřicha Smetany, písně lidové a určité si i společně zazpíváme. Po vystoupení jste zváni na posezení a malé občerstvení. Vstup volný. Viz www.lumir.at, aurearosaliberec.cz.

Sbor Aurea Rosa z Liberce věnoval celý rok 2023 komponovanému pořadu „K počtě rodu Harrachů“, kde spojoval příběhy a činy Jana Nepomuka hraběte Harracha v jejich kraji se sborovými skladbami. Kam jinať mohou následovat kroky sboru než dál ve stopě Jana hraběte Harracha do Vídně za jeho „vídeňskými Čechy“, za sborem Lumír a spolkovou činností? Ta je dodnes obdivuhodná, pevná a stálá, drží jazyk, tradice, vzdělání i spolkový život.

„Přijďte pobejt, jste vítáni“ – tak by Jan Nepomuk hrabě Harrach řekl po krkonošsku, můžete se těšit také na malé, ryze české občerstvení ke společnému posezení v klubovně.

O tom ste nevedeli?

K nám do Rakúska zavítal Ars Vocalis, komorný spevácky zbor z Banskej Bystrice, pri príležitosti zaspievať si v takom krásnom kostole a zároveň pomôcť zbierkou na reštaurovanie organu v kostole svätého Petra.

V Peterskirche, ktorý je v 1. obvode, mal možnosť vystúpiť aj tento zbor. Tento kostol patrí k najkrajším v tomto meste. Kostol je v barokovom štýle, stojí na námestí Petersplatz v historickom centre Viedne zapadne od Stephansdomu a severne od morového stĺpu. Určite si ho prídte pozrieť a obdivovať.

Keďže tento barokový kostol bol zasvätený Najsvätejšej Trojici, znázornenia tohoto ústredného tajomstva našej viery môžete nájsť na hlavnom oltári. Hodnotným srdcom bijúcim v chráme sv. Petra je však najmä organ z roku 1903, ktorý nahradil pôvodný z 18. storočia.

Koncert začal presne o 15. hodine skladbou od D. Močnika *Veni, Creator Spiritus*, ktorá sa rozozvučala ako prvá po celom kostole. Repertoár bol pestrý, odohrali trinásť pesničiek. Posledné tri venovali aj Slovákom a Čechom žijúcim v Rakúsku – od I. Hrušovského *Keď ja pôjdem*, od J. Cikkeru *Za horami, za dolinami* a na záver zaznela pesnička od E. Suchoňa *Aká si mi krásna*.

Po prvom dni vystupovania sa zbor presunul z Viedne do Heiligenkreuz, kde pôsobí cisterciánske opátstvo, ktoré založil v roku 1133 markgróf Leopold III. z rodu Babenbergovcov a odvtedy existuje nepretržite až dodnes. Zbor pokračoval spevom a doprevádzal počas omše, ktorá bola slúžená 6. 7. 2024.

Po skončení koncertu komorný spevácky zbor Ars Vocalis pokračoval v nedeľu v rímskokatolíckom gotickom kostole rytierov Hospitaller Maltézskeho kostola – Malteserkirche. Ars Vocalis sprevádzal omšu tak aj v tretí deň, v nedeľu o 10:00 hodine.

Zbor už nie je nováčikom, ma na svojom konte veľa krásnych ocenení. Zúčastnil sa viacerých celoštátnych i medzinárodných súťažných prehliadok, odkiaľ si odniesol ocenenia v podobe zlatých, strieborných a bronzových medailí, ceny za dramaturgiu, hlasovú kultúru a cenu za interpretáciu skladby súčasného skladateľa. Zbor v obsadení 30 ľudí v súčasnosti vedie dirigentka Andrea Bošefa.

Ak ste o nich ešte nepočuli, komorný spevácky zbor Ars Vocalis interpretuje sakrálnu zborovú tvorbu všetkých štýlových období. Organizuje samostatné koncerty, zúčastňuje sa festivalov a súťažných prehliadok a prináša divákovi pekne hudobné zážitky, ktoré vám uçarujú a srdiečko ohrejú v piesňach peknou spomienkou na domovinu.

Zuja

Marjánka vítá taneční, hudební a jazykové nadšence v nové sezóně!

Pro své členy, příznivce a širokou veřejnost české a slovenské menšiny ve Vídni otevírá česko-slovenský spolek Marjánka již 14. sezónu. Na jejím začátku nás čeká také vystoupení folklórního souboru na festivalu Volksfest, který již pátým rokem pořádá vídeňský soubor Vinica.

Milí čtenáři, krajané, rodiče, děti a studenti! Jako každý rok, i tentokrát jsme si pro vás připravili pestrou nabídku aktivit. Folklórní soubor s vlastní cimbálovou muzikou pokrývá všechny věkové kategorie a rád uvítá nové členy.

Pro ty, kteří neholdují lidové hudbě, je připravena tančírna nebo kreativní tvořivé dílny. Kroužky jsou určeny pro děti, mládež i dospělé. Naši zkušení vedoucí se těší, že vám pomohou objevit a rozvíjet váš talent či talent vašich dětí, a to v příjemném a inspirativním prostředí.

Folklorní soubor – kategorie

Pro předškolní děti (4-6 let) jsou připraveny dvě skupiny, a to české „Srdíčko“ a slovenské „Srdiečko“. Mladší žáci pak tvoří jednu skupinu dětí ve věku 6-10 let. Pokud byste chtěli posílit naši skupinu „mládež“ (11-16 let), budete velmi vítáni.

Starší a pokročilí alias „dospělí“ hledají do svých řad zejména tancechtivé pány. Dalšími dvěma folklorními skupinami jsou „cimbálová muzika (dospělí)“ a „dětská cimbálová muzika“.

Ostatní aktivity

Již tradičně otevíráme středeční „tančírnu“, kde se pod vedením našich skvělých lektorů naučíte kroky v rytmu kla-

sických i latinskoamerických tanců a určitě se dobře pobavíte. Nutné je ale přijít v páru.

Naše aktivity probíhají na adresách Kreuzherrengasse 1 ve čtvrtém vídeňském okrese a na Salvatorgasse 12 v prvním vídeňském okrese.

V následující tabulce najdete přehledně místo a čas setkávání jednotlivých skupin.

Skupina	Věk	Jazyk	Místo	Čas
Srdíčko	4-6 let	český	Salvatorgasse	středa 16:00-17:00
Srdiečko	3-6 let	slovenský	Kreuzherrengasse	čtvrtek 16:00-17:00
Mladší žáci	6-10 let	oba jazyky	Kreuzherrengasse	čtvrtek 17:00-18:00
Mládež	11-15 let	oba jazyky	Kreuzherrengasse	středa 17:15-18:15
Dospělí	16+	oba jazyky	Kreuzherrengasse	čtvrtek 18:00-20:00
Dětská cimbálová muzika	6-14 let	oba jazyky	Kreuzherrengasse	středa 16:15-17:15
Cimbálová muzika	15+	oba jazyky	dle dohody	dle dohody
Tančírna	15+	oba jazyky	Salvatorgasse	středa 18:00-20:00

VERNISSAGE
6. September 2024,
19 Uhr

Anton Steindl
ALLTAGSILLUSTRATIONEN

Die Ausstellung
ist geöffnet bis
29. September 2024.

ATELIER A
„Zum blauen Pfau“ am Spittelberg, 1070 Wien, Kirchberggasse 17 / II
Öffnungszeiten: Mo, Di von 15.30 bis 18.30, Fr von 16 bis 18.30
ateliera.website

Petr Popelka: Úvodní koncert ve funkci šéfdirigenta Wiener Symphoniker

Wiener Symphoniker • Vinnitskaya • Petr Popelka

Mi, 18/09/24, 19:30 Uhr, Großer Saal

Do, 19/09/24, 19:30 Uhr, Großer Saal

Šéfdirigent Petr Popelka přináší velmi osobitý program. Například *Koncert pro orchestr* od Bély Bartóka, dílo, v němž je výzvou každá skupina nástrojů: „Když otevřu Bartókovu partituru, je to pro mě vždy zdrojem inspirace,“ říká. „Zvláštní je, že komponuje velmi složitě, ale zároveň osloví každého.“ Jeho volbou je také klavíristka Anna Vinnitskaya, která zahraje první klavírní koncert Petra Iljiče Čajkovského.

Biolog Jiří Friml získal jako první Čech v historii rakouskou cenu Wittgenstein

Nejvýše dotovanou cenu Rakouska získal Jiří Friml. Toto ocenění je spojené s podporou 1,7 miliónu EUR a umožní jemu a jeho týmu věnovat se hlouběji přelomovému výzkumu, který zkoumá vliv prostředí na růst rostlin. Jiří Friml působí v Biologickém centru AV ČR jako vůdčí osobnost na pozici ERA Chair v rámci projektu MOLIPPEC, který je podpořen z evropského programu Horizont Evropa. „Je to pro mě i můj tým obrovská čest. Motivuje nás to pokračovat v naší práci a zároveň nám otevírá radikálně odlišné možnosti, což je pro úspěšný výzkum klíčové,“ reagoval profesor Friml na své ocenění.

Odborná porota se rozhodla ocenit právě jeho coby pionýra základního výzkumu soustředícího se na dosud neprobádané mechanismy toho, jak rostliny řídí svůj růst. „Jeho práce je mimořádně průlomová a nabízí nám hluboký vhled do evoluce světa rostlin. Toto ocenění tak představuje další významný milník pro jeho vědeckou kariéru, který nese příslib dalších vzrušujících poznatků v budoucnosti,“ uvedl o letošním vítězi prezident ceny FWF Wittgenstein Christof Gattlinger.

Profesor Friml se se svým týmem zaměřuje na nové přístupy kombinující metody buněčné a vývojové biologie, genetiky, biochemie a bioinformatiky k vysvětlení mechanismů, které rostliny používají k přizpůsobení se svému okolí. Právě jeho týmu se podařilo objevit rostlinný hormon auxin, nejdůležitější a univerzální signál pro přenos informací mezi rostlinnými buňkami.

Jiří Friml (* 24. 6. 1973, Uherské Hradiště) je český biolog a vystudovaný fyzikální chemik, který se zabývá rostlinnou fyziologií, experimentální botanikou a zejména pak růstem rostlin a jeho hormonálním řízením. Byl první, kdo objasnil mechanismus rostlinného hormonu auxinu, který je zásadním hráčem v těle rostlin. Vyrůstal v Nedakonících na Uherskohradištsku.

Vystudoval biochemii na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Doktorské studium absolvoval v Institutu Maxe Plancka v Kolíně nad Rýnem a doktorát obhájil na Kolínské univerzitě. Další doktorát z chemie ob-

hájil v Brně na Masarykově univerzitě. V roce 2001 získal grant nadace Volkswagen a mohl si na univerzitě v Tübingenu založit vlastní výzkumnou skupinu věnující se rostlinné molekulární biologii. V roce 2006 v pouhých třiatřiceti letech byl jmenován profesorem a vedoucím ústavu buněčné biologie rostlin na univerzitě v německém Göttingenu. V letech 2007-2012 byl profesorem v belgickém Gentu a přednášel i na Masarykově a Karlově univerzitě. V současnosti působí na Institute of Science and Technology Austria, nově založeném středisku vědy v rakouském Klosterneuburgu.

Centrem jeho zájmu je rostlinný hormon auxin, který řídí mj. vývoj embryí, růst kořenů, tvorbu listů a květů, zrání plodů nebo třeba otáčení slunečnice za sluncem. Dalším těžištěm jeho práce buněčná biologie. Je průkopníkem studií o buněčné polaritě a endocytóze v rostlinách. Auxinu a jeho transportu v rostlinách je věnována velká část jeho početných a velmi citovaných publikací.

Letní tábor Akademického spolku ve Vídni

V druhém prázdninovém týdnu od 8. do 14. července proběhl již sedmý ročník letního tábora pro dvojjazyčně vyrůstající děti z Vídně a okolí organizovaný Akademickým spolkem. Navázal tak na více než padesátiletou tradici salesiánských táborů, které do roku 2016 pořádala česká katolická farnost ve Vídni.

Na letošní ročník se přihlásilo jednatřicet školáků a školáček ve věku 7 až 17 let. Vedení tábora se ujali pedagogové Philip Kostohryz a Laura di Centa, absolventi české školy Školského spolku Komenský. Organizace tábora se ujala Monika Kostohryz, poprvé se tábora zúčastnil mladý pedagog a salesián Michal Paulus Klučka SDB. Tématem letošního tábora, který se uskutečnil v malebném prostředí Mönichkirchen, byla „Doba ledová“.

Krajanské televizní a rozhlasové vysílání

RÁDIO DRÁTÁK & PODCAST ORF ČEŠI

12. 8. ve 13:11

Spolek Lumír má novou předsedkyni a také sbormistryni

V rámci české menšiny ve Vídni je možné si vybrat hned celou řadu aktivit – od sportu přes vědu až po umění. K Československému zpěváckému spolku Lumír se každý z jeho členek a členů dostal jinou cestou. To, co ale všechny spojuje, je vášeň k hudbě. Redakce Rádía Dráták se vydala na jeho letní koncert do Slovanské besedy a přináší Vám z něj krátký záznam. Gesangverein Lumír, Radka Kováčová, Chorleiterin

TV magazín národnostních skupin

10. 8. v 18:56

České Ozvěny | Slovenské Ozveny | 11. srpna 2024 | 14:05 | ORF 2 Vídeň

Srpnové vydání Ozvěň je speciální, a sice tím, že je jubilejní. V srpnu 2009, tedy přesně před patnácti lety, publikum ORF 2 Vídeň poprvé dvojjazyčně pozdravily moderátorky nového televizního magazínu Čechů a Slováků ve Vídni. Stejně tak se i jeho nynější moderátorky Monika Caudr a Pavla Rašnerová vydaly na místo, kde se moderace tehdy natáčely: do Schweizerhausu.

Mosaikbild von Ozveny Sendungen**Menšinové vysílání****7. 8. v 18:06****Hudební mozaika**

Dnešní večer na Rádiu Burgenland byl zpestřen poslechem Hudební mozaiky s výběrem jak starších, tak i novějších českých písniček. Další českou Hudební mozaiku jste si mohli pustit 21. srpna.

Radio Burgenland Live

Radiotest ORF Radio Vorarlberg**RÁDIO DRÁŽÁK & PODCAST ORF ČEŠI****4. 8. ve 23:51**

Projekt „Brewcycle“ sklídl první cenu v soutěži pro začínající podnikatele. Při vaření piva vzniká odpad, který většinou končí na skládkách. Projekt „Brewcycle“ jej ale vidí jako hodnotný materiál, který je možné přeměnit na biognojivo.

Tento udržitelný nápad zaujal také porotce soutěže Entrepreneurship Avenue pro začínající podnikatele a v červnu tohoto roku jej ohodnotili hned první cenou.

Magazín WIR | ČEŠI**1. 8. v 11:00****Letní koncert pěveckého spolku Lumír**

Kořeny tohoto spolku sahají až do roku 1865. Ze začátku se v něm sdružovali především čeští řemeslníci, kteří nedali na svou kulturu dopustit. Později se k nim přidávali úředníci či vzdělanci. Československý zpěvácký spolek ve Vídni Lumír na svém posledním koncertě potěšil své publikum jak lidovými písněmi, tak skladbami od Antonína Dvořáka, Bedřicha Smetany a Leoše Janáčka.

RÁDIO DRÁŽÁK & PODCAST ORF ČEŠI**22. 7. ve 13:11****Portrét divadelního pedagoga Lukase Kavina**

Lukas Kavin – herec, režisér a divadelní pedagog. Nejen že mu herectví proudí v žilách, ale věnoval se mu i během svého pětiletého studia na Janáčkově akademii múzických umění v Brně. Aktuálně působí na Spolkovém institutu pro vzdělávání neslyšících ve Vídni, a to už šest let. To, že se z Brna vrátí nazpět do Vídně, nejprve v jeho plánu vůbec nebylo.

Magazín WIR | ČEŠI**13. 7. ve 14:39****Téma „práce“ v umění**

Vídeňské muzeum Musa hostí díla čtrnácti umělkyně a umělců, kteří poukazují na stále trvající příjmovou nerovnost mužů a žen, dále i na předsudky vůči imigrantům či neférové jednání k opatrovatelkám. Také mapují naši celkovou adaptaci na danou práci.

Ausstellung Brotlos

TV Magazín národnostních skupin**10. 7. ve 12:07****Nová moderátorka vícejazyčného pořadu WIR**

Kristina Buconjic je novou moderátorkou magazínu národnostních skupin WIR | ČEŠI, HRVATI, MAGYAROK, ROMA, SLOVÁCI, SLOVENCÍ. Poprvé ji divačky a diváci měli možnost na obrazovkách vidět v neděli 7. července od 9:00 na ORF III. Vysílání WIR v klasickém čase v pátek

na ORF 2 bylo na poslední chvíli zrušeno z důvodu změny programu.

RÁDIO DRÁŽÁK & PODCAST ORF ČEŠI**8. 7. v 9:33****„Lidé byli pro svobodu slova ochotni riskovat poměrně hodně“ | Alena Příbáňová**

Dnešním hostem Drážáku je opět literární vědkyně Alena Příbáňová z Oddělení lexikografie Ústavu pro českou literaturu Akademie věd České republiky, která v polovině března v Galerii Na Pavlači spoluzahájila výstavu *Český literární samizdat 1949-1989*.

Magazín WIR | ČEŠI**4. 7. v 18:26****Veselý Den dětí se spolkem Marjánka**

Reportáž nás zavede na Den dětí, který pořádal česko-slovenský spolek Marjánka ve Vídni. Známy je svou podporou rozvoje dětí a mládeže, oživuje české a slovenské tradice prostřednictvím hudby, tance a jazyka.

Správy**1. 7. v 19:15****Franz Kafka-Weg v Klosterneuburgu**

3. júna 2024 ubehlo presne sto rokov od úmrtia svetoznámeho spisovateľa Franza Kafku. Kafka sa narodil v Prahe a po dlhoročných zdravotných problémoch umrel vo veku štyridsať rokov v Kierlingu, v dnešnej mestskej časti Klosterneuburgu.

RÁDIO DRÁŽÁK & PODCAST ORF ČEŠI**1. 7. v 17:23****Výstava *Brotlos* kriticky uchopuje mnohé podoby diskriminace v pracovním světě**

Práce rovná se obživa, do jisté míry také svoboda. Ale je tomu opravdu tak u všech? V pracovním světě se i dnes v Evropě setkáváme s mnoha podobami diskriminace, nepřiměřeným ohodnocením nebo nevhodnými podmínkami. Je to práce, která ovlivňuje i náš soukromý život. Tato témata kriticky uchopuje skupinová výstava *Brotlos*, která je ve Vídni k vidění do začátku září.

RÁDIO DRÁŽÁK & PODCAST ORF ČEŠI**24. 6. ve 13:02****V Hlavní městské knihovně ve Vídni se představili dva čeští autoři**

Ze svého díla s příhodným názvem *Gablonz/Jablonec* přijel do Vídně předčítat v rámci nového přeshraničního literárního cyklu „Kreuzung Mitte“ spisovatel a novinář Štěpán Kučera. V Hlavní městské knihovně se konalo čtení jeho díla a také básníka a hudebníka J. H. Krchovského, moderoval Ondřej Cikán.

Česko-rakouský literární večer: Mumie im Apfelbaum

Správy**21. 6. ve 12:03****Ulica vo Viedni-Donaustadt dostane meno Alexandra Dubčeka**

Mestská časť Donaustadt vo Viedni dostane ulicu pomenovanú po bývalom československom reformnom komunistovi Alexandrovi Dubčekovi. Podľa rozhodnutia mestského zastupiteľstva sa bude táto ulica nachádzať medzi Lacken-

jöchelgasse a Pfalzgasse v 22. obvodu Viedne, oznámila SPÖ Viedeň.

RÁDIO DRÁŽÁK & PODCAST ORF ČEŠI

17. 6. v 11:56

Čeština se hodila i v UNIDO | Světoběžnice Věra Gregorová

V polovině února jste měli možnost si poslechnout první díl rozhovoru s Věrou Gregorovou, předsedkyní družstva Hotelu Pošta a také Českého srdce. V dnešním vysílání si budeme povídat o její kariéře dráze, která byla později spjata mimo jiné také s častým cestováním do exotických krajín.

Magazín WIR | ČEŠI

16. 6. ve 23:09

Portrét spisovatelky Anjy Krystyn

Mnozí z české menšiny ji znají jako Annu Krulišovou. Každopádně širší veřejnosti je známá spíše pod pseudonymem Anja Krystyn. Během života vystřídal hned několik profesí, v současné době zakotvila u psaní beletrie.

TV magazín národnostních skupin

15. 6. ve 14:39

České Ozvěny | Slovenské Ozveny | 16. června 2024 | 14:05 hod. | ORF 2 Vídeň

Červnové moderace jsme tentokrát natáčeli v Skulpturenpark v St. Margarethen v Burgenlandu. Umění se tu potkává s přírodou a společně tak vytvářejí jedinečnou harmonii. Na počátku vzniku tohoto uměleckého parku stála iniciativa rakouského sochaře Karla Prantla, který tak od roku 1959 chtěl osvobodit sochařství z ateliérů.

RÁDIO DRÁŽÁK & PODCAST ORF ČEŠI

10. 6. v 18:16

Den Evropy | Jízda historickou tramvají se spolkem Evropská akademie Vídeň

Dne 9. května 1950 představitel francouzský ministr zahraničí Robert Schuman v Evropské deklaraci první koncept společné a mírové Evropy. Toto datum je proto zaznamenáno jako Den Evropy, který oslavila Evropská akademie Vídeň již potřeťí jízdou historickou tramvají z roku 1927 se čtyřicetipáti pasažéry.

RÁDIO DRÁŽÁK & PODCAST ORF ČEŠI

3. 6. ve 12:44

Velvyslanec Jiří Šitler o přeshraniční spolupráci a češství
Koncem března jsme navštívili české velvyslanectví v Penzingerstraße, abychom položili pár otázek současnému velvyslanci České republiky v Rakousku Jiřímu Šitlerovi především k jeho začátkům ve Vídni a také celkově k posledním dvěma rokům na jeho postu. Dostali jsme se ale i k dalším tématům...

RÁDIO DRÁŽÁK & PODCAST ORF ČEŠI

27. 5. v 16:21

Aktuální společenská témata silně rezonují v knihách Anjy Krystyn

Výrazný zlom v jejím životě nastal již v roce 1966. Z Olomouce přes Norimberk utekli její rodiče spolu s ní a jejím starším bratrem do Vídně. Jedním z hlavních důvodů byla obava o dobré vzdělání jejich dětí v bývalém komunistickém Československu. A právě vzdělání se jí později dostalo hned v několika oborech.

Magazín WIR | ČEŠI

17. 5. ve 20:37

Jana Šimková | Tajemství mandal

V sanskrtu znamená slovo „mandala“ kruh. V indických náboženstvích symbolizuje vesmír a užívá se například při meditacích. A právě mandala učarovala i výtvarnici Janě Šimkové. Její díla ožívají svými příběhy až při pohledu z dálky. Vznikají totiž speciální tečkovací metodou. Redaktorka Pavla Rašnerová si jednu takovou mandalu zkusila sama namalovat.

RÁDIO DRÁŽÁK & PODCAST ORF ČEŠI

17. 5. 19:18

František Koukolík | Umělá inteligence – další velký evoluční přechod?

V polovině dubna uspořádal spolek Alumni CZ Austria ve spolupráci s českým velvyslanectvím přednášku s renomovaným propagátorem vědy, neuropatologem MUDr. Františkem Koukolíkem, DrSc., na téma „Umělá inteligence – další velký evoluční přechod?“

RÁDIO DRÁŽÁK & PODCAST ORF ČEŠI

13. 5. v 7:46

Česko partnerskou zemí letošního ročníku Ferienmesse Wien a čeští laureáti ceny SozialMarie 2024

Nejprve se retrospektivně podíváme na veletrh Ferienmesse Wien. Partnerskou zemí letošního ročníku bylo Česko. Poté se přesuneme do Divadla Akzent ve Vídni, kde byly 1. května na slavnostním galavečeru udíleny ceny SozialMarie. Ten den bylo oceněno celkem patnáct sociálních inovací a mezi nimi byly i dvě české.

WIR | ČEŠI, HRVATI, MAGYAROK, ROMA, SLOVÁCI, SLOVENCI

Edith Veith | Portrét

V nejnovějším televizním magazínu WIR | ČEŠI, HRVATI, MAGYAROK, ROMA, SLOVÁCI, SLOVENCI Vám 30. augusta o 10:40 na ORF 2 opět ponúkne příspěvky redakcií všetkých národnostných skupín v Rakúsku.

RÁDIO Dia:TÓN & PODCAST ORF SLOVACI

Michal Klučka | „Wichtig ist, dass der Mensch stets auf der Suche ist“

Im aktuellen Volksgruppen-Magazin Dia:tón spricht der Salesianer und Wiener Slowake Michal Klučka über einen etwas anderen Schulbeginn. Er begann kürzlich sein Praktikum als Mathematik Lehrer in einem kleinen Dorf im afrikanischen Ghana.

Po stopách botanika Štefana Ladislava Endlichera

Viedeň bola v minulosti dôležitým centrom aj pre slovenskú kultúru a vzdelanosť, čo dokazujú mnohé historické odkazy. Vo vysielaní navštívime Botanickú záhradu Viedenskej univerzity, kde sa vydáme po stopách významného v Bratislave narodeného botanika Štefana Ladislava Endlichera.

Bývalý riaditeľ tejto inštitúcie emeritný profesor Michael Kiehn poukáže na Endlicherov prínos nielen pre samotnú záhradu, ale aj pre svetovú botaniku.

12. 8. So Zdenkou Becker o jej najnovšej knihe, domove a cestovaní

Na jar tohoto roku vyšla jej zbierka esejí s názvom *An einem anderen Ort*.

4. 8. Dado Nagy a Kristína Tormová – S humorom o vážnych témach

Začiatkom leta bol na besedu a literárny večer do RSKS pozvaný literárny expert Dado Nagy. Prichádza v sprievode hostí – tentokrát to bola autorka, herečka a občianska aktivistka Kristína Tormová.

29. 7. Sladké letné osvieženie – O zmrzline so Zuzanou Pekárek

Navštívime zmrzlináreň „WunderBar“ vo Wolfshalle, jej majiteľkou je rodená Bratislavčanka Zuzana Pekárek, ktorá má pre túto pochúťku obrovskou vášeň.

22. 7. Režisérka Katarína Csányiová a jej krátky film CareNomadInnen

Aktuálne možné vidieť v rámci výstavy *Brotlos. Leben ohne Sicherheit* v múzeu MUSA v prvom viedenskom obvode.

ORF Radio Burguland, pondělí 21:10-21:40 a 21:40-22:00
<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/tags/radio/>
<https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/tags/radio/>
 Tým: CZ – Pavla Rašnerová, Martina Pfeffer + SK – Miriam Spring, Monika Caudr

Parlamentskorrespondenz Nr. 768 (1. 7. 2024)

Volksgruppen: Mehr Sprachförderung für Erhalt kultureller Vielfalt essenziell – Dritte Dialogplattform autochthoner österreichischer Volksgruppen im Parlament zum Thema Bildung

Wien (PK) – Die Sprachen der Volksgruppen in Österreich sollten nicht nur erhalten, sondern auch weiterentwickelt und als Schatz begriffen werden, sagte Nationalratspräsident Wolfgang Sobotka heute bei der „Dialogplattform autochthoner Volksgruppen im Parlament“. Bei einem Besuch der Komenský-Schule habe es ihn besonders fasziniert mitzuerleben, wie Schülerinnen und Schüler in fließender Form zwischen zwei Sprachen wechseln konnten. Dieser Spracherhalt müsse gepflegt werden, betonte Sobotka. Bereits zum dritten Mal kamen heute im Parlament im Rahmen einer Dialogplattform Vertreterinnen und Vertreter aller Parlamentsfraktionen sowie die Vorsitzenden der Volksgruppenbeiräte im Bundeskanzleramt zusammen, um sich zu volksgruppenrelevanten Themen auszutauschen.

Bildung als Wurzel für den Erhalt kultureller Vielfalt

Wie schon in den vergangenen Jahren, stand auch bei der heutigen Zusammenkunft das Thema Bildung im Fokus. Dies sei kein Zufall, da Bildung eine Wurzel für den Erhalt kultureller Vielfalt sei, sagte Parlamentsdirektor Harald Dossi und lud zu einem Ausblick auf das kommende Jubiläumsjahr ein. Das Jahr 2025 werde drei geschichtliche Ereignisse vereinen, die in einer großen historischen Zusammenschau gemeinsam betrachtet werden können: Der 80. Jahrestag des Endes des Zweiten Weltkrieges, 70 Jahre Staatsvertrag sowie 30 Jahre Mitgliedschaft in der Europäi-

schen Union. Somit werde das Jahr 2025 Anlass geben, Initiativen und Veranstaltungen auch aus dem Blickwinkel der autochthonen Volksgruppen in Österreich zu betrachten.

Wieder steigendes Interesse an Minderheitensprachen

Der Rückgang an Sprecherinnen und Sprechern der Minderheitensprachen in Österreich sei besorgniserregend, sagte Sprachwissenschaftlerin Brigitta Busch (Universität Wien und Universität Stellenbosch) in ihren einleitenden Worten. Es sei jedoch derzeit ein steigendes Interesse an der Wiederaneignung von Volksgruppensprachen zu beobachten, sagte Busch. In den letzten Jahren seien von verschiedenen Seiten Initiativen gesetzt worden, um das Sprachangebot zu verbreitern. Der mehrsprachigen Elementarpädagogik komme dabei ein hoher Stellenwert zu. Wichtig sei es, bestehende Initiativen langfristig abzusichern, so Busch.

Über „Zwei- und mehrsprachige Betreuung im elementarpädagogischen Bereich am Beispiel Kärntens“ berichteten Nadja Kramer (ARGE privater zwei- und mehrsprachiger Kindergärten) und Bernard Sadovnik (Bürgermeister der Gemeinde Globasnitz/Globasnica & Vorsitzender der Gemeinschaft der Kärntner Slowenen und Sloweninnen). Slowenisch als Umgangssprache sei in Kärnten nur noch vereinzelt in Verwendung, viele Eltern, denen es selbst verwehrt worden sei, in Bildungseinrichtungen die Sprachen ihrer Volksgruppe zu erlernen, wollen diese Möglichkeit jedoch nun ihren eigenen Kindern zurückgeben, sagte Bernard Sadovnik. Es sei entscheidend, dass Kinder die Sprache ihrer Großeltern wiedererlangen können – sonst werde in den nächsten Jahrzehnten Slowenisch als Umgangssprache in Kärnten verschwinden. Es brauche daher klare gesetzliche Rahmenbedingungen, um die Förderung der Volksgruppensprachen im Elementarbildungsbereich sicherzustellen. Notwendig seien dafür auch gut ausgebildete pädagogische Fachkräfte für die Sprachförderung der Volksgruppensprache, die vom Bund finanziert werden sollten, sagte Sadovnik.

Karl Hanzl, Obmann des Schulvereins Komenský und Vorsitzender im Volksgruppenbeirat, sprach zum Thema „Durchgehende Bildungsangebote aller autochthonen Volksgruppensprachen in Wien, aufbauend am Beispiel der Komenský-Schule“. Der Schulverein Komenský umfasst private bilinguale Schuleinrichtungen mit Öffentlichkeitsrecht. In Tschechisch oder Slowakisch und Deutsch betreut und unterrichtet werden Kinder und Jugendliche im Alter von zwei bis 18 Jahren. Hanzl betonte, dass sich das Angebot des Schulvereins Komenský ständig weiterentwickelt habe. Das allerwichtigste Kapital sei dabei stets das Vertrauen der Eltern und Schülerinnen und Schüler gewesen.

Vorsitzende der Volksgruppenbeiräte teilen Wunsch nach Weiterentwicklung der Volksgruppenrechte

Die Vertreter:innen der sechs autochthonen Volksgruppen Österreichs (Tschech:innen, Slowak:innen, Kroat:innen, Ungar:innen, Slowen:innen, Roma und Sinti) zeigten sich großteils erfreut darüber, dass ihnen und ihren Anliegen im Parlament Gehör geschenkt wird. Dies sei nicht immer so gewesen wie etwa der Beiratsvorsitzende der ungarischen Volksgruppe betonte. Der Vertreter der tschechi-

schon Volkgruppe drückte seine Hoffnung aus, dass die seit drei Jahren stattfindende Dialogplattform auch über die kommenden Wahlen hinaus Bestand haben werde.

Hinsichtlich des Bildungssystems orteten die Beiratsvorsitzenden aller Volksgruppen deutlichen Handlungsbedarf. Die Bindung der Volksgruppenrechte an die traditionellen Siedlungsgebiete sei eine Regelung „aus der Monarchie“, die nicht mehr den heutigen Bedürfnissen nach Mobilität entspreche, wie etwa der Vertreter der Kroatii:innen ausführte. Das Verständnis als Volksgruppe müsse über alle Bundesländer reichen, unterstrich der slowakische Beiratsvorsitzende. Seitens der slowenischen Volkgruppe wurden dafür die entsprechenden gesetzlichen Rahmenbedingungen eingefordert, damit die Volksgruppen bestehen bleiben können. Insbesondere im elementarpädagogischen Bereich sei in den letzten 30 Jahren wenig passiert und daher eine „ernüchternde Bilanz“ zu ziehen.

Parlamentsfraktionen nehmen Forderungen der Volksgruppen auf

Nikolaus Berlakovich (ÖVP) erklärte, dass seine Fraktion immer das Konzept vertreten habe, dass die Volkssprachen „vom Kindergarten bis zur Universität“ durchgehend angeboten werden müssten. Vor allem im elementarpädagogischen Bereich sei dessen Umsetzung jedoch eine „Knochenarbeit“. Die Volksgruppenpolitik bedeute generell das „Bohren harter Bretter“, verwies Berlakovich auf den Kärntner Ortstafelkonflikt. Umso mehr dankte er den Volksgruppenvertreter:innen ihr Bemühen um Fortschritte und plädierte für Lösungen in der Bildungsfrage, „spätestens in der nächsten Legislaturperiode“.

Seitens der SPÖ strich Christian Drobits die Bedeutung der Vielfalt und der unterschiedlichen Sprachen hervor. Es müsse gelingen, diese Vielfalt als „soziale und kulturelle Bereicherung“ auch für die nächsten Generationen zu sichern. Dafür sei es notwendig, die volksgruppenspezifischen Bildungsangebote von den traditionellen Siedlungsgebieten zu entkoppelt, stimmte Drobits der Forderung der Volksgruppenvertreter:innen zu.

FPÖ-Bundesrätin Isabella Theuermann drückte ihre Wertschätzung für die Volksgruppenvertreter:innen aus, die sich um den Erhalt ihrer Sprachen als „Herzstück jeder Kultur“ verdient gemacht hätten. In Österreich genossen die Volksgruppen eine rechtliche Stellung, von der in anderen Ländern „nur geträumt“ werden können. Theuermann sah Österreich in dieser Hinsicht als vorbildlich für

ganz Europa an. Generell solle Österreich verstärkt als „Brückenbauer“ auftreten, plädierte sie.

Von der Elementarpädagogik bis zur Pädagog:innen-ausbildung müsse ein volksgruppenspezifisches Angebot sichergestellt werden, sagte Eva Blimlinger von den Grünen. Sie sprach sich für eine „Entländerung“ der diesbezüglichen gesetzlichen Rahmenbedingungen aus, die bundeseinheitlich geregelt werden müssten. Zudem sei es im Sinne der Identitätswahrung der Volksgruppen wichtig, nicht nur deren historisches kulturelles Erbe zu fördern, sondern auch das zeitgenössische künstlerische Leben, konstatierte Blimlinger.

NEOS-Mandatar Michael Bernhard sprach sich für eine Anpassung des Privatschulgesetzes aus, um den Bedürfnissen der Volksgruppen besser nachkommen zu können. Auch er bemängelte die Bindung der Volksgruppenrechte an die Siedlungsgebiete, da kein Mensch in seinen Regionen „eingesperrt“ werden sollte. Generell kritisierte Bernhard, dass die Politik gegenüber den Volksgruppen gerne „freundliche Nasenlöcher“ mache, ohne dass wirkliche Fortschritte folgten. Er sah die Dialogplattform jedoch als wichtigen Schritt, der eine Weiterdenken ermöglichen könne.

Kulturní dědictví

Vídeň usiluje o zápis tradičních stánků s klobásami – Würstelstand – na seznam nemotného kulturního dědictví UNESCO. Iniciativu podpořil vídeňský starosta Michael Ludwig. Stánky by se tak chtěly připojit k místní kavárenské kultuře, vinným šenkům a valčíku.

Nejstarší nepřetržitě fungující uzenářský stánek ve Vídni se jmenuje LEO a v roce 1928 ho otevřel Leopold Mlynek. Jde o rodinný podnik již v třetí generaci – Döblinger Gürtel 2, 1190 Wien.

Bohužel pražské stánky na Václavském náměstí s oblíbenými špekáčky již dávno zmizely...

VZPOMÍNKA

René Mario Nebesky-Wojkowitz (29. 6. 1923, Velké Hoštice – 9. 7. 1959, Vídeň) byl etnolog a tibetolog. Otec Reného Nebeského-Wojkowitze Gottlieb byl štábním kapitánem československé armády. Sám navštěvoval reálné gymnázium v Litoměřicích, dokud se rodina v roce 1941 nepřestěhovala do Prahy. Od roku 1943 musel sloužit ve wehrmachtu. Po skončení války se přestěhoval do Salcburku, kde pracoval jako překladatel a tlumočnick. V letech 1946-1949 studoval etnologii (u Wilhelma Kopperse a Josefa Haekela) a středoasijskou filologii (u Roberta Bleichsteinerja) na vídeňské univerzitě. S diplomovou prací *Písmo, výroba papíru a tisk u Tibetanů* získal Nebesky-Wojkowitz v roce 1949 doktorát. Poté pokračoval ve studiích v Římě (u Giuseppa Tucciho a Josepha Rocka) a na London School of Oriental and African Studies (SOAS).

V roce 1950 odcestoval na tři roky do Kašmíru, Sikkimu a Nepálu, nejprve jako Rockův asistent, poté jako člen třetí dánské královské expedice ve střední Asii. S prací *Věštcí a démoni Tibetu* se Nebesky-Wojkowitz v roce 1955 habilitoval na vídeňské univerzitě v oboru etnologie. V této průkopnické práci se zabýval jak ochrannými

René Mario Nebesky-Wojkowitz

božstvy tibetského buddhizmu, tak náboženstvom Bön. Publikoval také o horském kultu (*Where Mountains Are Gods*). V roce 1956 znovu odcestoval do Sikkimu a Nepálu. V roce 1958 se stal vědeckým pracovníkem Etnologického muzea ve Vídni. V letech 1958-1959 podnikl svou třetí expedici do Himálaje, k Šerpům ve východním Nepálu a do msta Gorkha. Během svých pobytů sbíral Nebesky-Wojkowitz předměty a rukopisy pro Vídeňské etnologické muzeum a pořizoval zvukové nahrávky pro Fonogramový archiv Rakouské akademie věd. Při třetí cestě do Himálaje prodělal zápal plic, na který po návratu do Vídně zemřel.

Štefan Ladislav Endlicher

Štefan Ladislav Endlicher bol jedným z najvýznamnejších botanikov svojej doby. Narodil sa 24. júna 1804 v Bratislave, kde navštevoval aj gymnázium. Študoval teológiu v Budapešti a vo Viedni. V roku 1823 získal na Viedenskej univerzite doktorát z filozofie. Od roku 1828 bol zamestnaný vo Viedenskej dvornej knižnici (Wiener Hofbibliothek), kde zostavoval katalóg rukopisov, zaoberal sa východoázijskými jazykmi a zostavil zoznam čínskych a japonských mincí v cisárskom mincovom kabinete, publikovaný v roku 1837. Študoval aj prírodné vedy.

V roku 1836 sa Endlicher stal kurátorom botanického oddelenia v cisárskom a kráľovskom dvornom prírodovednom kabinete (K. k. Hof-Naturalien-Cabinet), v roku 1839 ho vymenovali za profesora botaniky a v tom istom roku sa stal riaditeľom botanickej záhrady viedenskej univerzity. Významne sa zaslúžil o výstavbu budovy múzea pre botanické zbierky. Endlicherova najvýznamnejšia práca *Genera plantarum secundum ordines naturales disposita* (1836-1840) obsahuje myšlienky prirodzeného systému rastlín v protiklade k umelému systému Carla Linného. Tento prirodzený systém s náznakmi evolučnej teórie Štefan Endli-

Štefan Ladislav Endlicher

cher nielenže spísal vo svojom veľkolepom diele, ale ho aj zrealizoval na pôde botanickej záhrady.

Z celého sveta mu boli posielané rastliny vo forme herbárií, ktoré skúmal a overoval, či sú tieto rastlinné druhy už známe. Ak nie, dal im nové názvy. Pomenoval tak vyše sto druhov. Za názvom rastliny sa tak vždy nachádza skratka „Endl.“ pre Endlicher. Ale na jeho počesť boli pomenované aj niektoré druhy. Napríklad strom v Karibiku, africká sladkovodná ryba či muškát *Pelargonium endlicherianum*, ktorému dal meno Eduard Fenzl, Endlicherov nástupca. Tento muškát sa nachádza v botanickej záhrade viedenskej univerzity.

Viedenská univerzita si pri príležitosti 650. výročia svojho založenia uctila Štefana Endlichera pamätnou tabuľou a pomenovaním chodníka v botanickej záhrade. Od roku 1932 nesie jedna z viedenských ulíc jeho meno. Taktiež dve busty pripomínajú vedca a spoluzakladateľa viedenskej akadémie vied. Miesto jeho posledného odpočinku sa nachádza na viedenskom centrálnom cintoríne.

Štefan Ladislav Endlicher bol osobnosťou s mnohými talentmi. Svojou prácou a všestrannosťou ovplyvnil vedecký svet a zanechal v ňom významnú a dodnes citeľnú stopu. Historické dokumenty týkajúce sa Endlicherovej práce, ako aj jeho rozsiahlu korešpondenciu s významnými vedcami možno nájsť v rôznych archívoch po celom svete.

Televízny príspevok o tomto vedcovi so slovenskými koreňmi sme odvysielali v augustovom vydaní magazínu *České Ozvěny a Slovenské Ozvěny*. Pozrieť si ho môžete v archíve ORF ON, ako aj na našej webovej stránke volksgruppen.orf.at.

Monika Caudr
volksgruppen.ORF.at

KALENDÁRIUM

18. 09. 18:00 Spievanky: neformálne stretnutie pri ľudových pesničkách

Slovenský dom, Marktgasse 3, 1090 Wien
RSKS

22. 09. 14:00 Sport a jazyk – Lezení

Sraz u Billy na Hauptstrasse 30, 1140 Wien
Registrace nutná: Jan Brousek, tel.: 0043 660 167 73 67,
jan.brousek@gmail.com
KČT

24. 09. 20:00 Československý kvíz

Club Berlin, Gozagagasse 12, 1010 Wien

04. 10. 17:00 Moderovaná beseda Na kus řeči s Václavem Macháčkem-Riegre na téma jeho předků – Františka Palackého a Ladislava Riegra

Sál Slovanské besedy, Drachengasse 3, 1010 Wien
Slovanská beseda

05. 10. 14:00-15:00 Turistika: Procházka přes Himmel – Oktogon

Sraz ve 14:00 hod. – pro ty, kteří chtějí jít na procházku – délka přibližně 60-90 minut – KDE: Cobenzel – zastávka 38A,
nebo sraz v 15:00 hod. – pro ty, kteří NEchtějí jít na procházku – KDE: v lokálu Buschenschank Haslinger, Agnesgasse 3, 1190 Wien, rezervace na jméno „Karl“.
KČT

06. 10. 15:30 Festival VAMÖ – Freude mit Musik

Theatersaal der Vitality Residenz am Kurpark Wien
Fontanastr. 10, 1100 Wien
Tamburášský spolek Adria

12. 10. 19:00 Moravské hody

Sál fary St. Anton, Wirerstr. 2-4, 1010 Wien
Sokol XII/XV

14. 10. 19:30 Film: *Kunstkamera* (Česko, 2022, 113 min., české znění, anglické titulky)

Režie: Jan Švankmajer.

Na promítání je třeba se zaregistrovat: events.vienna@mzv.cz, nebo Mag. Eva Zeman, tel.: 0664 514 33 29, e-mail: evazeman@gmx.at.

Kinosál Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien
KK, ZÚ, ČcV

14. 10. 19:00 Anthony Horowitz: *Mindgame*

Divadelní sál Školského spolku Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Kontaktforum

10. 10. 18:30 Přednáška – Ing. architekt Zdeněk Lukeš: *Pražský hrad*

Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien
Prosíme o přihlášení na adrese evazeman@gmx.at, nebo na tel. 0664 514 33 29.
KK

24. 10. 18:30 Koncert – Soubor Lásky opravdivá: Mužské sbory Bedřicha Smetany

Prosíme o přihlášení na adrese evazeman@gmx.at, nebo na telefonu 0664 514 33 29.
KK, NDKSE

15. 10. 20:00 Československý kvíz

Club Berlin, Gozagagasse 12, 1010 Wien

19. 10. 15:00 Družné odpoledne při kávě...

Malá klubovna Školského spolku Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
KČT

do 14. 02. 2025 Výstava: *Mit Schönberg Liebe hören*

Palais Fanto Schwarzenbergplatz 6, 1030 Wien
www.schoenberg.at

České centrum Vídeň:

Z Herrengasse do Kreuzherrengasse

Kontaktní údaje: Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien (vchod Gußhausstraße 10)

Mobil: +43 660 42 09 740

E-mail: ccwien@czechcentres.cz, wien.czechcentres.cz

Facebook, Instagram: TschechischesZentrumWien

O veškerých programových změnách informuje České centrum Vídeň na svém webu, Facebooku a Instagramu.

Wir haben den heißen Sommer damit zugebracht, unsere neuen Räumlichkeiten in der Gußhausstraße 10 einzurichten. Sie sind nun (fast) fertig und wir freuen uns, Sie bald bei uns begrüßen zu dürfen, zum Beispiel gleich am 14. September! Im Rahmen des Architekturfestivals OPEN HOUSE WIEN öffnet der Kreuzherrenhof, in dem sich auch unsere Räumlichkeiten befinden, seine Türen. Die stündlichen Führungen finden ihren Ausklang bei uns im Tschechischen Zentrum Wien.

Abgesehen von gelegentlichen Veranstaltungen bei uns gilt, was wir bereits mehrfach angekündigt haben: Unser Programm werden wir hauptsächlich mit österreichischen Partner:innen organisieren und daher wird es an vielen verschiedenen Orten in Wien sowie österreichweit stattfinden. Und es wird ein reichhaltiges Programm sein, wie das Angebot im September bereits beweist.

Voller Elan starten wir in den Herbst und freuen uns auf ein Wiedersehen mit Ihnen bei einer unserer Veranstaltungen!

Ondřej Černý

cerny@czechcentres.cz

PROGRAM

20. 9. 2024 – 16. 2. 2025 Výstava *Horror Patriae*

V den zahájení steirischerherbst '24, 19. 9. 2024, bude k vidění nová videoinstalace *Club of Opportunities, Episode 9* (2024) českého umělce Jakuba Jansy.

Jakub Jansa, narozený v Praze v roce 1989, je umělec, který pracuje s různými médii, od filmu a sochy až po instalaci a živou performanci. Jeho praxe překračuje žánrové hranice. Ve videoinstalaci *Club of Opportunities* hraje hlavní roli zelenina. Jejím protagonistou je celer, který se – navzdory

odporu avokáda – dostal ze zeleniny dělnické třídy na pozici hvězdné zeleniny.

Vstup na výstavu je 19. září zdarma.

Steirischerherbst '24, Neue Galerie Graz, Joanneumsviertel

Ne 29. 9. 2024 v 17:00 Koncert: Orgelherbst 2024

Stadtpfarrkirche Hainburg/Donau, Hauptpl. 24, 2410

Hainburg an der Donau

Organizátor: Orgelherbst

Po 30. 9. 2024 v 18:00 Hudba: Young Czech Piano Talents

Koncert mladých klavírních talentů Vivi Nguyenové a Adama Znamirovského, podpořený Nadací Karel Komárek Family Foundation, v rámci Roku české hudby.

PROGRAM:

Vivi Nguyen:

- Domenico Scarlatti: *Sonáta E dur*, K. 380,
 - Robert Schumann: *Dítě usíná* (z cyklu *Dětské scény*, op. 15),
 - Francis Poulenc: *Večery v Nazelles*, FP 84, č. 1: *Vif et gai*.
- Adam Znamirovský:
- Johann Sebastian Bach: *Aria variata alla maniera italiana*, BWV 989,
 - Ludwig van Beethoven: *Rondo*, op. 129 (*Wut über den verlorenen Groschen*),
 - Franz Liszt: *Mephisto-Walzer*, č. 1, S. 514,
 - Béla Bartók: *Out of Doors (V přírodě)*, Sz. 81,
 - Béla Bartók: *Dva rumunské tance*, op. 8a, Sz. 43,
 - Sergej Prokofjev: *Sonáta č. 3*, op. 28.

Vivi Nguyenová (9 let) patří k nejmladší generaci pianistů a na klavír hraje teprve čtvrtým rokem. Vystoupila na mezinárodním televizním festivalu Zlatá Praha a letos coby nejmladší účastník začala zdokonalovat dovednosti na stipendijní akademii MenArt pod vedením Ivo Kahánka. Její devízou, patrnou od útlého dětství, je velmi seriózní, až profesionální přístup ke studiu, vzhledem k věku neobvyklá stabilita výkonů a specifický pódiový dar. Zařazení do stipendijního programu Nadace KKFF zásadním způsobem otevírá Vivi dveře na soutěže a mistrovské kurzy, které ji budou motivovat a napomáhat v dalším hudebním vývoji.

Adam Znamirovský (14 let) začal hrát na klavír spontánně ve čtyřech letech. Od sedmi let sbírá ceny na národních i mezinárodních soutěžích. Lze jej označit za nejprůkaznější talent mezi klavíristy v kategorii do 15 let v České republice. Mezi jeho jednoznačné úspěchy patří koncert na festivalu Dvořákova Praha, kde po boku Symfonického orchestru Českého rozhlasu bravurně provedl Griegův *Klavírní koncert*. Adam se stal stipendistou MenART ve třídě Ivo Kahánka, s nímž studoval i na Letní hudební akademii v Kroměříži.

Odborným garantem stipendijního fondu je Jan Simon, ředitel festivalu Dvořákova Praha. Stipendisty vybírá odborný panel ve složení: Ivo Kahánek, Beata Hlavenková, Tomáš Kačo, Jarmila Holcová, Zuzana Ceralová Petrofová a Dana Syrová a Akademie MenArt.

Po koncertě Vás srdečně zveme na číši vína.

Prosíme o registraci na ccwien@czechcentres.cz.

Salon Bank Austria

Program RSKS

Milí priatelia Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku! Detailné informácie o našich podujatiach nájdete naďalej na Facebooku alebo na našich stránkach www.slovaci.at. Veríme, že sa uvidíme na plánovaných podujatiach. RSKS | ÖSKV, Marktgasse 3-7/3/R01, 1090 Wien

SOVA

Detaily o budúcich programoch Slovenského školského spolku SOVA – Prehľad našich aktuálnych podujatí – nájdete aj na našej web-stránke. Zmena programu vyhradená.

Slovenský inštitút Viedeň

Wipplingerstraße 24-26, A-1010 Wien

Tel.: +43 1 318 905 5291

si.vienna@mzv.sk

www.mzv.sk/sivieden

[www.fb.com/SlowakischesInstitutInWien](https://www.facebook.com/SlowakischesInstitutInWien)

do 31. 12. 2024 Výstava fotografií Zuzany Pustaiovej *Cestovanie v čase – fotografia medzi zažitou tradíciou a modernou*

V projekte ZEITREISE súčasní fotografi komentujú a interpretujú historické fotografie spolkové krajiny „Salzkammergut“ z archívov Nadácie Mozarteum. Vytvárajú tak prepojenie medzi tradíciou a klišé a súčasným fotografickým umením a otvárajú nové pohľady na témy cestovného ruchu a Mozarta medzi tradíciou, inováciou a udržateľnosťou. Kurátorka: Yvonne Oswald.

Medzinárodná nadácia Mozarteum, Mozart Wohnhaus, Makartplatz 8, 5020 Salzburg

Info: <https://www.salzkammergut-2024.at/projekte/zeitreise>.

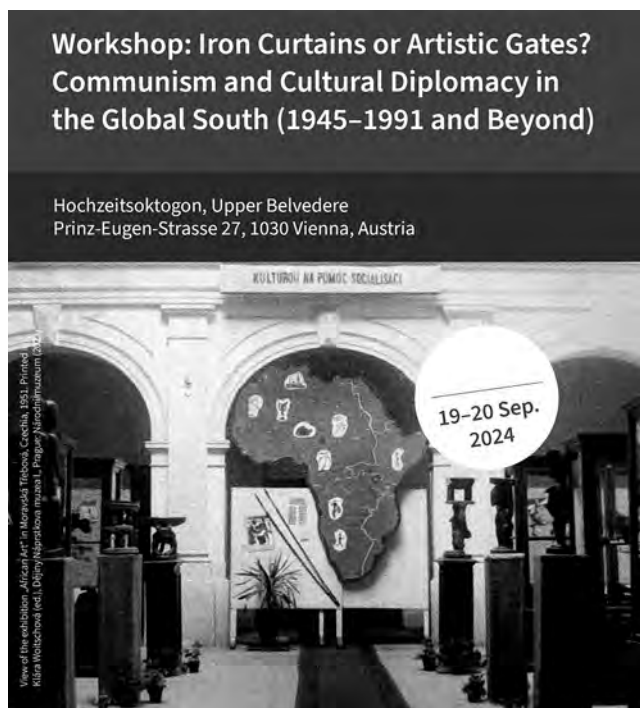
Drazí přátelé Národů Podyjí,

děkujeme Vám za Vaši přízeň. Letos proběhl již XXV. Festival národů Podyjí. Letošní zahajovací debata tradičně proběhla v pátek v Galerii Konvent. Hosty byli Mgr. Petr Kubín, prof. PhDr. Eduard Gombár, CSc., a Mgr. Josef Šuba. Poté následovalo společné vzpomínání se zakladateli a letitými členy spolku.

Pilířem dalšího programu byla prezentace až dvaceti národních kuchyní etnik dosídlených v oblasti Podyjí, provázená celodenním programem, na kterém se vystřídalo kolem tuctu hudebních a tanečních skupin a to nejlepší ze současné české indie produkce. Nedílnou součástí sobotního programu bylo také položení věnců obětem národnostní nesnášenlivosti v Pohořelicích, Drasenhofenu a Poysdorfu za účasti zástupců města, spolku a zájemců z řad návštěvníků.

Festival zakončila nedělní veřejná snídaneň „Permanent Breakfast“ pro účastníky festivalu i náhodné kolemjdoucí. Je to již tradice, kterou v prvních ročnících do Mikulova přinesla skupina česko-rakouských umělců.

Festival národy Podyjí každoročně pořádáme za podpory Města Mikulov, Jihomoravského kraje, Ministerstva kultury a Rakouského kulturního fóra.

Workshop: Kulturní diplomacie mezi komunistickou Evropou a globálním Jihem

Ve dnech 19. a 20. září proběhne ve vídeňské galerii Belvedere workshop zaměřený na kulturní diplomacii a vztahy mezi komunistickou Evropou a zeměmi globálního Jihu v období studené války. Akci organizuje nově založený Institut pro výzkum kulturního dědictví při Vídeňské univerzitě, který na konferenci pozval odborníky nejen z Evropy, ale i z Latinské a Severní Ameriky. Účastníci se na workshopu zaměří na roli vizuální kultury jako důležitého prvku při utváření transkontinentálních sítí solidarity.

„Na konferenci budeme společně probírat, jak se během studené války formovala kulturní diplomacie mezi takzvaným »druhým« a »třetím světem«,“ říká hlavní organizátorka Anna-Marie Kroupová. „Je nepochybně důležité i nadále studovat západoevropské paradigma, ale naším cílem je ukázat a znovuobjevit i ostatní narativy, které se často do povědomí nedostaly nebo se z něj opět vytrahly,“ pokračuje. „Tím, že se na historické procesy a události podíváme z různých perspektiv, můžeme obohatit své poznání a získat komplexnější pohled na události a lépe pochopit jejich důsledky v současnosti. Na konferenci se hodláme zabývat i regiony takzvaného globálního Jihu, které jsou jinak ve vědeckém výzkumu i všeobecném povědomí spíše upozaděny,“ dodává Kroupová, která ve svém doktorském projektu zkoumá zahraniční studenty a studentky z tzv. rozvojových zemí, kteří po roce 1968 přijížděli do Československa studovat umění.

Jedním z klíčových témat workshopu bude otázka, jak lze kulturní diplomacii, která je obvykle pojmem z oblasti politologie, zkoumat prostřednictvím uměleckých předmětů a dalších objektů. „Zajímá nás, kde leží hranice mezi diplomacií, takzvanou »měkkou silou« a propagandou,“ vysvětluje Kroupová. Diskutovat se bude i o transkulturních vazbách, které byly navázány právě za studené války a které jsou zřetelné dodnes – ať už v muzeálních sbírkách, uměleckých dílech, nebo v pokračujících kulturních spolupráci.

Celkem na workshopu zazní šestnáct příspěvků rozdělených do šesti panelů, ve kterých bude pozornost věnována kulturněpolitickým vztahům bývalých socialistických evropských států (Československo, Rumunsko, Východní Německo, Jugoslávie) se zeměmi jako Alžírsko, Argentina nebo Kolumbie.

Diskutovat se bude i o vlivu politických režimů na kulturní produkci, o roli umění v diplomacii a o tom, jak nám umělecká tvorba může pomoci doplnit či dokonce přehodnotit současné historické narativy. Zásadním tématem bude také mocenská dynamika, která kulturní styky mezi komunistickými státy a dekolonizovanými zeměmi globálního Jihu provázela.

Jedním z vrcholů programu bude keynote přednáška od Beáty Hock z Leibnizova institutu pro historii a kulturu ve východní Evropě, která nabídne nový pohled na kulturní geografii studené války.

Workshop začíná ve čtvrtek 19. září 2024 v 9:30.

Další informace o workshopu a jeho programu naleznete na webových stránkách: <https://www.heritagestudiesvienna.com/news-events/workshop-Iron-curtains-or-artistic-gates>.

Krajánek ve světě

Byly zahájeny zápisy do interaktivních online kurzů češtiny, které pořádá spolek Krajánek ve světě ve spolupráci s Českou asociací.

Ve školním roce 2023-2024 navštěvovalo naše kurzy téměř 200 žáků ze sedmadvaceti států na pěti kontinentech. Všechny děti se toho nejen spoustu naučily, ale také si našly ve třídě kamarády a ve spolupráci s rodiči se nám daří v nich dlouhodobě podporovat vztah k češtině a České republice.

Na všechny děti od září opět čeká naše inspirativní a kreativní online výuka, tým výborných učitelů a čeští kamarádi ze všech koutů světa.

Nabídka kurzů: předškoláci (5-6 let), 1.-6. třída, projektově-konverzační kurzy, čeština jako druhý jazyk.

Bližší informace o jednotlivých kurzech a jejich obsahu naleznete na <https://www.krajanekvesvete.cz/vyuka/popis-kurzu/>.

O projektu: Distanční online výuka českého jazyka je uzpůsobena specifikům českých žáků žijících dlouhodobě v zahraničí. Projekt je zaměřen především na děti, které nemají přístup k výuce češtiny (například nežijí v místě, jež má aktivní krajanskou školu nebo krajanský spolek, který výuku češtiny organizuje, popřípadě výuka poskytovaná krajanským spolkem nepokrývá jejich potřeby).

Cílem projektu je vytvoření systému, který by umožnil dětem žádnou přístup k výuce, učebním pomůckám přizpůsobeným specifickým požadavkům multilingvních dětí a vytvoření inkluzivních tříd tvořených dětmi žijícími v zahraničí.

Bližší informace vám poskytne předsedkyně spolku Krajánek ve světě z. s. a ředitelka projektu distanční výuky Lenka Kanellia:

e-mail: spolek@krajanekvesvete.cz

tel.: +30 697 999 3529 | +420 778 039 302

www.krajanekvesvete.cz/

Soutěž: <https://www.krajanekvesvete.cz/souteze/>

Výuka českého jazyka (jako mateřského jazyka)

Městská školní rada města Vídeň (Bildungsdirektion der Stadt Wien) bude i v příštím školním roce (2024/25) nabízet nepovinný předmět českého jazyka jako mateřštiny. Tato nabídka je určena pro žákyně a žáky prvního až osmého ročníku vídeňských gymnázií a je zdarma.

Jak se přihlásit: V případě zájmu o výuku českého jazyka jako mateřského jazyka prosím vyplňte přihlašovací formulář (Anmeldeformular für den Ersprachenunterricht) a odevzdejte jej už nyní vedení školy Vašeho dítěte. U dětí, které stále navštěvují základní školu (Volksschule), je třeba formulář odevzdat ve škole, do které dítě nastoupí příští rok. Na kurz je možné se přihlásit i na začátku školního roku.

Zájem Vašeho dítěte potvrďte, prosím, e-mailem v září 2024 před informační schůzkou.

Změny v rozvrhu dítěte nebo jiné důvody: Do 15. října 2024 se Vaše dítě musí definitivně rozhodnout, zda se chce účastnit výuky po dobu celého školního roku. Do té doby je možné se odhlásit z kurzu přes vyučujícího.

Pro lepší plánování ostatních odpoledních aktivit je termín výuky stanoven už teď: vždy ve středu od 16:10 do 17:50 na škole Komenský (Schützengasse 31, 1030 Wien). První vyučovací hodina se bude konat 18. září 2024.

Informační schůzka: K výuce češtiny jako mateřského jazyka proběhne také informační schůzka, která je určena především pro nové účastníky kurzu.

Žáci a žákyně, kteří/které budou pravidelně docházet na kurz, dostanou na pololetní a závěrečné vysvědčení potvrzení „Teilgenommen“.

Kurz bude vyučovat pan Max Kyncl, BA BEd BEd.

E-mail: julia.kotrbeletz@bildung.gv.at (kontaktujte, prosím, paní Kotrbeletz, která převezme organizaci kurzu do třetího týdne školy).

Přihláška: <https://www.schule-mehrsprachig.at/info-service/der-muttersprachliche-unterricht/anmeldeformulare>.

Zprávy ZÚ

Z projevu ministra zahraničních věcí ČR na Poradě vedoucích zastupitelských úřadů, 26. 8. 2024, Černínský palác v Praze

Postupnou digitalizací prochází naše konzulární služba, která pro většinu českých občanů zůstává nejvíce viditelnou částí ministerstva zahraničí. Od poloviny června je systém „Drozd“ přístupný skrze aplikaci „Portál občana“ a nabízí nové služby pro cestovatele.

Registrace v systému „Drozd“ může rozhodnout o tom, jestli se k českému občanovi dostane včas informace o evakuačním letu, nebo ne. Toto je realita dnešního světa stíhaného přírodními katastrofami a nestálou bezpečnostní situací.

Po vzoru dalších zemí EU jsme pro evropské země zřídili jednotnou linku pro české občany v nouzi v zahraničí. Do konce roku na ni chceme napojit zbytek světa.

Velkou radostí je pro mě schválení korespondenční volby pro české občany pobývající v zahraničí. Zákon nyní čeká na podpis prezidenta. Pokud vstoupí v platnost, bude možné korespondenčně volit již ve volbách do Poslanecké sněmovny příští rok na podzim. Pro řadu našich občanů

to bude poprvé, kdy budou moci bez překážek využít své ústavou dané právo volit. Doufám, že se to odrazí i na zvýšení účasti ve volbách. Naše vláda tak splní další ze svých slibů a odstraní desítky let trvající nespravedlnost. Role české zahraniční služby v naplnění korespondenční volby bude nezastupitelná a pro vaše zastupitelské úřady bude její bezproblémové zajištění příští rok představovat jednu z hlavních výzev.

Abych tedy ještě jednou krátce shrnul dnešní projev.

Musíme usilovat o vítězství Ukrajiny, zadržovat Rusko a prát se o zachování platnosti principů Charty OSN. Musíme upevňovat postavení Česka v rámci Evropské unie a v NATO. Být globálně aktivní. Podporovat české firmy v zahraničí. Na každém našem kroku máme vysílat do světa jasnou zprávu, že Česko je moderní, sebevědomá a vyspělá země. A při tom fungovat jako jeden tým. Tým české diplomacie.

Galakonzert festivalu Allegro Vivo v Hornu

Galakonzert v rámci letošního festivalu komorní hudby Allegro Vivo Festival se konal v sobotu 17. srpna v Hornu a byl v souvislosti s Rokem české hudby věnován českým skladatelům Antonínu Dvořákovi, Bedřichu Smetanovi a Leoši Janáčkovvi. Velvyslanec Jiří Šitler se zde setkal s dolnorakouskou hejtmankou Johannou Mikl-Leitnerovou a starostou města Gerhardem Lentschigem.

Degustace moravských vín v prostorách Velvyslanectví ČR

Ve středu 14. srpna 2024 se v prostorách velvyslanectví konala řízená degustace vybraných moravských vín, kterou organizoval spolek Alumni CZ Austria.

Pod taktovkou profesionální someliérky Nikoly Kynické z Velkých Pavlovic jsme se společně ponořili do světa chutí a vůní, které naše moravské vinice nabízejí. Nikola se s námi podělila především o zajímavé informace o jednotlivých degustovaných odrůdách, ale zaměřila se také na fascinující proces výroby vína a svými znalostmi a vášní pro víno povýšila celý večer na vyšší úroveň. Přiblížila nám, jaké kroky vedou od hroznů až k hotovému vínu ve sklenici, a odkryla tajemství a práci, která se skrývá za každou lahví.

Wissenschaft für alle Kinder: Von der KinderuniWien in den Park

„Ich hab bis jetzt nicht gewusst, was eine Uni ist. Aber das ist voll cool“ – das sagen viele Kinder, die zum ersten Mal mit Wissenschaft zu tun haben.

Mit KinderuniWien, Kinderuni-Tagestickets und Kinderuni on Tour werden Kinder angesprochen, die das erste Mal das Wort Universität hören und die noch nie mit Wissenschaft in Kontakt waren.

Unter den 4 500 Jungstudierenden an der KinderuniWien waren heuer mehr als 200 Kinder aus Sozialeinrichtungen und Flüchtlingsorganisationen, die neu in Wien angekommen sind und einen besonderen Tag an der Universität erleben konnten.

Dabei gilt: Gratis ist nicht genug! Kinderuni-Angebote sind zwar kostenlos, aber für manche Kinder ist es trotz-

dem schwerer als für andere, den Weg an die Uni anzutreten, wenn etwa die Unterstützung von Erwachsenen fehlt. Mit den Tagestickets werden Kinder in der Flüchtlingsunterkunft abgeholt und durch den Tag begleitet. Für die Kinder ein ganz besonderes Highlight in den Sommerferien. Angekommen an der Uni gehören die Kinder sofort dazu – im Kinderuni-T-Shirt wird kein Unterschied gemacht und die Kinder spitzen, wie alle anderen Kinder, die Ohren und stellen ihre Fragen in bis zu fünf verschiedenen Sprachen.

Die Conclusio der Kinder: „Ich möchte noch viel in die Schule gehen und vielleicht auch mal was erforschen, das anderen Menschen hilft.“

Wie schön es sein kann, zu unterstützen und mit Kindern auf Augenhöhe zu plaudern, erleben auch die Mitarbeiter*innen der BAWAG Group, die im Rahmen des Corporate Volunteering die Arbeit vor dem Bildschirm mit der Begleitung der Kinder tauschen.

Mit der Sponson am Samstag, 20. Juli, gehen zwei Kinderuni-Wochen an 6 Universitäten und 1 Fachhochschule zu Ende.

Petra Eckhart
Kinderbüro, Universität Wien gGmbH
+43 (0) 664 856 5809
petra.eckhart@univie.ac.at
www.kinderuni.at

Bek chce povinnou výuku angličtiny od 1. třídy ZŠ a od 6. třídy druhý cizí jazyk

Ministr školství Mikuláš Bek (STAN) bude v souvislosti s revizí vzdělávacího programu pro základní školy mimo jiné prosazovat, aby se žáci minimálně od první třídy povinně učili anglicky a od šesté třídy měli povinně druhý cizí jazyk, tj. němčinu, francouzštinu nebo španělštinu. Při revizi vzdělávacích programů pro střední školy pak chce zajistit, aby na všech školách byla odpovídající nabídka druhých cizích jazyků. Bek to uvedl na síti X.

V současnosti je výuka prvního cizího jazyka povinná od třetí třídy a druhého cizího jazyka nejpozději od osmé třídy. „Pro naše školáky je znalost cizích jazyků obrovskou výhodou v dalším profesním i osobním životě. V mnoha evropských zemích začínají děti s jazyky dříve a požadovaná úroveň jazykové kompetence je vyšší,“ odůvodnil ministr svůj záměr.

V Ostravě začala stavba koncertního sálu za 2,8 miliardy korun

V Ostravě poklepáním na základní kámen oficiálně začala stavba nového koncertního sálu a rekonstrukce Domu kultury města Ostravy, která bude stát 2,8 miliardy korun. Slavnostního aktu se zúčastnil také prezident Petr Pavel a americký architekt Steven Holl, podle jehož návrhu bude stavba probíhat. Podle něj se jedná o spirituální dar pro budoucí generace. Nová koncertní hala, která bude sloužit jako sídlo Janáčkovy filharmonie Ostrava, vznikne jako přístavba k současnému kulturnímu domu.

Prezident Pavel uvedl, že by stavba mohla být velkou inspirací, a to nejen z architektonického, ale i technologického hlediska. Ocenil také odvahu ostravských politiků, že se do podobně rozsáhlého projektu vůbec pustili. Koncertní sál má mít 1 300 míst. Součástí projektu je na-

příklad i divadelní sál s kapacitou 490 míst, komorní multifunkční sál s 515 místy, přednáškový multifunkční sál se 120 místy či edukační centrum s 200 místy. Součástí komplexu má být i nahrávací studio, restaurace, kavárna a další prostory.

Město se o výstavbu nového sálu pokoušelo v minulosti již šestkrát, nejprve v šedesátých letech 19. století, naposledy v roce 1969.

Rusko omezí přístup k desítkám médií z EU, včetně ČT a serveru Seznam Zprávy

Rusko uvedlo, že v rámci odvetných opatření bude na svém území omezovat obsah více než 80 médií z Evropské unie. Na seznamu, který zveřejnilo ruské ministerstvo zahraničí, se nachází také Česká televize a server *Seznam Zprávy*. Ze slovenských jsou to listy *SME* a *Denník N*.

Ruská diplomacie uvedla, že jde o odvetné opatření po rozhodnutí Rady EU ze 17. května, kterým byly v EU uvaleny sankce na ruskou mediální platformu *RIA Novosti* a ruské listy *Izvestija* a *Rossijskaja gazeta*. Ministerstvo v prohlášení tvrdí, že Brusel a členské země EU se rozhodly jít cestou eskalace a „donutily Moskvu přijmout zrcadlová a přiměřená protiopatření“.

Pokud EU sankce na ruská média zruší, je Moskva své nynější rozhodnutí připravena přehodnotit. Celkem na ruském seznamu figuruje jednaosmdesát médií z řady zemí EU.

Lipavský: Rozšíření o země západního Balkánu by mělo být prioritou pro EU

Rozšíření Evropské unie o země západního Balkánu by mělo být prioritou pro představitele bloku, kteří vzejdou z jednání po nedávných volbách do Evropského parlamentu, shodli se v Rakousku ministři zahraničí Česka, Rakouska, Itálie i několika dalších zemí. O jejich dvoudenní schůzce informovalo české ministerstvo zahraničí.

Rozšíření Evropské unie „je v našem zájmu a také to, aby se země, jako jsou Bosna a Hercegovina, Kosovo, Srbsko a Albánie, přibližovaly evropským standardům, sdílely naši zahraniční politiku a aby se reformovaly. Je to pro nás důležité, protože rozšíření jako takové přináší více bezpečnosti a prosperity,“ vyjádřil svůj názor šéf české diplomacie Jan Lipavský.

V alpské zemi jednal především o spolupráci v regionu Podunají, a to s důrazem na podporu Ukrajiny čelící ruské agresi, a o rozšiřování sedmadvacítky spolu s ministry zahraničí Rakouska, Itálie, Slovenska, Chorvatska, Slovinska a Řecka a s představiteli zemí západního Balkánu.

Hnutí ANO, maďarský Fidesz a rakouská FPÖ zakládají novou politickou alianci

Hnutí ANO bývalého premiéra Andreje Babiše, maďarská strana Fidesz současného premiéra Viktora Orbána a Svobodná strana Rakouska (FPÖ) zakládají novou politickou alianci. Na tiskové konferenci ve Vídni to oznámil šéf FPÖ Herbert Kickl. Ke spolupráci vyzývají i další evropské strany, cílem je založit v Evropském parlamentu (EP) novou frakci. Ta může vzniknout, pokud v ní budou europoslanci alespoň ze sedmi různých zemí EU.

Vídeňské schůzky se Babiš i Orbán zúčastnili osobně. Na obrazovkách tam kolem nich byly nápisy Patriots for Europe (Patrioti pro Evropu), jak si bude uskupení říkat. Maďarsko od 1. července zahájilo půlroční předsednictví v Radě Evropské unie.

Všichni tři předsedové pronesli projevy a posléze podepsali manifest nové aliance. Požadují mimo jiné více rozhodování na národní úrovni, lepší obranu vnějších hranic před migrací a kritizují Zelenou dohodu pro Evropu (Green Deal). Nově oznámená politická aliance má aktuálně europoslance ze tří zemí EU, což znamená, že bude potřebovat europoslance alespoň z dalších čtyř zemí, aby mohla nová frakce v EP vzniknout. Minimální počet poslanců je stanoven na 23. Tuto podmínku už nová aliance splňuje, dohromady má 24 europoslanců.

Starokatolická církev v ČR umožní církevní uzavírání stejnopohlavních svazků

Starokatolická církev v České republice umožní od 1. ledna 2025 církevní uzavírání stejnopohlavních partnerství. Od začátku příštího roku začne platit novela občanského zákoníku, která umožňuje párům stejného pohlaví uzavírat partnerství s většinou práv, jaká mají v manželství muž a žena. Zástupci starokatolické církve o svém rozhodnutí informovali ČTK. Jsou podle nich první církví v ČR, která veřejně deklaruje záměr uzavírat partnerství osob stejného pohlaví se státní platností formou církevního obřadu.

Stejnopohlavní páry budou moci od příštího roku uzavírat partnerství s většinou práv, jaká mají v manželství muž a žena. Omezení se má vztahovat například na osvojení dětí. Změnu přinese schválená novela občanského zákoníku, která je výsledkem kompromisních dohod ve Sněmovně. Aktivisté chtějí dál prosazovat manželství pro všechny.

Starokatolická církev na území Česka oficiálně existuje od roku 1877. Starokatoličtí křesťané se hlásí k alternativnímu katolictví – k tradici svatého Cyrila a Metoděje, k odkazu Mistra Jana Husa a Jana Rokycany.

Elektronický doklad akceptují v ČR další úřady včetně soudů

Okruh míst, kde se Češi mohou prokazovat přes mobilní aplikaci eDoklady, se opět rozšířil. Tyto doklady, které jsou alternativou tradičního občanského průkazu, akceptují úřady práce, finanční a krajské úřady, obce s rozšířenou působností, soudy nebo všechny policejní složky. Na webu to uvedla Digitální a informační agentura (DIA), která aplikaci vytvořila. Už dřív začaly elektronický doklad přijímat ústřední orgány státní správy nebo policie v terénu.

Zavedení eDokladů umožnila novela zákona o právu na digitální služby. Současná plastová verze občanského průkazu zůstává ale dál platná a občané se jí budou moci prokazovat jako dosud, eDoklady jsou jen možnou alternativou.

V průběhu roku 2026 vstoupí v platnost evropská digitální peněženka, která umožní občanům v případě potřeby prokázat svou totožnost v celé EU, přihlásit se ke službám, sdílet dokumenty nebo v případě nutnosti prokázat konkrétní osobní informaci, například při žádosti o lékařské potvrzení, podání daňového přiznání nebo při předkládání přihlášky na univerzitu kdekoli v EU.

Na jihu Moravy přibýlo cizinců, kteří jezdí za vínem a gastronomií

Degustaci vína nebo gastronomické zážitky si loni na jižní Moravě dopřalo přibližně 43 procent zahraničních návštěvníků této oblasti, což bylo asi o 18,5 procentního bodu více než předloni a o dva procentní body více ve srovnání s rokem 2019 před pandemií covidu-19.

Z oblastí jižní Moravy víno turisty láká zejména do Mikulova na Břeclavsku a jeho okolí, sdělila agentura Czech-Tourism. Nejčastěji podle ní lidé navštěvují výstavy vín, vinobraní či akce otevřených sklepů. Z domácích turistů pak za vínem jezdí zejména obyvatelé Prahy, Brna a Ostravy, a to hlavně na prodloužené víkendy.

Vzácný vyšívaný erb ze 17. století

Město Ostrov na Karlovarsku zakoupilo vzácný vyšívaný erb ze 17. století, který patřil poslednímu ostrovskému pánovi Juliu Františkovi, vévodovi sasko-lauenburskému. Erb, který se jako jediný zachoval z vévodovy pohřební výzdoby v roce 1689, plánuje město vystavit v kapli svaté Anny v ostrovském klášterním areálu, řekl ČTK místostarosta Jiří Netrh (Ostrov, můj domov).

„Ozvali se nám němečtí majitelé erbů, že by ho rádi prodali přímo Ostrovu, který má historické souvislosti s touto relikvií. Rada města se rozhodla, že erb v ceně okolo 160 000 korun koupí, protože je to jedna z nejstarších památek ve velice hezkém stavu. Je to památka ze 17. století, je to vlastně textilie, takže uložení musí splňovat jisté teplotní a vlhkostní limity a my jednu vhodnou vitrínu ve městě máme. Způsob, jakým bude erb uložen, bude ještě v jednání i s památkáři,“ řekl Netrh.

Podle odborníka na ostrovské památky, historika Lubomíra Zemana, se kterým město dlouhodobě spolupracuje, má tento artefakt vysokou uměleckou i historickou hodnotu: „Jedná se totiž o zcela unikátní a v tomto případě skutečně jedinou památku na významnou osobu spjatou niterně s městem Ostrovem,“ uvedl Zeman.

Bruselská nadace převzala do správy repliku slovanského hradiště v Lužici

Nadace Slavonic Europe, kterou v Bruselu založil československý emigrant a česko-německý občan David Chmelík, převzala do správy repliku slovanského hradiště Slawenburg (Slovanský hrad) u lužické obce Raddusch (Raduš) na jihovýchodě německé spolkové země Braniborsko. Chmelík podepsal dohodu o převzetí správy obnoveného Slovanského hradu, informoval ČTK mediální zástupce nadace. Podle mluvčího turistickou lokalitu poblíž českých hranic ročně navštíví až 50 000 lidí. Hradiště je spjato se slovanskou historií, do této oblasti v minulosti zasahovala například Velkomoravská říše. Slovanský hrad mělo dosud ve správě město Vetschau/Spreewald. Replika existuje od roku 2004 a od roku 2015 nese název Slawenburg.

Slovanský hrad, který je replikou slovanského hradiště z 9. století, se rozkládá na pozemku o velikosti deseti hektarů. V areálu kruhového hradu s vnějším průměrem 58 metrů je dnes mimo jiné expozice s interaktivními prvky či restaurace. Nadace Slavonic Europe chce v areálu postavit i slovanskou vesnici, která má návštěvníkům přiblížit, jak žili Slované v minulosti. V plánu je také vybudovat menší zoologickou zahradu nebo rozšířit stávající expozici.

Rodinám vážně nemocných dětí slouží nový web s nabídkou ověřených služeb

Rodinám vážně nemocných dětí nově slouží webový rozcestník s nabídkou ověřených zdravotních, sociálních a dalších služeb. Nabízí jich více než 1 000 v celé České republice. Na sociální síti X na něj upozornila Nadace rodiny Vlčkových, která se pomoci rodinám s handicapovanými dětmi věnuje. Podle odhadu Českého statistického úřadu před pěti lety žilo v ČR zhruba 120 000 dětí do 15 let se zdravotním postižením různé závažnosti, což bylo zhruba sedm procent všech dětí.

Podle primáře novorozeneckého oddělení Fakultní nemocnice Olomouc Jana Hála potřeby nemocné děti pediatra jako děti zdravé, ale navíc i lékaře dalších specializací a specializované pomůcky. Rodiny pak sociální pracovníky. „Rodina, pokud se ocitne v této situaci, tak si hledá cestu, jak najít informace o těch jednotlivých službách, a je to džungle,“ uvedl Hálek ve zveřejněném videu na sociální síti. Právě s tím má pomoci rozcestník, z jehož databáze lze vybírat podle diagnózy dítěte nebo jeho věku, podle požadované služby od školky, přes pomoc s bydlením, zdravotní služby či poradenství nebo podle regionu.

Ocenění pro Mateja Drličku

Bývalý generální ředitel SND Matej Drlička sa stal rytierom francúzskeho Rádu umenia a literatúry. Významné ocenenie mu udelila francúzska ministerka kultúry Rachida Dati ako veľké uznanie jeho dlhoročného pôsobenia v oblasti kultúry a vynikajúcej práce na čele Slovenského národného divadla.

Matej Drlička

da Dati ako veľké uznanie jeho dlhoročného pôsobenia v oblasti kultúry a vynikajúcej práce na čele Slovenského národného divadla.

Asociácia Opera Europa k Drličkovej kauze

Asociácia Opera Europa, ktorá združuje 233 operných domov a festivalov zo 44 krajín, vo svojom stanovisku okrem iného pripomína: „Sme hlboko šokovaní a vážne znepokojení náhlym rozhodnutím ministerky kultúry Slovenska Marty Šimkovičovej odvolať Mateja Drličku z funkcie generálneho riaditeľa Slovenského národného divadla. [...] Toto rozhodnutie, spolu s odvolaním ďalších kultúrnych lídrov, predstavuje vážnu hrozbu pre umeleckú slobodu na Slovensku. Článok 13 Agentúry Európskej únie pre základné práva (FRA) uvádza, že »umenie a vedecké bádanie sú slobodné«. [...] Politické rozhodnutia ministerky Šimkovičovej jasne porušujú chartu Európskej únie.

Opera Europa stojí za Matejom Drličkom v jeho boji proti prejavu extrémneho pravicového kultúrneho vandalizmu a vyzývame Európsku úniu, aby pozorne sledovala vývoj na Slovensku a chránila nezávislosť a slobodu prejavu kultúrnych inštitúcií v celej Európe.“

Originál stanoviska nájdete na:

<https://www.europeantheatre.eu/news/etc-calls-on-european-policy-makers-to-protect-independence-of-democratic-cultural-institutions-in-slovakia>

Zuzana Ľapáková v čele SND

Ministerka kultúry Martina Šimkovičová v utorok 27. augusta 2024 dočasne poverila vedením Slovenského národného divadla Zuzanu Ľapákovú s okamžitou účinnosťou.

Zuzana Ľapáková vyštudovala divadelnú vedu a pôsobila ako pedagogička na Katedre divadelnej a filmovej vedy VŠMU. V rokoch 1996-2010 bola riaditeľkou centra marketingu TV Markíza, od roku 2010 do 2013 bola generálnou riaditeľkou televízie Markíza. Vlni sa stala šéfkou marketingu a komunikácie RTVS, na tejto pozícii skončila v júli tohto roka.

„Poverenie viesť Slovenské národné divadlo som prijala, pretože mi záleží na tom, aby divadlo mohlo spustiť sezónu tak, ako bola naplánovaná a fungovať v normálnom režime. Verím, že sa mi to s divadelnými profesionálmi a manažmentom podarí a už v septembri sa diváci budú môcť tešiť na zaujímavé predstavenia,“ hovorí nová štatutárka Zuzana Ľapáková, ktorá prišla do SND len niekoľko

Zuzana Ľapáková

dní pred začiatkom 105. divadelnej sezóny, ktorá sa v SND rozbehla už 3. septembra. Slávnostné otvorenie sezóny sa konalo 7. septembra operným galavečerom *Ondrej Malachovský Tribute*, na ktorom operné hviezdy vzdali hold legendárnemu slovenskému basistovi.

Výstava v Bratislave: *Přemysl Otakar II. – král, rytier, zakladateľ*

Výročná výstava o životných osudoch, vládnutí a odkaze najväčšieho premyslovského kráľa a o jeho spojení s Bratislavou 13. storočia. Výstava sa koná pod záštitou veľvyslanca ČR v SR, J. E. pána JUDr. Rudolfa Jindráka, pri príležitosti 760. výročia svadby netere Přemysla Otakara II. Kunhuty Braniborskej s uhorským princom Béloom. Výstava sa koná v rámci Dní európskeho kultúrneho dedičstva 2024. Univerzitná knižnica v Bratislave, Barokové nádvorie, Ventúrska 11, do 30. 9. 2024.

Otváracie hodiny: pondelok 12:00-21:00, utorok – piatok 9:00-21:00, sobota 10:00-18:00.

Pozvánka na konferenciu o reklamě

Konferencie „Od počátků reklamy k modernímu marketingu. Průzkum trhu a odbytové strategie firem ve střední Evropě od druhé poloviny 19. století do počátku 21. století“ se bude konat ve dnech 21.-22. listopadu 2024 v Národním technickém muzeu v Praze. Viz též info na následující straně. Uvítáme Vaši účast na této akci.

Za organizátory: PhDr. Miloš Hořejš, Ph.D., vědecký tajemník, Národní technické muzeum, Kostelní 42, 170 78 Praha 7, tel.: (+420) 220 399 215, (+420) 607 966 346, e-mail: milos.horejs@ntm.cz.

VZPOMÍNKA

Milena Secká a Americký klub dam

Milé členky, členové, přátelé a příznivci Amerického klubu dam (AKD), v neděli 14. července 2024 by paní doktorka Milena Secká, naše drahá zakladatelka a první předsedkyně AKD, oslavila 67. narozeniny.

Americký klub dam na výletě v Lánech

I když už není mezi námi, stále na ni vzpomínáme. Děkujeme všem, kteří vzpomenu s námi.

Za Americký klub dam

Pavla a Jan Šejbloví

Milena Secká (14. 7. 1957, Praha – 14. 3. 2021, Praha)

byla česká historička, etnografka a spisovatelka, vědecká pracovníce Náprstkova muzea asijských, afrických a amerických kultur a vedoucí tamější knihovny.

Zabývala se studiem českých a slovenských exulantů v Americe, systematicky zpracovávala muzejní sbírky a zkoumala životní osudy a činnost manželů Náprstkových a jejich synů Ferdinandu a Vojty. Dále se věnovala životu a dílu Boženy

Němcové v písemnostech Vojty Náprstka, činnosti původního Amerického klubu dam a s ním spojených osobností (např. Karolína Světlá) a emancipaci žen v 19. století.

Z NOVÝCH KNIH

Michaela und Karl Vocelka: *Der Bezoar. Ein Kriminalfall am Hof Rudolfs II.*

Když jsou vášnivými fanoušky detektivek i renomovaní historici jako Michaela a Karel Vocelkovi, je výsledkem napínavé četní s autentickými detaily. Autoři ve strhujícím příběhu ožívují historickou Prahu, popisují události kolem císařského dvora vzrušujícím, informativním a podrobným způsobem a vyprávějí o lidu v době společenských a politických otřesů. Napínavý a informativní historický kriminální případ. 260 str., ISBN 978-3-8000-9018-1, 16 EUR.

Vážené kolegyně, vážení kolegové,
dovolujeme si Vás pozvat na mezinárodní vědeckou konferenci

OD POČÁTKŮ REKLAMY k modernímu marketingu

Průzkum trhu a odbytové strategie firem ve střední Evropě
od druhé poloviny 19. století do počátku 21. století,

jež se bude konat ve dnech 21. – 22. listopadu 2024 v Národním technickém muzeu v Praze.

Uvědomělé řízení firem zahrnovalo původně v představách národohospodářů, ekonomů, ale i podnikatelů a manažerů zkoumání racionality výroby, odbytu a následně zisku. Do podnikatelských strategií však postupně vstupují stále naléhavější faktory vnější, např. kartelizace trhu, především pak poptávka/spotřeba s její „módností“ a spotřební kultura. Formuje se obor analýzy trhu a konkurence na něm, z něhož vychází moderní marketing. Projekt konference cílí na porozumění přechodu (v teoretické i praktické rovině) od tradičních strategií odbytu k oněm současným, které jsou stále více globalizovány. Táže se, jaké typy firem byly schopny na změny kulturního prostředí, kvality a množství spotřeby reagovat „nejdříve“ a „plošně“ a také, pro jaké typy firem zůstalo charakteristické ulpívání na intuitivních, hlouběji nepromyšlených propagačních praktikách. K dalším výzkumným otázkám patří role, které v reklamních/marketingových strategiích sehrály v prostředí střední Evropy transfery z euroatlantického prostoru. Předmětem pozornosti je proměna a rozšiřování palety reklamních médií/prostředků, jejich výtvarného ztvárnění/designu, jazyka, charakteru apelů ve sledovaném období. Principiální orientace konference jsou reklama a propagace pod zorným úhlem *business history*/dějin podnikání, záběr konference nicméně vítá také příspěvky pracující v širší interdisciplinární perspektivě (obecné historické, kulturní, etnografické, antropologické aj.).

Národní technické muzeum –
Ústav hospodářských a sociálních dějin
Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

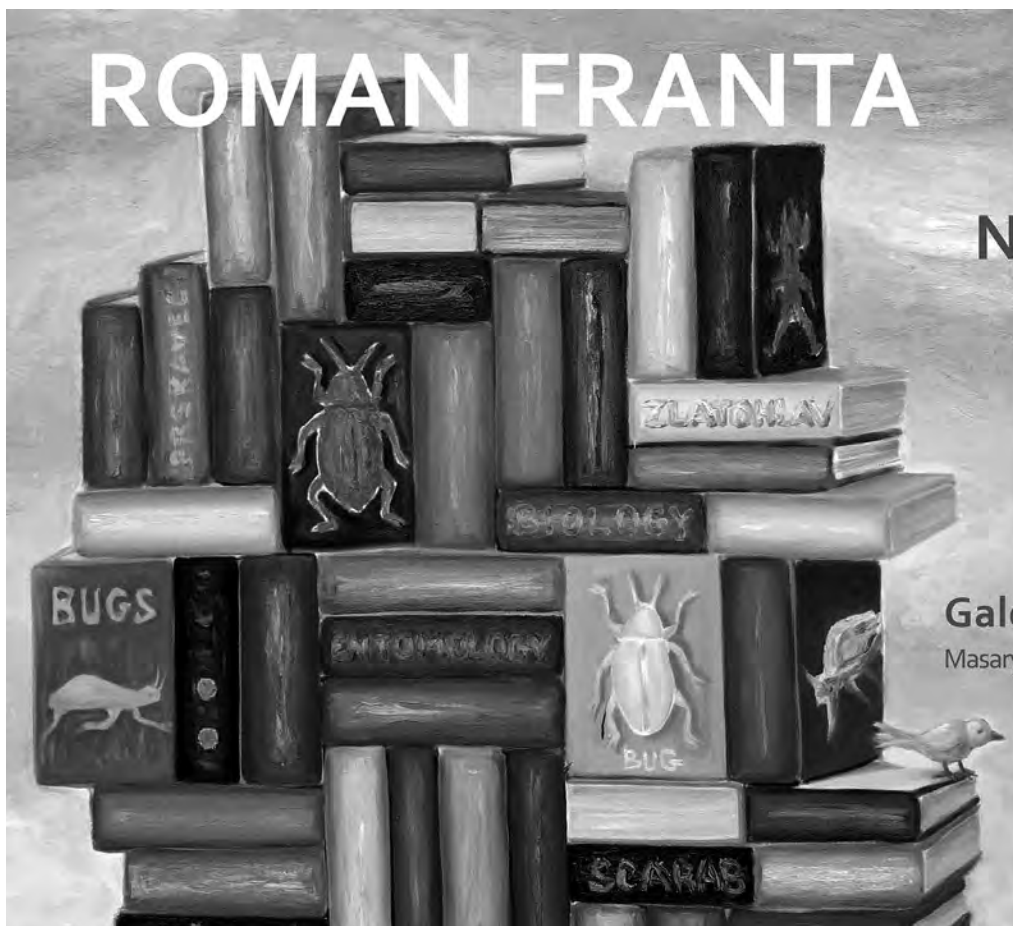

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Příhlášky k účasti s názvem a stručnou anotací příspěvku (max. 1000 znaků) prosím zasílejte do 9. srpna 2024 na adresu barbora.stollecova@ff.cuni.cz, o přijetí/nepřijetí příspěvku Vás budeme následně informovat. Předpokládaná délka prezentace je 15–20 minut. Konferenční jazyky: čeština, slovenština, angličtina. Vybrané příspěvky budou publikovány v rámci kolektivní monografie proponované na rok 2025.

Těšíme se na Vaši účast!

Odborní garanti:
PhDr. Miloš Hořejš, Ph.D. (NTM)
prof. PhDr. Eduard Kubů, CSc. (ÚHSD FF UK)
PhDr. Barbora Stollecová, Ph.D. (ÚHSD FF UK)

ROMAN FRANTA

NIKDY NEJSI SÁM

VERNISÁŽ
3. 9. v 18 h

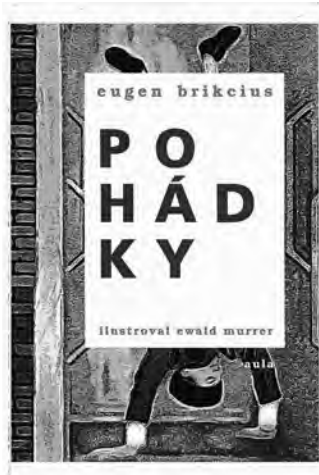
Výstavu zahájí
Vendula Fremlová

Galerie Vltavín

Masarykovo nábřeží 36, Praha 1
po – pá 10-12 13-18
4. 9. – 11. 10. 2024

Eugen Brikcius: Pohádky

Něco na způsob Harryho Pottera, který strávil na škole v Bradavicích sedm let; a co rok, to jedna kniha. Brikcius sice složil svých sedm pohádek do jedné knížky, ovšem od napsání k vydání uběhlo daleko víc vody, skoro sedm krát sedm let. V tom ta podobnost, jinak ovšem v ničem. Brikciusovi hrdinové nejsou v Bradavicích, ale kouzel, čar a všelijakých podivností je kolem nich dost a dost.

Praha: Aula, 2024, 84 str., váz., ISBN: 978-80-86751-81-8.

Eugen Brikcius (* 30. 8. 1942, Praha) je český spisovatel píšící rovněž latinsky, básník, filozof, esejista a výtvarník. Po maturitě vystřídal mnoho zaměstnání (byl mj. přidavačem, řidičem, pomocným dělníkem nebo programátorem). V letech 1966-1968 dálkově studoval filozofii a sociologii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, v letech 1968-1970 studoval filozofii na University College v Londýně, na konci šedesátých let pořádal happeningy, v sedmdesátých letech se živil jako výtvarník ve svobodném povolání. V letech 1973-1974 byl osm měsíců vězněn za hanobení Sovětského svazu. V roce 1976 podepsal prohlášení Charta 77 a v lednu 1980 se z politických důvodů vystěhoval do Rakouska. Studia dokončil v roce 1982 disertační prací *Ontological Argument*. Žije mezi Prahou a Vídní. Je členem mezinárodního PEN klubu. Po roce 1990 navázal na své happeningy organizováním „konceptuálních akcí“. Se svou ženou Zuzanou pořádá v Praze každoročně Literární výlety a od roku 2007 pouliční plakátové výstavy slovem i obrazem.

Öffnungszeiten der Ausstellung:
 Juni: Dienstag, 14.00–18.00 Uhr,
 und Donnerstag, 10.00–14.00 Uhr.
 Juli - September:
 Dienstag und Donnerstag,
 10.00–13.00 Uhr.

Zur Voranmeldung für den Besuch der Ausstellung sowie für weitere Informationen nutzen Sie bitte die E-Mail-Adresse:
kulturelle.bruecken@gmail.com

Veranstalter
 Institute für Osteuropäische Geschichte und Slawistik der Universität Wien, Österreich und Ostmitteleuropa Zentrum Wien, Universitätsbibliothek Wien/Fachbibliothek Osteuropäische Geschichte und Slawistik, Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung, Tschechisches Zentrum Wien und der Kreuzherrenorden/Karlskirche.

Kulturelle Brücken in Europa sind eine Ausstellung des Adalbert Stifter Vereins (München) und des Instituts zur Erforschung für totalitäre Regime (Prag) in Kooperation mit Post Bellum.

Impressum
 V.i.S.d.P.: Dr. Zuzana Jürgens, Adalbert Stifter Verein e.V.
 Gestalterische Konzeption, Ausstellungssarchitektur, Ausstellungsgrafik: Büro für Gestaltung Wangler und Abele, Amelie von Büdingen, Lisa Kelso, Kathleen Dhimogijini
 Fotos: Sudetendeutsches Institut e.V., München, Privatarchiv Familie Ferdinand Kinsky

Kulturelle Brücken in Europa

Adel aus Böhmen und Mähren nach 1945

Ausstellung
 15. 5. – 30. 9. 2024
 Galerie auf der Pawlatsche
 / Institut für Slavistik
 der Universität Wien
 Spitalgasse 2/Hof 3/
 Eingang 3.3, Wien

Begleitprogramm

Eine Ausstellung von:

Gefördert durch:

Nové číslo časopisu *Krajánek*

Časopis *Krajánek* je měsíčník určený zejména multilingvním dětem věkové kategorie 5-12 let žijícím v zahraničí. Časopis je primárně přizpůsoben specifikům multilingvních dětí, které jsou vystaveny češtině v omezené míře v rámci českých komunit či smíšených rodin v zahraničí. Časopis vydává spolek *Krajánek* ve světě, z. s., a dobrovolnický se na jeho tvorbě podílejí krajané z jednadvaceti zemí po celém světě. Časopis je po jednoduché registraci zdarma ke stažení na adrese <https://www.krajaneckvesvete.cz/ctenarska-sekce/>.

Všechna čísla jsou k prolistování (bez registrace) na adrese <https://www.krajaneckvesvete.cz/flipbook-archiv/>.

Archiv časopisu *Kulturní klub* online (pdf)

S radostí Vám oznamujeme, že se nám po dlouhé době podařilo splnit přání čtenářů i redakce mít možnost listovat a číst si online ve všech vydaných číslech časopisu *Kulturní klub*, a to ve formátu pdf.

Neváhejte a navštivte naši webovou stránku www.kulturklub.at – Archiv časopis, nebo přímo www.kulturklub.at/archivcasopis.html.

Projekt byl umožněn díky finanční podpoře rakouského Spolkového kancléřství. V roce 2020 bylo v rámci programu pro podporu menšin u rakouského Spolkového kancléřství možné podat žádost o subvenci na digitalizaci. Tuto příležitost jsme využili a podali návrh projektu, který uspěl a Kulturní klub obdržel na digitalizaci finanční prostředky.

Věříme, že Vás archiv zaujme a že se stanete jeho pravidelnými návštěvníky a uživateli.

redakce Kulturního klubu

Botschaft der Tschechischen Republik in Wien / Velvyslanectví České republiky ve Vídni
Penzinger Straße 11-13
A-1140 Wien
Tel.: +43-1-899 58 111

Velvyslanectvo Slovenskej republiky vo Viedni
Armbrustergasse 24
A-1190 Wien
Tel.: +43 13189055200
+43 13189055212-213

ST. KARL

Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien

Heilige Messe

Montag bis Freitag 18:00 Uhr
Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr
Sonntage 8:00, 10:00 und 19:00 Uhr,
sonst an kirchlich gebotenen Feiertagen um 8:00 und 10:00 Uhr
Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr
in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde vor Beginn der Messen und nach Vereinbarung

Svatá zpověď také v českém jazyce!

Die Kirche ist geöffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00,
Sa 8:30-19:00, So 9:00-19:00

Kanzleistunden: Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87, Fax: DW 13
E-Mail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte mit Kommunionempfang nach Vereinbarung mit der Pfarrkanzlei

TSCHECHISCHES ZENTRUM WIEN

Nová adresa od 1. března 2024:

Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien
(vchod Gußhausstraße 10)

Mobil: +43 660 78 28 615

wien.czechcentres.cz

E-mail:
ccwien@czechcentres.cz

Facebook, Instagram:
TschechischesZentrumWien

SLOVENSKÝ INŠTITÚT SLOWAKISCHES INSTITUT IN WIEN

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

Po – Štv 10:00-12:00, 13:00-17:00

Pia 10:00-12:00, 13:00-15:00

tel./fax: +43-676-780 5353

www.mzv.sk/sivieden

si.vienna@mzv.sk

<https://www.facebook.com/SlowakischesInstitutInWien>

SOVA SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK

wien-cz-sk.at/sk/kalendar-akci
sova@slovaci.at

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30

Marktgasse 3-7/3/R01, 1090 Wien

U4 – Friedensbrücke, električky: 33, 5, D

(zastávka Franz-Josefs-Bahnhof)

tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99

rsk@slovaci.at, www.slovaci.at

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října
BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík
seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Příhlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
A-1030 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): ++43-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2024 činí **38,- €** (členský příspěvek 19 € + předplatné 19 €).

Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2024 činí **40,- €**. Prosíme, uveďte na složenice zkratku ABO.

Bankovní spojení: Bank Austria

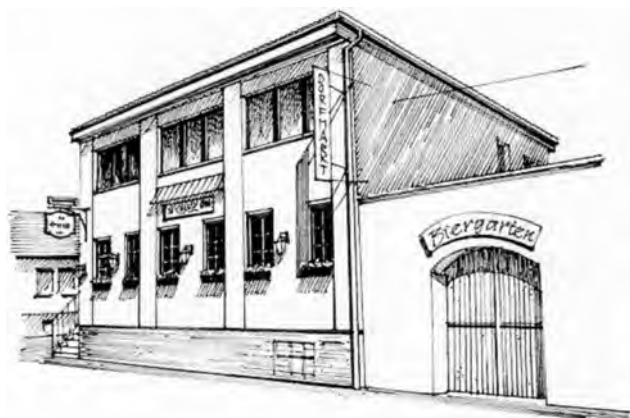
IBAN: AT 03 1200000 683035901

SWIFT: BKAUATWW

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2023, viz též: www.kulturklub.at)

e-mail: inzerce@kulturklub.at

BÖHMISCHER HOF

Restaurace
privátní pokoje

Laaerstr. 55
 2111 HARMANNSDORF-RÜCKERSDORF

So-St 10:30-22:00 hod.
 Čt 10:30-14:00 hod.

Tel. 06 991 991 1111
www.hroch.at

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich
 Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
 mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764
 fax: 0043-1-79 88 454
 e-mail: info@kulturklub.at
www.kulturklub.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7
 CZ-169 00 Praha 6
 tel.: +420-603 256 618
koniasch@gmail.com
www.koniasch.cz

KLP

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

Restaurace BÖHMERWALD

Česká kuchyně a speciality.
 Oslavy pro malé i větší skupiny
 v romantickém prostředí
 české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at
 otevřeno: po – ne 11:00-23:00 hod.

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni**Dr. Jirina BODNAR**

FA für Haut u. Geschlechtskrankheiten

Privat u. kleine Kassen (BVAEB, SVS, KFA), Kassaordinationszeiten:
Mo & Do 14:00-18:30

Di 9:00-13:00, Fr 9:00-11:00

ohne Voranmeldung, Privatpatienten
Hotline: +43-676-6297213

Josefstädter Strasse 3/5, A-1080 Wien

MUDr. Vít DOLEŽAL

zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRŠATA

oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK

internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin

gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

**Prof. MUDr. Radek HART, Ph.D.,
FRCS, MHA**

Orthopädie und Traumatologie
Klinik Floridsdorf – Akademisches
Lehrkrankenhaus der Universität
Wien
Ambulanzzeiten: Freitag 9 bis 12 Uhr
1210 Wien, Brünner Straße 68
Tel.: +43 1 277 00-3900
+420 734 783 435
radekhart23@gmail.com

Masaryk-Universität Brunn
Klinik für Unfallchirurgie,
Unfallkrankenhaus Brunn
Žerotín-Platz 617
601 77 Brno

Ověřené překlady dokumentů aj.**Mag. Pavlína LÖSSL**

Allgemein beidete und gerichtlich
zertifizierte Dolmetscherin für
die tschechische Sprache,
Sprachtrainerin für Tschechisch,
Slowakisch, Deutsch
Dieselgasse 5/2
A-1100 Wien
office@pavlina.at
www.pavlina.at
tel. 0699/19544077

Mag. Lenka KOVARIK

A-1210 Wien, Felix-Slavik-Str. 3/1/10
mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@outlook.com
http://www.deutsch-tschechisch.at

Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER

Weidengasse 2, 2333 Leopoldsdorf/
Wien
Tel.: +43 (0) 676 37 62 117
dietmar.koller@univie.ac.at
www.tschechisch-slowakisch.com

**ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ
SCHULVEREIN KOMENSKÝ**

Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel. +43-1-7133188-01

Mateřská škola

Ředitelka: **Sabina Eimer**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná škola

Ředitelka: **Mgr. Dipl. Päd. Marcela Kaplan**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní reálné gymnázium

Ředitelka: **Mag. Helena Huber**
Schützengasse 31, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-60

www.komensky.at

**DUCHOVNÍ SPRÁVA
KRAJANŮ****P. Mgr. Ing. Václav SLÁDEK**

Tel.: 0670 404 22 91, E-mail:
vaclav.sladek@katholischekirche.at

Kancelář:

Salvatorgasse 12, A-1010 Wien
T: +431 533 95 94 DW 214 F: 9214
M: +43 (0) 670 404 2291
buero.tschechischegemeinde@
katholischekirche.at
www.erzdioezese-wien.at/pages/
inst/14425183
Facebook: Farnost Vídeň

Kostel Nejsvětějšího Vykupitele
Rennweg 63, 1030 Wien

Mše svatá v českém jazyce
každou neděli v 10:00.

Chrám Panny Marie Na Nábřeží
Salvatorgasse 12, Wien 1

Mše svatá v českém jazyce
každou sobotu a středu v 18:30
a každý první pátek v měsíci v 18:30.

**Římskokatolická
Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom**

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostel Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaquingasse 12
Svatá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub

Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/
Tel.: 0043 699 192 528 87
reneselig@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

ST. KARL

Kreuzherren-
gasse 1
1040 Wien

**Die Kirche ist ge-
öffnet:**

Mo-Fr 7:30-19:00
Sa 8:30-19:00
So 9:00-19:00

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87

Fax: DW 13

E-Mail:

st.karl.wien@aon.at

Österreichische Post AG
PZ 09Z038029 P
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit
případnou změnu adresy!

